

EESTI RIIKLINE STATISTIKA

**SUGEMED
VIGASTE LASTE KOHTA
E E S T I S**

AADU LÜÜS'i

TARTU ÜLIKOOI ARSTITEADUSKONNALE ESITATUD VÄITEKIRI
ARSTITEADUSE DOKTORI ASTME OMANDAMISEKS

---

*LES ENFANTS INFIRMES
EN ESTHONIE*

TALLINN 1923

RIIGI STATISTIKA KESKBÜROO VÄLJAANNE

BUREAU CENTRAL DE STATISTIQUE DE L'ESTHONIE

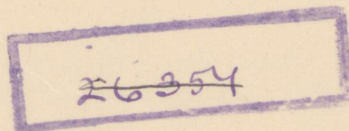
EESTI RIIKLINE STATISTIKA

SUGEMED
VIGASTE LASTE KOHTA
E E S T I S

AADU LÜÜS'I

TARTU ÜLIKOOI ARSTITEADUSKONNALE ESITATUD VÄITEKIRI
ARSTITEADUSE DOKTORI ASTME OMANDAMISEKS

*LES ENFANTS INFIRMES
EN ESTHONIE*

TALLINN 1923

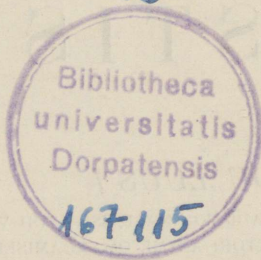
RIIGI STATISTIKA KESKBÜROO VÄLJAANNE
BUREAU CENTRAL DE STATISTIQUE DE L'ESTHONIE

STATISTIKALINE STATISTIKA

SUGEMED

VIGASTE LASTE KOHTA

2

B 127.

LES ENFANTS INFIRMES
EN ESTHONIE

TALLINN 1923

RIIGI RAHVASTIKU KIRJASTUS

SISUKORD

Käesolevas teoses ettetoodud andmete kogumine sündis siis, kui rahvalugemise teostamise üle veel kavatsusedki udused olid, ammuigi siis juba ka kõige elementaarsemaidki andmeid suuremate vigasuste all kannatajate laste kohta polnud, mida nüüd rahvalugemine annud. Muidugi oleks nende andmete kogumine nüüd kergem ja andmed kahtlemata veel täielikumad, kuid ka need andmed, iseäranis selles osas, mis vigasusi käsitab, mille kohta rahvalugemisel andmete kogumine võimata, on äärmiselt tähtsad. Kui ka nad täielikud pole, suhtelist vahekorda üksikute riigiosade vahel peaks nad võrdlemisi hästi kujutama, niisama tohiks üksikute vigasuste ettetuleku sageduse kohta toodud vahekorrad ülevaadet anda, rääkimata huvist, mida pakuvad andmed välisriikide kohta.

Tabelliline materjal on suuresti lühendatud Dr. A. Lüüs'i poolt Ülikooli Arstiteaduskonnale esitatud esialgse käsikirjaga võrreldes, kuid ka praeguses ulatuses oleks Keskbüroo vaevalt käesolevat tööd kirjastada suutnud, poleks suuremat osa trükkimiskulusid enda kanda võtnud Töö- ja Hoolekandeministeerium ja Tervishoiu Peavalitsus, kelle rahalist kaasabi süinkohal tänuga meelestame.

Raamatu trükkimine on alustatud 1922 a. detsembris.

Riigi Statistika Keskbüroo Juhataja
A. PULLERITS.

III.

TAHITANAN LÄHEPÄRHEEN YHÄSTÄ LASTE KOHTA — OBSERVATION PRIN- CIPALES SUR LES ENFANTS INFIRMES

1. Riigis ja riigis väljaspool asuvasid lapsi	22
2. Riigis ja riigis väljaspool asuvasid lapsi	22
3. Vigaste laste arv	22
4. Vigaste laste arv 1922. aastal	22
5. Vigaste laste arv 1923. aastal	22
6. Vigaste laste arv 1924. aastal	22
7. Vigaste laste arv	22
8. Kõik vigased lapsed	22
9. Kõik vigased lapsed	22
10. Vigaste laste arv	22
11. Vigaste laste arv	22
12. Vigaste laste arv	22
13. Vigaste laste arv	22

SISUKORD.

TABLE DES MATIÈRES.

I.

	Lhk. Page.
A. Lühike ajalooline ülevaade vigaste seisukorrast — <i>Aperçu historique</i>	1
1. Endised ajad	1
2. Meie aastasada	2
B. Praeguse aja hoolekanne vigaste laste eest — <i>Assistance actuelle aux enfants infirmes</i>	6
1. Vigaste laste eest maksab hoolt kanda	6
2. Vigaste laste hoolekandjad	6
3. Vigastekodu	8
4. Preisi vigaste laste seadus	9
C. Vigaste tööalad — <i>Métiers pour les infirmes</i>	10

II.

SUGEMETE KOGUMINE JA LÄBITÖÖTAMINE — *RECUEILLEMENT ET ÉLABORATION DES RENSEIGNEMENTS.*

A. Sugemete kogumine — <i>Travaux de recueillement</i>	13
Riigi Statistika Keskbüroo küsimusleht vigaste laste kohta	14
B. Sugemete läbitöötamine — <i>Élaboration des questionnaires</i>	18
1. Vigaste rühmitamine	18
2. Lehtede gruppeerimine	19
3. Küsimuste liigitamine	20
4. Absoluutarvud ja protsentarvud	22
5. Suhtarvud	23
6. Järjekorraarvud	23
7. Lisatabel	23

III.

TÄHTSAMAD TÄHELPEANEKUD VIGASTE LASTE KOHTA — *OBSERVATIONS PRINCIPALES SUR LES ENFANTS INFIRMES.*

1. Haiguste tagajärjel tekkinud vigasused	24
2. Sünni- ja õnnetujuhtumiste tagajärjel saadud vead	32
3. Vigaste jaotus rühmade järele	36
4. Vigaste arv 1000 elaniku kohta	44
5. Vigasuse komplikatsioonid	45
6. Vigasus lähemas sugukonnas	46
7. Vigasuse raskus	47
8. Kas vigaseid ravitsetud	47
9. Kas vigased koolis käinud	49
10. Vaimliselt terved ja puudulikud	50
11. Vigaste laste vanus	51
12. Vigaste sugu	54
13. Vigaste riikkondsus ja rahvus	54

	Lhk. Page.
14. Vigaste ülevalpidamine	54
15. Vigased saavad abiraha	55
16. Vigaste laste vanemate ehk kasvatajate varandusline seis	55
17. Vigaste laste vanemate ehk kasvatajate amet	56
18. Laste arv vigaste laste vanemate perekonnas	57
19. Malinovski väited	58

IV.

Kokkuvõte — <i>Résumé</i>	59
Järeldused — <i>Conclusions</i>	61
Kirjandus — <i>Littérature</i>	62
Juhtlauseid — <i>Thèses</i>	64

TABELID.

	Lhk. Page.
Tab. 1. Vigased lapsed arvu, vanaduse, riikkondsuse, rahvuse, usu, ülespidamise, abirahasaamise ja vanemate varanduslise seisu järele	65
„ 2. Tab. 1 suhtarvudes	98
„ 3. Vigaste laste vigasused	100
„ 4. Vigaste laste vigasused (tab. 3 suhtarvud)	108
„ 5. Vigaste laste vigasused (tab. 3 järg)	112
„ 6. Vigaste laste vigasused (tab. 5 suhtarvud)	116
„ 7. Vigaste laste vanemad, vigasuse ettetulek sugukonnas, ravitsemine, nende vaimline seisukord ja kooliõpetus	118
„ 8. Vigaste laste vanemad, vigasuse ettetulek sugukonnas, ravitsemine, nende vaimline seisukord ja kooliõpetus (tab. 7 suhtarvud)	124
„ 9. Vigaste laste vigasused	126
„ 10. Vigaste laste vigasused	130
„ 11. Järjekorra arvud	132
„ 12. Hiljem tulnud teated vigaste laste kohta	134

ABITABELID.

Tab. 1. Luu- ja liigesetiisikuse jaotumine linnades	24
„ 2. Halvatuste jaotumine linnades ja maakondades	27
„ 3. Rahiidi jaotumine linnades ja maakondades	30
„ 4. Sündinud ja saadud vigasused	32
„ 5. Ülemise ja alumise lõpundi vigasused	35
„ 6. Granaadi- ja padrunivigastused linnades ja maakondades	36
„ 7. Vigaste laste jaotus rühmade järele	37
„ 8. Ülevaade üksikute ravitsemist tarvitajate vigaste kohta	37
„ 9. Vigasuste rühmad, liigid ja nende vahekord	38
„ 10. Vigaste arv, mittekodutarvitajad, kodusse soovijad ja kodutarvitajad (linnad)	41
„ 11. Vigaste arv, mittekodutarvitajad, kodusse soovijad ja kodutarvitajad (maakonnad)	43

TABLEAUX.

Tab. 1. Nombre des enfants infirmes, suivant leur âge, sujetion, nationalité, confession, entretien et conditions matérielles.	
„ 2. Tab. 1 en ⁰ / ₀ .	
„ 3. <i>Infirmités des enfants infirmes.</i>	
„ 4. <i>Infirmités des enfants infirmes (Tab. 3. en ⁰/₀).</i>	
„ 5. <i>Infirmités des enfants infirmes. (Suite tab. 3).</i>	
„ 6. <i>Infirmités des enfants infirmes (Tab. 5. en ⁰/₀).</i>	
„ 7. <i>Profession des parents, traitement et instruction.</i>	
„ 8. <i>Profession des parents, traitement assistance et instruction. (Tab. 7. en ⁰/₀).</i>	
„ 9. <i>Infirmités des enfants infirmes.</i>	
„ 10. <i>Infirmités des enfants infirmes.</i>	
„ 11. <i>Enfants infirmes par l'ordre des infirmités.</i>	
„ 12. <i>Renseignements sur les enfants infirmes parvenus postérieurement.</i>	

TABLEAUX ACCESSOIRES.

Tab. 1. <i>Tuberculose des os et des articulations par villes.</i>	
„ 2. <i>Paralyse par villes et par arrondissements.</i>	
„ 3. <i>Rachitisme par villes et par arrondissements.</i>	
„ 4. <i>Infirmités congénitales et accidentelles.</i>	
„ 5. <i>Infirmités des extrémités supérieures et inférieures.</i>	
„ 6. <i>Infirmités à la suite des explosions de cartouches et d'obus par villes et arrondissements.</i>	
„ 7. <i>Répartition des enfants infirmes par groupes.</i>	
„ 8. <i>Aperçu sur les infirmes exigeant l'hospitalisation.</i>	
„ 9. <i>Groupes d'infirmés et leur proportionnalité.</i>	
„ 10. <i>Nombre des infirmes, n'exigeant pas l'hospitalisation, demandant l'hospitalisation et exigeant l'hospitalisation (par villes).</i>	
„ 11. <i>Nombre des infirmes n'exigeant pas l'hospitalisation, demandant l'hospitalisation et exigeant l'hospitalisation (par arrondissements).</i>	

	Lhk. Page.		
Tab.12. Vigasuse komplikatsioonid	45	Tab. 12. Complications d'infirmités.	
" 13. Vigaste laste arv, kelle lähemas sugukonnas vigasusi oli ette tulnud	46	" 13. Enfants infirmes appartenant à des familles avec les autres infirmités.	
" 14. Ravitsetud ja ravitsemata vigased	47	" 14. Infirmes traités et non traités.	
" 15. Vigased lapsed said kooliõpetust	49	" 15. Instruction des enfants infirmes.	
" 16. Vaimliselt terved ja puudulikud	50	" 16. Facultés mentales normales et défectueuses.	
" 17. Vigaste jaotus vanuse aastate järele	51	" 17. Répartition des infirmes par âge.	
" 18. Ennekoolialiste jaotumine Eestis	52	" 18. Répartition des enfants avant la période scolaire.	
" 19. Vigased soo järele	54	" 19. Infirmes par sexe.	
" 20. Vigased lapsed saavad ülespidamist	54	" 20. Enfants infirmes sont entretenus.	
" 21. Vigased lapsed saavad abiraha	55	" 21. Enfants infirmes sont subsidiés.	
" 22. Vigaste laste vanemate ehk kasvatajate va- randusline seis	55	" 22. Conditions matérielles des parents ou des précepteurs d'enfants infirmes.	
" 23. Vigaste laste vanemate ehk kasvatajate amet perekondade arv ja laste arv igas perekonnas	56	" 23. Profession des parents ou des précepteurs d'enfants infirmes.	
" 24. Vigaste laste vanemate ehk kasvatajate amet, perekondade arv ja laste arv igas perekonnas	57	" 24. Profession des parents ou des précepteurs d'enfants infirmes, nombre des familles et nombre des enfants dans une famille.	

R É S U M É F R A N Ç A I S.

Les enfants infirmes en Esthonie.

I. Rassemblement des matériaux	139
II. Utilisation des matériaux	141
III. Les observations générales	143

G R A A F I K U D.

	Lhk. Page.
Diagr. 1. Tiisikus üksikutes kehaosades	26
Krtgr. 2. Tiisikuse, halvatusse ja rahiidi jaotumine linnades ja maakondades	31
Diagr. 3. Vigasuste põhjused	33
" 4. Võrdlev kujutus vigaste arvu, kodutarvi- tajate, kodusse soovijate ja mittekodutar- vitajate vahel	42
" 5. Kodutarvitajad iga 1000 elaniku kohta	43
" 6. Võrdlev kujutus kodutarvitajate ja mitte- kodutarvitajate vahel	44
Krtgr. 7. Vigaste jaotumine suuremates linnades ja maakondades iga 10.000 elaniku kohta	46
Diagr. 8. Kõik hoolekannet tarvitajad lapsed eel- kooliea ja kooliea järele	49
Diagr. 9. Vigaste laste arv eluaastate järele	51
Krtgr. 10. Ennekoolialiste vigaste jaotumine suu- remates linnades ja maakondades	53

G R A P H I Q U E S.

Diagr. 1. Tuberculose des membres.
Crtgr. 2. Répartition de tuberculose, des cas de paralysie et de rachitisme dans les villes et arrondissements.
Diagr. 3. Causes des infirmités.
" 4. Comparaison du nombre des infirmes: exigeant l'hospitalisation, désirant être hospitalisés, n'exigeant pas l'hospitali- sation.
" 5. Exigeant l'hospitalisation — par 1000 d'habitants.
" 6. Comparaison des enfants exigeant l'hospi- talisation et pouvant s'en passer.
Crtgr. 7. Nombre des infirmes dans les villes et arrondissements par 10.000 habitants.
Diagr. 8. Totalité des enfants exigeant l'assistance publique avant et après la période scolaire.
" 9. Les infirmités infantiles selon l'âge.
Crtgr. 10. Proportionnalité dans les villes et les arrondissements des enfants infirmes avant l'âge scolaire.

AUTORI EESSONA

Kõneleja 186 on teinud mitmeid teaduslikke ja kirjanduslikke teoseid, millest kõige suurem osa on avaldatud ajakirjades ja raamatutes. Tema teaduslikud teosed on peamiselt seotud keele ja kirjanduse ajaloo uurimisega. Tema teaduslikud teosed on peamiselt seotud keele ja kirjanduse ajaloo uurimisega.

Üksikutele teostele on antud mitmeid auhindu ja tunnustusi. Tema teaduslikud teosed on peamiselt seotud keele ja kirjanduse ajaloo uurimisega. Tema teaduslikud teosed on peamiselt seotud keele ja kirjanduse ajaloo uurimisega.

MU VANEMATE

KUSTUMATA MÄLESTUSELE

Teoseid on kirjutanud Tervishoiu Peavalitsus ja teinud juhataja Dr. A. Mäkitie. Tema teaduslikud teosed on peamiselt seotud keele ja kirjanduse ajaloo uurimisega.

Registreeritud teoseid 111 vana, keele ja kirjanduse ajaloo uurimiseks.

Teoseid on kirjutanud Dr. M. Mäkitie ja teinud juhataja Dr. A. Mäkitie. Tema teaduslikud teosed on peamiselt seotud keele ja kirjanduse ajaloo uurimisega.

Kesklinna ühiskondliku raamatukogu juhataja Dr. V. Schmidt'i teaduslikud teosed on peamiselt seotud keele ja kirjanduse ajaloo uurimisega.

Edasi on kirjutanud Dr. M. Mäkitie ja teinud juhataja Dr. A. Mäkitie. Tema teaduslikud teosed on peamiselt seotud keele ja kirjanduse ajaloo uurimisega.

Selle 186 registreeritud teose kõrvalt on kirjutanud Dr. A. Mäkitie, mille eest on kirjutanud Dr. A. Mäkitie. Tema teaduslikud teosed on peamiselt seotud keele ja kirjanduse ajaloo uurimisega.

Täiendavate teaduslike teoste kohta on Kesklinna ühiskondliku raamatukogu juhataja Dr. V. Schmidt'i teaduslikud teosed on peamiselt seotud keele ja kirjanduse ajaloo uurimisega.

Tähtsus: juulikuul 1922.

A. LÜÜS

Teoseid on kirjutanud Dr. M. Mäkitie ja teinud juhataja Dr. A. Mäkitie.

AUTORI EESSÕNA.

Käesolev töö on teatavas mõttes kogutöö. Temal on sellepärast kõik puudused, mis niisuguste tööde juures paratamatud on. Teiseks ei ole tööil mitte ainult teaduslik ots-tarb, vaid ta pidi ka tegeliku elu nõudeid silmas pidama. Neid ülesandeid pole mitte kerge ühendada.

Üksinda poleks mul mitte võimalik olnud seda tööd ette võtta, veel vähem teda läbi viia. Juba andmete kogumine oleks üksinda võimatu olnud. Tööd ette võtta oli ainult sellepärast võimalik, et meie ametlikud asutused tema kordaminekut igapidi toetasid.

Sellepärast avaldan siinkohal kõigile ametkondadele ja isikutele, kes kuidagi viisi selle töö kordaminekuks ja läbiviimiseks kaasa aitasid, oma otsekohest tänu.

Eestkätt tänan Tervishoiu Peavalitsust ja tema juhatajat Dr. A. Mõttus't, kes andmete kogumise tegeliku läbiviimise lahkesti oma peale võttis.

Registreerimist toimetasid 111 arsti, kellele niisama oma tänu ütlen.

Iseäralist tänu võlgnen Riigi Statistika Keskbüroole ja tema juhatajale h-ra A. Pullerits'ile, kes mulle ette pani seda tööd teha ja kelle ametkonna vilunud ametnikkude kaasabil materjaali tehniline läbitöötamine võimalikuks sai ja lõpule viidi.

Keskbüroos töötades olin alalises mõttevahetuses vanema statistiku proua V. Smetanin'iga kelle abi ja kaastööd selle töö juures heameelega meelde tuletan ja mille eest teda õiglaselt tänan.

Edasi olen prof. A. Rammul'iga selle töö üle mõtteid vahetanud ja temalt mõnda näpunäidet saanud, mida tänuga siinkohal meelde tuletan.

Selle töö redigeerimise võttis lahkesti enese peale Statistika Keskbüroo abijuhataja h-ra A. Tooms, mille eest ma temale oma paremat tänu võlgnen. Samuti tänan Tartu Ülikooli eesti keele lektori J. V. Veski't, kes keelelise korrektuuri tegi.

Töösse mahutatud graafilised joonised on Keskbüroo graafikaosakonna juhataja h-ra V. Schmidt'i valmistatud. H-ra kunstnik Schmidt'ile avaldan ta töö ja vaeva eest oma tõsisist tänu.

Tartus, jõulukuul 1922.

A. LÜÜS

*Tartu Ülikooli Lastekliiniku juhataja ja
lastehaiguste dotsendi k. t.*

I.

A. LÜHIKE AJALOOLINE ÜLEVAADE VIGASTE SEISUKORRAST.

1. ENDISED AJAD.

Kõigil aegadel ja kõigil rahvastel on vigaseid olnud. Vaevaline ja kurb on nende saatus praegusel ajal, kuid veel viletsam on ta läinud aegadel olnud. Kuni 18. aastasaja alguni ei paista meile sellelt alalt ühtki selgemat momenti vastu.

Vanad indlased heitsid omi vigaseid Gangese jõkke, juutidel istusid nad kerjustena tee ääres, kuna spartlased neid Taigetose kuristikku viskasid. ¹ *)

Vanas Roomas nimetati neid *morio*'deks. Selle nime all mõisteti täiesti vigaseid inimesi, kelle liikmed olid kõverad, võõriti ehk viltu kasvanud ja kes pidid kas halastust või naeru esile kutsuma. Niisuguseid *morio*'sid müüdi turgudel ja leidus rikkaid, kes neid ostsid ja sundisid omale andeid kerjama. ²

Huvitav on kuulda, et vana Mehiko pealinnas Tenochtitlanis hispaanlaste sinnatungimise ajal vigaste maja on olnud, kus neid iseäralise hoolega on hoitud. Neil olnud seal nii hea olla, et mõned vanemad olla meelega oma lapsele vigastusi sünnitanud, et teda sellesse asutusse paigutada võida. Seal on nendele mitmesuguseid kunstisid õpetatud ja nad on vahel keisrile ja ta kodakondsetele meelelahutust pakkunud. ³

Keskajast kuni 18. aastasaja keskeni leiame vigaseid vürsti- ja kuningakodade juures õuenaridena tegevuses olevat. Iseäranis palju olla neid Peeter Suure juures olnud, nii et neid isegi mitmesugustesse klassidesse olla jagatud.

Mainitud ajajärgul õitses igal pool ebausk ja sellepärast ei ole ka mitte ime, kui usti, et vigased on kuradi sünnitus, kes oma lapsed inimeste lastega ära vahetab.

Selles usus oli isegi Martin Luther, kes neid õnnetuid lihatombuks — *massa carnis* — nimetas, kellel jumalikku hinge ei olevat ja keda armuta tappa võivat.

Ka Eesti rahva juttudes on kaunis tihti kõnet vanapaganast, kes oma last püüab inimese lapsega ümber vahetada. Nii kirjeldatakse vanapagana last jutukeses „Last vahetamas“ järgmiselt: „See on väga inetu näoga ja karjub sea moodi häälega. Keegi ei jõua seda kisa kuulda. Kõik tahaksid teisest lahti saada.“ ⁴

Edasi annab prof. M. J. Eisen **) vanapagana lapse kohta järgmise kirjelduse: Vanapagana laps suure peaga, väikese kehaga, ei võta ega võta jalgu alla, laseb ennast kaua imetada. Vahel

*) Siin ja edasi selle shriftiga pandud numbrid tähendavad tarvitatud kirjandust, mille nimekiri lõpul toodud.

**) Prof. M. J. Eisen'i kirjalik teade, mille eest temale siinkohal tänu ütlen.

7-aastaseni alles põialpoiss. Karjub palju, ei anna vanematele rahu. Meheks saades koleda jõuga. Mehena ei enam väike, aga lapsena ei edene. Vanapagana laps enamasti ikka poisslaps.“

Vähe teistsugused tuuled hakkavad 18. aastasaja teisel poolel puhuma. 1741 a. ilmub Pariisi professori A n d r y sulest esimene ortopeedia õpperaamat, kus sõna „ortopeedia“ esimest korda tarvitati.⁵

1780 a. asutab Dr. J. A. Venel Schweitsis Vaadti kantonis esimese instituudi noorte vigaste jaoks, Dr. J. G. Blömer Berliinis 1823 a. Pravaz ja Guerin Pariisis 1825 a. ja Jakob v. Heine 1829 a. Cannstattis, seesama Heine, kes esimesena kirjeldas ja ravitses laste loidu halvatus, mis nüüd *Heine-Medini* haiguse nime all tuntud.

1832 a. asutas Johann Nepomuk von Kurz Münchenis vigastekodu, mis varsti riigi kätte võeti ja ajakohaselt korraldatuna kuni tänapäevani püsima on jäänud.⁶

Nendele esimestele vigastekodudele järgnesid aegapidi mitmed teised, kuid nende asutamine ja edenemine ei võtnud enam mitte iseäralist hoogu, vaid hakkas aegapidi lõdvenema.

Läinud aastasaja teisel poolel tekkis uus vool vigaste eest hoolekandmises. Asja tegid omaks vaimulikud ja hakkasid vigastekodusid ja ravitsusasutusi ellu kutsuma.

Esimesed olid Pariisi halastajad vennad, kes seal 1858 a. niisuguse asutuse *) käima panid, kus 1908 a. 410 vigast poisikest ülespidamist ja ravitsemist leidsid.⁷

Põhjamaades sai vaimulikkude hulgas vigaste eest hoolekande isaks misjonär Hans Knudsen Kopenhaagenis. Ta asutas 1872 a. seltsi, kes vigaste eest hoolekandmise oma ülesandeks tegi ja nende jaoks kodu asutas, kus neid arstiti ja õpetati.⁸

Knudsen'i töö leidis varsti terves ilmas suurt vastukõla ja heakskiitmist, iseäranis rahvusvahelise arstidekongressi poolt 1884 a., kes kinnitas, et ei Inglismaal, Saksamaal, Prantsusmaal, Austrias, Venemaal, Norramaal ega Ameerikas midagi sarnast leida ei ole.⁹

Otsekohest äratust Knudsen'i tööst said Saksamaa vaimulikud, nende eesotsas kirikuõpetaja Theodor Hoppe, kes Potsdami lähedal Novavesis 1879 a. väikese vigastekodu asutas, mis aegapidi kasvas, suurenes ja teistele sellesarnastele asutustele Saksamaal eeskujuks sai.

Edasi on Saksamaa vaimulikud väga elavalt vigaste eest hoolekandmisest osa võtnud ja nad esinevad ka praegu tähtsa tegurina vigaste hoolekande alal.¹⁰

2. MEIE AASTASADA.

Kuni meie aastasaja alguni tehti küll õige palju tööd vigaste hoolekande ja ravitsemise alal, kuid päris sihikindel ja laiale alusele seatud töö algas igal pool alles 20. aastasajaga.

Siin sammub teiste ees Saksamaa, kus 1906 a. üldine vigaste laste lugemine kuni 15 a. vanuseni toime pandi, mille Põhja-Saksamaal politseiametnikud läbi viisid, kuna Baieris, Baadenis ja Hessenis ainult koolilapsed 6—14 a. loeti ja selle töö kooliõpetajad korda saatsid.

Suur töö nõudis kolm aastat aega. Ta ilmus 1909 a. Dr. Konrad Biesalski toimetusel ja korraldusel.¹¹

Selle töö järele on Saksa riigis, peale Baieri, Baadeni ja Hesseni, kus eraldi lugemine ja teistsugusel viisil toime pandi, 75.183 vigast last alla 15 a. vanuse, nendest 14.865 alla 6 a. ja 60.318 6—15 a. vanuseni.

Arsti arvamise järele tarvitasid nendest kodus ravitsemist 42.249, kuna 9.388 ise soovisid kodusse astuda. Voodite arv vigaste laste kodudes oli 1908 a. 3.125.

1910 a. oli Saksamaal juba 56 vigastekodu ja nõuandekohta olemas, kuhu 4.188 last võidi vastu võtta. Kõige väiksem kodu 6 voodiga, kõige suurem 500. Kodusse võeti vastu enamasti 4—18 a. vanuseni.¹²

1921 a. oli aga juba 65 kodu 7.293 voodiga ja 59 nõuandekohta olemas (¹³ lhk. 102).

*) *Asile des jeunes garçons infirmes et pauvres fondé par les frères de Saint-Jean de Dieu.*

Saksamaal asutati 1909 a. „Saksa vigaste hoolekande liit“, kes aeg-ajalt kongresse kokku kutsus ja kuukirja „Zeitschrift für Krüppelfürsorge“ välja annab.

Igas osariigis, provintsis ja suuremas linnas on oma kohalikud ühingud olemas (¹³ lhk. 100).

6. mail 1920 a. anti Preisimaal seadus välja, mis vigaste laste eest hoolekannet reguleerib ja mis nagu krooniks on seltskonna jõupingutustele sellel alal. ¹⁴

Austrias on vigaste laste eest hoolekanne võrdlemisi noor. Esimene kodu algas 1900 a. Wiini lähedal Lanzendorfis oma tööd 4 lapsega ja 1921 a. oli seal 70 last. Teine kodu asutati 1902 a. jälle Wiini lähedale Laa'sse, kus alguses 4 last oli, 1921 a. aga 30.

Peale nende vigaste laste kodude on Wiinis, Grazis ja Innsbruckis omad ortopeedia-instituudid tuntud professorite juhatuse all tegevuses (¹³ lhk. 108).

Tshehoslovakkiale jäid Austrialt mõned vigaste laste kodud päranduseks. Praegu töötavad selles riigis, kus üle 13 miljoni elaniku, 9 vigastekodu, nendest 3 Praagas, Reichenbergis, Pilsenis, Olmützis ja Slavnicis, igasühes üks, kuna Brünnis neid kaks on. Asutused ei ole üksteisega mitte ühenduses, vaid igaüks nendest töötab üksikult. Ei ole ka seadust vigaste kohta olemas. Asutusi peavad seltsid üleval, kuna mõned ka kogukondadelt toetust saavad. ¹⁵

Ungaris asutati 1903 a. Budapesti esimene vigastekodu 15 lapsele ja 1908 a. hakati uut maja ehitama 50 lapse jaoks. ¹⁶

Schweitsi Saksa osas asutati 1864 a. Zürichi vigastekodu 12 tütarlapsele ja Prantsuse osas Lausannes 1876 a. Hospice orthopédique 36 lapsele. Mõlemad asutused töötavad veel praegu. ¹⁷

1909 a. asutati „Schweitsi vigaste laste hoolekandeselts“. Viimane asutas 1912 a. 90 vigase jaoks „Schweitsi vigaste laste asutuse ja ortopeedilise polikliiniku“.

Asutuse juhatajaks sai prof. Schulthess. Asutus on Zürichis ja vastab kõigiti praeguse aja nõuetele sellel alal. Ta kipub aga juba kitsaks jääma ja sellepärast on kavatsus teda 60 voodi võrra suurendada. ¹⁸

Itaalias avati esimene ortopeediline instituut juba 1839 a. Firenzes professor Ferdinando Carbonai poolt.

1872 a. asutati Toriino instituut inglise haigust põdevatele lastele. Niisuguseid institute — Instituto dei Rachitici — avati pärast veel mitmesse linna, nagu Milaano, Genova, Mantua, Padua, Veneetsia ja teised.

Kõige tähtsam ja kuulsam on „Istituto ortopedico Rizzoli“ Bolognas, nõnda nimetatud prof. Francesco Rizzoli järele, kes 1880 a. kõik oma varanduse, 1.700.000 liiri, selleks otstarbeks kinkis. Instituudi jaoks osteti ilus vana klooster, tehti tarvilikud uuendused ja asetati 150 voodit sisse. Seal on suured saalid ja ilus aed puudega maja ümber, nii et paremat soovida ei või.

Instituut peab kolme eesmärki silmas pidama: 1) teadust edendama, 2) inimesi head käekäiku edendama ja 3) isamaa auks ja kasuks töötama.

Instituut annab iga viie aasta järele paremate ortopeediliste tööde eest rahvusvahelist auhinda 3.500 liiri suuruses välja. Iseenesest mõistetakse, et instituut on kõiksuguste ajakohaste õppeabinõudega varustatud.

Pea kõigis Itaalia instituutides on kolm osa; ortopeedia, kool ja töökoda. Mõnes linnas tuuakse lapsi hommikul ompibusega kooli ja viiakse niisama jälle tagasi.

Kõik need suurepärased asutused on eraettevõtted ja saavad omavalitsuse-asutuste poolt tihti ainult toetust. ¹⁹ *)

*) Hispaanias asutas valitsus kõiksuguste vigaste jaoks Barcelona's vigastekodu 1910 a. Selle tänuks kogunesid vigased: pimedad, kurtummad, halvatud ja teised, üldse 400 kokku ja läksid rongis muusika saatel valitsuse maja ette.

Niisugune iseäraline rongikäik, kus inimese hädad nii mitmekesistes vormides koondatud olid, on pealtvaatajate peale sügav — põrutavat mõju avaldanud. ²⁰

Prantsusmaa vanem vigastekodu on halastajate vendade poolt asutatud, mida ülevalpool juba nimetasin. Sinna võetakse poisikesi 5—12 a. vanuseni vastu. 1910 a. oli neid seal 480. Nendele antakse seal kooliõpetust, vanemaks saades õpetatakse neile ka mitmesuguseid käsitöid, mille juures õpetajateks on väljaõppinud vigased. Asutuses on kirurgia-ortopeedia jaoskond, kus arstikunst teeb, mis võimalik ja tarvis läheb. Peale selle on veel väljaspool Pariisi tiisikust ja rahiiti põdevatele lastele sanatoorium asutatud, kus nad päikese ja värske õhu käes paranevad. ^{3/5} lastest peavad töövõimelistena asutusest lahkuma ja igal pool kui head tööjõud otsitud olema.

Vigaste tüdrukukeste jaoks on juba 1853 a. oma kodu Neuilly asutatud. *)

Asutuse kord on samasugune, kui poisikestelgi. Nad saavad kooli- ja käsitööõpetust. Majas on kolmsada tüdrukukest, kes 12 õe juhatusel mitmesugust õpetust saavad. Ka sellel kodul on oma sanatoorium mere ääres.

Peale nende on Pariisis veel vigaste laste asutus, **) kuhu kõiki vigaseid vastu võetakse, ilma et nende illegitiimsus takistuseks oleks. Asutus on nüüd ligi 30 a. vana ja 1910 a. oli seal 32 last.

Peale nimetatud kodude on Prantsusmaal veel 3 asustus-töökoda, kus vigased töötavad. Nad on Seine departemangu-ülema poolt asutatud. Peamaja on Manteuil'is ja sellel kaks osakonda Pariisis. Vastu võetakse igauhte, kes 13 a. vanaks on saanud ja 5 a. Seine departemangus on elanud.

Töö eest makstakse tasu, nii et vigased selle eest osaltki elada võivad. Mõned söövad ka asutuses. Õhtul lähevad nad kodu. Töökodades valitseb tõsine kord ja kõik käivad selle sõna järele, mis asutuse ukse kohal seisab: „Töö teeb inimest austamisvääriliseks“. ²¹

Prantsuse valitsus oli ka esimene, kes 1854 a. kõiksugu vigaste, nagu pimedate, kurttummade, totrate, küürakute ja kompjalgsete ankeedi toime pani. Küürakuid leiti Prantsusmaal sel ajal 44.610 ja kompjalgseid 22.547 (² lhk. 17).

Inglismaal asutati juba 1852 a. Londoni vigastele tütarlastele ja 1871 a. vigastele poisikes-tele oma kodu (¹¹ lhk. 177).

Selle järele jäi seal asi natuke soiku, kuid uuemal ajal on jällegi elavam tegevust märgata.

Nii asutas Londoni linnapea 1908 a. uue vigaste laste kodu. ***) Ta sai selleks 60.000 £ ja 70 aakrit maad Hampshires Altoni linna lähedal, väga ilusas kohas, merest mitte väga kaugel. Kodu ehitati paviljoni süsteemis kõige uuemate nõuete järele, kuhu võib 160 last lahkesti vastu võtta.

Kodul on kaunis palju metsa, kus suvel metsakool töötamas. Ka suur lindude maja on asutusel olemas, mis lastele rõõmu ja lõbu sünnitab.

Lapsed on kahte suurde osasse jaotatud; ühes on tiisikuslised, teises kõik muud vigased. Tiisikuslised nõuavad palju rohkem hoolt ja ravitsemist kui teised. Peale arstliku ravitsemise on kodus kool ja käsitöö õpekojad olemas. Majal on oma raamatukogu ja muusikasaal. ²²

Inglismaal teevad eraseltsid ja üksikud isikud palju üldkasulikke tööd. Nii vigaste heaks. Seal on suur heategevselts, ****) kellel üle 36.000 liikme. Ta ülesandeks on vigaste ja vaeste laste eest hoolt kanda. Selleks otstarbeks on ta asutanud ja peab üleval: lastehospitali, vaestelastemaja, pühadekodu pimedate ja vigaste laste jaoks, sanatooriumi ja vigastekodu.

Vigastekodu on Clerkenwell'is, kuhu ainult vigaseid tütarlapsi vastu võetakse. 1909 a. oli seal 247 tütarlast, kellest 133 kodus elas, kuna teised sinna ainult õpetusele käisid.

Tütarlastele õpetatakse seal peaaasjalikult kunstlike lilled tegemist, mis niivõrd tulutoov on, et ta asutuse kulud katab ja isegi veel ülejääki annab. Asutust kavatsetakse poole võrra suurendada (²² lhk. 319).

Inglismaal ilmus ka juba 1852 a. tähtis töö vigaste kohta Dr. John Bishop'ilt, nimega: „Uurimised inimese keha deformiteetidest ja nende arstimisest“.

*) *L'asile de la Princesse Mathilde, Neuilly.*

**) *L'asile St. Germain fondé par les soeurs hospitalières de Sacré-Coeur.*

***) *Lord Mayor Treloar Cripples Home and College, Alton.*

****) *Watercress and Flowergirls Mission.*

Autor vaatab asja peale õige tõsiselt ja tähendab, et enam on vigastusi saadud kui sündinud „sest kasvatus, riietamine ja ülikultuur on tihti kahjuks inimesele“. ²³

Hollandis asutati 1899 a. Arnhemi esimene vigaste eest hoolekande ühing, kes 1900 a. vigastekodu avas, kus 1908 a. 17 kasvandikku 9—25 a. vanuseni aset leidsid.

„Hollandis läheb kõik tasa, ka vigaste hoolekanne. Meie kasvame aegapidi, aga meie kasvame. Vigased on meile igapäev eeskujuks, et mitte ei tule kahelda, ja nad kinnitavad meie jõudu. Jumal aidaku meid vigaste asja jõudsalt edendada“. ²⁴

Rootsis mõeldi 1908 a. vigaste ankeet toime panna, kuid mitte kõigi elanikkude, vaid ainult järgmiste gruppide kohta: 1) kõik nekrutid pidid vigasuse poolest järele vaadatama, 2) kõik koolilapsed kuni 14 a. vanuseni ja 3) kõik need, kes avalikku vaesteabi tarvitavad.

1908 a. oli ainult esimene grupp väljatöötamisel. Esimene vigaste laste kodu asutati Rootsis juba 1880 a., nimega „Eugeniakodu“. ²⁵

Norra pealinnas Kristiaanias töötab vigaste töökool juba 1892 a. saadik,

1904 a. asutati töökool ja kodu vigastele lastele „Sophies Minde“, kus 1908 a. kuuskümmend neli last õpetust said (¹¹ lhk. 176).

Soomes pandi 1919 a. üleriikiline vigaste lugemine toime, kus mitte üksinda lapsed ja noored, vaid ka kõik vanad ära loeti, mis ainuke sellesarnane statistika terves ilmas on.

Teateid koguti linna- ja vallavalitsuste kaudu, kuna arst pidi diagnostitseerima ja vigasuse kirjeldama. Ligi kolmas osa vigastest ei ole arsti juurde läinud. Teateid saadi 418 omavalitsuse üksuselt. Kolmest linnast ja 67 vallast on teated tulemata jäänud, kuna 10 vallas ei ole võidud ankeeti korraldada ja 37 vallast on teatatud, et neil sarnaseid vigaseid ei olla. ²⁶

Üle kogu maa leiti 3.530 vigast inimest, nendest lapsi alla 15 a. — 620 ja noori 15—18 a. 384, seega kokku 1004 last.

Helsingisse asutati juba 1890 a. vigastekodu ja töökool. ²⁷

1920 a. oli seal 16 isikut arstida ja õpetada. ²⁸

Põhja-Ameerika Ühisriikides on mitmesuguseid vigaste hoolekande asutusi olemas. Enamasti on nad eraettevõtted, mitmeid toetavad ka omavalitsuse-asutused, kuna ainult neljas osariigis — Minnesota, New-York, Nebraska ja Massachusetts — ka riik vigaste asutusi üleval peab. 1897 a. anti Minnesotas sellekohane seadus välja ja asutati vigaste hospital 100 voodiga; temale järgnes 1900 a. New-York ja asutas haigemaja 45 voodiga, kuna Massachusetts 1904 a. 300 voodiga vigaste laste hospitali avas.

Nendele järgnesid paljud eraisikute ja linnade sellekohased asutused, kus lapsi ortopeediliselt arstitakse, käsitööd õpetatakse ja ka kooliõpetust ära ei unustata.

1911 a. arvati vigaste laste jaoks üldiselt kokku umbes 1800—1900 voodit olevat. ²⁹

B. PRAEGUSE AJA HOOLEKANNE VIGASTE LASTE EEST.

1. VIGASTE LASTE EEST MAKSAB HOOLT KANDA.

Kuna pimedate, kurtummade ja totrate eest juba ammust ajast saadik hoolt kantakse, olid vigased lapsed täiesti unustatud. Iseäranis meil Eestis. Mainitud õnnetustest oli ka meil kuuldä, kuid ei sugugi vigastest lastest. Neist ei räägitud ega nende peale ei mõeldud. Nad olid saatuse hooleks jäetud. Ja seda täiesti põhjendamata. Hoolekande mõttes on vigased lapsed palju tänu-likum materjal kui nimetatud õnnetud.

Prof. Marcus ravitses oma vigastekodus Posenis 499 vigast last ja jälgis nende saatust pärast 13 a. vältusel. Ta leidis, et 372 ehk 75% nendest olid mitmesugustes ametites tegevad ja teenisid täiesti ise enesele eluülespidamist, kuna teiste kohta teated puudusid. Ta oletab, et nendest ka vähemalt 10% veel töövõimelised peavad olema, nii et kõigi teenistuses olevate protsent 85 peale tõuseb.³⁰

Veel paremaid tagajärgi on Müncheni riiklikus vigastekodus saavutatud. 932 vigasest on seal 867 ehk 93% täielikult töövõimeliseks saanud (¹¹ lhk. 6).

Nii siis võib ja maksab tööd teha.

Kuna meil praegu veel vigastekodud puuduvad, siis peavad muidugi kirurgia-kliinikud ja haige- majade kirurgia-osakonnad vigaseid ravitsema.

Kuid siin on see pahe, et ei ole mitte hea lapsi ühes suurtega ravitseda, kui nad väga kaua peavad haigemajas viibima. Vigaste paranemine võtab palju aega, vähemalt üks aasta, tihti mitu aastat. Selle aja jooksul ei saa nad ei kooliõpetust ega õpi ka ühtegi käsitööd tundma. Kõik see aeg läheb nendele selles mõttes kaduma, veel rääkimata sellest, et nad täiskasvanute hulgas haige- majas viibides palju üleannetusi õpivad.

Sellepärast oligi Saksamaal nii suur hoog vigaste laste kodude asutamisel meie aastasaja algu- sest kuni ilmasõjani.

Ja Saksa õpetlaste, eestkätt prof. Biesalski poolt on nõue üles seatud, et vigaste laste hoolekandes siis võib kõige paremaid tagajärgi saavutada, kui kliinik, kool ja käsitöö õppekoda koos töötavad (¹¹ lhk. 156).

Selle süsteemi juures võib lapse aega ja jõudu tema edenemiseks paremini kasutada kui kuskil mujal.

2. VIGASTE LASTE HOOLEKANDJAD.

Vigaste laste eest hoolekandmine on lai ja tänuväärne ala. Sellest võivad mitmesugused selts- konnakihid ja üksikud isikud osa võtta. Eestkätt puutub asi muidugi arstidesse.

Vigane on haige ja haige tarvitab arsti. Esimesel kohal seisab muidugi eriarst-ortopeed. Nagu pimedad silma- ja kurdid kõrvaarsti juurde lähevad, nii mingi ka vigased ortopeedi juurde.

Peale ortopeed-kirurgi tuleb lastearstil palju vigaste lastega tegemist teha. Ta on tihti esimene, kelle juurde vanemad pööravad. Ta võib siin palju teha ja neid otsekohe aidata, nagu tiisikuse, rahiidi, erguhaiguste ja paljudel muudel juhtumistel.

Ka närviarstil on vigaste lastega palju tegemist, iseäranis, kui ta närvikirurg on. Nimetan siin ainult mitmesuguseid laste halvatus vormisid, mida ta ravitseda võib.

Tähtis ja suur ülesanne langeb kooliarsti peale, iseäranis ärahoidvas mõttes. Kooliarst vaatab kõik koolilapsed teatavate ajajärgkude järele läbi ja ta silm võib esimesi vigasuse tunnismärke näha ja kohe nende edasiarenemist takistada. Kõik oleneb muidugi ta huvist ja osavusest selles asjas.

Koolis, iseäranis rahvakoolides, on palju kergemaid vigasusi, millest inimesed ise ei teagi, et nad parandatavad on ja et nad ilma arstimata pärastises elus õige tüütavaks võivad saada. Siia kuuluvad mitmesugused jalavigasused ja kergemad selgroo kõverused. Viimast tuleb koolilaste hulgas õige palju ette. Mõne vilunud kooliarsti tõenduse järele isegi $\frac{1}{3}$ kõigist rahvakooli õpilastest. ³¹

Võrdlemisi tihti puutuvad ka ametlikud arstid (vaeste-, tervishoiu-, linna- ja maakonnaarst) vigaste lastega kokku. Nende läbivaatamisele saadetakse tihti vigane laps ja nendest oleneb, kui tõsiselt nad selle peale vaatavad.

Muidugi, ka iga teine arst puutub vigaste lastega kokku ja peab nendele abi ja nõu andma. Seda suudab ta ainult teadmiste abil teha.

Peale arstide puutuvad õpetajad alati lastega kokku. On nendel huvi ja oskavad nad tähele panna, siis leiavad nad varsti vigase lapse üles. Ta tuleb kohe kas kooliarsti juurde saata, või vigastekodusse või nõuandekohta, kui viimased koha peal töötavad.

Wiinis pandi vigasuse uurimine kõigi koolilaste kohta toime. Selleks pidi iga õpetaja neid lapsi, kes temale selgesti näitasid vigased olevat, ortopeedi juurde saatma. 6 ortopeedi vaatasid neid läbi. 237.000 Wiini koolilapse kohta tuli 2.200 niisugust, keda tarvis arstida ja nendest jällegi 420, kes tungivalt ortopeedilist arstimist vigastekodus vajavad. Wiini ankeet näitab, et umbes 1% koolilastest tarvitab ortopeedilist ravitsemist.

Koolilaste lugemise põhjal järeldavad viinlased, et nendel 245.000 ennekoolialise lapse hulgas peab 3000 ravitsemist tarvitatavat olema, nendest 480, kes tungivalt kodus arstimist vajavad. ³²

Meie vaimulikud ei ole vigaste saatuses tänini sugugi osa võtnud. Siin on ala, kus arst ja vaimulik koos võiksid töötada, teineteist toetades ja ühele sihile püüdes.

Üleval kuulsime, missugust suurt osa siin Hans Knudsen etendas, kui palju Prantsuse halastajad vennad ja Saksamaa vaimulikud on teinud ja teevad.

Edasi jääme õdede juurde peatama. Nad on kutsutud rahva tervise järele valvama ja temale abisaamist kergendama, teda juhataades arstide või asutuste juurde. Õdedele avaneb siin suur ja lai tegevusväli. Vigaste laste eest hoolekandmine ei tohi nendele mitte tundmatuks jääda.

Ja ämmaemandad! Nad näevad esimestena noort ilmakodanikku. Nende silma tuleb teritada sündinud vigade ehk ikalduste äratundmises. Nad võivad siis ütle mata suurt kasu tuua nende vigasuste varaseks kõrvaldamiseks. Mõtleme ainult nende hulga käe- ja jalavigasuste peale, mis sel viisil kergesti kõrvaldatavad oleksid, iseäranis kompjalg.

Seni kui meil eriseltsi vigaste eest hoolekandmiseks ei ole, peavad teised häätegevad seltsid oma tegevust ka vigaste hoolekande alale juhtima.

Nimetan siin eestkätt meie ametlikke hoolekandeosakondi nii linnades kui ka maakonna-valitsuste juures. Just nemad on kohustatud iga vigast teadma ja tarviduse järele aitama.

Selle järele tulevad haigekassad, siis eraseltsid, nagu tiisikuse vastu võitlemise selts, kellel nii lõpmata palju teha on.

Edasi tulevad lastekaitseühingud, noorsoo kasvatuse seltsid, lasteaiaseltsid, siis karskuse- ja hariduseseltsid. Kui nad kõik vigaste laste hoolekande asjaga tuttavaks saavad ja teda toetavad, siis on sellega palju asja kasuks võidetud. Ka meie seltskonna- ja poliitikategelased peavad selle küsimusega tutvuma, sest ei tohiks aeg enam kaugel olla, kus meil oma vigaste laste hoolekande seadus välja antakse.

Ja lai publikum, rahvas! Teda tuleb tutvustada vigaste eest hoolekande põhijoontega. Rahvast huvitab see küsimus enam kui mõni teine, sest ta seisab siin mõistatuse ees, mille seletamist ta hea meelega kuuleks.

Meie ei tohi mitte kõike riigi käest ootama jääda. Riik ei suuda ega saa kõike teha. Seltskond peab ennast organiseerima ja omal abil asja kandma ja teda edasi viima.

Saksamaa eeskujulik vigaste laste hoolekannel asus kuni 1920 a. täielikult eraseltside ja isikute peal, kuna omavalitsuse-asutused neid vahel ainult toetasid.

3. VIGASTEKODU.

Vigaste laste hoolekande keskkohas seisab vigastekodu. Koduta ei ole suurejoonelisem hoolekanne mitte mõeldav.

Vigane nõuab oma arstimiseks pikka aega ja sellepärast peavad lapsed siia kauaks elama jääma. Ta ei pea nendele siis mitte haigemajaks olema, kuhu lühikeseks ajaks minnakse, vaid koduks sõna tõsisel mõttes. Laps peab seal sedasama armastust ja hoolt leidma, mis vanemate kodu talle pakub. Veel enam. Laps viibib siin koolieas. Kodu peab teda õpetama, et ta omaealistest maha ei jääks. Peale selle antakse kasvandikkudele siin ka veel käsitööõpetust, kuna väljaspool eraettevõtetes vigaseid vaevalt keegi õppusele võtaks. Selle jaoks on kodus oma töökojad ja õpetajad-meistrid olemas.

Et vigaste hulgas teatav protsent puuduliku mõistusega on, siis on suuremates asutustes ka veel abiklass sisse seatud. Lühidalt: vigastekodus on kaks osa, arstlik ja pädagoogiline. Arstlikus osas on kliinik ja mõnel pool ka veel töövõimetute jaoks oma jaoskond. Pädagoogilises osas on kool, abiklass ja käsitööõpekojad. Nii siis töötavad siin arst ja õpetaja ühes asutuses ja samade vigaste kasuks. Nad on teineteisega eluliselt seotud.

Asutuse iseloom määrab temale ka koha. Ta peab asuma ülikooli- või mõnes teises suuremas linnas. Ülikooli- või muud suuremat linna on selleks tarvis, et eriteadlast leida, kes võiks asutust juhtida ja selle juures veel leida tarvilist tööd oma erialal. Maal või väikeses linnas oleks see võimatu. Tihti on ka tarvis mõnda anderikkamat kasvandikku mõnes kunstiharus, nagu muusikas, joonistamises või teisel alal edasi harida, mis külas võimatu oleks. Suur linn on elanikkudele rohkem kättesaadav, kuna temaga parem ühendus olemas on. Need kõik on tegelikult elus suure tähtsusega asjad, mida silmas peab pidama.

Nagu sellest näha, on vigastekodu suur asutus, kus kliinik, kool ja töökoda ühenduses töötavad. Sellepärast peab niisugune asutus ka täiesti iseseisev olema. Ei ole mitte soovitatav niisugust asutust kirurgia-kliinikuga elik mõne muu asutusega ühendada. See on asjata jõukulutus ja ei tooks kummalegi poolele kasu.

Meie mõtleme vigastekodu ainult vaeste jaoks, kelle eest riik, kogukond ehk seltskond kohustatud on hoolt kandma. Tahetakse teda ka jõukamatele kättesaadavaks teha, siis peab kodusse ka maksuliste hoolealuste vastuvõtmist võimaldama.

Vigastekodu on haigete laste kodu. Sellepärast peab vigastekodu vastutav juhataja arst olema, kes ühendajaks on koduülevalpidaja ja kodu personaali vahel.

Kodus on täieline kirurgiline sisseseade operatsioonide jaoks, niisama kõik aparaadid, mis nüüdseaja ortopeedias tarvitusel on.

Suuremates kodudes on ka oma ortopeediatöökoda, kus kõik tarvisminevad proteesid ja teised aparaadid ise valmistatakse, selle järele, nagu arst neid soovib ja nagu neid temale tarvis läheb.

Enam kui ükski teine haige, tarvitab vigane järelearstimist ja sagedat järelekatsumist. Iga õigeks painutatud kompjalg tikub vanasse seisu tagasi minema, kui teda vahel uuesti järele ei vaadata ja aparaati korda ei seata, iga kõõluse pookimine, mis elu tõi poolsurnud lihasele, kaotab oma tegevuse, kui teda uuesti ei elustata ja järele ei vaadata. Niisama on lugu ka teiste haiguste vormidega. Jälle ja jälle peab neid uuesti kontroleerima.

Iga kodu juures peab oma ambulants olema, kus kergemaid vigaseid ravitsetakse, nagu skolioosid, kompjalg, lestjalg, kõver kael, kerged halvatused ja palju muid vigasuse vormisid. Kui neid õigel ajal ei arstita, siis muutuvad nad halvemaks ja nõuavad pärast pikalist kodus ravitsemist. Ambulants on vigasusi ärahoidev asutus. Seega on temal suur ja kasulik ülesanne.

Peale arstliku osa on kodus veel kool. Siin saavad vigased sedasama haridust, mis lastele harilikud rahva algkoolides antakse. Et koolis teatav arv nõrgamõistusega lapsi on, siis peab kooli juhataja nende õpetamises vilunud olema.

Peale kooli juhataja on kodus veel teisi jõudusid, nagu Fröbeli aednikud, käsitöö-õpetajad jne. Mitte kerge pole töötada niisuguste lastega, kelle vaimuomadused mitmesugused, kes harilikult kasvatamata ja kes vanuse poolest omavahel palju lahku lähevad. Neid, kes voodis peavad lamama, nagu kipsis ehk venitussidemes, õpetatakse voodis.

Nõrgamõistusliste ja ennekoolealiste tarvis on eriõpetus sisse seatud.

Kodus elavad poisikesed ja tüdrukukesed koos. Ainult suuremad lapsed magavad eraldi. Muidu õpivad, töötavad ja mängivad nad koos. Nende vahel nagu ei olekski sugu-vahe.

Lapsi kasvatatakse loomulikult. Lapsele peab ta rõõmus meel ja kilkamine alles jääma, siis on kasvatus õige.

Mõnelpool tulevad vigastekooli lapsed ka väljastpoolt kodu; näituseks Londonis ja Itaalias tuuakse neid kooli omnibusega, Breslaus hobusega.

Kodust lahkuvad iga aasta mõned kasvandikud. Nendele on kodu juures edasiharimiskursused korraldatud, kuhu nad aeg-ajalt tagasi tulevad.

Vigastekodudes on käsitööõpetusele tähtis koht antud. Teda õpetavad mitmesugused õppinud meistrid. Juba Hans Knudsen seadis vigaste hoolekandes kaks põhilause üles, millest veel praegugi kinni peetakse ja nimelt 1) vigaste eest hoolekanne peab kõige nooremas eas algama ja 2) käsitöös peab töö headuse ja iluduse peale rõhku pandama.

Kodu püüab neid kasvandikke, kes välja läksid, silmas pidada ja nende haiguse paranemist jälgida. Ta soovib, et kättesaadud parandus jäädav oleks. Selleks tulevad kasvandikud mõnikord veel kontrolliks tagasi.

Edasi katsub kodu nendele, kes kodust lahkuvad, elus teenistust leida ja neid aidata edasi saamises iseseisvas elus. Tuletame ainult Prantsuse töökodasid meele.

Vigaste ravitsemiseks tarvitatakse praegusel ajal palju päikest ja mereõhku. Selleks saadetakse lapsed kas metsa, mägestikku või mereranda vaba õhu ja päikese kätte.³³

Kõigi kultuuriliste suurriikide mererannad on niisuguste merisanatooriumitega üle külvatud. Ja väikesed Skandinaavia riigid, iseäranis Daani, ei ole selles asjas suurriikidest mitte taha jäänud.

Luu- ja liigesetiisikuse arstimises on praegu päike ja värske õhk kõige paremaks abinõuks tunnistatud. Seda tundis kõige esiti Dr. Rollier, kui ta Prantsuse Schweitsis Leysin 1903 a. oma sanatooriumi asutas. Ta arstimise tagajärjed olid kõigiti head.³⁴

Mitte üksinda mägestikus, vaid igal pool, kus on päike ja puhas, värske õhk, saab nimetatud haigusi parandada. Seda näitas Dr. Kisch, kes Berliini läheduses Hohenlychenis niisamasuguse sanatooriumi asutas ja läbisegi 70% haigetest paranemisele viis.³⁵

4. PREISI VIGASTE LASTE SEADUS.

Saksamaal on vigaste laste eest hoolekandmine paremini korraldatud kui kuskil mujal. Nende sellekohastel asutustel on juba oma ajalugu selja taga. Seltskond oli Saksamaal vigaste heaks palju teinud ja asi oli ka rahvale hästi tuntud, iseäranis 1906 a. saadik, millal üleriikline vigaste laste lugemine toime pandi.

Ka valitsus ja sotsiaalpoliitika tegelased olid heatahtlikud vigaste hoolekande vastu. Nii oli pind vigaste hoolekande laiemale alusele seadmiseks kõigiti hästi ette valmistatud. Oli ainult teatavat tõuget tarvis. Prof. Dr. Schlossmann pani Preisi maapäevale ette vigaste hoolekande seadust välja anda. Ettepanek leidis elavat vastukõla. 6. mail 1920 a. anti seadus välja (13 lhk. 17) ja 1. okt. 1920 a. hakkas ta maksma.

Seadus paneb vigaste laste kodus ravitsemise ja käsitöö õpetamise kulud kuni 18 a. vanuseni vaeste hoolekande asutuste peale, kuna vigaste ambulatooriline ravitsemine maakondade ja linnavalitsuste asi on. Iga linn ja maakond peab vähemalt ühe nõuandekoha avama.

Suurt rõhku on vigasuste ärahoidmise peale pandud. Selleks peavad abiks olema ja kohe noorusametile (Jugendamt), missugune asutus igas linnas ja maakonnas tuleb ellu kutsuda, teatama: arst ehk ämmaemand, kui ta sünnitamise juures oli ja viga tähele pani, arst ehk haige ravitseja, kui ta vigasust oma patsiendi juures märkab, iga õpetaja, kui ta koolis vigast last silmab. Ei tee nad seda mitte, siis karistatakse neid 150 marga rahatrahviga ehk 4 nädalase vangistusega.

Preisi seadus määrab ka ära, keda vigaseks tuleb lugeda: „Vigasus selle seaduse mõttes on olemas, kui isik (vigane) sündinud ehk saadud luu-, liigese-, lihase- ehk erguhaiguse ehk tähtsa liikme ehk tema osa puudumise pärast oma keha ehk liikmete tarvitamises kestvalt nõnda takistatud on, et tema teenistusevõimet üldisel tööturul tuntavalt alamalt hinnatakse“.

Peale selle seaduse avaldamist kirjutas prof. SchLOSSMANN, kes ise suurt osa tema läbi viimisel etendas: „Ükski inimene Preisimaal ei pea vigaseks jääma, kui vigasust võimalik on kõrvaldada. Ühelgi vigasel, kes ennast laseb ravitseda ehk parandada, ei pea terveks ehk paremaks saamise võimalus puuduma. Ühelgi vigasel, kes mõnda kutsetööd on õppinud, ei pea teenistusevõimalus puuduma. Ükski vigane, kellel armastus, hool ja järelevalve puudub, ei pea sellest edaspidi ilma jääma. See on 6. mail 1920 a. avaldatud avaliku vigaste eest hoolekande seaduse eesmärk, otstarb ja vaim“.³⁶

C. VIGASTE TÖÖ-ALAD.

Vigaste hoolekande ülesandeks on teda töövõimeliseks isikuks teha. Töötegija inimene on iseseisev inimene. Ei ole midagi suuremat ega kõrgemat, kui inimest oma jalgele aidata. Nii mitmest pahest, mis vigast igal pool ta eluradadel õige tihti valitseb, hoiame teda sellega eemale.

Lapsena on ta sagedasti teistele pilke märgilauaks, kus vallatud oma teravusi katsuvad. Suureks saades on ta juba nõnda palju kannatanud, et kibedus ja viha rinda täidab. Siia juurde tuleb veel sihita, mõtteta ja tööta elu, mis laisaks ja vedelaks teeb, mis aegapidi au- ja häbitunde hävitab, vigast tänavale ehk maanteele hulkuma kisub ja teda kuritegevusele avateleb.

Sellest kõigest pääseb ta töö abil ja töö läbi.

Peale selle on vigaste tööta olekust seltskonnale suur materiaalne kahju. Igal vigasel peab miinimum eluülespidamist olema, mida teised temale praegu peavad andma, kuna ta oma kehaline ja vaimline jõud väljaarendamise puudusel aegapidi kõduneb.

Praegu toidavad terved vigaseid, sest need ei suuda ise midagi teha. Õige vigaste hoolekande abil toidaksid paljud vigased vähemalt iseennast, kuna mitmed palju rohkem, kui ülespidamismiinimum seda nõuab, suudaksid teenida.

Vigast tööle õpetada on raske, sest see võtab palju aega ja nõuab mõlemalt poolt suurt kannatust. Sellega saadakse ainult heasti korraldatud kodus toime, kus terve ümbrus ja sisseseade nõuetele vastab.

Vigane töötab võrdlemisi aeglaselt. Oma töö rohkusega ei saa ta mitte terve vastu. Seda, mis töö rohkuses vähemaks jääb, katsutakse töö headuse ja iludusega kätte saada.

Vigastekodus harjutatakse neid juba kooliajal käsitöös. Peale kooli lõppu töötavad nad kodu töökodades edasi, kuni sellieksam tehtud ja nad siis lendu lastakse.

Muidugi õpetatakse lihtsamaid ja igapäevasemaid töid, kuna anderikkamatele võimalus antakse ka kaugemale jõuda ja mõnda muud oskust ära õppida. Kui mõnel vigasel joonistamise-, maali- muusika- ehk mõnda muud annet on, siis katsutakse võimalikuks teha, et ta seda saaks õppida.

1916 a. õpetati Saksamaa vigastekodudes 79 mitmesugust tööd. Neli tööd olid mõlematele sugudele ühised ja nimelt: kontoritööd, toolide punumine, masinaga kudumine ja õmblemine.

Poisikestele õpetati: korvipunumist, rätsepa-, kingsepa- ja puusepatööd, harjade tegemist ja toolide punumist, kontoritööd, raamatukõitmist ja jalamatipunumist, lukusepa-, plekisepa- ja sadulsepatööd, bandaasitööd, instrumentide tegemist, ortopeedia-mehaanika ja teisi mehaanika töid, hambatehnikatööd, põllu- ja aiatööd, mesilaste pidamist, kõiepunumist ja värvimistööd, litograafiat, puulõiketööd, masinaga kudumist ja kirjutamist, treialitööd, nikerdamistööd, saelõiketööd, hõõveldustööd, karbikete ja torbikute valmistamist, raamatutrükkimist, raidtööd, ehitustehnilist joonistust ja maalmistööd, klaassepatööd, savitööd, papitööd ja puust tuhvlite valmistamist, stenograafiat, õblemist ja tekkide punumist, fotograafiat, punumistööd, võrgukudumist, peennahatööd, Smirna vaipade tööd, pesunõõride punumist, intarsiatööd, muusikat: klaver, viiul, pasun.

Tütarlastele: majapidamist, rätsepatööd ja pesuõblemist, masinaga kudumist, tikandustööd, punumistööd, varrastega kudumist ja kangakudumist, keetmist, masinal kirjutamist, niinetööd, kunsttikandust, Röntgeni tehnikat ja fotograafiat, masinaga tikandust, tipukudumist, toolide punumist, pärlitööd, paikamist, pesemist, võrgutööd, kunstlikkude lilledegemist, muusikat, väikelaste õpetamist ja posamenttikandust (¹³ lhk. 91).

Need mitmesugused tööd, mida vigastekodudes õpetatakse, avavad nendele elus kaunis avara väljavaate ja annavad igähele võimalust ta annete kohast tegevust leida.

Kodus on meistrid-tööpetajad, kes selles vilunud ja kes aru saavad, missugusele tööle keegi vigane kõige kohasem on. Ta on nendele nõuandjaks elukutse valikul, mis tähtis ja mille tähtsus aeg-ajalt tõuseb, ³⁷ võib olla aegapidi terve inimkonna peale laieneb.

Nagu raudtee-ametnikkudel isesuguseid omadusi nõutakse, mis neid sellele elukutsele kõlblikuks teevad, nii on ka igal teisel elukutsel oma nõudmised. Vigaste ettevalmistusel elu vastu tuleb seda silmas pidada ja nendele siin appi tulla. Mitmetes ametites võib nende haigus halvemaks minna, kuna teistes seda vähem karta on. ^{38, 39}

Muidugi tuleb ka nende vaimuomadustega rehkendada.

Peale nende tööharude on vigaste jõudu katsutud ka suurtööstuses kasutada, et nendele tööd ja eluülespidamist muretseda.

Siemens-Schuckerti tööstuses Saksamaal on juba 1915 a. saadik raskesti vigastatud *) ja pimedaid sõdurid tööle võetud. Esimesi on seal 5 aasta jooksul 2400, teisi 210 olnud. Vabriku valitsus on pimedate tööga väga rahule jäänud, kuid mitte nõnda vigaste omaga. Viimased on igal heal juhtumisel töö seisma jätnud ja mujale ametisse läinud, kus kergem oli.

Meie ei pea mitte unustama, et meil siin tegemist on täiskasvanud vigastega ja pealegi veel sõduritega, kes ka riigi käest abi said. ⁴⁰

Hoopis paremale otsusele jõuab üleminsenner Beckmann, kes vigaste tööd mitmesugustes vabrikutes tähele on pannud ja seda uurinud. Ta ütleb, et „praeguse töö ja oskuse juures tööstuses head võimalused olemas on ka raskesti vigastatuile kasutoovat ja rahuldavat tööd anda“. ⁴¹

Rohkem vigaseid on meil maal kui linnades. Oleks loomulik, kui vigased ka maale jääksid, kus nad on sündinud ja kasvanud.

Maier-Bode, Nürnbergi põllutöökooli rektor, võtab vigaste põllutöösse ⁴² astumise võimalused põhjalikuma arutuse alla ja jõuab otsusele, et vigased mitmesugustes põllutööharudes eduga tegevad võivad olla, iseäranis need, kellel terved jalad on. Kunstlik „ideaaljalg“ ei olla põllumehele veel mitte leitud ja seda tunda ta valusasti.

Üldiselt kalduvad Saksamaa tähelepanekud sinnapoole, et iseseisvad inimesed põllutöös ka vigastena põllumeesteks jäävad, kuna teenijad tihti teise ameti valivad. ⁴³

Põllu- ja vabrikutöösse on vigast alles ilmasõja ajal hakatud paigutama. Siin on ta algaja ja sellepärast ka varane ütelda, missugused harud nendest vigastele iseäranis kohased on. Põllutöö

*) Vigane, kes 50% ehk üle selle oma tööjõust on kaotanud.

on nii mitmekesine ja selle tõttu siin õige tee leidmine raskem, kuna vabrikutöö üksikud harud küll rohkem võiksid pakkuda. On ju vabrikutöö masinajõuga tehtav käsitöö.

Vigane on praegu mitmesugustel aladel tegev. Käsitöö, põllu- ja vabrikutöö on tema ees lahti. Ta on senini ainult alama hariduse osaliseks saanud. Keskmine ja kõrgem haridus on tema ees üldiselt lukus olnud, ehk olgu siis, et mõni üksik omal jõul ja omal kulul on suutnud seda kätte saada.

Olgu tähendatud, et meie vigaste hulgast üks tuleval aastal tütarlaste gümnaasiumi lõpetab, kuna teine juba ülikoolis oma haridust jätkab. Esimesel on laste krambiline, teisel laste loid halvatus.

Vigaste hulgas leidub nii mitugi, kellel on kalduvusi vaimlise töö poole. Nende hulgast on ka küllalt mehi võrsunud, kes oma töödega tähelpanu on äratanud, nagu Byron (kompjalg), Walter Scott (lombak) ja ühe käega klaverikunstnik Geza von Zichy.⁴⁴

Seda on viimasel ajal ära tuntud ja sellest kõnelema hakatud. Anderikkamaid vigaseid tahtakse kõrgema hariduse osalisteks saada lasta. Ka vaimline töötamine ei pea nendele sulutud olema.⁴⁵

Ja siiski: kõige parem abiline vigasele on ta ise. Mitte see ei ole vigane, kelle liikmed haiged on, vaid see, kes oma kehalisest veast üle ei jõua saada. Iga vea kompenseerimiseks on nii palju abinõusid, mida kasutada tuleb. Kõige parem abimees ja abinõu on: mitte võõra abi peale lootma jääda. Oma töö vabastab ka kehalisest veast.

„Kaks teed on vigasele lahti: lai mõnususetee, mis päris vigasusele viib, ja okkiline rada, mida mööda käies kõike jõudu pead kokku võtma. Ja see tee viib ülespoole vabanemisele ja enese päästmisele kõigest elukoormast ja maapealsest viletsusest.“⁴⁶

Neid sõnu hüüab oma kaaskannatajatele vigastatud mees, kes sõjas oma pahema alumise lõpundi ja kodus kõik varanduse tule läbi kaotas. Nende sõnade üle peab mõtlema!

Sellessamas mõttes räägib ka prof. Biesalski, kui ta kõigile nõu annab oma vaateid vigaste kohta muuta ja nendes üldiselt töövõimsaid inimesi näha. Muidugi peab see hingeline muutus kõige enne vigases eneses sündima.⁴⁷

„Ei ole vigasust, kui on raudne tahtevõim, mis teda võidab“, hüüab seesama autor edasi.⁴⁸

II.

SUGEMETE KOGUMINE JA LÄBITÖÖTAMINE.

A. Sugemete kogumine.

Ühes mitmesuguste hoolekande küsimustega tõusis meil päevakorrale ka vigaste laste eest hoolitsemise küsimus.

See asi oli meil päris uudiseks. Vigastest lastest ei olnud ennemini sugugi räägitud ega kirjutatud. Enne selle küsimuse tegelikule lahendamisele asumist oli tarvis selgusele jõuda, kui palju meil neid on ja missuguse vea all nad kannatavad.

Mõte läks Töö- ja Hoolekandeministeeriumist välja. Riigi Statistika Keskbüroo tuli sellekohase ettepanekule vastu. Sai valmistatud küsimusleht vigaste laste kohta üleriiklise vigaste laste registreerimiseks (v. lhk. 13). Küsimuslehed said saadetud linna hoolekande-osakondadele ja maakondades — valla valitsustele. Need ametiasutused registreerisid igaüks oma jaoskonnas vigaseid lapsi ja saatsid täidetud küsimuslehed Keskbürosse tagasi. Täidetud küsimuslehti oli arvu järele 1465, kuna Tartu, Võru ja Petseri küsimuslehed tagasi tulemata jäid.

Riigi Statistika Keskbüroo pööras minu poole sooviga, et ma selle materjaali teaduslikult läbi töötaksin.

Nende küsimuslehtede lähemal läbivaatamisel selgus aga, et nad, kui võhikute täidetud, puudulikud olid, iseäranis haiguste küsimustes, nii et neid soovitavaks laiemaks läbitöötamiseks võimalik ei olnud tarvitada. Sellepärast sai minu poolt Keskbüroo nõusolekul uus küsimusleht valmistatud (v. lhk. 14), kus iseäralist rõhku vigasuste põhjuste peale oli pandud, kuna teised — majanduslikud ja perekondlikud — küsimused suuremalt jaolt endiseks jäid. Küsimuslehte täiendasin eriteadlaste professorite K o n i k'u, P u u s e p p'a ja R a m m u l'i näpunäidete järele.

Et teated arstide abil pidid kogutama, siis tuli Tervishoiu Peavalitsust paluda, et ta selle tegeliku läbiviimise oma peale võtaks, mida ta ka lahkesti tegi.

Küsimuslehed ühes vigaste laste nimekirjade ja adressedega saadeti 1922 a. maakonna- ja linnaarstidele veebruari kuu keskel kätte, kes nad linnades tervishoiu- ja vaestearstidele, maal aga jaoskonnaarstidele täitmiseks edasi saatsid.

Linnades kutsuti rahvast vigaste laste registreerimisele ajalehtede kaudu ehk tarvitati mõnel pool ka politsei korraldust, nagu Võru linnaarst sellest teatab.

Maal käsutasid vallavalitsused lapsi teatavatel päevadel arstide juurde.

Registreerimine sündis igal pool märtsikuu jooksul ja juba märtsi lõpul ja aprilli jooksul tulid küsimuslehed Tervishoiu Peavalitsusse tagasi, kust nad Keskbürosse edasi toimetati.

Et esimestel küsimuslehtedel kõrvalised küsimused enam-vähem rahuloldavalt olid vastatud, siis ei tahetud arsta küsimustega mitte liiga palju koormata, ja nendele teatati Tervishoiu Peavalitsuse ringkirjaga, et küsimuslehes punktide 2, 3, 4, 5, 6, 7, 12, 13, 15, 16, 17, 19, 20 ja 21 peale ei ole tarvis vastata, kuna need juba on vastatud.

Suurem jagu arsta käis selle järele, kuna ainult mõned üksikud küsimuslehed täielikult täitsid. Sellepärast tuli teadete läbitöötamise juures mõlemaid lehti tarvitada, kuna siiski pealeheks teist tuleb lugeda ja see leht ka töö aluseks on võetud.

E. V.

See küsimusleht peab täidetult 1. detsembriks
maakonna valitsusele tagasi saadetud olema.RIIGI STATISTIKA
KESKBÜROO.Küsimusleht
vigaste laste kohta.

1. See leht tuleb täita iga vigastatud lapse peale kuni 18 aastase vanaduseni.
2. Vigasteks lasteks tuleb need arvata, kellel terve keha, teine pool keha ehk käevarred, käed, reied, jalad-mõlemad, ehk üks neist, ehk selg vigastud on.
3. Pimedad, kurtummad, ja idiotid ei kuulu mitte registreerimise alla, kui neil muid kehalisi vigastusi ei ole.
4. Punkt 7, 10, 12 ja 15 kohta oleks kohalise arsti arvamine soovitatav.

Riigi Statistika Keskbüroo juhataja k. t. **A. Pullerits.**
Ületulidise Osakonna Vanem Stat. **V. Smetanin.**

VIGASE LAPSE:

1. Perekonna ja eesnimi .....
2. Elukoht ..... linn ..... tän. nr. ....
..... maakond ..... vald ..... alev ..... jalu .....
3. Vanadus (aastates ehk sündimise aeg) .....
4. Sugu .....
5. Kodakondsus .....
6. Rahvus .....
7. Lapse viga: selgroo vead, vigased keha osad, kangestanud ehk ebakujunenud liikmete (liikumis) kohad, valesi kujunenud luud, lihaksete kuivamine ja nõrgenemine (halvatus*) .....
8. Kas vigastus alaline, ajutine, perioodiline, osaline ehk üleüldine* .....
9. Kas vigastus sündimisest saadik, kui hiljem, siis kui vanalt? .....
10. Millest, ehk mil põhjusel viga saadud? Põhjusteks võib olla: sünniviga, õnnetu juhtumine, sõda, vägivald, haigus, tiisikus, lastehalvatus, halvatus, külmetamine, verekihtitus, jooksja, luumäda* .....
11. Kas arstlisel ravitsusel olnud, kui kaua ja kus? .....
12. Kas on paranemist loota ja missuguste abinõudega? Abi võib olla: Kirurgiline (lõikus), masseerimine, kunstlise kehaliikme tarvitamine* .....
13. Kas võib end ise aidata, või tarvitab kõrvalist abi? .....
14. Kas on kooli haridust saanud? .....
15. Kas võib (soovib) mõnda tööd teha ehk midagi õppida? .....
16. Kellelt saab: a) ülespidamist: vanematelt, sugulastelt, sugukonnalt* .....
- b) kindlat igakuulist ehk aastalist abiraha: riigilt, kogukonnalt, kinnitus seltsidelt, eraisikutelt* .....
17. Lapse varandusline seisukord: varanduseta, kehv, keskmine, jõukas* .....
18. Lapse vanemate ehk kasvatajate varandusline seisukord: varanduseta, kehv, keskmine, jõukas? .....
19. On vanematel ehk kasvatajatel veel teisi lapsi (alla 15 a.) kui vanad ja kui palju? .....

*) Vastav sõna allakriipsutada ehk juurdelisada, mis nimetud ei ole.

kuu ..... päev. 191..... a.

(allkiri).

See küsimusleht tuleb täidetult 20. märtsiks maakonna ehk linnaarstile tagasi saata.

Küsimusleht

vigaste laste kohta.

1. See leht tuleb täita iga vigase lapse kohta kuni 18 a. vanaduseni (incl.)
2. Pimedad, kurtummad ja idioidid ei kuulu mitte registreerimise alla, kui neil muid kehalisi vigastusi ei ole.
3. Vastav sõna tuleb alla kriipsutada ehk juurdelisada, mis nimetatud ei ole.

VIGASE LAPSE:

1. Perekonna ja eesnimi: .....
2. Elukoht ..... linn ..... tän. nr. ....
..... maakond ..... vald
..... alev ..... talu .....
3. Vanadus (aastates ehk sündimisaeg) .....
4. Sugu .....
5. Kodakondsus .....
6. Rahvus .....
7. Usk .....
8. Lapse viga: .....
- I. Tiisikus: selgroo ..... luu ..... liigendi (articulatio)
Kus keha osas .....
- II. Rahiit: rinnakorv, selgroog, käed, jalad, O-jalad, X-jalad, üldine rahiit, rahiitiline väike kasv.
- III. Halvatused (paralysis): a) laste loid halvatus (poliomyelitis): käsi, jalg ehk mõlemad käed, jalad,
b) laste spastiline (cerebral) halvatus: käsi: ..... jalg ..... ehk mõlemad käed .....
jalad .....
- Halvatused peale nimetatud põhjuste, ...
- Lihaste ehk liikmete alaline krampi-taoline liikumine (tic, chorea),
Progressiivne lihaste atroofia, vesipea.
- IV. Ülearused liikmed: sõrmed- ..... varbad- ..... kokkukasvanud sõrmed .....
varbad .....
- V. Puuduvad liikmed: käe ..... jala ..... sõrme ..... varba ehk nende osade puu-
dumine ..... missugune liige .....
- VI. Nikastused (luxationes) .....
- missugune liigend .....
- logisev liigend .....
- VII. Arenemata, rikutud ehk võeriti kasvanud liikmed, nagu: pes varus, valgus, genu recurvatum, hernia cerebri, labium leporinum, palatum fissum, spina bifida, struma, acromegalia, micromelia, sugurakkude (testiculi) puudumine ehk nende arenematus .....

- VIII. Siin nimetamata vead: Missugused ja mis keha osas: .....
- IX. Missugused puudused on veel olemas: ..... pime, kurt, tumm, imbecill
idioot, epilepsia, verevaesus, siseorganide tiisikus.
- X. Kas on sugukonnas eelpool nimetatud vigasi ettetulnud .....
9. Kas on vigastus raske, keskmine, kerge, ...
10. Kas vigastus sündimisest saadik, kui hiljem, siis kui vanalt .....
11. Vanemate arvamine vigade põhjuste kohta: sünniviga, õnnetu juhtumine, sõda, vägivald, tiisikus, halvatus, külmetamine, verekihtitus, jooksja, luumäda (osteomyelitis), põlenud, külmast võetud, alkohol, ...
- teadmata .....
12. Kas arstilisel ravitsusel olnud, kus ja kui kaua .....
13. Kas on paranemist loota ja missuguste abinõudega: kirurgia-ortopeediline, helio-, hydro, mehaanoterapiiline .....
14. Kas on soovitatav ehk soovib ise sellekohasesse parandus-asutusse astuda .....
15. Kas võib end ise aidata, või tarvitab kõrvalist abi .....
16. Kas on kooliharidust saanud ja kui kaua .....
17. Kas on õpevõimeline: koolis ..... käsitöös .....
18. Mis tööd teeb praegu .....
19. Kellelt saab ülespidamist: a) kas teenib ise ehk saab vanematelt, sugulastelt .....
- b) kindlat igakuulist ehk aastalist abiraha: riigilt, kogukonnalt, seltsidelt, eraisikutelt .....
20. Lapse, ta vanemate, ehk kasvatajate varandusline seisukord: varanduseta, kehv, keskmine jõukas .....
21. On vanematel veel teisi lapsi, kui vanad ja kui palju .....
22. Vanemate ehk kasvatajate elukutse ehk amet .....

Kuu ..... päev

192 a.

Lapse vanem ehk kasvataja .....
(allkiri)

Arst .....
(allkiri)

Registreerimine on linnades õige lodusasti läinud. Rahvas on igal pool vastutulelik olnud ja selle töö kohta suurt huvi üles näidanud. Ka vahed esimese ja teise registreerimise vahel on õige väikesed.

Esimest korda oli linnades 273 juhust registreeritud, peale Tartu, Võru ja Petseri, kes oma küsimuslehti tagasi ei olnud saatnud.

Teine kord registreeriti neid arstide poolt 12 linnas 386, kuna Baltiski linnavalitsus teatas „et Baltiski linnas vigaseid lapsi ei ole, siis saadab linnavalitsus nende registreerimislehed tagasi.

Maakondades ei läinud asi mitte nii lodusasti. Viljandi ja Pärnu, Saare ja Järva maakonnast kaevatakse, et mitmed lapsed ei olla arstlikule vaatusale ilmunud, Võru- ja Tartumaal nurisetakse halbade teeolude üle, kuna Harju maakonnas osa küsimuslehti täitmata jäid, sest üks jaoskonnaarst puudus. Petseri maakonnaarst teatab, „et viivitus mainitud lehtede täitmisel ning Teile tagasisaatmises tekkis Petserimaa viletsate postiolude ja jaoskonna arstide loiu töötamise tagajärjel“.

Viru maakonnaarst kirjutab, „et osa lehti saamata jääb selle pärast, et puuduliku täitmise tõttu jaoskonna arstidele tagasi on saadetud täielikumaks täitmiseks“.

Suur vahe arvu poolest on esimese ja teise registreerimise vahel Harju-, Viru-, Võru-, Petseri- ja Saaremaal.

Esimest korda oli kõigis 11 maakonnas registreeritud 1192 last, teine kord ainult 928, see on 264 juhust vähem.

Kokku linnades ja maakondades esimest korda $273 + 1192 = 1465$.

„ „ „ „ teist „ $386 + 928 = 1314$.

Sellest teinekord 151 juhust vähem.

Sellest lõpuarvust 1314 tuli 72 (18 linn., 54 maak.) maha arvata, sest nad ei olnud õieti registreeritud: mõned lapsed olid vanemad, teised jälle kas pimedad, kurttummad või totrad, kuna neil muid kehalisi vigasusi ei olnud. Nii jäi siis 1242 juhust järele, mis läbitöötamisele tulid: linnades 368 ja maakondades 874.

Nimetatud maakondadele, kust enam küsimuslehti pidi tulema, saadeti maikuu esimesel poolel veel kord ringkiri, kuid selle peale tuli vähe täiendavaid teateid, ehk nad tulid nii hilja, et neid enam töösse ei saanud mahutada. Neid esitan lisana.

Peale küsimuslehtede läbitöötamise tuli veel 20 lehte juurde. Neist tuli 2, kui tööle mitte vastavat, kõrvale heita. Seega jäi 18 lehte järele.

1 kord oli registreeritud 1465.

2 „ „ „ $1314 + 20 = 1334$.

Seega teine kord 131 juhust vähem. Läbi töötati $1242 + 18$, seega = 1260.

Sellest statistikast on arvatavasti paljud lapsed välja jäänud, iseäranis keskmistest ja jõukatest perekondadest, mida ka see asjaolu tõendab, et laste vanemate varanduslist seisu ainult 19 korda jõukaks on hinnatud.

Sellest ei tohiks aga suurt viga olla, sest jõukad inimesed suudavad ise oma laste eest küllalt hoold kanda.

Kehvad ja vaesed peaksid küll enam-vähem kõik registreeritud olema, sest ei ole ju kerge kehvadel inimesel vigast last praegusel kallil ajal üleval pidada. Sellest ka see kehvade perekondade suur huvi vigaste laste registreerimise vastu. Vähemalt Tartu ümbrusest tulid inimesed lastega ajalehes ilmunud üleskutse põhjal registreerimiskohale, kartes, et ehk maal ei registreerita. Niisama olid üks vaene ema ja isa Paide lähedusest teada saanud, et Tartus vigaseid lapsi registreeritaks ja kohe olid nad oma vigase lapsega Tartus.

Kas ka niisuguseid kehvi pidi olema, kes häbi pärast ilmutata jäid, on teadmata. Küll jäid ilmutata need lapsed, kelle vanemad küllalt jõukad ja kes ei julge võerast abi paluda, teades, et seda kergesti ei anta. Sellega on seletatav ka see nähtus, et Tartus rahvakoolidest enam-vähem kõik vigased registreerimisele ilmusid, kuna keskkoolidest ainult mõned üksikud tulid.

Kui esimene lugemine ametnikkude kaudu 131 juhust enam andis kui teine, millal vanemad lastega arstide juurde pidid ilmuma, siis tuleb seda ainult sellega seletada, et ametnikud paremini

teadsid, kus vigased on ja neid üles tähendasid, olgu nad vaesed või rikkad, kuna arstide juurde ilmumisel jõukamad ära jäid, mille üle ka nii mitmed maakonna arstid kaebavad.

Nii võime neid statistilisi andmeid vigaste laste kohta arvata vähendatud arvuks, kuid ühtlasi ka kõige tähtsamaks hoolekande mõttes, sest nad on kõige kehvema rahva omad.

B. Sugemete läbitöötamine.

Küsimuslehtede läbitöötamine sündis Riigi Statistika Keskbüroos. Selleks oli mul lahkesti abiks Keskbüroo vanem statistik proua Valeska Smetanin ja neli arveametnikku, kes kõik selle tehnilise osa tööst suure usinuse ja hoolega aitasid ära teha.

Küsimuste liigitamine ja tabelpea oli mul juba ennemini valmis tehtud ja Keskbüroo juhatajale läbivaatamiseks saadetud. Siin võeti ainult õige vähesed muudatused ette.

Selle juures käisin ma suurtes joontes Dr. Konrad Biesalski järele, nagu see tema suures teoses ¹¹⁾ avaldub, seda enam, et mõlematel töodel üks ja sama siht on: näidata laste vigasuste ulatust ja selle mitmesuguseid vormisi. Selle järele ei ole tööl mitte üksinda teaduslik otstarb, vaid ta peab ka tegeliku elu nõudeid silmas pidama.

1. VIGASTE RÜHMITAMINE.

Et töö tegelikkudest nõuetest välja on kasvanud, siis pidi seda eestkäit ka tähele panema.

Vigased tulid praktiliste nõuete kohaselt rühmadesse jaotada: esiteks selle järele, kas nad vigastekodus arstimist tarvitavad või peab neid kodusse ainult sellepärast paigutama, et nad parandamata haiged on ja teiseks niisugused vigased, keda tarvis ei ole kodusse võtta, sest üht osa nendest võib ambulatooriliselt arstida, kuna teine osa kõrvalist abi ei tarvita, sest nad on jõukate vanemate lapsed ehk nende eest hoolitsetakse teisel teel juba rahuloldavalt.

Vigasuse mõistet ei määra mitte üksinda vigasuse raskus, vaid siin tuleb ka teisi kõrvalisi nähtusi silmas pidada, nagu mõned komplikatsioonid, siis perekondlik ja majanduslik seisukord.

On näituseks jõukal talupojal tütar ilma jalata, siis ei ole asi veel mitte väga kurb, sest vanemad suudavad juba oma lapsele tarvilist abi ja õpetust anda. On seda aga kehva moonamehe tütar, siis võib temast vähegi inimest ainult hästi korraldatud vigastekodus teha.

Tähtis on vigase juures ka ühiskondlik moment. On ta vaenelaps või väljaspool abielu sündinu, siis kasvatab teda vanaema ehk vanaisa, vahel ka kasuema. See kõik mõjub kaasa. Mitte üksinda vigasus, vaid niisama ka varanduslik ja ühiskondlik seisukord mõjub ja teeb vigasest selle armetu ja õnnetu inimeselapse, nagu ta harilikult meie ettekujutuses elab: vigane istub kuskil tee ääres ehk tänavanurgal; ta on oma vigased liikmed paljastanud ja välja sirutanud; ta püüab halastust esile kutsuda ja sirutab käe armuande järele ehk jälle mängib mõnda mänguriista.

See on selle tagajärg, et nad saatuse hooleks on jäetud. Ise ei suuda nad iialgi paremuse poole püüda ega jõuda.

Näitused. 1. Väljaspool abielu sündinud 7-a. tütarlaps. Temal on pahem jalg kergesti kramplikult halvatud ja sarlakihaiigus on ta kuulmist rikkunud. Ema läheb lesele mehele, kellel ise juba kolm last on. Laps jääb hooletusse; teda ei saadeta kooli, vaid aetakse välja kerjama.

Korralistes oludes ei tarvitaks niisugune laps mitte kodu, kuid siin võib ainult vigaste laste kodu teda töövõimeliseks isikuks teha, kus ta mõne käsitöö ära õpib ja ka kooliharidust saab.

2. Keskmise sissetulekuga töölisel on 10-a. vanune poeg, kes puusaliigese põletikku põeb. Ta peab koolist ära jääma. Käib mitmete arstide juures, pärast viiakse haigemaija, kus pool aastat viibib. Siis tuuakse koju, kuid kuni töövõimeliseks saamiseni kulub mitu aastat ära.

Laps on kõik see aeg vanematel hädaks olnud. Ta on koolist ära olnud ja ei ole ka kodus midagi õppinud. Nüüd on ta omavanustest arenemises maha jäänud.

Siin oleks korralik vigastekodu tarvilik olnud. Laps oleks arstitud, temale kooliharidust antud ja ka mõni käsitöö kätte õpetatud.

Nüüd aga kannatab laps ja ta vanemad selle häda all ja seltskonnal on üks õpetamata vigane rohkem.

Nii tuleb siis iga üksiku vigase juures kõiki momente tähele panna ja selle järele toimetada. Neid ei saa kunagi üldiselt võtta. Küll võime aga üldiselt ütelda, et vigased tulevad töövõimelisteks inimesteks teha, kes oma tööst head meelt tunnevad: siis saavad annetekeerajatest kasulikud seltskonna liikmed.

Ei võinud mitte arvata, et meie arstid vigasust selles mõttes oleksid mõistnud ja teda nii laialt võtnud. See selgub ka sellest, et nad selle küsimuse tihti vastamata jätsid ehk ainult vigasuse järele otsustades vastasid. Sellepärast tuli, et ühtlust kätte saada, ülevalnimetatud vigasuse seletusest kinni pidada ja vahel ka arstide paigutamist, kas kodusse või mitte, muuta. Muutmata jäid kõik need, kes ise soovivad ehk keda arst soovib kodusse vastuvõtmiseks. Muidugi ka kõik diagnoosid.

Vaatame neid rühmi natuke lähemalt.

Kr. Vigased, kes kodu tarvitavad, sest neid on tarvis ravitseda.

Vigast võib kõige paremini arstida kodus, kus on täieline kirurgia-ortopeediline sisseseade, kus ei puudu loodusejõududega arstimine, ühe sõnaga, kus on kättesaadavad kõik moodsa ravitsemise viisid.

Siia kuulub näituseks selgroo ehk puusaliigese tiisikus, kui haigus veel mitte peatama ei ole jäänud, niisama ka kõik halvatused, kontraktuurid, kui nad veel ei ole haigemajas arstimisel olnud.

See on suur osa vigastest. Kodus võib nendele ka mõnda käsitööd selgeks õpetada.

Kp. Vigased, kes kodu tarvitavad, sest nad on parandamata haiged. Nemad jagunevad kahte osasse.

Kk. Ühed nendest on niisugused, kelle *piga enam ei muutu ega parandatav ei ole.* Siia kuulub paranenud tiisikus oma mitmekesistes vormides, siis mitmesugused halvatused, mis arstitud ja nüüd lõpuliiku kuju on omandanud, edasi, puudevate lõpundite ehk liigetega lapsed ja palju muid vigasusjuhtumisi.

Nendele kõigile võib kodus siiski mõnda käsitööd õpetada, kuna väljaspool kodu see nendele ütlemlata raske oleks, kui mitte täiesti võimatu.

Ki. Teised nendest on *täielikult töövõimetud* ja neid peab sellepärast kodus ravitsema ja hoidma. Päris töövõimetute hulka kuuluvad ainult need, kes ei saa sugugi oma liikmeid tarvitada ehk jälle ühes kehaliste vigastustega ka vaimliselt puudulikud on.

R. Vigased, kes kodu ei tarvita, sest neid võib väljaspool kodu, ambulatoorselt, arstida. Siia kuuluvad kerged selgroo kõverdused, kergemad rahiitise juhtumised, mõned liigese tiisikuse vormid ja palju muid sellesarnaseid vigasusi.

E. Vigased, kes ei tarvita ei kodu ega arstimist, ei ka käsitööõpetust, sest nad on ise töövõimelised ehk jälle nende vanemad võivad nende eest tarvilikul määral hoolt kanda.

Näitused: 1. Paranenud puusaliigese-tiisikus, 16 a. vana, rätsepa poeg. Teeb juba ammu isa juures tööd.

2. Granaadiga purustatud pahem käsi, 10 a. vana. Isa jõukas taluomanik.

2. LEHTEDE GRUPPEERIMINE.

Kui see töö tehtud oli ja iga küsimuslehe vastavasse kohta tähendatud, kuhu rühma ta kuulub, siis algas lehtede gruppeerimine ja vigasuste liigitamine peale.

Lehed jaotati esiti kahte suurte gruppi: ühte vigased 0—8 a., teise 8—19 a., see on ennekooliealised ja kooliealised lapsed.

Aastad võeti avalikkude algkoolide seaduse ⁴⁹⁾ järele. Olgugi, et kooli-iga 16 a. lõpeb, pidin siin kooliealiste gruppi kuni 19 a. vanuseni pikendama. Ei olnud võimalik veel kolmandat gruppi 16—19 a. teha, seda enam, et need paar aastat praktilise töö õppimiseks kuluvad ja ükski noor inimene 16 a. vanuselt iseseisva elu vastu veel küllalt ette ei ole valmistatud.

Seda on ka Saksamaa vigaste hoolekandes tegelikult ära tuntud ja Preisi vigaste seadus määrab abiandmisaja 18 a. vanuseni kindlaks (¹³ lhk. 17 § 1).

Kõik vigased kes 1. juulil 1922 a. 19-aastasteks said, jäeti sellekohastest kokkuvõtetest välja. Selle järele jaotati mõlemad grupid nelja osasse, nagu ülevalpool tähendatud. Parandamata vigaste rühm jagati veel kaheks alarühmaks: käsitöö-võimelised ja töövõimetud.

Iga grupp pandi ise pakki ja tähendati peale järgmised märgid: Ia₁ — kodu ja ravitsemist tarvitaja, 0—8 a., Ia₂ — kodutarvitaja, parandamata haige, käsitöö õppija, 0—8 a.

I b₁ — mitte-kodutarvitaja, ambulatoorselt ravitsemist tarvitaja, 0—8 a., I b₂ — mitte-kodutarvitaja ja avalikku hoolekannet mittetarvitaja, 0—8 a.

II a₁, II a₂, II b₁ ja II b₂ vastavad kooliealiste rühmale 8—19 a.

3. KÜSIMUSTE LIIGITAMINE.

Selle järele algas liigitamine vigasuste järele, mis järgmise kava järele sündis:

1. Luu- ja liigesetiisikus:

selgroo
ülemise lõpundi
alumise lõpundi
kombinatsioonid
kokku

2. Rahiit:

üldine rahiit, rahiitiline väike kasv
üksikute liikmete rahiit
kokku
O — jalad
X — jalad
Kokku O — jalad ja X — jalad
kokku (neli lahtrit)

3. Halvatused:

A. Laste loid halvatus:

üks pool
mõlemad pooled
ül. lõpund
al. lõpund
kombinatsioonid
kokku

B. Laste krambiline halvatus:

üks pool
mõlemad pooled
ül. lõpund
al. lõpund
kombinatsioonid
kokku
kokku (A + B)

C. Halvatused muudel põhjustel
kokku (A + B + C).

4. Lihaste liikumine.

5. Progressiivne lihaste atroofia.

6. Vesipea.

7. Ülearused sõrmed ja varbad.**8. Kokkukasvanud sõrmed ja varbad:**

sündinud

saadud

kokku

9. Lõpundi puudumine:**A. Sündinud:**

ül. lõpund

al. lõpund

kombinatsioonid

kokku

B. Saadud:

ül. lõpund

al. lõpund

kombinatsioonid

kokku

kokku (A + B)

10. Lõpundi osa puudumine:**A. Sündinud:**

käsi

sõrmed

jalg

kombinatsioonid

kokku

B. Saadud:

käsi

sõrmed

jalg

kombinatsioonid

kokku

kokku (A + B)

11. Nikastused:**A. Sündinud:**

õlg

puus

põlv

kombinatsioonid

kokku

B. Saadud:

õlg

puus

põlv

kombinatsioonid

kokku

kokku (A + B)

12. Arenemata, rikutud ja võõriti kasvanud liikmed:**A. Arenemata:**

(sündinud)

ül. lõpund

al. lõpund

kombinatsioonid

kokku

B. Rikutud ehk võõriti kasv.:

(vigastuste pärast)

ül. lõpund

al. lõpund.

kombinatsioonid

kokku

kokku (A + B)

C. Rikutud ehk võõriti kasvanud:

(põletiku pärast)

ül. lõpund

al. lõpund

kombinatsioonid

kokku

kokku (A + B + C)

13. Eelpool nimetamata vead:

sündinud

saadud

kokku

Selle kava järele valmistati ka tabelpea, kuhu ka perekondlised ja majanduslised küsimused mahutati, niipalju kui küsimuslehtes nende küsimuste kohta enam vähem konkreetselt võis andmeid saada.

Vigasusi nende mitmesugustes varjundites liigitada on raske, kui mitte võimatu. Sellel ei oleks ka iseäralist tegelikku tähtsust, sest et selle töö juures tuleb eestkätt praktilisi küsimusi vigaste laste hoolekandes lahendada.

Peensused oleksid teaduslikes mõttes sihiga tarvilikud, kuid materjaal ei olnud selleks siiski mitte küllalt kohane, sest tema kogumine sündis paljude praktiliste arstide poolt, kelle vaated väga mitmesugused võisid olla. Sellepärast oli tarvis üksikuid vormisid kokku tõmmata, et pilti selgemaks teha, olgugi et üksikasjad kaotaks.

Sellepärast piirasin tiisikust selgroo, ülemise ja alumise lõpundi tähendamiseiga, kuna mitme liikme ehk liigese tiisikus kombinatsiooni mõiste alla on mahutatud. Viimase sõnaga tahetakse ainult seda tähendada, et haigus enam kui ühes kohas pesitseb.

Rahiit jaotati kahte osasse: üldine ja üksikute liikmete rahiit. O — ja X — jalad paigutati ise liiki. Olgugi inglise haigus nende peapõhjuseks, peavad nad ka muudel põhjustel ette tulema (6 lhk. 693 ja 696). Viimati on kõik neli liiki kokku võetud, et üldist pilti saada rahiidi kohta laste hulgas.

Halvatused on kolme osasse jaotatud, nagu nad elus tihti ette tulevad ja niipalju kui neid saab tegelikult üksteisest lahutada. Mulle näitas huvitav olevat nende üksikute liikide arvu teada saada, kuna nad ka kõik kokkuvõetult meile üldist pilti selle sageda ja raske lastehaiguse kohta annavad.

Lihaste liikumise all on koreaatilist, atetootilist ehk tiksarnast liikumist mõistetud, missugused haigusevormid küll harva ette tulevad, kuid siiski tähelepanud on, sest nad tülitavad vigast õige palju.

Progressiivne lihaste atroofia on nii iseloomuline nähtus, olgugi harva ettetulev, et teda iseseisvalt pidi noteeritama.

Vesipea ei kuulu iseenesest mitte vigasuste hulka, kuid et ta suurt mõju avaldab vigase erkude tegevuse peale, niisama ka ta mõistust puudutab, siis tuli teda arvesse võtta. Pealegi on ta mujal kaasa loetud. Ta on midagi piiripealset vaimlise ja kehalise defektiivsuse alal.

Ülearused sõrmed ja varbad, niisama ka kokkukasvanud sõrmed ja varbad on teaduslikult huvitavad nähtused, sellega nende ülestähendamine põhjendatud, olgugi et nad praktilises mõttes suure tähtsusega ei ole.

Lõpundi ja ta osa puudumine tuli üksteisest eraldada, sest ei ole ju ükskõik, kas kellegi käsi kuni õlani puudub või ainult mõned sõrmed. Et need vead ka sündimis-ikaldusena esinevad, siis on vahet tehtud saadud ja sündinud vigasuste vahel. Varba puudumine ei ole mitte eraldi tähendatud, sest ta ei etenda praktilises elus mingit osa.

Nikastustest on ainult tähtsamad üles tähendatud, nagu õlg, puus, põlv, kas saadud või sündinud.

Arenemata, rikutud ja võõriti kasvanud liikmed. Nende hulka kuulub palju vigasusi. Ma olen neid kolme osasse jaganud: ühes on arenemata liikmed, see on juba sündimisest saadik nõrgaks ja kängu jäänud liikmed, teises vigastuste pärast rikutud ehk viltu kasvanud liikmed, nagu luumurrud, liigese murrud jne., kuna kolmandasse rühma needsamad vigasused põletiku tagajärjel kuuluvad, nagu osteomüeliit ta mitmesuguste tagajärgedega.

Lõpuks on veel ära tähendatud need vead, mis ei ole üksikutes rühmades ette nähtud, nagu mõned kasvavad ja lähemalt määratud vead.

4. ABSOLUUT- JA PROTSENT-ARVUD.

Kõik tabelpea küsimused vaadati üksteise järele läbi ja tähendati iga küsimuslehe peale vastava lähtri numbri ja teiste märkidega.

Peale vastavate arvude tabelitesse märkimist loeti kontrolliks lehed veel kord läbi ja võrreldi arvudega. Absoluutarvude tabelite järele said arvutatud tähtsamad protsentitabelid. Siin on protsendid välja arvutatud lõpuarvude kohta nii linnades kui ka maakondades, peale selle veel mõlemates kokku.

Iga linna ehk maakonna kohta neid üksikult välja arvata ei pidanud ma mitte tarvilikuks, kuna linna arvud selleks liiga väikesed oleksid olnud. Kokkuvõttes annavad nad vigaste kohta parema ja õigema pildi.

Väljaarvamiste juures ei ole ennekooliealised kooliealistest mitte eraldatud, vaid mõlemad kokku võetud.

Arvud on järgmiselt saadud:

Kr ja Kp $\%$ saame, kui neid K — üldsummaga jagame, kuna K — üldsumma $\%$ jälle K + M üldsummaga jagamisest välja tuleb.

Linnade kui ka maakondade lõpu $\%$ saame, võrreldes üksikute liikide arvude suhteid nende linnade ehk maakondade koguarvuga.

Riigi $\%$ saabub iga liigi lõpuarvu suhtest riigi koguarvu 1242-ga.

5. SUHTARVUD.

Suhtarvude juures jäeti üksikasjaline liigitamine ära ja jäeti ainult vigasuste jaotamine 13 osasse alles. Seda peaks praktiliseks otstarbeks küllalt olema.

Teised suhtarvude tabelpea liigitused on absoluutarvude tabelpeast võetud selle järele, kui palju see tarvilik näis olevat.

Suhtarv arvutati 1000 vigase peale, mille juures aluseks on üleriikline vigaste arv 1242 võetud.

Selle tabeli teises lähtris on elanikkude arv nii linnades kui ka maakondades toodud. Linnade elanikkude arv on võetud 1. jaan. 1922 a., kus linnade kogu elanikkude hulka ka Baltiski elanikud on arvatud, kuna maakondade elanikkude arvuks on võetud 1921 a. keskmine. Üldse ei ole maakondade arvud mitte päris kindlad, sest puuduvad täpise andmed. *) Kolmandas lähtris on välja arvatud, kui palju iga 1000 elaniku kohta mingisugusest rühmast vigaseid tuleb.

Peale selle suhtarvude tabeli on toodud veel teine, milles 3, 4 ja 5 lähtris välja on arvatud, kui palju iga 1000 elaniku kohta tuleb kuskil tiisikust, halvatusi ja rahiiti, see on, neid kolme haigust, mis peateguritena esinevad vigasuse põhjuste reas.

Sellesama tabeli 7, 8 ja 9 lähter näitab, kui palju iga 1000 vigase lapse kohta tuleb neidsamu kolme haigust, kuna siin aluseks on võetud kohalikkude vigaste arvud.

Teiste vigasuste ja teiste küsimuste selgitamiseks ei pidanud ma tarvilikuks suhtarvusiid välja arvata. Sellepärast on ainult need kolm tähtsamat vigasust selleks välja valitud.

6. JÄRJEKORRAARVUD.

Peale nende arvude on veel iga linna ja maakonna vigased vigasuse sageduse järele järjekorda seatud.

Sellega tahetakse näidata, missuguseid vigasuste vorme meil kuskil kõige enam ette tuleb ja missugused nendest siin ehk seal maakonnas või linnas kõige tihedamini korduvad.

7. LISATABEL.

Tabelite rida lõpeb lisatabeliga, kus lühidalt kokku on võetud hiljemini tulnud teated vigaste üle, mida enam võimalik ei olnud töösse põimida. Neid on 18.

*) Rahvalugemise eelkookuvõtete ajal oli käesolev töö juba trükkis. Red.

III.

TÄHTSAMAD TÄHELPAANEKUD VIGASTE LASTE KOHTA.

1. HAIGUSTE TAGAJÄRJEL TEKKINUD VIGASUSED.

Esimeseks ja kõige tähtsamaks vigasuse sünnitajaks on meil luu- ja liigesetiisikus. Teda põeb 1242 vigasest lapsest 471 ehk 38 %.

Selle haiguse jaotumist linnades ja maakondades näitab abitabel 1.

ABITABEL 1.

Luu- ja liigesetiisikuse jaotumine linnades.

LINNAD	Kõik vigased	Luu- ja liigesetiisikust põdejad	Iga 1000 elaniku kohta tuleb luu- ja liigesetiisikust põdejad	Iga 1000 vigase lapse kohta tuleb luu- ja liigesetiisikust põdejad
Tallinn	119	56	0,47	470,6
Tartu	94	36	0,67	383,0
Narva	61	27	1,03	442,6
Pärnu	34	17	0,87	500,0
Viljandi	7	3	0,16	428,6
Valga	7	1	0,06	142,8
Rakvere	6	3	0,31	500,0
Võru	10	2	0,33	200,0
Kuussaare	11	5	1,08	454,5
Haapsalu	12	7	1,54	583,3
Paide	1	—	—	—
Petseri	6	3	1,26	500,0
Kokku	368	160	0,56	434,9
MAAKONNAD.				
Harju	68	30	0,31	441,2
Viru	72	27	0,23	375,0
Järva	59	30	0,55	508,5
Lääne	113	26	0,35	230,1
Saare	103	36	0,74	349,5
Pärnu	73	24	0,30	328,8
Viljandi	58	20	0,29	344,8
Tartu	113	47	0,35	415,9
Valga	35	13	0,41	371,4
Võru	111	38	0,48	342,3
Petseri	69	20	0,32	298,8
Maakond. kokku	874	311	0,37	355,8
Üldse	1242	471	0,42	379,2

Sellest näeme, et tiisikuse poolest esimesel kohal 1000 elaniku kohta arvatult on Haapsalu linn 1,54, teisel Petseri 1,26, kolmandal Kuressaare 1,08, neljandal Narva 1,03, viiendal Pärnu 0,87 ja kuuendal Tartu 0,67. Keskmine arv neis linnades on 0,56.

Esimeses neljas linnas tuleb enam kui üks tiisikusejuhtumine 1000 elaniku kohta, kuna Pärnu (0,87) ja Tartu (0,67) neid küll keskarvust (0,56) rohkem tuleb, kuid vähem kui üks 1000 elaniku kohta. Kõigis teistes 6 linnas tuleb keskarvust vähem luu- ja liigesetiisikust vigaste laste hulgas ette. Kõige vähem Valgas (0,06), kõige rohkem Haapsalus (1,54), sellega seisab viimane ligi kolm korda keskarvust kõrgemal, esimene aga 25 korda keskarvust madalamal.

Maakondadest seisab Saaremaa esimesel kohal oma 0,74 0/0, teisel Järvamaa 0,55 0/0, kolmandamal Võrumaa 0,48 0/0 ja neljandamal Valgamaa 0,41 0/0.

Teised 7 maakonda on alla keskarvu — 0,37 0/0. Kõige väiksem arv 0,23 0/0 langeb Virumaa peale, kõige suurem, 0,74 0/0 tuleb Saaremaa kohta; sellega seisab viimane keskarvust just 2 korda kõrgemal, kuna esimene keskarvust 1½ korda madalamal seisab.

Kuidas seletada seda jaotust? Arvan, et meil siin tegemist on osalt tõeliste, osalt juhusliste teguritega, iseäranis linnades. Linnad on meil väikesed, sellega ka vigaste laste arv nendes väike. Väikesed arvud vastavad ikka vähe tööoludele; nende juures on eksimised ja vead suured. Nõnda ka siin.

Et Haapsalu linnade hulgas tiisikuse poolest esimesel kohal seisab, on tähelepanemisväärne nähtus. Seda tuleb sellega seletada, et seal tiisikuse vastu võitlemiseks eriline nõuandekoht töötamas on ja sealne agar maakonnaarst seda asutust iseäralise hoolega juhatab, nii et luu- ja liigesetiisikust põdevad vigased kõik registreeriti.

Petseri ja Kuressaare kohta tuleb osalt sedasama ütelda. Need linnad on liiga väikesed ja nende vigased linnaarstile kõik enam-vähem teada.

Teine lugu on juba Narva, Pärnu ja Tartuga. Nende järjekord võib tööoludele vastata. Nad on palju suuremad, nende vigased ja elanikud ei ole arstele mitte nii ülevaaticult teada. Seda näitab ka linna arvude kokkusead. Arvud lähevad üksteisest liiasti lahku, nad kõiguvad. Paides, näituseks, ei tule ühtegi luu- ega liigesetiisikust põdevat last 1000 elaniku kohta ette, kuna neid Haapsalus 1,54 on.

Ühtlasemat pilti pakuvad maakonnad. Nad erinevad üksteisest võrdlemisi vähe. Nende arvud võivad tööoludele õige ligidal seista.

Et Saaremaa siin esimesel kohal seisab, on arusaadav ja sellega seletatav, et seal kuni tänapäevani rahvale kõige vähem arstlikku abi on antud ja praegu ka antakse.

Enne ilmasõda ei olnud seal lausmaal ühtegi arsti. Ka praegu on seal veel palju vabasid arstikohti.

Osalt seletab see ka Kuressaare kolmandat kohta linnade reas.

Mispärast Järvamaa oma 0,55 0/0 teisel kohal seisab on raske aru saada ja praegu mitte seletatav. Vist etendab siin suurematest linnadest kaugemal olek oma osa.

Järvamaa naaber Virumaa seisab maakondadest viimasel kohal. See on juhuslik nähtus. Siin oli registreerimine puudulik.

Kergem on Võru- ja Valgamaa seisukorrast aru saada. Need maakonnad asuvad riigi piiril, kus arstiabi varemalt halvasti korraldatud oli. Niisama asuvad nad linnast kaugemal, mis elanikkudele arstiabi saamise raskeks teeb.

Maakondadest juttu tehes peame ka nende elanikkude üldkultuurilist pinda silmas pidama, mis mitte igal pool meie kodumaal ühetasane ei ole. Peetakse ju tiisikust õigusega teadmatuse ja mustuse haiguseks. Ka korteri oludel ja rahva toitmisel on siin suur tähtsus, niisama tööoludel ja ilmastikul.

Et Petserimaa alla keskarvu luu- ja liigesetiisikust põdevaid lapsi annab, on vähe tõenäoline ja sellega seletatav, et seal vähe arsta on ja registreerimine võrdlemisi puudulik on olnud.

Võrdlemisi teistsuguse pildi saame, kui vaatame, kuipalju kuskil linnas ehk maakonnas iga 1000 vigase lapse kohta luu- ja liigesetiisikust ette tuleb (v. abitabel 1).

Ka siin sammub Haapsalu kõige ees oma 583^{0/00} luu- ja liigesetiisikuse juhusega, see tähendab, et üle poole vigastest lastest on seal oma vigasuse tiisikusest saanud.

Teisel kohal seisavad Petseri, Pärnu ja Rakvere oma 500^{0/00} juhusega, kolmandal kohal Tallinn 471^{0/00}, neljandal Kuressaare 455^{0/00} ja viiendal Narva 443^{0/00}.

Teised viis linna on allpool linnade keskarvu, mis on 435^{0/00}.

Ka siin tuleb linnade väikeste arvude kõikumise laad nähtavale.

Ja see on õige tuntav. Võrdleme näituseks Valga (143^{0/00}) Haapsaluga (583^{0/00}).

Palju ühtlasemat pilti näitavad siingi maakonnad. Esimesel kohal seisab Järvamaa oma 509^{0/00} juhusega, teisel Harjumaa 441^{0/00}, kolmandal Tartumaa 416^{0/00}, neljandal Virumaa 375^{0/00} ja viiendal Valgamaa 371^{0/00}. Teised kuus maakonda seisavad keskarvust 356^{0/00} madalamal. Keskarvust kõige madalamal seisab Läänemaa oma 230^{0/00} juhusega, kõige kõrgemal Järvamaa 509^{0/00}.

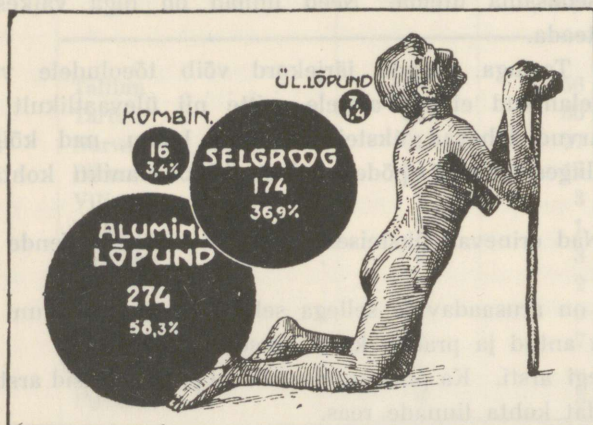
Linnade ja maakondade keskarv iga 1000 vigase lapse kohta on 379.

Luu- ja liigesetiisikust põdevaid lapsi on linnades 160, nendest 17 alla 8 aasta, maakondades 311, nendest 37 alla 8 aasta, seega kokku 471 last, nendest 54 alla 8 aasta. Luu- ja liigesetiisikust põeb üldse 38^{0/0} vigastest lastest.

Iga 1000 elaniku kohta tuleb Eestis 0,42 luu- ja liigesetiisikust põdevat last, kuna igast 1000 vigasest lapsest 379 luu- ja liigesetiisikust põeb.

Tähendan veel, et nendest 471 lapsest 236 last vigastekodus ravitsemist tarvitavad, kuna 52 väljaspool kodu ambulatooriliselt võib ravitseda. 100 last võivad kodus mõnda käsitööd õppida, kuna 4 päris töövõimetuks on arvatud. 79 last ei vaja avalikku hoolekannet.

Kuidas tiisikus üksikutes keha osades pesitseb, näitab järgmine väike tabelike ja diagramm 1.

	Absoluut- arv	% *)
Selgroog	174	14,02
Ülemine lõpund	7	0,56
Alumine lõpund	274	22,06
Kombinatsioonid	16	1,29
Kokku	471	37,93

*) % siin ja edaspidi laste koguarvust arvatud. Red.

1. Tiisikus üksikutes kehaosades — *Tuberculose des membres.*

Nagu sellest näeme, tuleb tiisikust kõige rohkem alumises lõpundis ette ja nimelt 22^{0/0}, kuna selgroos juba märksa vähem, 14^{0/0}.

Ülemises lõpundis tuleb teda ainult 1/2^{0/0} ette, seega 44 korda vähem kui alumises lõpundis. Mitmes liikmes ei tule tiisikust just mitte palju ette. Esitatud vigaste hulgas ainult natuke üle 1^{0/0}.

Peale nende luu- ja liigesetiisikust põdevate laste on 19 last ehk 1 1/2^{0/0} üles antud, kes oma vigasuse kõrval veel siseelundite tiisikust põevad.

Halvatused seisavad oma sageduse poolest vigasuse põhjuste hulgas teisel kohal. Need olen ma kolme osasse jaotanud, et näha, kuidas nad üksikult esinevad. Kliinik teeb seda vahet ja praktiliselt on see ka võimalik läbi viia.

Esimene on laste loid halvatus, teine krambiline ja kolmas — perifeersed halvatused, mille hulka ka mõned kahest esimesest liigist võivad juhtunud olla.

Järgnev tabelike kujutab seda vahekorda.

	0—8 a.	8—19 a.	0—19 a.	%
Loid halvatus	32	116	148	11,92
Krambiline halvatus	13	51	64	5,15
Perifeerne halvatus	2	22	24	1,93
Kokku	47	189	236	19,0

Siit näeme, et meil on halvatusi üldse 236 ehk 19% registreeritustest, nendest 47 ehk 4% alla kooliea.

Esimesel kohal seisab loid halvatus, 148 juhust ehk 12%, teisel krambiline, 64 juhust ehk 5% ja kolmandal kõik teised, küll peaaesjalikult perifeersed, 24 juhust ehk ligilähedalt 2%.

Nii tuleb siis loidu halvatus ükssinda peaaegu 2 korda rohkem ette, kui viimast kahte kokku.

See vahekord tohiks küll enam-vähem elule vastata, sest peale loiu halvatus tuleb teisi võrdlemisi harva ette.

Vaatame nüüd halvatusi maal ja linnas nende kogusummas, kuna nad üksikult vaadeldes liig õredad oleksid.

ABITABEL 2.

Halvatuste jaotumine linnades ja maakondades.

LINNAD	Kõik vigased	Halvatusi põevad	Iga 1000 elan. kohta tuleb halvatusi põdejaid	Igast 1000 vig. lapsest põeb halvatusi
Tallinn	119	11	0,09	92,4
Tartu	94	16	0,30	170,2
Narva	61	9	0,34	147,2
Pärnu	34	7	0,35	205,9
Viljandi	7	1	0,11	142,8
Valga	7	3	0,19	428,6
Rakvere	6	2	0,21	333,3
Võru	10	3	0,49	300,0
Kuressaare	11	2	0,43	181,8
Haapsalu	12	2	0,44	166,7
Paide	1	1	0,32	1000,0
Petseri	6	—	—	—
Kokku	368	57	0,20	154,9
MAAKONNAD				
Harju	68	10	0,10	147,0
Viru	72	16	0,13	222,2
Järva	59	15	0,27	254,2
Lääne	113	22	0,30	194,7
Saare	103	14	0,29	135,9
Pärnu	73	14	0,18	191,8
Viljandi	58	16	0,23	275,9
Tartu	113	23	0,17	203,5
Valga	35	10	0,32	285,7
Võru	111	24	0,30	216,2
Petseri	69	15	0,24	217,4
Kokku maakonnad	874	179	0,21	204,8
Üldse	1242	236	0,21	190,1

Kui me halvatuste jaotumisi linnades tähele paneme, siis näeme, et esimesel kohal seisab Võru oma 0,49 tuhande elaniku peale, teisel kohal on Haapsalu 0,44 ja kolmandal Kuressaare 0,43. Linnade keskarv halvatuste kohta on 0,20. Sellega seisavad need linnad halvatuste poolest keskarvust enam kui kaks korda kõrgemal. Pärnu, Narva, Paide ja Tartu seisavad keskarvust ka natuke kõrgemal, teised aga kas selle lähedal või märksa allpool. Kõige vähem tuleb Tallinnas halvatusi ette, ainult 0,09.

Kui me nüüd halvatuste peale sellest seisukohast vaatame, kui palju iga 1000 vigase lapse peale neid kuskil tuleb, siis saame teistsuguse pildi. Selle järele seisab Paide linn esimesel kohal. Paides on üldse üks vigane laps registreeritud ja see põeb halvatust.

Teisel kohal on Valga oma 429 ‰, kolmandal Rakvere 333 ‰, neljandal Võru. 300 ‰ jne. Kõige viimasel kohal seisab ka siin Tallinn oma 92 ‰.

Näitab, nagu oleksid ka halvatused enam väikestes linnadesse koondunud, kuna suuremates neid vähem ette tuleb. Ka siin etendavad needsamad juhuslised põhjused suurt osa, millest tiisikuse vaatlusel juttu tegime.

Maakondadest seisab halvatuste poolest esimesel kohal Valgamaa oma 0,32 iga tuhande elaniku kohta, teisel kohal on Võru- ja Läänemaa 0,30 ‰, kolmandal Saaremaa 0,29 ‰.

Maakondade keskarv on 0,21 ‰. Sellega seisavad need kolm maakonda keskarvust natuke kõrgemal, kuna kõik teised kas keskarvu ümber ehk natuke allpool püsivad.

Kui me ka maakondi selle järele vaatleme, kui palju kuskil iga 1000 vigase lapse kohta halvatusi tuleb, siis muutub järjekord.

Esimesele kohale jääb ka siin Valgamaa oma 286 ‰, teise koha omab Viljandimaa 276 ‰, kolmanda pärib Järvamaa 254 ‰ ja neljanda saab Virumaa 222 ‰.

Maakondade keskarv on 205 ‰.

Teised maakonnad seisavad kas keskarvu ümber või sellest madalamal. Kõige väiksem arv tuleb Harjumaa kohta 147 ‰, mis vastab sellekohasele Tallinna arvule 92 ‰. Linnade ja maakondade keskarv on 190 ‰.

Üldiselt näitavad ka halvatuste poolest maakonnad palju ühtlasemat pilti kui linnad, mille põhjust muidugi suurelt osalt maakondade suuremast absoluutsest arvust tuleb otsida.

Halvatusi tuleb meil üle Eesti igal pool ette, kuid kuskil ei ole nad nõnda kokku kuhjunud, et mõnesugusest taudist võiks juttu teha. Laste loiu halvatus juures peab seda silmas pidama, kuna näituseks Rootsis 1911 a. õige laialine taud maad võttis. Sel korral jäi Rootsis haigeks 6000 inimest mitmesuguses vanuses. Kaugelt suurem osa nendest olid lapsed ⁵⁰.

Halvatusi põeb meil linnades 57 ja maakondades 179 last, seega kokku 236 last ehk 19 ‰ kõigist vigastest.

Iga 1000 elaniku kohta tuleb Eestis 0,21 halvatusi põdejat vigast last, kuna igast 1000 vigasest lapsest 190 halvatusi põeb.

See näitab, et halvatusi Eestis just poolevõrra vähem ette tuleb kui tiisikust.

Nendest 236 vigasest lapsest tarvitavad 171 last kodus ravitsemist ja õpetust. Viimastest on 78 parandamata haigeks arvatud, kuna 93 kirurgia-ortopeedilist ravitsemist vajavad. Parandamata haigestest on 26 töövõimetuks loetud. 15 halvatut tarvitavad ambulatoorilist arstimist, kuna 50 avalikku hoolekannet ei vaja.

Vaatame veel ligemalt, missugused liikmed halvatud lastel kõige sagedamini on tabatud. Seda näitab meile järgnev väike tabel.

	Loid halvatus		Kramb. halv.		Perif. halv.		Kokku	
	abs. arv	0/0	abs. arv	0/0	abs. arv	0/0	abs. arv	0/0
Üks pool	—	—	1	0,08	Kokku 24	Kokku 1,93	1	0,08
Mõlemad pooled	—	—	—	—			—	—
Ül. lõpund	14	1,13	6	0,48			20	1,61
Al. lõpund	83	6,68	19	1,53			102	8,21
Kombinatsioon	51	4,11	38	3,06	89	7,17		
Kokku	148	11,92	64	5,15	24	1,93	236	19,00

Me näeme siit, et alumine lõpund loiu halvatusel puhul 6 korda, krambilisel puhul 3 korda sagedamini haigusest tabatud on kui ülemine. Pea niisama tihti on ikka ka veel mõni teine elund, liige või lihasterühm puudutatud. Niisuguseid lapsi on 89 ehk 7⁰/₀ üldisest vigaste arvust.

Üks pool ja mõlemad pooled ei ole siin pea sugugi esitatud.

See tuleb esiteks sellest, et niisuguseid halvatusvorme vähe ette tuleb ja teiseks võivad nad liigitamisel kombinatsioonide alla sattunud olla.

236 halvutat last! See ei ole suur arv, kuid meie oludes siiski küllalt tähelepanev. Enneni olid need haigused vähe arstitavad, kuid praeguse aja arstiteadus on ka siin mitu abinõud leidnud, et inimest osaltki töövõimeliseks teha.

Rahit seisab nendest haigustest, mis meil vigasusi sünnitavad, kolmandal kohal. Seda haigust tuleb Eestis lapse esimesel eluaastal õige tihti ette. Tartu ülikooli lastekliiniku andmete järele umbes 30—75⁰/₀ kõigist lastest esimesel eluaastal ja just selle järele, missugusel aastaajal andmed on kogutud.

Haigus iseenesest ei edene mitte kaugele, jääb varsti peatama, mille tõttu raskemad vormid, mis lapse vaimlist ja kehalist edenemist takistavad, võrdlemisi harvasti ette tulevad.

Et see nii on, tohiks küll meie emade teenuseks olla, kes ise oma rinnaga endi lapsi imetavad.

Allseisev tabelike olgu näitlikuks selgituseks.

	0—8 a.	0—19 a.	0/0
Üld. rahiit	18	67	5,39
Üksikute liig. r.	1	2	0,16
O — jalad	2	4	0,32
X — jalad	2	7	0,57
Kokku	23	80	6,44

Selle järele tuleb meil üle maa rahiiti raskemal vormil 80 korda ette. See on 6⁰/₀ kõigist vigastest.

Üldist rahiiti, see on niisugust, mis selgroogu ja rinnaluud nõnda on muutnud, et ta juba tervise peale pahasti mõjub, iseäranis hingamist takistab, on kõige rohkem üles tähendatud, 67 juhust ehk 5⁰/₀. Siia hulka kuulub ka väike kasv, mis rahiidist tingitud. Üksikute liikmete rahiiti on vähe, ainult kaks juhust. O — ja X — jalgu on ka vähe, kokku kõigest 7 juhust ehk üle 1¹/₂⁰/₀ vigastest lastest. Huvitav, et X — jalgu peaaegu poole rohkem ette tuleb kui O — jalgu.

Heidame pilgu abitabeli 3 peale.

ABITABEL 3.

Rahiidi jaotumine linnades ja maakondades.

LINNAD	Kõik vigased	Rahiiti põevad	Iga 1000 elan. kohta tuleb rahiiti põevaid	Igast 1000 vig. laps. põeb rahiiti
Tallinn	119	11	0,09	92,4
Tartu	94	5	0,09	53,2
Narva	61	2	0,08	32,8
Pärnu	34	—	—	—
Viljandi	7	—	—	—
Valga	7	—	—	—
Rakvere	6	—	—	—
Võru	10	1	0,16	100,0
Kuressaare	11	1	0,22	90,9
Haapsalu	12	1	0,22	83,3
Paide	1	—	—	—
Petseri	6	—	—	—
Kokku	368	21	0,07	57,1
MAAKONNAD				
Harju	68	1	0,01	14,7
Viru	72	5	0,04	69,4
Järva	59	1	0,02	16,9
Lääne	113	3	0,04	26,5
Saare	103	11	0,22	106,8
Pärnu	73	3	0,04	41,1
Viljandi	58	1	0,01	17,2
Tartu	113	6	0,04	53,1
Valga	35	2	0,06	57,1
Võru	111	9	0,11	81,1
Petseri	69	17	0,27	246,4
Kokku maak.	874	59	0,07	67,5
Üldse	1242	80	0,07	64,4

Siit näeme rahiidi jaotumist linnades ja maakondades.

Kuues linnas ei ole ühtegi rahiidi juhust registreeritud ja nimelt Pärnus, Viljandis, Valgas, Rakveres, Paides ja Petseris. Haapsalus, Kuressaares ja Võrus on igaühes ainult üks noteeritud, Narvas 2, Tartus 5 ja Tallinnas 11.

Tuhande elaniku peale arvatult annavad nad nii väikese suhtarvu, et sellest üksikasjalikumalt ei maksa rääkida. Üldse on linnades 21 juhust registreeritud, see on iga 1000 linnaelaniku kohta keskmiselt 0,07, kuna igast 1000 vigasest lapsest läbisegi 57 rahiiti põeb.

Ka maakondades tuleb rahiiti võrdlemisi vähe ette ja ta on kaunis ühtlaselt jagunenud. Erandina esinevad Petserimaa 17 juhust ehk 0,27^{0/00}, Saaremaa 11 ehk 0,22^{0/00} ja Võrumaa 9 ehk 0,11^{0/00}. Teistes maakondades tuleb ainult üksikuid rahiidijuhtumisi ette.

Et Petseri- ja Saaremaa võrdlemisi teistega õige rohkesti rahiidi juhtumisi annab, tohiks küll nende maakondade halbade korteriolude ja elanikkude madalama kultuuripinnaga seletatav olla.

Üldse on maakondades 59 juhust rahiiti registreeritud, see on iga 1000 maaelaniku kohta tuleb 0,07 rahiidijuhtumist ehk igast 1000 vigasest lapsest põevad 68 rahiiti.

Nendest 80 rahiidi juhusest tarvitavad kodus arstimist 25 ja 8 ambulatoorset ravitsemist. 16 võivad kodus mõnda tööd õppida, kuna 2 päris töövõimeks on arvatud. 29 rahiidilist last ei tarvita avalikku abi.

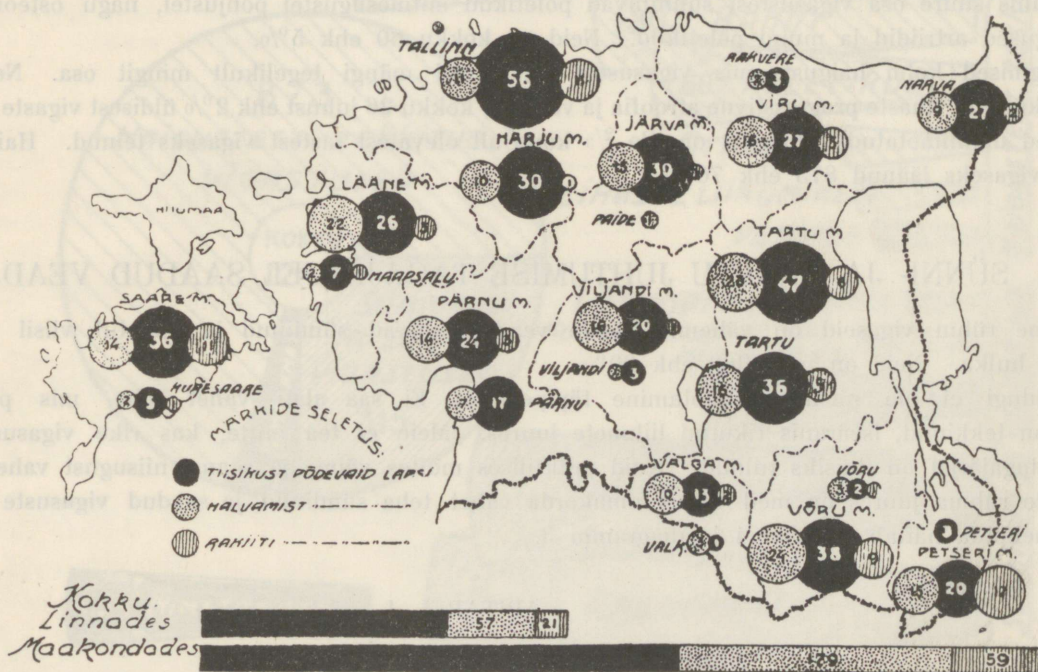
Toome siin nende kolme tähtsama vigasusi sünnitaja haiguse lõpuarvud.

	Kõik vigased	Iga 1000 elan. kohta tuleb	0/0
Luu- ja liigesetiisikus	471	0,42	37,92
Halvatused	236	0,21	19,01
Rahiit	80	0,07	6,44
Kokku	787	0,70	63,37

Vaatame seda tabelikest ja kartogrammi 2 lähemalt. Meid valdab iseäranis tiisikus oma väga suure arvuga.

Tiisikust, kui meie laste pea-vigasusesünnitajat, tuleb meil just kaks korda rohkem ette, kui halvatusi ja kuus korda rohkem, kui rahiiti.

Need kolm haigust sünnitavad ligilähedalt $\frac{2}{3}$ kõigist vigastest lastest. Neid on 737 ehk 63 0/0. Neid arvusid oleks huvitav teiste maade omadega võrrelda. See ei ole aga hästi võimalik.

Kartogramm 2. Tiisikuse, halvatusete ja rahiidi jaotumine linnades ja maakondades.
Répartition de tuberculose, des cas de paralysie et de rachitisme dans les villes et les arrondissements.

Saksa statistika järele jagatakse lapsed 0 — alla 6 a. ja 6 — alla 15 a. (¹¹ lhk. 70 kuni 84). Soome sellekohasest ankeedist ilmus ainult lühike ülevaade (²⁶ lhk. 8).

Tarvitan nende maade andmeid siiski vahetevahel, kuid mitte võrdluseks meie omadega, vaid enam selleks, et aimu saada, kuidas nende juures olud selles mõttes on.

Toon siin esiti Eesti ja Soome, siis Saksa ja Soome arvud kõrvuti. Soome arvud on Eesti omade järele gruppeeritud.

	Vigaste laste arv 0—19 a.	Luu- ja liig. tiisikus		Halvatused		Rahiit		Sünniviga	
		abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Eesti	1242	471	37,92	236	19,00	80	6,44	123	9,89
Soome	1004 (1919)	124	12,35	120	12,0	—	—	152	15,13
Saksamaa	75183 0—15 a. (1906)	11.303	15,0	12.343	16,4	11.234	15,03	13.034	17,33
Soome	620 0—15 a. (1919)	118	19,03	118	19,03	—	—	152	24,51

Soomes on imevähe vigaseid lapsi leitud. Nende elanikkude arv on vähemalt kolm korda meie omast suurem, kuid siiski lapsi on nendel palju vähem vigaseid leitud.

Kui Soome andmeid protsentuaalselt Saksamaa omadega võrrelda, on nad viimastest märksa kõrgemad.

Kaunis suure osa vigasustest sünnitavad põletikud mitmesugustel põhjustel, nagu osteomüeliit, mitmesugused artriidid ja muud põletikud. Neid on kokku 60 ehk 5%.

Järgmised kolm haigust, mis vigasusele viivad, ei mängi tegelikult mingit osa. Need on lihaste liikumine, lihaste progressiivne atroofia ja vesipea, kokku 26 juhust ehk 2% üldisest vigaste arvust.

Need ülalnimetatud 7 haigust on üle $\frac{2}{3}$ kõne all olevatest lastest vigaseks teinud. Haigustest on meil vigaseks jäänud 873 ehk 70%.

2. SÜNNI- JA ÕNNETU JUHTUMISE TAGAJÄRJEL SAADUD VEAD.

Teine rühm vigaseid on vähem. Nende vead kuuluvad sündinud ja õnnetul viisil saadud vigasuste hulka. Neid on meil 369 ehk 30%.

Muidugi ei ole niisugune jaotamine täpiseks. Ei saa alati vahet teha, mis põhjusel vigasus on tekkinud, iseäranis rikutud liikmete juures. Meie ei tea mitte, kas rike vigasuse ehk põletiku tagajärjel on ilmsiks tulnud. Kuid praktilises mõttes võime ja saame niisugust vahet teha.

Selle rühma juures on meil tarvis omakorda vahet teha sündinud ja saadud vigasuste vahel. Seda vahekorda näitab abitabel 4 ja diagramm 3.

ABITABEL 4.

Sündinud ja saadud vigasused.

VIGASUS	K + M						K			K + M	
	Sündinud			Saadud			Sünd.	Saad.	Kokku	Linn.	Maak.
	0—8	0—19	%	0—8	0—19	%	0—19	0—19	0—19		
Ülearused sõrmed ja varbad	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kokkukasv. sõrm. ja varbad	2	8	0,64	—	—	—	7	—	7	7	1
Lõpundi puudumine	—	—	—	3	3	0,24	—	—	—	2	1
Lõpundi osa puudumine	5	30	2,41	3	118	9,50	8	43	51	43	105
Nikastused	2	12	0,97	1	30	2,41	10	17	27	16	26
Arenemata jne.	22	62	4,99	4	52	4,19	45	36	81	30	84
Eespool nimetatud vead	2	11	0,88	7	43	3,46	9	27	36	17	37
Kokku	33	123	9,89	18	246	19,80	79	123	202	115	254

Siit näeme, et meil on 123 ekk 10% sünnivigu, nendest 33 alla kooliea. Saadud vigasusi on 246 ehk 20%, nendest 18 ennekoollialisi. Sellega on saadud vigasusi just kaks korda rohkem kui sünnivigu.

Kõige rohkem sünnivigu tuleb arenematus põhjal ette ja nimelt 62, sellele järgneb lõpundi osa puudumine 30 juhusega. Need kaks teevad $\frac{2}{3}$ kõigist sünnivigadest välja.

Kaugelt suurem osa saadud vigasustest on vanemas lapseas juhtunud. Iseäranis palju tuleb lõpundi osa puudumisi ette ja nimelt 118, mis õnnetute juhtumiste sageduse peale lapseas tähelepanu juhib ja nende ärahoidmise vajadust rõhutab.

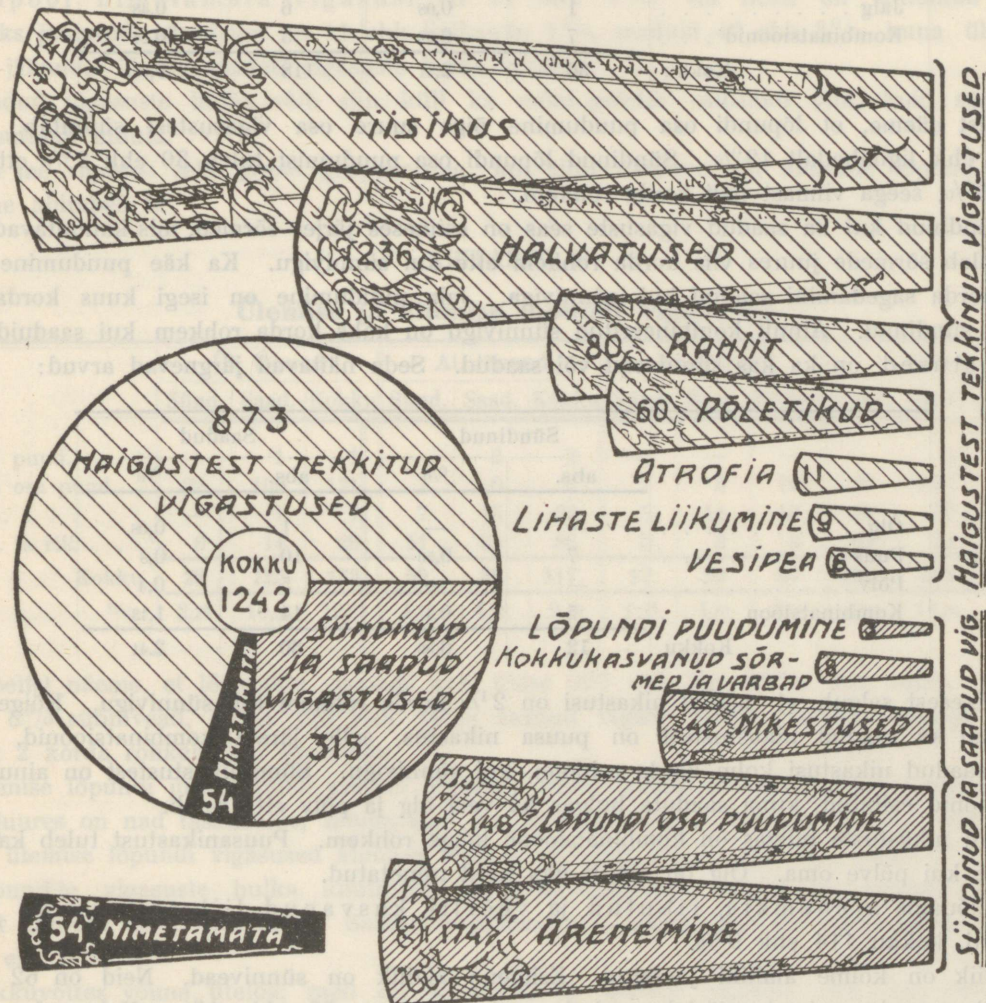

Diagramm 3. Vigasuste põhjused — Causes des infirmités.

Edasi tulevad vigasuste pärast rikutud liikmed, siis mitmesugused eespool nimetamata vead ja nikastused. Nende kõikide arv on enam-vähem ühesuurune. Terve lõpund puudub ainult kolmel korral, õnnetu juhtumise tagajärjel.

Vaatame neid liike üksikasjalikumalt.

Ülearuseid sõrmi ja varbaid ei ole ühtegi üles antud. See ei tähenda veel mitte, et neid meie juures ette ei tuleks. Ei, nad on teiste tähtsamate vigasustega kombineeritud olnud ja arvesse on muidugi tähtsam võetud.

Kokkukasvanuid sõrmi ja varbaid on ainult 8 ehk 0,64%. Nad kõik on sünnivead. Terve lõpundi puudumisi on 3. Nad on kõik väikelapseas saadud.

Lõpundi osa puudumisi on palju. Nad on sündinud ja saadud. Nende vahekorda kujutab järgnev väike tabel.

	Sündinud		Saadud	
	abs.	0/0	abs.	0/0
Käsi	6	0,48	29	2,34
Sõrmed	16	1,29	80	6,45
Jalg	1	0,08	6	0,48
Kombinatsioonid	7	0,56	3	0,24
Kokku	30	2,41	118	9,51

Tabelist näeme, et lõpundi osa puudumine õige suure osa vigasustest sünnitab. Neid on kokku 148 ehk ligilähedalt 12⁰/. Sündinud lõpundi osa puudumist tuleb 30 ehk 2⁰/o ette, saadud 118 ehk 10⁰/, seega viimast neli korda rohkem.

Nii sündinud kui ka saadud vigasuste seas on esimeses järjes sõrmed, mis kannatavad. Saadud vigastusi tuleb sõrmede juures viis korda rohkem ette kui sünnivigu. Ka käe puudumine on pea-aegu viis korda sagedamini saadud kui sünniviga. Jala puudumine on isegi kuus korda rohkem saadud kui sündinud. Ainult kombineeritud sünnivigu on kaks korda rohkem kui saadud.

Nikastused on ka kas sünnivead või saadud. Seda näitavad järgnevad arvud:

	Sündinud		Saadud	
	abs.	0/0	abs.	0/0
Õlg	—	—	1	0,08
Puus	7	0,56	10	0,8
Põlv	—	—	5	0,4
Kombinatsioon	5	0,4	14	1,13
Kokku	12	0,96	30	2,41

Tabelikesest selgub, et saadud nikastusi on 2¹/₂ korda rohkem kui sünnivigu. Kõige sagedamini sündinud kui ka saadud nikastustest on puusa nikastus, selle järele kombinatsioonid. Viimaste hulgas on saadud nikastusi kolm korda rohkem, kui sünnivigu. Sünninikastustest on ainult puus ja kombinatsioonid esitatud, kuna saadute hulgas ka veel õlg ja põlv ette tuleb.

Saadud nikastuste hulgas on kombinatsioone kõige rohkem. Puusanikastust tuleb kaks korda rohkem ette kui põlve oma. Õlg on ainult üks kord nimetatud.

Edasi jõuame arenemata, rikutud ja võõriti kasvanud liikmete juurde. Neid on õige rohkesti, kokku 114 ehk 9⁰/o.

See liik on kolme alaliiki jaotatud. Esimene alaliik on sünnivead. Neid on 62 ehk 5⁰/. Teine alaliik on vigasuste tagajärjel saadud vead. Neid on 52 ehk 4⁰/. Kolmandasse alaliiki kuuluvad põletiku tagajärjel saadud vigasused, mida on 60 ehk ligi 5⁰/. Viimased on saadud vigasuste hulgast välja jäetud ja vigasuste hulka haiguste tagajärjel kantud.

Selle liigi vigasuste üle annab meile selgitust järgnev tabelike.

	Sündinud		Saadud	
	abs.	0/0	abs.	0/0
Ül. lõpund	6	0,48	14	1,13
Al. lõpund	51	4,11	35	2,82
Kombinatsioonid	5	0,4	3	0,24
Kokku	62	4,99	52	4,19

Arenemata sünnivigu on 62 ehk 5⁰%, saadud vigasusi 52 ehk 4⁰%, seega sünnivigu natuke rohkem. Alumine lõpund ikaldub sündides peaaegu 10 korda sagedamini kui ülemine. Esimesi on 51 ehk üle 4⁰%, teisi kuus ehk 0,48⁰%. Ülemise lõpundi ja kombineeritud ikaldusi on peagu ühepalju (6:5).

Ka saadud vigasuste all kannatab alumine lõpund sagedamini kui ülemine. Esimesi on 35 ehk ligi 3⁰%, teisi 14 ehk üle 1⁰%, seega esimesi enam kui kaks korda rohkem. Kombinatsioonid — nii sündinud kui saadud — on peagu tasakaalus.

Eelpool nimetamata vigasusi on 54 ehk 4⁰%. Ka need on sündinud ja saadud vigasusteks jaotatud; sünnivigu on 11 ehk ligikaudu 1⁰%, saaduid 42 ehk 3⁰%, kuna üks tähendamata on jäänud. Ta on saadud vigasuste hulka arvatud.

Saadud vigasuste hulka võib siin küll ka mõni põletik sattunud olla, kuid see ei tohiks üldist resultaati muuta.

Kui me vigasusi selle järele gruppeerime, kui tihti ülemine või alumine lõpund vigane on, siis saame abitabeli 5.

ABITABEL 5.

Ülemise ja alumise lõpundi vigasused.

	Ül. lõpund			Al. lõpund			Kombineeritud			Kokku			0/0
	Sünd.	Saad.	Kokku	Sünd.	Saad.	Kokku	Sünd.	Saad.	Kokku	Sünd.	Saad.	KOKK KOKKU	
Lõpundi puud.	—	1	1	—	2	2	—	—	—	—	3	3	0,24
Lõpundi osa puud.	22	109	131	1	6	7	7	3	10	30	118	148	11,92
Nikast.	—	1	1	7	15	22	5	14	19	12	30	42	3,38
Arenem. ja rik.	6	14	20	51	35	86	5	3	8	62	52	114	9,18
Kokku	28	125	153	59	58	117	17	20	37	104	203	307	24,72
0/0	2,25	10,06	12,31	4,76	4,67	9,43	1,37	1,61	2,98	8,38	16,34	24,72	0/0

Tabelist näeme, et lõpundite vigasusi meil üldse 307 ehk ligi 25⁰0 ette tuleb. Nendest on 104 ehk 8⁰0 sünnivead, kuna 203 ehk 16⁰0 saadud vigade hulka kuulub. Sellega on saadud vigu just 2 korda rohkem kui sünnivigu.

Ülemise lõpundi juures tuleb saadud vigasusi sünnivigadest rohkem kui neli korda ette, alumise lõpundi juures on nad tasakaalus, nõndasama ka mitmekordsete vigasuste juures. Kogusummas ei seisa ka ülemise lõpundi vigasused alumise lõpundi omadest kuigi palju ees, ainult 3⁰0 võrra.

Lõpundite vigasuste hulka kuuluvad ka kokkukasvanud sõrmed ja varbad. Neid ei ole üksiksteisest kahjuks mitte eraldatud. Saadud resultaati ei muudaks nad ka kuigi palju, sest neid on ainult 8 ehk 0,64⁰0.

Kokkuvõttes võime ütelda; meil on sündinud ja saadud vigasusi 369 ehk 30⁰0, vigasusi haiguste tagajärjel 873 ehk 70⁰0.

Sünnivigu on 123 ehk 10⁰0, vigastuste tagajärjel saadud vigu 246 ehk 20⁰0. Ülemise lõpundi vigasusi on 12⁰0, alumise omi ligi 10⁰0, mitmekordseid 3⁰0 ja nimetamata vigasusi ligikaudu 5⁰0.

Sündinud ja saadud vigade üldisest arvust 369 tarvitavad 202 ehk 16⁰0 kodu ravitsemist, kuna 167 ehk 14⁰0 avalikku hoolekannet ei vaja. Nendest on kodusse suurem osa sellepärast paigutatud, et nendel seal hõlpsam oleks mõnda käsitööd õppida.

Sündinud ja saadud vigasustest langeb maakondade peale 254 ehk 21⁰0, linnade arvesse 115 ehk 9⁰0. Nii siis maal üle kahe korra rohkem kui linnades.

See vahetõde vastab ligikaudu ka laste arvule nii maal kui linnades; esimeses oli neid 874 ehk 70⁰0, teises 368 ehk 30⁰0.

Vigaste laste registreerimisel Tartus torkas silma võrdlemisi suur hulk poisikesi, kes oma pahema käe ehk selle sõrmed olid kaotanud. Nad seletasid, et nende vigastus padruni või granaadi lõhkemisel on juhtunud. See andis põhjust terve materjaali läbivaatamiseks, et teada saada, kas ka mujal palju niisuguseid vigastusi ette tuleb.

Linnades on Tallinnas 14, Tartus 7, Narvas 4, Pärnus 1 ja Valgas 2 niisugust juhust üles kirjutatud. Sellega linnades kokku 28.

Maakondades on Viru-, Lääne- ja Saaremaalt à 7, Harju- ja Võrumaalt à 5, Pärnu- ja Viljandimaalt à 3, Valgamaalt 2, Järva- ja Tartumaaalt à 1 niisugune juhus registreeritud.

Sellega maakondades 41 juhust; kokku Eesti riigis (28+41) 69. See teeb 5,55% kogu vigaste laste arvust. Sellest langeb linnade peale 2,25% ja maakondade peale 3,30%.

Vaatame neid vigastusi ligemalt abitabelis.

ABITABEL 6.

Granaadi- ja padrunicvigastused linnades ja maakondades.

	Laste vanus aastates																Kokku	%
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16		
1916 a. . . .	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	3	4,3
1917 „ . . .	1	—	—	—	1	—	—	3	1	5	—	2	—	1	—	—	14	20,3
1918 „ . . .	—	—	—	1	—	—	3	1	1	3	4	4	2	—	1	—	20	29,0
1919 „ . . .	—	—	—	—	—	—	1	1	3	2	4	5	—	2	—	—	18	26,1
1920 „ . . .	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	1	2	—	—	—	5	7,3
1921 „ . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—	1	1	1	9	13,0
Kokku	1	—	—	1	1	1	6	6	6	10	8	18	4	4	2	1	69	100,0

Tabelist näeme, et neid vigastusi laste juures kõige rohkem 10., 11. ja 12. eluaastal juhtub, kuna kulminatsioonipunkt 12. a. peale langeb. Üldiselt on nende vigastuste aeg 7—14 a. Enne ja pärast tuleb ainult üksikuid juhtumisi ette.

Kõige rohkem on neid 1918 ja 1919 a. ette tulnud, nende järele 1917 a. Võrdlemisi palju on neid ka veel 1921 olnud.

3. VIGASTE JAOTUS RÜHMAD JÄRELE.

Kui meie nüüd liikide juurest rühmade juure asume, mida meil neli on, siis heidame pilgu esiti abitabel 7 peale, mis selgitab üksikute rühmade arvulist ja protsendilist vahekorda, niisama ka nende rühmade suhteid 1000 elaniku ja 1000 vigase lapse kohta.

Tähtsam nendest rühmadest on esimene, kuhu kuuluvad kõik, kes kodus ravitsemist vajavad. Neid on 513 ehk 41% nendest 90 ehk 7% ennekooliealisi. Ta on ühtlasi ka kõige suurem rühm. Ta ei ole mitte üksinda selle tõttu tähtis, et ta suurem on kui teised, vaid eestkätt just selle pärast, et neid vigaseid praeguse kirurgia-ortopeedia edusammude juures palju saab aidata.

Ei tehta seda mitte lapseas, siis on pärastpoole vähe võimalust neid parandada.

Teises rühmas on 298 ehk 24% kõigist vigastest.

Nad on parandamata haiged. Nendest tuleb 260 ehk 21% selleks kodusse paigutada, et nende mõnda käsitööd õpetada võida, kuna 38 ehk 3% päris töövõimetuks on tunnistatud.

Need kaks rühma tarvitavad kodu ja nad moodustavad kokku peasa nii arvuliselt, kui ka hoolekande mõttes. Neid on 811 ehk 65% (v. abitabel 7).

Mitte-kodutarvitajaid on 431 ehk 35%. Nendest tarvitavad 105 ehk 9% lahtist, ambulatoorset ravitsemist, kuna 326 ehk 26% avalikku hoolekannet ei vaja.

ABITABEL 7.

Vigaste laste jaotus rühmade järele.

	Kodutarvitajad			Mittekodutarvitajad			Kõik vigased kokku
	Ravits. tarvitaj.	Parandamata vig.	Kokku	Ravits. tarvitaj.	Hoolekan. mitte tarvitaj.	Kokku	
Absoluut arvud							
0—8 a.	90	37	127	19	37	56	183
8—19. a.	423	261	684	86	289	375	1059
Kokku	513	298	811	105	326	431	1242
% %							
0—8 a.	70,87	29,13	69,40	33,93	66,07	30,60	14,73
8—19. a.	61,84	38,16	64,59	22,93	77,07	35,41	85,27
Kokku	63,26	36,74	65,30	24,36	75,64	34,70	100,00
Iga 1000 elaniku kohta tuleb vig. lapsi	0,46	0,26	0,72	0,09	0,29	0,38	1,10
Igast 1000 vig. lapsest kuulub rühma	413,05	239,93	652,98	84,54	262,48	347,02	1000

Võtame nüüd kodutarvitajatest ja mitte-kodutarvitajatest esimesed rühmad kokku, see on kodus ravitsemist tarvitajad ja ambulatoorset arstimist vajavad, siis saame need vigased, kelle paranemise peale me üldse mõjuda suudame. Neid on 618 ehk 50 %, see on pooled kõigist vigastest lastest.

Nii peaksid meie vigastest pooled arstliku oskuse ja võime otsekohe mõju all seisma, kuna me teise poole peale osalt sugugi, osalt juhusliselt saaksime mõjuda.

Kui palju vigaseid igast liigist ja vanusest arstliku oskuse mõju alla kuuluda võiks, seda näitab abitabel 8.

ABITABEL 8.

Ülevaade üksikute ravitsemist tarvitajate vigaste kohta.

Nr.	VIGASUSED	Ravitsemist tarvitajad		Kokku	
		Kodutarvitajad	Mitte-kodutarv.		
1	Luu- ja liigesetiisikus	{ 1 ¹⁾	32	3	35
		{ 2 ²⁾	236	52	288
2	Rahiit	{ 1	10	6	16
		{ 2	25	8	33
3	Halvatused	{ 1	17	6	23
		{ 2	93	15	108
4	Lihaksete liikumine	{ 1	—	—	—
		{ 2	1	1	2
5	Progressiivne lihaksete atroofia	{ 1	—	—	—
		{ 2	4	2	6
6	Vesipea	{ 1	1	—	1
		{ 2	1	—	1
7	Ülearused sõrmed ja varbad	{ 1	—	—	—
		{ 2	—	—	—

1) 1 = 0—8 a.

2) 2 = 0—19 a.

Nr.	VIGASUSED	Ravitsemist tarvitajad		Kokku
		Kodutarvitajad	Mitte-kodutarv.	
8	Kokkukasv. sõrmed ja varbad . (1 ¹⁾	2	—	2
	(2 ²⁾	7	—	7
9	Lõpundi puudumine . . . . . {	—	—	—
	{ 1	—	—	—
	{ 2	—	—	—
10	Lõpundi osa puudumine . . . . . {	—	—	—
	{ 1	—	—	—
	{ 2	6	—	6
11	Nikastused . . . . . {	3	—	3
	{ 2	21	6	27
12	Arenemata . . . . . {	21	2	23
	{ 2	89	17	106
13	Nimetamata vead . . . . . {	4	2	6
	{ 2	30	4	34

Selle järele on luu ja liigesetiisikus esimesel kohal oma 288 juhusega, temale järgnevad halvatused 108 ja arenemata, rikutud jne. liikmed 106 juhusega. Tiisikus tuleb üksinda sagedamini ette kui need kaks viimast ühtekokku.

Need kolm liiki annavad kokku 502 juhust ehk 81 0/0, kuna teiste peale ainult 116 ehk 19 0/0 kõigist ravitsemist vajavatest lastest langeb.

Üldiseks selgituseks ja kõigi rühmade, liikide ja nende osadega lähemaks tutvumiseks on abitabel 9 kokku seatud. Ta annab kokkuvõtte tabelitest.

Lähemalt selgitama hakata ei ole seda vaja, sest eespool on tähtsam juba iga üksiku vigasuse liigi arutamisel öeldud, kuna üksikasjad huvitatuile isegi arusaadavad on.

ABITABEL 9.

Vigasuste rühmad, liigid ja nende vahekord.

Nr.	VIGASUS	Vigaste arv rühmades.						Kõik vigased kokku	Iga 1000 vig. kohta tuleb üksik. vigasuste põdejaid
		Kodutarvitajad			Mittekodutarvitajad				
		Ravits. tarvitaj.	Parandamata vigased	Kokku	Ravits. tarvitaj.	Hoolekan. mitte tarvitaj.	Kokku		
1	Luu ja liigesetiisikus . . . . . {	32	11	43	3	8	11	54	379,23
	{ 2 ²⁾	204	93	297	49	71	120	417	
	{ 3 ³⁾	236	104	340	52	79	131	471	
	Selgroog	65	52	117	22	35	57	174	
	ülemine lõpund	3	1	4	—	3	3	7	
	alumine lõpund	161	47	208	28	38	66	274	
2	kombinatsioon	7	4	11	2	3	5	16	64,41
	Rahiit . . . . . {	10	2	12	6	5	11	23	
	{ 2	15	16	31	2	24	26	57	
	{ 3	25	18	43	8	29	37	80	
	üldine rahiit	18	18	36	7	24	31	67	
	üksikute liigete rahiit	—	—	—	1	1	2	2	
	O-jalad	3	—	3	—	1	1	4	
X-jalad	4	—	4	—	3	3	7		

1) 1=0—8 a.

2) 2=0—19 a.

3) 1=0—8 a., 2 = 8—19 a., 3 = 0—19 a.

Nr.	VIGASUS	Vigaste arv rühmades							Iga 1000 vig. kohta tuleb üksik. viga- suste põ- dejad		
		Kodutarvitajad			Mittekodutarvitajad			Kõiki vigaseid kokku			
		Ravits. tarvitaj.	Paran- damata vigased	Kokku	Ravits. tarvitaj.	Hoolekan. mitte tarvitaj.	Kokku				
3	Halvatused	{ ¹⁾ 15	8	23	4	5	9	32	190,02		
		{ ²⁾ 45	39	84	8	24	32	116			
		{ ³⁾ 60	47	107	12	29	41	148			
	<i>A. Laste loid halvatus</i>										
		üks pool	—	—	—	—	—	—		—	
		mõlemad pooled	—	—	—	—	—	—		—	
		ülemine lõpund	4	4	8	2	4	6		14	
		alumine lõpund	42	21	63	7	13	20		83	
		kombinatsioon	14	22	36	3	12	15		51	
	<i>B. Laste kramb. halvat.</i>										
			{ ¹⁾ 2	8	10	1	2	3		13	
			{ ²⁾ 18	17	35	1	15	16		51	
			{ ³⁾ 20	25	45	2	17	19		64	
		üks pool	1	—	1	—	—	—		1	
		mõlemad pooled	—	—	—	—	—	—		—	
	ülemine lõpund	3	2	5	—	1	1	6			
	alumine lõpund	4	8	12	1	6	7	19			
	kombinatsioon	12	15	27	1	10	11	38			
<i>C. Halvatuse muud põhjused</i>											
		{ ¹⁾ —	—	—	1	1	2	2			
		{ ²⁾ 13	6	19	—	3	3	22			
		{ ³⁾ 13	6	19	1	4	5	24			
<i>Üldse halvatud . . . . .</i>											
		{ ¹⁾ 17	16	33	6	8	14	47			
		{ ²⁾ 76	62	138	9	42	51	189			
		{ ³⁾ 93	78	171	15	50	65	236			
4	Lihaste liik	{ ¹⁾ —	—	—	—	—	—	—	7,25		
		{ ²⁾ 1	3	4	1	4	5	9			
		{ ³⁾ 1	3	4	1	4	5	9			
5	Progr. lihaste atroofia	{ ¹⁾ —	—	—	—	1	1	1	8,86		
		{ ²⁾ 4	3	7	2	1	3	10			
		{ ³⁾ 4	3	7	2	2	4	11			
6	Vesipea	{ ¹⁾ 1	1	2	—	1	1	3	4,83		
		{ ²⁾ —	—	—	—	3	3	3			
		{ ³⁾ 1	1	2	—	4	4	6			
7	Ülearused sõrm. ja varb.	{ ¹⁾ —	—	—	—	—	—	—	6,44		
		{ ²⁾ —	—	—	—	—	—	—			
		{ ³⁾ —	—	—	—	—	—	—			
8	Kokkukasvanud sõrmed ja varbad	{ ¹⁾ 2	—	2	—	—	—	2	6,44		
		{ ²⁾ 5	—	5	—	1	1	6			
		{ ³⁾ 7	—	7	—	1	1	8			
	Sündinud	7	—	7	—	1	1	8			
	Saadud	—	—	—	—	—	—	—			
9	Lõpundi puudumine	{ ¹⁾ —	—	—	—	—	—	—	2,42		
		{ ²⁾ —	—	—	—	3	3	3			
		{ ³⁾ —	—	—	—	3	3	3			
<i>A. Sündinud.</i>											
	ülemine lõpund	—	—	—	—	—	—	—			
	alumine lõpund	—	—	—	—	—	—	—			
	kombinatsioon	—	—	—	—	—	—	—			

1) 1 = 0—8 a., 2 = 8—19 a., 3 = 0—19 a.

Nr.	VIGASUS	Vigaste arv rühmades						Iga 1000 vig. kohta tuleb üksik. vigastuste põdejad
		Kodutarvitajad			Mittekodutarvitajad			
		Ravits. tarvitaj.	Parandamata vigased	Kokku	Ravits. tarvitaj.	Hoolekan. mitte tarvitaj.	Kokku	
	<i>B. Saadud</i>							
	ülemine lõpund . . .	—	—	—	—	2	2	2
	alumine lõpund . . .	—	—	—	—	1	1	1
	kombinatsioon . . .	—	—	—	—	—	—	3
10	Lõpundi osa puudum. $\left\{ \begin{array}{l} 1^1) \\ 2 \\ 3 \end{array} \right.$	—	1	1	—	7	7	8
		6	44	50	—	90	90	140
		6	45	51	—	97	97	148
	<i>A. Sündinud</i>							
	käsi	—	2	2	—	4	4	6
	sõrm	2	3	5	—	11	11	16
	jalg	—	—	—	—	1	1	1
	kombinatsioon . . .	—	1	1	—	6	6	7
	<i>B. Saadud:</i>							
	käsi	2	12	14	—	15	15	29
	sõrm	2	22	24	—	56	56	80
	jalg	—	4	4	—	2	2	6
	kombinatsioon . . .	—	1	1	—	2	2	3
11	Nikastused . . . . . $\left\{ \begin{array}{l} 1 \\ 2 \\ 3 \end{array} \right.$	3	—	3	—	1	1	4
		18	6	24	6	8	14	38
		21	6	27	6	9	15	42
	<i>A. Sündinud:</i>							
	õlg	—	—	—	—	—	—	—
	puus	3	3	6	—	1	1	7
	põlv	—	—	—	—	—	—	—
	kombinatsioon . . .	3	1	4	1	—	1	5
	<i>B. Saadud:</i>							
	õlg	1	—	1	—	—	—	1
	puus	4	2	6	—	4	4	10
	põlv	1	—	1	1	3	4	5
	kombinatsioon . . .	9	—	9	4	1	5	14
12	Arenemata jne. . . . . $\left\{ \begin{array}{l} 1 \\ 2 \\ 3 \end{array} \right.$	21	5	26	2	4	6	32
		68	28	96	15	31	46	142
		89	33	122	17	35	52	174
	<i>A. Sündinud:</i>							
	ülemine lõpund . . .	1	2	3	—	3	3	6
	alumine lõpund . . .	34	5	39	4	8	12	51
	kombinatsioon . . .	1	2	3	—	2	2	5
	<i>B. Rikutud vigastuse pärast</i>							
	ülemine lõpund . . .	4	2	6	3	5	8	14
	alumine lõpund . . .	18	10	28	3	4	7	35
	kombinatsioon . . .	1	1	2	—	1	1	3

1) 1 = 0—8 a., 2 = 8—19 a., 3 = 0—19 a.

Nr.	VIGASUS	Vigaste arv rühmades						Kõiki vigaseid kokku	Iga 1000 vig. kohta tuleb üksik. vigasuste põdejad
		Kodutarvitajad			Mittekodutarvitajad				
		Ravits. tarvitaj.	Parandamata vigased	Kokku	Ravits. tarvitaj.	Hoolekan. mitte tarvitaj.	Kokku		
	<i>C. Rikutud põletiku pärast</i>								
	ülemine lõpund . . .	2	2	4	—	—	—	4	
	alumine lõpund . . .	26	7	33	5	10	15	48	
	kombinatsioon . . .	2	2	4	2	2	4	8	
13	Nimetamata vead . . .	4	1	5	2	2	4	9	
		2	6	32	2	11	13	45	
		3	7	37	4	13	17	54	43,48
	<i>Sündinud . . . . .</i>	9	—	9	—	2	2	11	
	<i>Saadud . . . . .</i>	20	7	27	4	12	16	43	

Nagu mitmel korral tähendatud, seisab vigaste laste hoolekande pearaskus kodutarvitajate laste korralises ravitsemises. Neid on meil 811 ehk 65%. Nende seas on 151, kes ise soovivad kodusse astuda. Vähemalt nende viimaste eest, kes juba ise abi otsivad, peab tarvilikul viisil hoolt kantama.

Hoolt kanda võib siis, kui meil tarvilikud kodud on asutatud. Praegu ei ole meil neid sugugi. ²⁾ Osalt täidavad neid ülesandeid kirurgiakliinikud ja haigemajade kirurgia-osakonnad. Ka neid on vähe ja nad ei ole sugugi selleks otstarbeks sisse seatud.

Tallinnas on linna keskhaigemaja (üldse 280 voodit) kirurgia-osakonnas 100 voodit, diakonissi haigemajas (76) kirurgia ühes naistehaiguste osakonnaga 20 v., Tallinna erakliinikus üldse 53 voodit. Nii Tallinnas vaevalt 150 voodit kirurgia jaoks. ³⁾

Tartus on esimeses haavakliinikus 75 voodit, teises 150 v., Mellini erahaigemajas üldse 58 v. Nii Tartus vaevalt kokku 250 v., sellega Eestis üldse 400 v. haavahaigete jaoks.

Vigaste laste hoolekanne on palju laiemale alusele rajatud ja sellepärast suudab seda ka ainult korralik ja korraldatud kodu läbi viia.

Vahetõlke vigaste laste üldarvu, kodutarvitajate, kodusse soovijate ja mittekodutarvitajate vahel kui ka nende suhted 1000 elaniku peale arvatult näitavad abitabelid 10, 11 ja diagrammid 4 ja 5.

ABITABEL 10.

Vigaste arv, mitte-kodutarvitajad, kodusse soovijad ja kodutarvitajad.

LINNAD	Iga 1000 elaniku kohta tuli vigaseid	Vigaste üldarv	Mittekodut.	Kodusse soovijad	Kodutarvitajad	Iga 1000 elan. kohta tuleb kodut. vigas.
Tallinna	0,98	119	40	—	79	0,65
Tartu	1,75	94	45	10	49	0,95
Narva	2,33	61	8	17	53	2,03
Pärnu	1,75	34	12	9	22	1,13
Viljandi	0,38	7	3	—	4	0,22
Valga	0,45	7	2	4	5	0,32
Rakvere	0,62	6	1	—	5	0,52
Võru	1,63	10	1	1	9	1,47
Kuressaare	2,38	11	6	—	5	1,08
Haapsalu	2,64	12	2	—	10	2,20
Paide	0,32	1	—	—	1	0,32
Petseri	2,52	6	3	1	3	1,26
Kokku	1,29	368	123	42	245	0,86

¹⁾ 1 = 0—8 a., 2 = 8—19 a., 3 = 0—19 a.

²⁾ Vigaste sõduritele, kes oma töövõimist üle 70% kaotanud, avati Eesti Punase Risti poolt 1920 a. Imastu mõisa, Tapa ligidale, kodu 50 voodiga.

³⁾ Tallinna linna tervishoiu-büroo teated.

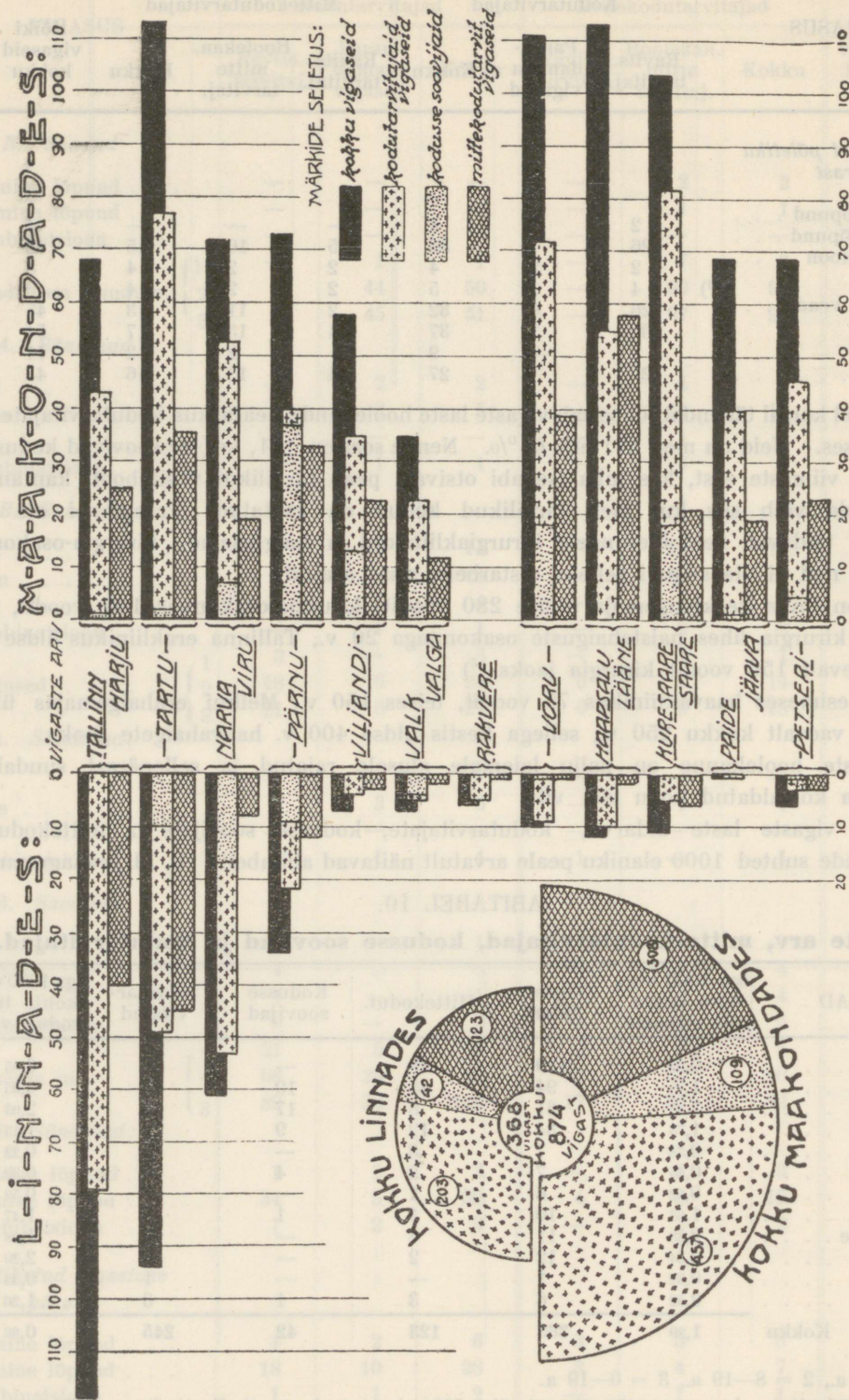

Diagramm 4. Võrdlev kujutus vigaste arvu, kodutarvitajate, koduse soovijate ja mittekodutarvitajate vahel.
 Tableau comparatif du nombre des infirmes: exigeant l'hospitalisation, desirant être hospitalisés, n'exigeant pas l'hospitalisation.

ABITABEL 11.

Vigaste arv, mitte-kodutarvitajad, kodusse soovijad ja kodutarvitajad.

MAAKONNAD	Iga 1000 elaniku kohta tuleb vigas.	Vigaste üldarv	Mittekodutarvitajad	Kodusse soovijad	Kodutarvit.	Iga 1000 elaniku kohta tul. kodut. vigaseid
Harju	0,70	68	25	1	43	0,44
Viru	0,61	72	19	7	53	0,45
Järva	1,09	59	19	1	40	0,74
Lääne	1,53	113	58	—	55	0,75
Saare	2,12	103	21	18	82	1,69
Pärnu	0,93	73	33	37	40	0,51
Viljandi	0,85	58	23	13	35	0,51
Tartu	0,85	113	36	2	77	0,58
Valga	1,11	35	12	8	23	0,73
Võru	1,42	111	39	18	72	0,92
Petseri	1,10	69	23	4	46	0,73
Kokku m.	1,04	874	308	109	566	0,67
Eestis	1,10	1242	431	151	811	0,72

Tabelitest näeme, et meil kodutarvitajaid on linnades 245 ehk 31⁰/₀, maakondades 566 ehk 69⁰/₀ üldisest kodutarvitajate arvust.

Haapsalus (2,20) ja Narvas (2,03) tuleb 1000 elaniku kohta kõige rohkem vigaseid lapsi, keda kodus peab ravitsema. Nendele järgnevad Võru (1,47⁰/₀₀), Petseri (1,26⁰/₀₀), Pärnu (1,13⁰/₀₀, Kuressaare (1,08⁰/₀₀) ja Tartu (0,91⁰/₀₀).

Diagramm 5. Kodutarvitajad iga 1000 elaniku kohta.
Exigeant l'hospitalisation — par 1000 d'habitants.

Teistes linnades on kodutarvitajate arv väiksem, kui linnade keskarnv (0,86⁰/₀₀) seda näitab. Kõige vähem kodutarvitajaid vigaseid on Viljandis — 0,22⁰/₀₀.

Maakonnad esinevad palju ühtlasemalt. Nende keskarnv on 0,67⁰/₀₀. Selle arvu ümber kõigub kodutarvitajate arv igal pool, välja arvatud Saaremaa, kus ta 1,69⁰/₀₀ on; sellega seisab ta enam

kui 2 korda keskarvust kõrgemal. Nagu ennemini, nii tuleb ka siin Saaremaa iseärsus nähtavale. Põhjused tohiks olla, millest tiisikuse puhul juttu tegime.

Üldine kodutarvitajate keskarv 1000 riigielaniku kohta on 0,72.

Kodutarvitajatest soovivad ise kodusse astuda 151, nendest linnades 42 ehk 28⁰/₀, maakondades 109 ehk 72⁰/₀ üldisest kodusse soovijate arvust. Väikese arvu tõttu ei ole nad mitte 1000 elaniku peale arvatud, vaid on ainult absoluutarvud toodud (v. abitabel 11 ja 12).

Selle järele soovib Narvast 17, Tartust 10 ja Pärnust 9 kodusse astuda, teistest linnadest palju vähem. Maakondadest soovib Saaremaalt 37, Lääne- ja Valgamaalt 18 ja Pärnumaalt 13 ise kodusse astuda. Teistest maakondadest palju vähem.

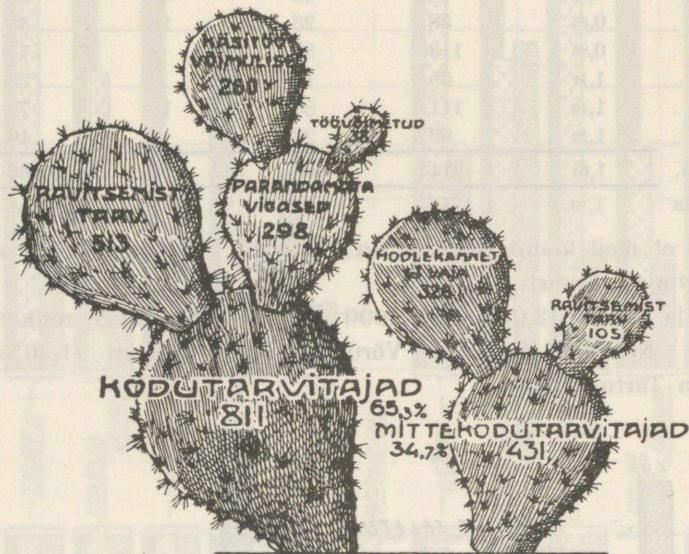

Diagramm 6. Vördlev kujutus kodutarvitajate ja mitte-kodutarvitajate vahel.
Tableau comparatif des individus exigeant l'hospitalisation et des individus pouvant s'en passer.

Nii on kodusse astuda soovijaid kõige rohkem Saaremaalt, selle järele Lääne- ja Valgamaalt, siis Narva linnast. Saaremaal üksinda on niipalju kodusse soovijaid, kui Lääne- ja Valgamaal kokku.

Nähtavasti oleneb kodusse astumise soov osalt ka sellest, kui kaugel teatud koht on ühest või teisest suuremast keskkohast. Õige suur mõju on siin muidugi ka arsti isikul ja sellel viisil, kuidas ta tahab ja oskab asja rahvale selgitada.

4. VIGASTE ARV 1000 ELANIKU KOHTA.

Eestis ei tule mitte igal pool ühepalju vigaseid lapsi ette. Nad on mitmeti jagunenud, olgugi, et meie maa ühtlast põlluharija rahva maa laadi kannab. Meie linnad ei ole veel mitte suurteks tööstuse keskkohadeks muutunud ja sellepärast ei lähe nad maast mitte iseäranis palju lahku.

Vigaste rohkuse mõttes oleks nagu märgata, et meil just väikesed linnad eesotsas sammuvad, kuna suuremad ennemini maaoludele liginevad (v. abitabel 10 ja 11).

Erandina esineb Narva, kus 1000 elaniku kohta 2,33 vigast last tuleb, seega 1,3 korda rohkem kui Tartus ja 2,3 korda rohkem kui Tallinnas. Võimalik, et siin vabrikute mõju nähtavale tuleb.

Saksamaal tuleb Biesalski järele igal pool tööstuse ringkondades enam vigaseid lapsi ette, nagu Saksimaal, Reinimaal jne., kuna põllutöö iseloomuga maakohtades neid vähem leidub.

Linnades on keskmine arv 1000 elaniku kohta 1,29. Sellest arvust kõrgemal seisavad 7 linna, ainult 5 madalamal.

Esimesel kohal vigaste arvu poolest seisab Haapsalu 2,64⁰/₁₀₀, teisel Petseri 2,52⁰/₁₀₀, kolmandal Kuressaare 2,38⁰/₁₀₀, neljandal Narva 2,33⁰/₁₀₀, viiendal Tartu ja Pärnu 1,75⁰/₁₀₀ ja kuuendal Võru 1,63⁰/₁₀₀.

Teised linnad seisavad märksa allpool linnade keskarvu. Kõige vähem vigaseid lapsi tuleb Paide peale 0,32⁰/₁₀₀.

Maakondades on vigaste keskarv 1000 elaniku kohta 1,04. Sellest seisavad ülevalpool 6 maakonda ja allpool 5. Esimesel kohal on Saaremaa oma 2,12⁰/₁₀₀, teisel Läänemaa 1,53⁰/₁₀₀, kolmandal Võrumaa 1,42⁰/₁₀₀, neljandal Valgamaa 1,11⁰/₁₀₀, viiendal Petserimaa 1,10⁰/₁₀₀ ja kuuendal Järvamaa 1,09⁰/₁₀₀. Kõige viimasel kohal seisab Virumaa oma 0,61⁰/₁₀₀. Virumaa väikest arvu tuleb suurelt osalt küll ebaõnnestunud registreerimise arvele kirjutada (v. sellekohane lisa).

Me näeme, et maakonnad palju ühtlasemat pilti pakuvad. Kõige madalam arv on umbes poole keskarvust vähem ja kõige kõrgem keskarvust umbes kaks-korda rohkem.

Keskarv 1000 elaniku kohta on 1,10. Sellest seisavad kõrgemal 7 linna ja 5 maakonda.

Nii siis tuleb meil linnades iga 1000 elaniku kohta 1,29, maakondades 1,04, terves Eestis 1,10 vigast last (v. kartogramm 7).

5. VIGASUSE KOMPLIKATSIOONID.

Peale oma päris vea kannatavad paljud lapsed veel mitmesuguste kõrvalnähtuste, teiste haiguste ehk puuduste all, mida ühe sõnaga komplikatsiooniks nimetame. Järgnev abitabel selgitab seda nähtust.

ABITABEL 12.

Vigasuse komplikatsioonid.

	Kodutarvitajad			Mittetekodutarvitajad			Kõik vigased kokku	%
	Ravits. tarvitaj.	Parandamata vig.	Kokku	Ravits. tarvitaj.	Hoolekan. mitte tarvitaj.	Kokku		
Siseelund. tiisikus	6	5	11	3	5	8	19	1,53
Verevaesus . . .	52	23	75	5	9	14	89	7,17
Teised pik. haigused	2	1	3	—	2	2	5	0,40
Pime	—	—	—	—	1	1	1	0,08
Kurtumm	2	2	4	—	3	3	7	0,56
Krambid	—	—	—	—	1	1	1	0,08
Puud. mõist.	5	4	9	2	8	10	19	1,53
Totter	5	20	25	1	30	31	56	4,51
Kokku	72	55	127	11	59	70	197	15,86

Sellest tabelist näeme, et 197 last ehk 16% kõigist vigastest põeb veel mõnda muud haigust.

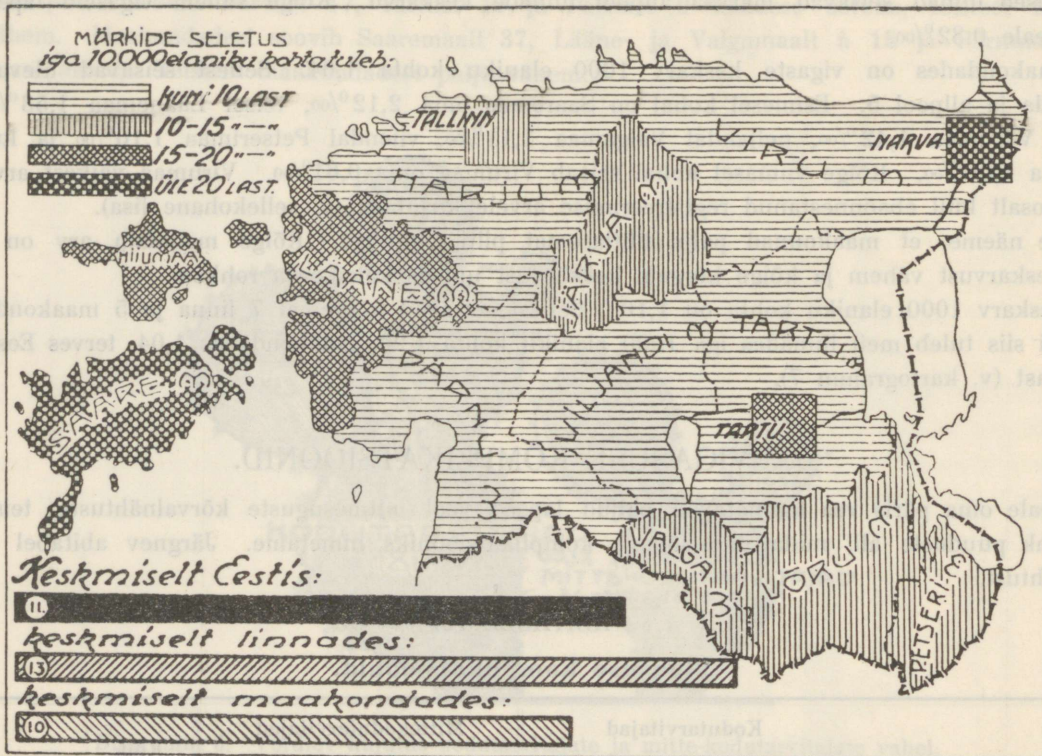
See arv peaks palju suurem olema, kui siin näidatud. Iseäranis siseelundite tiisikust peab palju rohkem ette tulema, kui seda suurt luu- ja liigesetiisikuse juhtumiste arvu silmas peame, mida 38% vigastest lastest põeb.

Ka krambihaigeid on väga vähe üles tähendatud. Ainult 1! Neid tohiks iseäranis puuduliku mõistusega ja spastilist laste halvatust põdejate hulgas enam ette tulla. Pimedaid on vigaste hulgas ka ainult üks juhus. Ühe silmaga lapsi oli mitu, kuid neid ei arvanud ma mitte pimedate hulka.

Totraid on 56 ehk 5⁰/₀, puuduliku mõistusega 19 ehk 2⁰/₀, seega vaimliselt puudulikke ainult 7⁰/₀, mis õige väike arv on.

Dr. Biesalski, kelle töödest eelpool jutt oli, leidis Saksamaa vigaste laste hulgas ligi 12⁰/₀ puuduliku mõistusega, seega ligi poole rohkem.

Üldiselt tuleb kodutarvitajate hulgas komplikatsioone pea poole rohkem ette kui mitte-kodutarvitajate seas. Esimeste hulgas on neid 127 ehk 10⁰/₀, teiste seas 70 ehk 6⁰/₀.

Kartogramm 7. Vigaste jaotumine suuremates linnades ja maakondades iga 10.000 elaniku kohta.
Nombre des infirmes dans les villes et les arrondissements par 10.000 habitants.

6. VIGASUS LÄHEMAS SUGUKONNAS.

Edasi oli mul soov selle kohta andmeid saada, kui palju vigaste laste hulgas vigasuse päritavust ette tuleb. Sellepärast võtsin küsimuslehte punkti, „kas on sugukonnas eespool nimetatud vigasi ette tulnud“. Abitabel 13 püüab seda nähtust seletada.

ABITABEL 13.

Vigaste laste arv, kelle lähemas sugukonnas vigasusi oli ette tulnud.

	Kodutarvitajad			Mittekodutarvitajad			Kõik vigased kokku
	Ravits. tarvitaj.	Parandamata vig.	Kokku	Ravits. tarvitaj.	Hoolekan. mitte tarvitaj.	Kokku	
Sarnane	34	10	44	4	16	20	64
0/0	57,71	42,29	62,58	25,78	74,22	37,42	5,15
Teistsugune	7	8	15	3	5	8	23
0/0	77,27	22,73	68,75	20,00	80,00	31,25	1,85
Kokku	41	18	59	7	21	28	87
0/0	46,67	53,33	65,22	37,50	62,50	34,78	7,00

Tabelist näeme, et sarnane viga nagu lapsel, on lähemas sugukonnas 64 korda ehk 5% juures ette tulnud, kuna teistsugune viga 23 korda ehk 2% on olnud, seega kokku 87 korda ehk 7% on üht ehk teist viga juhtunud. Siin ei ole vahet tehtud, kas vead saadud või päritud, mis raske oleks olnud.

Nende arvude põhjal võib ainult ütelda, et 7% vigaste laste lähemas sugukonnas üht või teist vigasust ette on tulnud. On vigasus päritud või juhuse, jääb selgeks tegemata.

Tähendan siin ainult mõne üksiku nähtuse peale. Registreeritaval lapsel on kokkukasvanud varbad, isal on seesama viga. Vennal ja õel on kompjalg, ka emal on see viga.

Kolm korda on laste loid halvatus enam kui ühel lapsel perekonnas ette tulnud.

37 lapse perekonnas, kes luu- ja liigesetiisikust põevad, on emal-isal ehk õel- vendadel tiisikus ette tulnud.

Kodutarvitajate hulgas on poole rohkem neid, kelle sugukonnas mõnesuguseid vigu on olnud, kui mitte-kodutarvitajate seas.

7. VIGASUSE RASKUS.

Nagu tihti tegelikus elus, on ka siin lapsed vigasuse raskuse järele kolme osasse jaotatud, mida järgnev tabelike selgitab.

	0—8 a.	0—19 a.	%
Raske	75	481	38,73
Keskmine	67	494	39,78
Kerge	26	141	11,35
Tähendamata	15	126	10,14

Tabelikese järele on vigasuse mõttes raskeid ja keskmisi juhuseid peaaegu ühte viisi, esimesi 39%, teisi 40%, kuna kergeid ainult 11% on registreeritud. Teadmata on meile 10% seisukord, sest nende vigasuse raskuse on arstid määramata jätnud.

8. KAS ON VIGASEID RAVITSETUD.

Nüüd vaatame, kui palju vigastest lastest arstlikult on ravitsetud ja kui palju ravitsemata on jäänud. Seda kujutab meile

ABITABEL 14.

Ravitsetud ja ravitsemata vigased.

AASTAD	Kodutarvitajad						Mittekodutarvitajad						Kõik vigas. kokku	
	Ravitsemist tarvitajad		Parandam. vigased		Kokku		Ravitsemist tarvitajad		Hoolekannet mittetarv.		Kokku			
	Ravitsetud	Ravitsem.	Ravitsetud	Ravitsem.	Ravitsetud	Ravitsem.	Ravitsetud	Ravitsem.	Ravitsetud	Ravitsem.	Ravitsetud	Ravitsem.	Ravitsetud	Ravitsem.
0—8 a.	56	30	23	12	79	42	15	3	20	16	35	19	114	61
8—19 a.	301	112	185	65	486	177	67	15	192	91	259	106	745	283
0—19 a.	357	142	208	77	565	219	82	18	212	107	294	125	859	344
%	63,19	64,84	36,81	35,16	65,77	63,66	27,89	14,40	72,11	85,60	34,23	33,34	69,16	27,70

Sellest näeme, et 859 ehk 69% vigastest lastest on arstlikult ravitsetud, kuna 344 ehk 28% mingisuguse ravitsemise osaliseks ei ole saanud. 39 lapse ehk 3% kohta puuduvad sellekohased teated.

Ravitsetud haigetest on 30% haigemajas ja 39% ambulatoorse ravitsemise osaliseks saanud. Meil on aga 811 ehk 65% vigastest lastest, keda haigemajas, vigastekodus peab ravitsema. Üldse on üle $\frac{2}{3}$ vigastest lastest enam või vähem ravitsemise all olnud, kuna vähem kui $\frac{1}{3}$ sugugi ravitsetud ei ole.

Ka need, kes haigemajades mõned nädalad või kuud on ravitsusel olnud, ei ole seda vigaste hoolekande mõttes mitte küllalt saanud, sest esiteks ei ole meil ükski haigemaja selleks otstarbeks sisse seatud ja teiseks ei saa vigased millalgi niikaua haigemajas viibida, kui see nende paranemise mõttes tarvilik oleks.

Sellepärast võime vahest küll oletada, et nendest 30%, kes haigemajas on olnud, ehk 15% kuni lõpuni on ravitsetud, kuna teine 15% oma paranemiseks kauemat aega oleks nõudnud.

Missugust ravitsemist vigased tarvitavad, näitab järgmine tabelike.

	0—8 a.	8—19 a.	0—19 a.	%
Kirurgia-ortopeed.	74	311	385	31,00
Loodusejõud	40	200	240	19,32
Parand. ja tähendam.	69	548	617	49,68

Siit selgub, et 385 ehk 31% kirurgia-ortopeedilist, 240 ehk 19% loodusejõududega arstimist kokku 625¹⁾ ehk 50% üht ehk teist ravitsusviisi tarvitab, kuna teine 50% nende hulka kuulub, kes kas parandamata vigased on ehk kelle arstimisviisi tähendamata on jäänud.

Päris parandamatuks on 298 last ehk 24% arvatud. Nii võib siis ütelda, et 76% vigaste laste peale ühel ehk teisel arstimisviisil saab mõjuda, kuna ainult 24% parandamata oleksid.

Huvitav on siin märkida seda tõsiasja, et Soomes on arstide poolt soovitatud kirurgia-ortopeedilist ravitsemist alla 15 a. vanustele 34,6%, 15—25 a. 31,4%, 26—40 a. 14,6%, ja enam kui 40 aasta vanustele 19,4%.

Sellest järgneb, et ravitsemise mõju aast-aastalt väheneb ja et vigaste eest hoolekanne võimalikult vara peab algama, mida ka siin ikka ja alati rõhutan.

Edasi vaatame, missugust ravitsusviisi, kas kinnist, haigemajas või lahtist, ambulatoorset, arstlikult on soovitatud. Seda külge valgustab allseisev tabelike.

	0—19 a.	%
Kodus ravitsemist tarvitajaid	660	53,27
Soovib ise kodusse astuda	151	12,16
Ambulatoorset ehk hoolekan. ei vaja	431	34,57

Sellest näeme, et 660 last ehk 53% arstlikult kodusse astumiseks ja seal ravitsemiseks on soovitatud, kuna 151 ehk 12% ise kodusse soovivad astuda, sellega kokku kodutarvitajaid 811²⁾, ehk 65%. Ambulatoorset ravitsemist tarvitavaid ja avalikku hoolekannet mittevajavaid on 431 ehk 35%.

Kõrvalist abi tarvitab 295 last ehk 24%, see tähendab et nende haiguse järele otsustades nad ilma aitamata läbi ei saa.

1) Siin on liigitamisel viga juhtunud. Sellest liigist peab 7 vigast järgmisse liiki kuuluma, kuid see ei muuda üldist protsendi-vahekorda.

2) Siin on eksitus juhtunud. Kodutarvitajate hulka on 14 vigast juhtunud, kes mitte-kodutarvitajate hulgas peavad olema. See muudaks nende vahekorda 1% võrra. Siin on see viga parandatud, kuna peatabelis alles jäetud.

9. KAS VIGASED KOOLIS KÄINUD.

Võtame nüüd vigaste laste kooliskäimise ja õpivõime arutuse alla. Seda selgitab abitabel 15.

ABITABEL 15.

Vigased lapsed said kooliõpetust.

	Kodutarvitajad			Mittekodutarvitajad			Kõik vigased kokku	%
	Ravits. tarvitaj.	Parandamata vig.	Kokku	Ravits. tarvitaj.	Hoolekan. mitte tarvitaj.	Kokku		
Koolis	313	182	495	70	210	280	775	62,40
Kodus	10	5	15	—	5	5	20	1,61
Ei saanud	187	107	294	34	107	141	435	35,02
Tähendamata	3	4	7	1	4	5	12	0,97

Selgub, et 775 last ehk 62% koolis käib, kuna 20 last ehk ligi 2% kodus õpetust saab. Sugugi ei ole õpetust saanud 435 last ehk 35%, kuna 12 lapse ehk 1% kohta teated puuduvad.

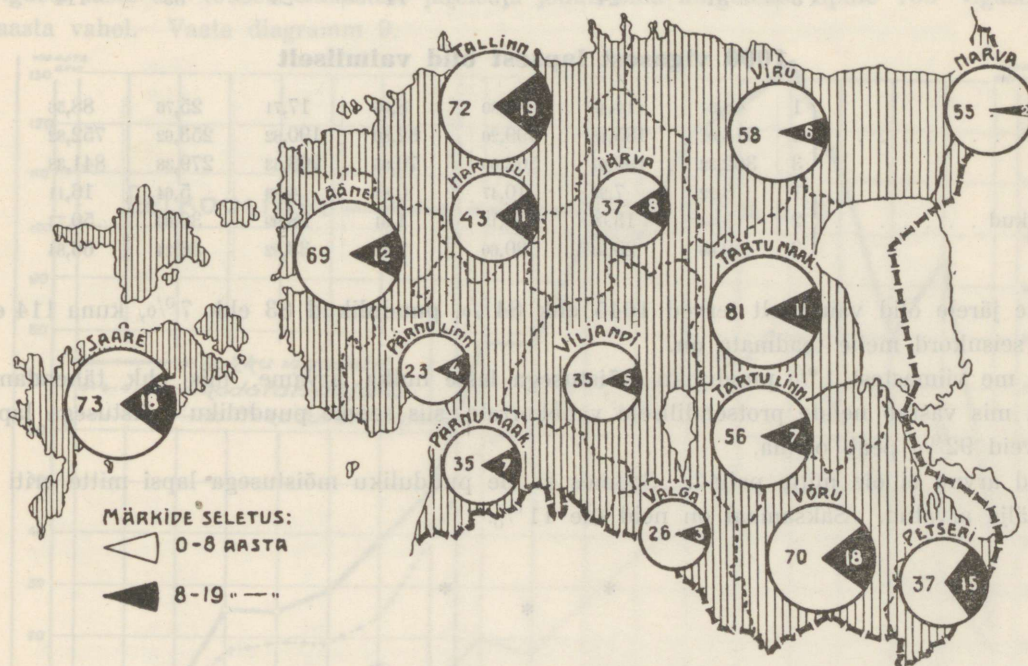

Diagramm 8. Kõik hoolekannet tarvitajad lapseloolia ja kooliea järele.
Totalité des enfants exigeant l'assistance publique avant et après la période scolaire.

Nende arvude kohta olgu tähendatud, et siin kõik lapsed, kooliealised ja ennekooliealised, kokku on arvatud. Eraldame ennekooliealised nendest. Neid on meil 183 ehk 15%. Arvame selle nende 35% hulgast maha, kes kooliõpetust ei saanud, siis jääb 20% vigastest lastest, kes koolieas on kooliõpetuses.

Saksamaal ei ole kooliealistest vigastest lastest 11% kooliõpetust saanud.

Soome 620 vigasest lapsest ei olnud 295 ehk 47% koolis käinud. Meil on see arv, nagu tähendatud, 35%.

10. VAIMLISELT TERVED JA PUUDULIKUD.

Mis õpevõimesse puutub, siis selgitab meile seda vahekorda abitabel 16.

ABITABEL 16.

Vigastest lastest olid vaimliselt

	Kodutarvitajad			Mittekodutarvitajad			Kõik vigased kokku	%	
	Ravits. tarvitaj.	Parandamata vig.	Kokku	Ravits. tarvitaj.	Hoolekan. mitte tarvitaj.	Kokku			
Terved	1	60	18	78	10	22	32	110	8,94
	2	390	230	620	78	237	315	935	75,20
	3	450	248	698	88	259	347	1045	84,14
Puudulikud	1	4	9	13	1	6	7	20	1,61
	2	8	17	25	2	36	38	63	5,07
	3	12	26	38	3	42	45	83	6,68
Tähendamata	1	26	10	36	8	9	17	53	4,26
	2	25	14	39	6	16	22	61	4,92
	3	51	24	75	14	25	39	114	9,18

1000 vigasest lapsest olid vaimliselt

Terved	1	48,31	14,49	62,80	8,05	17,71	25,76	88,56
	2	314,01	185,18	499,20	62,80	190,82	253,62	752,82
	3	362,32	199,67	562,00	70,85	208,53	279,38	841,38
Puudulikud	1	3,22	7,25	10,47	0,81	4,83	5,64	16,11
	2	6,44	13,69	20,13	1,61	28,99	30,60	50,73
	3	9,66	20,94	30,60	2,42	33,82	36,24	66,84

Selle järele olid vaimliselt terved 1045 ehk 84%, puudulikud 83 ehk 7%, kuna 114 ehk 9% vaimline seisukord meile teadmata on.

Kui me viimastest 1% puuduliku mõistusega laste hulka arvame, mis ehk tähendamata on jäänud ja mis vastab nende protsendilisele vahekorrale, siis saame puuduliku mõistusega lapsi 8%, kuna terveid 92% peab olema.

Need arvud ei ole mitte pahad. Soomes ei ole puuduliku mõistusega lapsi mitte eriti vigaste hulgast välja arvatud. Saksamaal on neid üle 11%.

* * *

Peale vigasuste ja nendega kaasaskäivate asjaolude vaatluse asume teistele küsimustele lähemale. Need küsimused ei ole meile arstlikust seisukohast küll mitte nii tähtsad kui esimesed, kuid neid ei saa meie siiski mitte kõrvale jätta.

Nad täiendavad meie teadmisi vigaste laste kohta ja aitavad meil mõista põhjusi, mis vigasusi esile kutsuvad.

Me algame oma vaatlust vigaste laste vanusega.

11. VIGASTE LASTE VANUS.

Vigaste laste vanuslist koosseisu selgitab abitabel 17.

ABITABEL 17.

Vigaste jaotus vanuse aastate järele.

	0-1	1-2	2-3	3-4	4-5	5-6	6-7	7-8	8-9	9-10	10-11	11-12	12-13	13-14	14-15	15-16	16-17	17-18	18-19	0-8	8-19	0-19
Linnades . . .	2	1	1	8	6	8	12	12	22	26	23	30	35	40	53	32	23	25	9	50	318	368
Maakond . . .	—	4	8	17	19	21	27	37	56	52	76	68	84	85	80	80	57	70	32	133	741	874
Kodutarvitajad . . .	1	3	5	17	19	19	24	39	58	61	72	62	77	74	84	63	47	63	22	127	684	8111)
Mittekodutarvit. . .	1	2	4	8	6	10	15	10	20	17	27	36	42	51	49	49	33	32	19	56	375	431
Kokku	2	5	9	25	25	29	39	49	78	78	99	98	119	125	133	112	80	95	41	183	1059	1242

Ennekoolealisi lapsi on meil 183 ehk 15% ja kooliealisi 1059 ehk 85%. Alla aasta vanuseid on 2 last, 0-6 a. 95 ehk 8%, 6-15 a. 818 ehk 66%, 15-19 a. 329 ehk 26%, 0-15 a. on 913 ehk 74%.

Vigaste laste arv tõuseb eluaastate järele ja jõuab oma kõrgemale tipule 133 vigasega 14 ja 15 eluaasta vahel. Vaata diagramm 9.

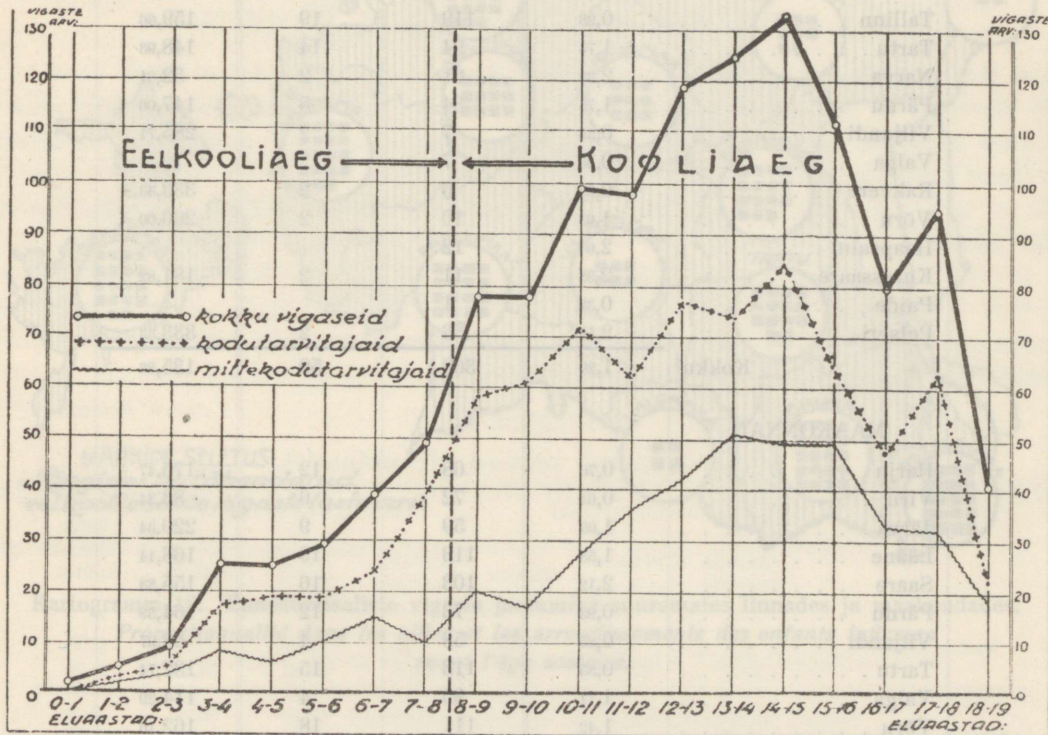

Diagramm 9. Vigaste laste arv eluaastate järele — Les infirmités enfantiles selon l'âge.

Suurenemise tõus on 3 a. algades kaunis ühetasane, langemine kuni 18 a. natuke rutulisem, peale 18 a. aga õige järsk. Linnades langeb kõrgem arv ka 14-15 a. vanuste peale, kuna ta maakondades 13 ja 14 vahel on.

1) Ühel lapsel oli vanus ülestähendamata jäetud. Ta on vanemate laste hulka arvatud.

See on huvitav nähtus, kuid lähemalt seda nähtust nende andmete põhjal seletada on raske.

Ka kodutarvitajate vigaste laste arv on 14 ja 15 a. vahel kõige suurem, kuna mitte-kodutarvitajate suurem arv 13—14 a. peale langeb.

Saksamaal on laste vigasuste kõrgem tipp 12 ja 13 a. vahel ja langeb juba 14 ja 15 a. vahel sellele kõrgusele tagasi, milleni ta 5—6 a. vahel tõusta oli jõudnud (¹¹ lhk. 98).

See näitab, nagu oleksid Saksamaa lapsed vigasuste saamises meie lastest kaks aastat ees. Saksamaal hakkavad lapsed kaks aastat ennemini koolis käima. Võimalik, et see nähtus kooliskäimisega ühenduses on.

Kuidas ennekooliealised Eestis jaotuvad ja kui palju neid iga 1000 vigase kohta üksikutes kohtades tuleb, näitab abitabel 18 ja kartogramm 10.

ABITABEL 18.

Ennekooliealiste jaotumine Eestis.

LINNAD	Iga 1000 elan. kohta tuleb vigaseid	Vigased		Iga 1000 vigase kohta tuleb ennekooliealisi 0—8 a.
		0—19 a.	0—8 a.	
Tallinn	0,98	119	19	159,66
Tartu	1,75	94	14	148,93
Narva	2,33	61	2	32,61
Pärnu	1,75	34	5	147,06
Viljandi	0,38	7	2	285,71
Valga	0,45	7	—	—
Rakvere	0,62	6	2	333,33
Võru	1,63	10	2	200,00
Haapsalu	2,64	12	—	—
Kuressaare	2,38	11	2	181,82
Paide	0,32	1	—	—
Petseri	2,52	6	2	333,33
Kokku	1,29	368	50	135,86
MAAKONNAD				
Harju	0,70	68	12	176,47
Viru	0,61	72	6	83,34
Järva	1,09	59	9	220,34
Lääne	1,53	113	19	168,14
Saare	2,12	103	16	155,33
Pärnu	0,93	73	12	164,38
Viljandi	0,85	58	4	68,97
Tartu	0,85	113	15	132,74
Valga	1,11	35	4	114,29
Võru	1,42	111	18	162,16
Petseri	1,10	69	18	260,87
Kokku	1,04	874	133	152,17
Üldse	1,10	1242	183	147,34

Selle järele tuleb linnades keskmiselt 136 ennekooliealist 1000 vigase lapse kohta, maakonnades 152 ja mõlemates kokku 147.

Valgas, Haapsalus ja Paines ei ole ülepea ühtegi ennekooliealist vigast last, kuna neid Narvas ka õige vähe on, ainult 33⁰/₀₀. Teistes linnades on neid linnade keskarvust enam, iseäranis palju aga Rakveres ja Petseris à 333⁰/₀₀.

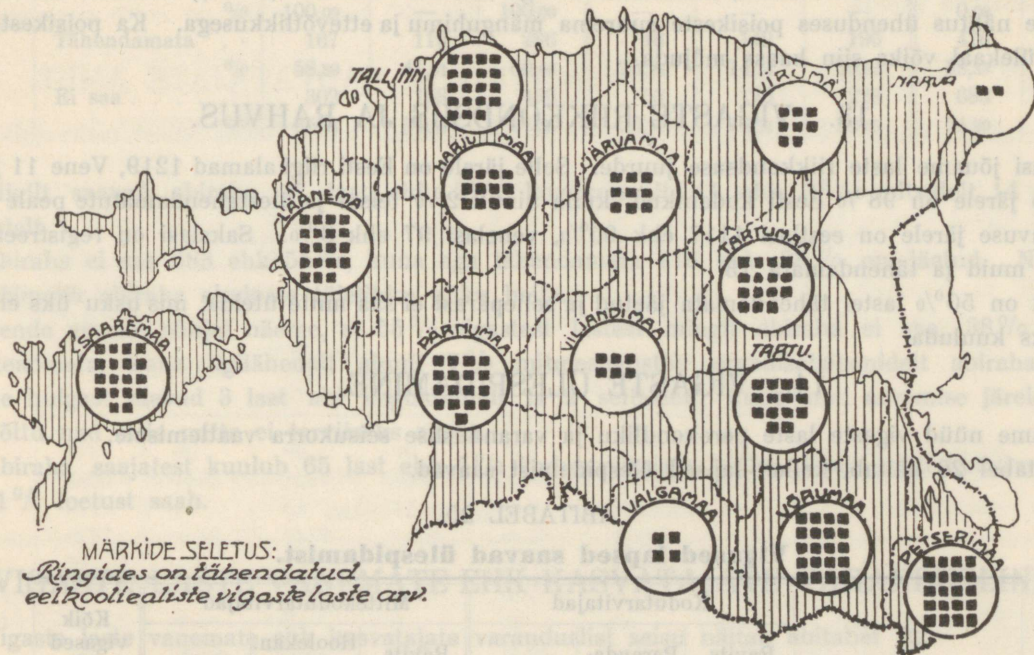
Maakondadest on Virumaal 83⁰/₀₀, Viljandimaal 69⁰/₀₀, selle järele Valgamaal 114⁰/₀₀ ja Tartumaal 133⁰/₀₀. Teistes maakondades on neid üle keskarvu; tuntavalt keskarvust kõrgemal seisab Petseri- 261⁰/₀₀ ja Järvamaa 220⁰/₀₀.

Üldiselt ei ole ennekooliealisi mitte palju vigaste laste hulgas, kuid nad jagunevad üle maa õige mitmet viisi, mille põhjusi raske seletada.

Et Petseri linn ja maakond esimesel kohal seisavad, tohiks küll selle maa madala üldhariduslise pinnaga seletatav olla.

Saksamaal oli 75.183 vigase lapse hulgas 0—15 a. 14.865 0—6 a., see tähendab, et iga 1000 vigase lapse kohta tuleb 198 alla 6-aastast.

13 Eesti linnas oli 1. jaanuariks 1922 kokku 55.660 last alla 14 a. Linnades on meil selle vanuseid vigaseid lapsi 226. Selle järele tuleb linnades iga 1000 terve lapse kohta 0—14 a. vanuseni 4 vigast last. Saksamaal on Biesalski järele see arv 3,6, küll üleriikliselt, maal ja linnades kokku.

Kartogramm 10. Ennekooliealiste vigaste jaotumine suuremates linnades ja maakondades.

Proportionalité dans les villes et les arrondissements des enfants infirmes avant l'âge scolaire.

Kogu ennekooliealiste vigaste arv ei ole mitte suur. Nagu tähendatud, 183 ehk 15⁰/₀. Nendest on 127 kodutarvitajat, kelle hulgas 37 parandamata vigast leidub. 56 on mittekodutarvitajad; nendest vajab 19 ambulatoorset ravitsemist, kuna 37 avalikku abi ei tarvita.

Vigaste laste hoolekandmises tuleb eestkätt ennekooliealisi silmas pidada ja neid nii vara, kui võimalik ravitseda, sest nende juures võib arstimisel kõige paremaid tagajärgi saavutada.

10. VIGASTE SUGU.

Abitabel 19 selgitab sugude vahekorda.

ABITABEL 19.

Vigased soo järele.

	Vigaste arv			Iga 1000 vigasest lapsest olid	
	Kokku	Mees-sugu	Nais-sugu	Mees-sugu	Nais-sugu
Linnades	368	212	156	576,1	423,9
Maakondades	874	542	332	620,1	379,9
Kokku	1242	754	488	607,08	392,92
Kodutarvitajad	811	481	330	593,09	406,91

Nagu siit näeme, on vigastest lastest 754 meessugu ja 488 nais-sugu ehk meessugu 61⁰/₀ ja nais-sugu 39⁰/₀. Igal pool, nii maal kui linnas, on vigaste poisikeste arv tüdrukukeste omast suurem. Linnades on see vahe (16⁰/₀) siiski vähem, maakondades aga märksa suurem (24⁰/₀), üldiselt 22⁰/₀. Vist seisab see nähtus ühenduses poisikeste suurema mänguhimu ja ettevõtlikkusega. Ka poisikeste väike arvuline ülekaal võiks siin kaasa mõjuda.

13. VIGASTE RIIKKONDSUS JA RAHVUS.

Edasi jõuame laste riikkondsuse juurde. Selle järele on Eesti riigi alamad 1219, Vene 11 ja teiste 8 ehk ⁰/₀ järele on 98⁰/₀ Eesti kodanikud, kuna ainult 2⁰/₀ teiste ja ülestähendamata peale langeb.

Rahvuse järele on eestlasi 1117 ehk 90⁰/₀, venelasi 97 ehk 8⁰/₀. Sakslasi on registreeritud 8, lätlasi 7, muid ja tähendamata 13.

Usk on 50⁰/₀ lastel tähendamata jäetud ja sellepärast ei saa mitte ütelda, mis usku üks ehk teine laps võiks kuuluda.

14. VIGASTE ÜLESPIDAMINE.

Asume nüüd vigaste laste perekondliku ja varanduslise seisukorra vaatlemisele. Abitabel 20 näitab, kellelt lapsed ülespidamist saavad.

ABITABEL 20.

Vigased lapsed saavad ülespidamist.

	Kodutarvitajad			Mittetekodutarvitajad			Kõik vigased kokku
	Ravits. tarvitaj.	Parandamata vig.	Kokku	Ravits. tarvitaj.	Hoolekan. mitte tarvitaj.	Kokku	
Vanematelt	477	261	738	100	297	397	1135
0/0	64,63	35,37	65,02	25,19	74,81	34,98	91,38
Sugulastelt	19	24	43	4	21	25	68
0/0	44,19	55,81	63,24	16,00	84,00	36,76	5,48
Teadmata	5	9	14	—	5	5	19
0/0	35,71	64,29	73,68	—	100,00	26,32	1,53
Tähendamata	12	4	16	1	3	4	20
0/0	75,00	25,00	80,00	25,00	75,00	20,00	1,61

Nagu näha, saab kaugelt suurem jagu lastest ülespidamist vanematelt ja nimelt 1135 ehk 91⁰/₀, sugulastelt ainult 68 ehk 6⁰/₀, 19 lapse ehk 1¹/₂⁰/₀ kohta oli tähendatud, et „saab ülespidamist“, kuna teise 1¹/₂⁰/₀ kohta midagi ei olnud tähendatud. Need 19 last tohiks küll nende hulka kuuluda, kes lastekodudes elavad.

15. VIGASED SAAVAD ABIRAHA.

Kui palju vigastest lastest abiraha saab, näitab abitabel 21.

ABITABEL 21.

Vigased lapsed saavad abiraha.

	Kodutarvitajad			Mittekodutarvitajad			Kõik vigased kokku
	Ravits. tarvitaj.	Parandamata vig.	Kokku	Ravits. tarvitaj.	Hoolekan. mitte tarvitaj.	Kokku	
Riigilt	19	7	26	1	—	1	27
0/0	73,08	26,92	96,30	100,00	—	3,70	2,17
Kogukondadelt . .	22	14	36	2	3	5	41
0/0	61,11	38,89	87,80	40,00	60,00	12,20	3,30
Seltsidelt	2	—	2	1	11	12	14
0/0	100,00	—	14,29	8,33	91,67	85,71	1,13
Eraisikutelt . . .	1	—	1	—	—	—	1
0/0	100,00	—	100,00	—	—	—	0,08
Tähendamata . . .	167	119	286	48	142	190	476
0/0	58,39	41,61	60,08	25,26	74,74	39,92	38,33
Ei saa	302	158	460	53	170	223	683
0/0	65,65	34,35	67,35	23,77	76,23	32,65	54,99

Riigilt saavad abiraha 27 last ehk 2⁰%, kogukonnalt 41 ehk 3⁰%, seltsidelt 14 ehk 1⁰%, eraisikutelt 1.

Abiraha ei saa 683 ehk 55⁰%, kuna aga tähendamata 476 ehk 38⁰% on jäetud. Nii ei ole mitte võimalik abiraha oludesse täielikku pilku heita.

Nende arvude põhjal näeme, et 55⁰% vigastest lastest mingit abiraha ei saa, 38⁰% olud on meile teadmata, kuna ligilähedalt ainult 7⁰% mitmesugustelt organisatsioonidelt abiraha saavad. Viimaste hulgast saavad 3 last abi kogukonnalt ja 2 seltsidelt, kuna arsti arvamise järele ja oma olude tõttu nad seda mitte ei tarvitseks saada.

Abiraha saajatest kuulub 65 last ehk 5⁰% kodutarvitajate hulka, kuna mitte-kodutarvitajatest ainult 1⁰% toetust saab.

16. VIGASTE LASTE VANEMATE EHK KASVATAJATE VARANDUSLINE SEIS.

Vigaste laste vanemate ehk kasvatajate varanduslist seisu näitab abitabel 22.

ABITABEL 22.

Vigaste laste vanemate ehk kasvatajate varandusline seis.

	Kodutarvitajad			Mittekodutarvitajad			Kõik vigased kokku
	Ravits. tarvitaj.	Parandamata vig.	Kokku	Ravits. tarvitaj.	Hoolekan. mitte tarvitaj.	Kokku	
Varanduseta	155	90	245	30	74	104	349
0/0	63,27	36,73	70,20	28,85	71,15	29,80	28,10
Kehv	195	138	333	27	143	170	503
0/0	58,56	41,44	66,20	15,88	84,12	33,80	40,50

	Kodutarvitajad			Mittekodutarvitajad			Kõik vigased kokku
	Ravits. tarvitaj.	Parandamata vig.	Kokku	Ravits. tarvitaj.	Hoolekan. mitte tarvitaj.	Kokku	
Keskmine	136	57	193	42	91	133	326
0/0	70,47	29,53	59,20	31,58	68,42	40,80	26,25
Jõukas	7	3	10	2	7	9	19
0/0	70,00	30,00	52,63	22,22	77,78	47,37	1,53
Tähendamata . .	20	10	30	4	11	15	45
0/0	66,67	33,33	66,67	26,67	73,33	33,33	3,62

Tabeli järele on 852 last kehvad ehk varanduseta, see on 69⁰/₀; keskmine varanduline seis on 326 lapse ehk 26⁰/₀ kohta üles antud, kuna 19 ehk 1¹/₂⁰/₀ jõukaks on tunnistatud. 45 lapse vanema ehk 3¹/₂⁰/₀ varanduline seis on meile teadmata.

Igatahes on hästi üle ²/₃ lastest kehvad, kuna vähem kui ¹/₃ keskmiste hulka kuulub.

Edasi on veel huvitav tähele panna, et varanduseta lastest üle ²/₃ kodusse soovitakse asetada, kehvadest just ²/₃ ja keskmise varandusega palju üle poole, kuna aga jõukatest natuke üle poole kodusse soovivad astuda.

17. VIGASTE LASTE VANEMATE EHK KASVATAJATE AMET.

Huvitav on teada, kui palju igast rahvakihist vigaseid lapsi tuleb. Seda näitab meile abitabel 23.

ABITABEL 23.

Vigaste laste vanemate ehk kasvatajate amet.

	Kodutarvitajad			Mittekodutarvitajad			Kõik vigased kokku
	Ravits. tarvitaj.	Parandamata vig.	Kokku	Ravits. tarvitaj.	Hoolekan. mitte tarvitaj.	Kokku	
Mitmesug. töölised	104	74	178	29	69	98	276
0/0	58,43	41,57	64,49	29,59	70,41	35,51	22,23
Käsitöölised . . .	67	45	112	13	45	58	170
0/0	59,82	40,18	65,88	22,41	77,59	34,12	13,69
Mitmes. amet. . .	35	27	62	6	18	24	86
0/0	56,45	43,55	72,09	25,00	75,00	27,91	6,92
Töötä töölised . .	6	15	21	2	1	3	24
0/0	28,57	71,43	87,50	66,67	33,33	12,50	1,93
Põllupidajad . . .	231	98	329	37	135	172	501
0/0	70,21	29,79	65,67	21,51	78,49	34,33	40,34
Riigi teenijad . . .	13	4	17	4	7	11	28
0/0	67,47	23,53	60,71	36,36	63,64	38,29	2,25
Kaupmehed	6	5	11	7	13	20	31
0/0	54,55	45,45	35,48	35,00	65,00	64,52	2,50
Kooliõpetajad . .	3	2	5	3	1	4	9
0/0	60,00	40,00	55,56	75,00	25,00	44,44	0,72
Võõral kulul . . .	6	9	15	—	1	1	16
0/0	40,00	60,00	93,75	—	100,00	6,25	1,29
Tähendamata . . .	42	19	61	4	36	40	101
0/0	68,85	31,15	60,40	10,00	90,00	39,60	8,13

Esimesel neljal kohal seisavad mitmesugused tööliste rühmad.

Mitmesuguste tööliste hulka on arvatud need, kelle amet lähemalt määramata on jäetud, nagu päevatööline, vabrikutööline, tööline. Neid on 22⁰/₀. Neile järgnevad mitmesugused käsitöölised 14⁰/₀. Siis tulevad mitmesuguste muude ametitepidajad. Neid on 7⁰/₀.

Töötä tööliste lapsi ei ole mitte palju. Ainult 24 ehk 2⁰/₀.

Tööliste rühmade järele tulevad põllupidajad, kelle hulka nii taluperemees kui mõisatööline, nii mõisaomanik kui metsatööline on arvatud, sest lähemat vahet ei olnud nende vahel mitte võimalik teha. Neid on 501 ehk 40⁰/₀.

Riigiteenijate hulka on kõik arvatud, kes riigiteenistuses seisavad, olgu ta ametnik või lihtteenija, nagu kantseleiametnik, politseiteenija, valvur või ohvitser. Nende lapsi on 2⁰/₀.

Kaupmeeste hulka on loetud kõik, kes kauplemisega tegemist teevad, nagu poepidaja, äriemees, äriteenija. Siia on mahutatud ka majaomanikud. Neid on 2¹/₂⁰/₀.

Kooliõpetajate, arstide, advokaatide ja farmatsöotide lapsi on 9 ehk 0,72⁰/₀ registreeritud.

Siis on veel üles tähendatud need lapsed, kes võõral kulul elavad. Neid on 16 ehk 1⁰/₀. Nad elavad lastekodudes kas riigi- või omavalitsuse asutuste kulul.

101 lapse ehk 8⁰/₀ kohta ei ole tähendatud, mis ametit nende vanemad peavad.

Nelja esimest rühma kokku võttes saame tööliste absoluutarvu 556 ehk 45⁰/₀ vigaste lastega. Võimalik, et ka need 16 last ehk 1⁰/₀, kes laste kodudes võõral kulul elavad, tööliste hulgast tulevad.

Teine suur rühm on põllupidajad 501 ehk 40⁰/₀.

18. LASTE ARV VIGASTE LASTE VANEMATE PEREKONNAS.

Õige huvitav oleks teada saada olnud, kui palju lapsi vigaste laste vanematel on ja missugustel tööaladel neid kõige rohkem leidub. Kahjuks ei saa seda mitte kõigi perekondade kohta kindlaks teha, sest küsimusleht nõuab ainult nende laste ülesandmist, kes alla 15 a. vanad on.

Majanduslised ja perekondlised küsimused on ainult Tartus, Pärnus, Viljandis ja Rakveres, Võrus ja Petseris enam-vähem täielikult vastatud. Sellepärast võib siin ainult mainitud linnade perekondade laste arvu ette tuua. Järgmine abitabel 24 selgitab seda vahekorda.

ABITABEL 24.

Vigaste laste vanemate ehk kasvatajate amet, perekondade arv ja laste arv igas perekonnas.

Vigaste laste vanemate ehk kasvatajate amet	Perekondade arv	0/0	Laste arv perekondades									On lapsi	1 perekonna peale tuleb lapsi
			1	2	3	4	5	6	7	8 ja rohk.	tähendam.		
Mitmesugused tööölised	56	35,67	17	10	10	6	6	5	1	—	1	159	2,8
Põllupidajad	8	5,14	—	1	2	2	1	1	—	—	1	28	3,5
Käsitöölised	32	20,38	7	8	10	5	2	—	—	—	—	83	2,6
Riigiteenijad	11	7,0	3	2	2	2	—	1	1	—	—	34	3,1
Kaupmehed	15	9,55	2	6	3	1	—	2	—	1	—	47	3,1
Kooliõpetajad	5	3,18	1	1	1	1	1	—	—	—	—	15	3,0
Mitmesug. ametnikud .	13	8,28	2	4	1	1	3	1	1	—	—	45	3,4
Töötä	4	2,53	2	—	—	1	1	—	—	—	—	11	2,7
Tähendamata	6	3,82	2	—	—	—	—	1	1	—	2	17	3,0
Lapsed, kes võõr. kulul	7	4,45	2	1	2	—	—	—	—	—	2	12	1,7
Kokku	157	100⁰/₀	38	33	31	19	14	11	4	1	6	451	2,8
0/0	—	—	24,20	21,02	19,75	12,10	8,92	7,01	2,54	0,64	3,82	—	—

Selle tabeli järele on meil teateid 157 perekonna koosseisu kohta, mis üle $\frac{1}{3}$ kõigist vigastest lastest linnades (368) moodustavad.

Nagu näeme on perekondades enamasti 1, 2 ja 3 last. Niisuguseid perekondi on 102 ehk 65⁰/₀, seega ligilähedalt $\frac{2}{3}$.

Neli last on 19 perekonnal, viis — 14, kuus — 11, seitse — 4 ja üle selle ainult ühel perekonnal. Edasi vaatame laste arvu vanemate ameti järele. Tõmbame rühmad 1, 3, 7 ja 8 kokku, siis saame töölised. Neid on 105 perekonda, seega ligi kaks korda rohkem kui teisi. Lapsi on nendel 298 ehk 2,8 last perekonna peale.

Kui me 4, 5 ja 6 rühma kokku võtame, siis saame 31 perekonda 96 lapsega ehk 3,1 last perekonna peale.

Jäävad järele veel põllupidajad, keda linnades muidugi vähe on, ainult 8 perekonda 28 lapsega ehk 3,5 last perekonna peale. Kahe viimase rühma, 9 ja 10 kohta puuduvad lähemad teated.

Nii näeme, et ka nendes väikestes arvudes põllumees ees sammub. Temale järgnevad riigiteenistuses olevad isikud, haritlased, keskseisus. Töölised ja nende hulka kuuluvad isikud seisavad laste pere poolest viimasel astmel.

Kahjuks puuduvad teated päris põllumeeste kohta maakondades, mis, tahame loota, palju rõõmustavamaid arvusid oleksid annud. Seda lubavad oletada isegi need 8 perekonda, kes linnas elavad ja põllutööga tegemist teevad.

Võimalik, et vigaste laste vanemate suguviljakuse peale ka lapse vigasus oma jagu halvavalt mõjub.

Lapsi registreerides ja küsimuslehti läbivaadates valdas mind mulje, et kui esimene ehk teine laps vigane juhtus olema ehk vigaseks saama, siis tihti teisi enam järele ei tulnud.

Muidugi on siin ju kõiksugused võimalused olemas ja tohib ainult umbkaudseid arvamisi avaldada, seda enam, et arvud üldiselt väikesed, eriti kõne all oleva küsimuse kohta.

19. MALINOVSKI VÄITED.

Meie jõuame oma tabelite käsitamises lõpule. Enne aga tahaks siinkohal ühe töö peale tähelepanu juhtida, mille ekslikud teated minu teada kuni tänapäevani ümberlukkamata edasi kestavad. Mõtlen siin endise Eestimaa kubermangu arsti-inspektori Malinovski väitekirja 1891 a. Tallinna⁵¹⁾ tervishoiu olude kohta.

Selles töös (lhk. 44) tõendab M. prof. Skvortsevi järele, et Vene kubermangudest 1879 ja 1880 a. nekrutide hulgas Baltimaal kõige enam tiisikust ette tulevat, viimases aga Eestimaa esimesel kohal seisvat, kuna seal kaks korda rohkem tiisikusehaigeid leiduvat kui Kura- ja Liivimaal.

See väide võib õige olla, sest seda tõendab ka meie materjal, kus 38⁰/₀ vigastest lastest tiisikust põeb. Raske on aga sellega leppida, kui M. edasi kirjutab (lhk. 50):

„Lisan siia juurde veel teate, mis Meditsiin-departemangu 1886—1887 a. aruandest võetud, selle määratu hulga vigasuste (urodlivosti) kohta, mis Eestimaa nekrutite hulgas tähele pandud. 1886 a. seisab Eestimaa selles mõttes kõigist teistest kubermangudest esimesel kohal, andes 40,3 juhust 1000 nekruti kohta, aga 1887 a. teisel — andes 35,7 1000 kohta“.

Eespool nägime, et vigaseid lapsi kuni 15 a. vanuseni kõige rohkem on; siis hakkab see arv langema ja võrdlemisi järsult. Edasi nägime, et meie linnades 1000 elaniku kohta 1,29 vigast last tuleb, kuna see arv maal 1,04 on. Viimaks leidsime, et meie linnades iga 1000 terve lapse kohta 0—14 a. vanuseni 4 vigast tuleb.

Kuidas võib siis 1000 terve nekruti kohta 40,3 vigast tulla?

Kui me prof. Biesalski sõnu, keda praegu Saksamaal kõige paremaks vigasuste tundjaks tuleb lugeda, aluseks võtame, mille järele täiskasvanute hulgas kaks korda rohkem vigaseid ette tuleb kui laste hulgas, siis tohiks meie maksimum 8 vigast 1000 terve nekruti kohta oletada.

M. lõpuotsus (lhk. 50):

„Nõnda leiame eestlaste hulgas määratu palju pimedaid, kurtummi, hullumeelseid ja totraid, langetõbiseid, mitmesuguste vigasuste all kannatajaid ja viimaks tiisikuslisi. Kõigi nende haiguste laad lubab, nende üllatavat laialilagunemist silmas pidades, teataval viisil oletada, et eestlased on väljasuremise teel, nagu teised nende suguharud, kes juba on väljasurnud, nagu kriviinlased ehk Pescheli tõenduse järele surevad praegusel ajal, nagu vepslased, (põhja-Tshuudid) ja vodjalased (lõuna-Tshuudid)“.

See Vene teadlase arvamine tohiks nõrkadel jalgadel seista. Avaldan lootust, et meie teadlased kõigi puudutatud küsimuste kohta faktilist materjaali koguvad ja arvude najal kõik ekslikud arvamised tagasi tõrjuvad.

Niikauaks aga räägib elu ise oma keelt ja ta keel kõlab meie kasuks.

KOKKUVÕTE.

Selle statistika tähtsamaks saavutuseks tuleb pidada, et meil nüüd vigaste laste kohta mitmesugused andmed on, mille peale toetudes edaspidist hoolekannet nende eest võime rajada.

Toome siinkohal need andmed lühidalt kokkuvõetult ette.

I.	1. Eestis on vigaseid lapsi	1242.	
	nendest ennekoolealisi (0—8 a.)	183	ehk 15%
	ja koolealisi (8—19 a.)	1059	„ 85 „
	0—6 a. on	95	„ 8 „
	6—15 a. on	818	„ 66 „
	0—15 a. on	913	„ 74 „
	15—19 a. on	329	„ 26 „
	2. Maakondades on vigaseid lapsi	874	„ 70 „
	nendest ennekoolealisi	133	„ 10 „
	ja koolealisi	741	„ 60 „
	3. Linnades on vigaseid lapsi	368	„ 30 „
	nendest ennekoolealisi	50	„ 4 „
	ja koolealisi	318	„ 26 „
	4. Vigaste laste arv tõuseb eluaastate järele ja jõuab oma kõrgemale tipule 14 ja 15 a. vahel. Maakondades langeb kõrgem arv 13—14 a. peale. Linnades aga 14—15 a. peale.		
	5. Maakondades tuleb vigaseid lapsi iga 1000 elaniku peale	1,04	
	Linnades „ „ „ „ 1000 „ „	1,29	
	Eestis „ „ „ „ 1000 „ „	1,10	
II.	Kodutarvitajad.		
	1. Kodus ravitsemist tarvitavad, sest nad on ortopeediliselt haiged	513	„ 41 „
	2. Kodus käsitöö-õpetust tarvitavad, sest nad on parandamata haiged	260	„ 21 „
	3. Kodus hoolekannet tarvitavad, sest nad on töövõimetud	38	„ 3 „
	Seega tarvitavad kodusse paigutamist	811	„ 65 „
	nendest ennekoolealisi	127	„ 10 „
	ja koolealisi	684	„ 55 „

4. Ise soovivad kodusse astuda	151	ehk 12 ⁰ / ₀
nendest ennekoolealisi	14	" 1 "
ja kooliealisi	137	" 11 "
III. Mitte-kodutarvitajad.		
1. Mitte kodus, vaid ambulatoorset ravitsemist vajavad	105	" 9 "
2. Avalikku hoolekannet ei vaja	326	" 26 "
Seega mitte-kodutarvitajad	431	35 "
nendest ennekoolealisi	56	" 5 "
ja kooliealisi	375	" 30 "
IV. Haiguste tagajärjel on vigaseks jäänud:		
1. Luu- ja liigesetiisikus	471	" 38 "
2. Halvatused	236	" 19 "
3. Rahiit	80	" 6 "
4. Põletikud	60	" 5 "
5. Lihaste liikumine	9	} 26 " 2 "
6. Progressiivne lihaste atroofia	11	
7. Vesipea	6	} 873 " 70 "
Seega haiguse tagajärjel vigaseks jäänud	873	
V. Sünnivigu ja õnnetu juhtumiste tagajärjel vigaseks jäänud:		
1. Ülearused sõrmed ja varbad	0	" 0 "
2. Kokkukasvanud sõrmed ja varbad	8	" 0,64 "
3. Lõpundi puudumine	3	" 0,24 "
4. Lõpundi osa puudumine	148	" 12 "
5. Nikastused	42	" 3 "
6. Arenemata jne.	114	" 9 "
7. Eespool nimetamata vead	54	" 5 "
Seega sünnivigu ja õnnetu juhtumisel vigaseks jäänud	369	30 "
Nendest on sünnivigu	123	" 10 "
Õnnetul juhtumisel saadud viga	246	" 20 "
Ülemise lõpundi vigasusi on	153	" 12 "
Alumise " " "	117	" 10 "
Kombineeritud " "	37	" 3 "
Eespool nimetamata vigasusi on	54	" 5 "
Padruni ehk granaadi lõhkemise tagajärjel on vigaseks jäänud	69	" 5,5 "
VI. Vigasuse komplikatsiooni all kannatab	197	" 16 "
VII. Lähemas sugukonnas on vigasusi ette tulnud	87	" 7 "
VIII. Ravitsetud on	859	" 69 "
nendest haigemajas	375	" 30 "
ambulatoorselt	484	" 39 "
Ravitsemata jäänud	344	" 28 "
IX. Kooliõpetust saavad	795	" 64 "
Kooliõpetuseta jäänud	435	" 35 "
Arvame ennekoolealised maha	183	" 15 "
Järjekult on koolieas kooliõpetuseta	252	" 20 "
X. Vaimliselt terved on	1045	" 84 "
" puudulikud on	83	" 7 "
XI. 1. Vanematelt saavad ülespidamist	1135	" 91 "
Sugulastelt " "	68	" 5 "

2. Riigilt saavad abiraha	27	ehk	2 ⁰ / ₀
21. Dr. Kogukonnalt saavad abiraha	41	"	3 "
Seltsidelt saavad abiraha	14	"	1 "
3. Majandusline seisukord on kehv	852	"	69 "
" " " keskmine	326	"	26 "
" " " jõukas	19	"	1,5 "
XII. Tööliste lapsi on	556	"	45 "
Põllupidajate lapsi on	501	"	40 "
Keskseisuse " "	68	"	6 "
XIII. Lastest on meessugu	754	"	61 "
" " naissugu	488	"	39 "
Maakondades on meessugu	542	"	62 "
" " naissugu	332	"	38 "
Linnades on meessugu	212	"	58 "
" " naissugu	156	"	42 "
XIV. Eesti riikkondsusse kuuluvad	1219	"	98 "
Väljamaalasi ja tähendamata	23	"	2 "
XV. Rahvuse järele on eestlasi	1117	"	90 "
" " " venelasi	97	"	8 "
Sakslasi (8), lätlasi (7), muid ja tähendamata (13)	28	"	2 "

JÄRELDUSED.

Eestis tuleb vigaste laste ja täiskasvanute vigaste eest kõige energilisemalt hoolt kandma hakata.

Meil on 1260 vigast last registreeritud. Täiskasvanute hulgas tuleb prof. Biesalski järele vähemalt kaks korda rohkem vigaseid ette, see oleks 2520. Peale nende on meil veel 1300 sõja invaliidi⁵² registreeritud 1).

Seega oleks Eestis vähemalt 5080 vigast.

I. Eestis on tarvis asutada vigastekodusid, sest

- 1) on meil 811 vigast last, keda kõige paremini võib kodus ravitseda ja õpetada;
- 2) soovivad 151 lapse vanemad neid ise kodusse paigutada;
- 3) ei ole meil ühtegi ortopeedia instituuti²⁾, kuna kirurgia kliinikud ja haigemajade kirurgia osakonnad, kus mõlemates kokku umbes 400 voodit haavahaigete jaoks, viimastega täidetud on.

Esimene kodu tuleb Tartu 150—200 voodiga asutada, sest

- 1) Tartu on ülikooli linn, kus vigastekodu õpe- ja teaduseasutuseks saaks olema.
- 2) elab Lõuna Eestis 385 vigast last, kes kodu vajavad.

Teine kodu tuleb Tallinna 150—200 voodiga avada. Ta oleks Põhja Eesti vigaste ravitsemise keskkohaks.

II. Kergemate vigasuste ravitsemiseks ja nende ärahoidmiseks tuleb igasse maakonna linna linna- ja maakonna haigemaja juurde ühine ambulatoorium vigaste jaoks asutada, mis ortopeedilise sisseseadega varustatud ja mille juhataja kirurg-ortopeed on.

1) Nendest Türgi sõjast 7, Jaapani sõjast 54, ilmasõjast 860, Vabadussõjast 377, teadmata 2.

2) Eesti Punase Risti ortopeedia instituut Tallinnas on veel noor ja abiandmine seisab seal peaaesjalikult masseerimises ja tervisvõimlemises.

- III. Vigastekodudes ravitsetute kui ka teiste pikaldast haigust põdevate laste jaoks tuleb merisana-
toorium avada, kus lapsed kosuda ja lõpulikult paraneda võiksid,
IV. Kõige rohkem lapsi on meil vigaseks teinud tiisikus. 471 ehk 38 0/0, see on enam kui 1/3
kõigist vigastest lastest. Sellepärast tuleb tiisikuse vastu igal viisil ja kõigi abinõudega võit-
lema hakata.
V. Eestis tuleb Preisimaa eeskujul eriseadus maksuma panna, mis igakülgset vigaste laste hoole-
kande korraldust reguleerib.
VI. Vigaste laste eest mittehoolekandmine on riigile ja rahvale kahjutoov.

Meil on 1260 vigast last registreeritud, nendest 330, kelle eest vanemad ehk kasvatajad
rahuloldavalt hoolitsevad. Jääb järele 930, kelle eest seltskond ehk riik kohustatud on hoolt kandma.

Arvame ühe vigase lapse ülevaapidamiseks 1000 marka kuus, kuna vähemaga vaevalt
keegi läbi saab, see on aastas 11.160.000 marka.

Töövõimeline olles teeniks iga vigane vähemalt ise enesele eluülespidamist ja sellega oleks
üle 11 miljoni rahva varandust teisteks otstarbeteks vaba.

KIRJANDUS.

1. *K. Biesalski*, Krüppelwesen. Handwörterbuch der sozialen Hygiene herausgeg. von A. Grotjahn und J. Kaup. Bd. I. Leipzig 1912.
2. *M. Kirmsse*, Zur Geschichte der frühesten Krüppelfürsorge. Zeitschrift für Krüppelfürsorge (edaspidi lühendatult Z. f. K.) Bd. IV. 1.
3. *Külb*, Länder- und Völkerkunde in Biographien. II. Lief. 1846 S. 230. Tsiteeritud Kirmsse järele lhk. 7.
4. *M. J. Eisen*, Hans ja vanapagan lhk. 51. Neljas täiend. trükk. Tartus 1920.
5. *N. Andry*, L'orthopedie, ou l'art de prevenir de corriger dans les enfants les difformités du corps, Paris 1741. Tsiteeritud M. Kirmsse järele Z. f. K. Bd. 13, lhk. 45 (1920).
6. *Fritz Lange*, Geschichte der Orthopädie Lehrbuch der Orthopädie herausgeg. von Fritz Lange, Jena 1914.
7. Dr. *Theodor Schäfer*, Pariser Reisebrief. Z. f. K. Bd. I., lhk. 34.
8. Dr. *Muskat*, Das Kopenhagener Krüppelheim. Z. f. K. Bd. I., lhk. 308.
9. *Martin Ulbrich*, Hans Knudsen. Z. f. K. Bd. 15, lhk. 13, (1922).
10. *Martin Ulbrich*, Der Anteil der inneren Mission an der Krüppelfürsorge. Z. f. K. Bd. 1, lhk. 277.
11. Dr. *Konrad Biesalski*, Umpfang und Art des jugendlichen Krüppeltums und der Krüppelfürsorge in Deutschland. Hamburg und Leipzig 1909.
12. Die deutsche Krüppelfürsorge am Ende des Jahres 1910. Z. f. K. Bd. IV. lhk. 181.
13. Prof. Dr. *Konrad Biesalski*, Leitfaden der Krüppelfürsorge, lhk. 102. 2. Aufl. Leipzig 1922.
14. *P. J. Briefs*, Krüppelfürsorge. Das preussische Gesetz betreffend die öffentliche Krüppelfürsorge im Rahmen der deutschen sozialen Fürsorgegesetzgebung. M. Gladbach 1921.
15. Prof. *Carl Springer*, Die Krüppelfürsorge in der Tschechoslovakischen Republik. Z. f. K. Bd. 15 lhk. 53 (1922).
16. *v. Aberle*, Ueber Krüppelfürsorge in Oesterreich-Ungarn. Z. f. K. Bd. I, lhk 59.
17. *A. Wild*, Soziale Fürsorge in der Schweiz. 2. Aufl. Zürich 1919.
18. Dr. med. *Richard Scherb*, Die Krüppelfürsorge in der Schweiz. Z. f. K. Bd. I. lhk. 204 ja 257.
19. Prof. Dr. *A. Codivilla*, Krüppelfürsorge in Italien. Z. f. K. Bd. I. lhk 204 ja 257.

20. Z. f. K. Bd. II lhk. 320 (1910)
21. Dr. *P. Redard*, und Dr. *P. V. Badin*, Krüppel- und Siechenanstalten in Frankreich. Z. f. K. Bd. II lhk. 127. (1910).
22. Lord Mayor Treloar Cripples Home and College, Alton. Z. f. K. Bd. II. lhk. 317 (1910).
23. *Martin Ulbrich*, Zur Literatur der Krüppelfürsorge. Z. f. K. Bd. IV. lhk. 65.
24. Pastor *A. M. Knottnerus*, Die Krüppelfürsorge in Holland. Z. f. K. Bd. I. lhk. 87.
25. Dr. *Patrik Haglund*, Eine schwedische Krüppelstatistik. Z. f. K. Bd. I. lhk. 121.
26. *Suomen raajarikot*. Sosialinen Aikakauskirja nr. 1, 1920.
27. *Richard Sievers*, Föreningen för Lyttas Bistand 1890—1915. Helsingfors 1915.
28. Vuosikertomus Raaja rikkoisten Auttamisyhdistykselta vuonna 1920 Helsingissä 1921.
29. *Robert W. Lovett* und *Wm. S. Merrill*, Fürsorge für Krüppelkinder in den Vereinigten Staaten. Z. f. K. Bd. IV. lhk. 129.
30. Prof. Dr. *Marcus*, Bericht über die Posensche städtische Krüppelfürsorge. Z. f. K. Bd. 14, lhk. 22 (1921).
31. Prof. Dr. *F. A. Schmidt* in Handbuch der deutschen Schulhygiene herausgeg. von Prof. Dr. med Hugo Selter, lhk. 411. Dresden und Leipzig 1914.
32. Dr. *Widowitz*, Ergebnis der Schuluntersuchungen an den Wiener Schulen in Bezug auf die Notwendigkeit der Krüppelfürsorge. Stenographischer Bericht über den 5. Deutschen Kongress für Krüppelfürsorge, lhk. 155. Leipzig 1919.
33. Dr. *Häberlin*, Die Kinder-Seehospize und die Tuberkulose-Bekämpfung. Leipzig 1911.
34. *Rollier*, Die Sonnenbehandlung der äusseren Tuberkulose in Verhandlungen der 29. Versammlung der Gesellschaft für Kinderheilkunde lhk. 186. Wiesbaden 1913.
35. Dr. *Kisch*, Die Behandlung der äusseren Tuberkulose in der Tiefebene. Stenogr. B. ü. d. 6. D. K. f. K. lhk. 120, Leipzig 1921.
36. Prof. *Schlossmann*, Das Gesetz betreffend die öffentliche Krüppelfürsorge vom 6. Mai 1920. D. m. W. 1920 nr. 29.
37. Dr. *Piorkowski*, Berufseignungsprüfung in der Normalschule. Stenogr. B. ü. d. 6. D. K. f. K. lhk. 184. Leipzig 1921.
38. Dr. *Schasse*, Mitwirkung des Arztes bei der Berufsauswahl und Berufsausbildung. Stenogr. B. ü. d. 6. D. K. f. K. lhk. 204. Leipzig 1921.
39. Stabsarzt Dr. *Christian*, Psychophysiologische Berufsberatung der Kriegsbeschädigten. Leipzig 1918.
40. Direktor *Perls*, Praktische Erfahrungen in den Fabrikbetrieben der Siemens-Schuckert Werke mit körperlich Gebrechlichen. Stenogr. B. ü. d. 6. D. K. f. K. lhk. 205. Leipzig 1921.
41. OBERINGENIEUR Dr. *Beckmann*, Rückführung Schwerbeschädigter in die Industrie. Stenogr. B. ü. d. 5. D. K. f. K. lhk. 94. Leipzig 1919.
42. *Friedrich Maier-Bode*, Der Arm- und Beinbeschädigte in der Landwirtschaft. Leipzig 1917.
43. Dr. *Max Böhm*, Der Krüppel in der Landwirtschaft. Stenogr. B. ü. d. 6. D. K. f. K. lhk. 198. Leipzig 1921.
44. *Hans Würtz*, Das Seelenleben des Krüppels. Leipzig 1921.
45. Dr. *Kurt Schwarz*, Der Krüppel als Kopfarbeiter. Stenogr. B. ü. d. 6. D. K. f. K. lhk. 202. Leipzig 1921.
46. *G. A. Küppers*, Die Selbsthilfe des Kriegsversehrten. Z. f. K. Bd. 13, lhk. 16.
47. Prof. Dr. *K. Biesalski*, Die ethische und wirtschaftliche Bedeutung der Kriegskrüppelfürsorge Leipzig 1915.
48. Prof. Dr. *K. Biesalski*, Kriegskrüppelfürsorge, lhk. 7. 121—140. Tausend. Leipzig 1916.
49. Avalikkude algkoolide seadus. Eesti õpetajate Liidu kirjastus nr. 1. 1920.
50. Prof. Dr. *Paul H. Römer*, Heine-Medinsche Krankheit lhk. 693. In Specielle Pathologie und Therapie innerer Krankheiten. Herausgegeben von Friedrich Kraus und Theodor Brugsch. II Bd. Infektionskrankheiten II Teil.

51. *L. N. Malinovskij*, K isutscheniju v mediko-topografitscheskom i statistitscheskom otnoschenii g. Revelja. Revel 1891. Petschatnja Estl. Gubernskago Pravlenija.
52. Prof. *Zoege Manteuffel*, Kirurgia Eesti Vabadussõjas lhk. 107. Eesti Vabaduse sõda XI. 1918—II. 1920. Tervishoidline osa. Sõjaväe Tervishoiu Valitsuse väljaanne. Tallinn 1921.

JUHTLAUSED.

1. Vigaste laste hoolekande alla võtmist ei määra mitte üksinda vigasuse raskus, vaid nõnda sama ka nende materjaalsed olud.
2. Vigaste laste kaitseks ja vigasuste ärahoidmiseks tuleb vigaste laste hoolekande eriseadus välja anda.
3. Tartu ülikooli juurde tuleb iseseisev kirurgia-ortopeedia professuur asutada, kellele ortopeedia instituut vigaste ravitsemiseks ja nendele üldhariduse ja erioptetuse andmiseks allub.
4. Eestis tuleb täielik lastekaitse seadus välja töötada ja maksuma panna, mis omavalitsuste kohused abitarvitajate kohta kindlaks määrab.
5. Rinnalaste toitmise probleem on niisama vana kui inimsugu ja võib oma täielist lahendust rinnaga toitmisega leida, kuna kunstlik toitmine sellele ideaalile ainult läheneda suudab.
6. Toitude mõju, eriti haigete oma, tuleb mitte üksinda kalooriate, vaid ka bioloogiliste väärtuste järele hinnata.
7. Eestis tuleb psühotehniline töö-instituut ellu kutsuda, kus inimeste vaimlisi ja füüsilisi omadusi nende elukutse valiku otstarbel tundma õpitakse.

Tabel 1.

Vigased lapsed

arvu, vanaduse, riikkondsuse, rahvuse, usu, ülespidamise ja abiraha saamise ning vane-
mate varanduslise seisuga järele.

(Absoluutarvud).

		Vigaste laste vanadus — <i>Age des enfants infirmes</i>																					
		0-1	1-2	2-3	3-4	4-5	5-6	6-7	7-8	8-9	9-10	10-11	11-12	12-13	13-14	14-15	15-16	16-17	17-18	18-19	Tõhendamata Non indigues	Kokku Total	
1		2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	
Tallinna																							
Kodutarvitajad: — <i>Exigeant l'hospitalisation:</i>																							
Ravitsemit tarvitajad — <i>Exigeant un traitement</i>	1	—	—	—	3	1	4	3	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	
	2	—	—	—	—	—	—	—	—	5	5	4	2	7	2	3	1	2	5	—	—	36	
	3	—	—	—	3	1	4	3	4	5	5	4	2	7	2	3	1	2	5	—	—	51	
Parandamata vigased — <i>Infirmités incurables</i>	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
	2	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	1	3	2	2	6	4	3	3	1	—	28	
	3	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	1	3	2	2	6	4	3	3	1	—	28	
Kokku — Total		—	—	—	3	1	4	3	4	6	7	5	5	9	4	9	5	5	8	1	—	79	
Parandamata vigastest: — <i>Infirmités incurables:</i>																							
Käsitõõvõimulised — <i>Exigeant l'hospital. dans le but d'apprendre un métier</i>																							
Tõõvõimetud — <i>Exigeant l'hospitalisation comme inaptes au travail</i>																							
Mittetekodutarvitajad: — <i>N'exigeant pas l'hospitalisation:</i>																							
Ravitsemit tarvitajad — <i>Exigeant un traitement en dispensaire</i>	1	—	1	—	1	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	
	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	3	—	—	1	2	—	—	8	
	3	—	1	—	1	—	1	1	—	—	—	1	1	—	3	—	—	1	2	—	—	12	
Hoolekannet mittetarvitajad — <i>N'exigeant pas l'assistance publique</i>	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—	5	5	4	5	1	3	2	—	28	
	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—	5	5	4	5	1	3	2	—	28	
Kokku — Total		—	1	—	1	—	1	1	—	—	2	2	1	5	8	4	5	2	5	2	—	40	
Kõik vigased kokku: — Totalité des infirmes		1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19	
		2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	
		3	—	1	—	4	1	5	4	4	6	9	7	6	14	12	13	10	7	13	3	119	
Tartu																							
Kodutarvitajad: — <i>Exigeant l'hospitalisation:</i>																							
Ravitsemit tarvitajad — <i>Exigeant un traitement</i>	1	—	—	—	1	1	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	
	2	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1	—	3	—	—	6	3	1	2	1	—	20	
	3	—	—	—	1	1	1	—	1	3	1	—	3	—	—	6	3	1	2	1	—	24	
Parandamata vigased — <i>Infirmités incurables</i>	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	
	2	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	6	2	3	4	1	5	—	1	—	24	
	3	—	—	—	—	—	1	—	—	2	—	—	6	2	3	4	1	5	—	1	—	25	
Kokku — Total		—	—	—	1	1	2	—	1	5	1	—	9	2	3	10	4	6	2	2	—	49	
Parandamata vigastest: — <i>Infirmités incurables:</i>																							
Käsitõõvõimulised — <i>Exigeant l'hospital. dans le but d'apprendre un métier</i>																							
Tõõvõimetud — <i>Exigeant l'hospitalisation comme inaptes au travail</i>																							
Käsitõõvõimulised — <i>Exigeant l'hospital. dans le but d'apprendre un métier</i>																							
Tõõvõimetud — <i>Exigeant l'hospitalisation comme inaptes au travail</i>																							

Vigaste arv Nombre des infirmes		Vigaste laste														Vigastest lastest saavad Enfants infirmes										Varandusline seis Conditions matérielles				
		Riikkondsus Sujets				Rahvus — Nationalité						Usk Confession				Ülespidamist Entretien par				Abiraha Subsidiés par										
Poislast Garçons	Tütartlast Filles	Eesti Esthoniens	Vene Russes	Teised Autres	Tähendamata Non indiqués	Estlased Esthoniens	Venelased Russes	Sakslased Allemande	Lätlased Létones	Muud Autres	Tähendamata Non indiqués	Ev. Luthernuse Luthérienne	Ap. õig. usku Orthodoxe	Teised Autres	Tähendamata Non indiqués	Vanematelt Les parents	Sugulastelt Les membr. de la par.	Teadmata Par dinconnus	Tähendamata Non indiqués	Riigilt L'état	Kogukonnalt Les communes	Seltsidelt Les sociétés	Erasisikutelt Les person. privées	Tähendamata Non indiqués	Ei saa Non subsidiés	Varanduseta Indigents	Kehv Dans la gêne	Keskmine Moyennes	Joukas Bien situés	Tähendamata Non indiqués
23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53
7	8	15	—	—	—	15	—	—	—	—	—	14	—	—	1	15	—	—	—	3	1	—	—	1	10	3	5	5	—	2
17	19	36	—	—	—	36	—	—	—	—	—	30	2	—	4	35	—	—	1	—	1	—	—	2	33	5	16	14	—	1
24	27	51	—	—	—	51	—	—	—	—	—	44	2	—	5	50	—	—	1	3	2	—	—	3	43	8	21	19	—	3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
19	9	25	1	2	—	24	2	—	—	2	—	14	—	—	14	28	—	—	—	—	3	—	—	—	25	7	9	11	—	1
19	9	25	1	2	—	24	2	—	—	2	—	14	—	—	14	28	—	—	—	—	3	—	—	—	25	7	9	11	—	1
43	36	76	1	2	—	75	2	—	—	2	—	58	2	—	19	78	—	—	1	3	5	—	—	3	68	15	30	30	—	4
17	9	23	1	2	—	22	2	—	—	2	—	13	—	—	13	26	—	—	—	—	3	—	—	—	23	6	8	11	—	1
2	—	2	—	—	—	2	—	—	—	—	—	1	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	1	—	—	—
2	2	4	—	—	—	4	—	—	—	—	—	4	—	—	—	4	—	—	—	1	—	—	—	—	3	—	—	3	—	1
4	4	8	—	—	—	8	—	—	—	—	—	6	—	—	2	8	—	—	—	—	—	—	—	8	3	2	3	—	—	
6	6	12	—	—	—	12	—	—	—	—	—	10	—	—	2	12	—	—	—	1	—	—	—	11	3	2	6	—	1	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
19	9	27	—	1	—	27	—	—	—	1	—	25	2	—	1	27	1	—	—	—	2	—	—	2	24	3	11	13	—	1
19	9	27	—	1	—	27	—	—	—	1	—	25	2	—	1	27	1	—	—	—	2	—	—	2	24	3	11	13	—	1
25	15	39	—	1	—	39	—	—	—	1	—	35	2	—	3	39	1	—	—	1	2	—	—	2	35	6	13	19	—	2
9	10	19	—	—	—	19	—	—	—	—	—	18	—	—	1	19	—	—	—	4	1	—	—	1	13	3	5	8	—	3
59	41	96	1	3	—	95	2	—	—	3	—	75	4	—	21	98	1	—	—	—	6	—	—	4	90	18	38	41	—	3
68	51	115	1	3	—	114	2	—	—	3	—	93	4	—	22	117	1	—	1	4	7	—	—	5	103	21	43	49	—	6
3	1	4	—	—	—	4	—	—	—	—	—	3	1	—	—	2	—	—	2	—	—	—	—	2	2	1	2	—	—	1
11	9	20	—	—	—	20	—	—	—	—	—	19	1	—	—	17	—	1	2	1	—	—	—	18	1	13	3	1	—	3
14	10	24	—	—	—	24	—	—	—	—	—	22	2	—	—	19	—	1	4	1	—	—	—	20	3	14	5	1	—	4
1	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
10	14	23	—	1	—	23	—	—	1	—	—	22	2	—	—	19	2	2	1	2	2	—	—	18	2	14	4	1	1	4
11	14	24	—	1	—	24	—	—	1	—	—	23	2	—	—	19	2	2	2	3	2	—	—	18	2	15	4	1	1	4
25	24	48	—	1	—	48	—	—	1	—	—	45	4	—	—	38	2	3	6	4	2	—	—	38	5	29	9	2	1	8
10	13	22	—	1	—	22	—	—	1	—	—	21	2	—	—	18	2	2	1	2	2	—	—	17	2	13	4	1	1	4
1	1	2	—	—	—	2	—	—	—	—	—	2	—	—	—	1	—	—	1	1	—	—	—	1	—	2	—	—	—	—

Vigaste laste vanadus — *Age des enfants infirmes*

	Vigaste laste vanadus — <i>Age des enfants infirmes</i>																					Kokku <i>Total</i>
	0-1	1-2	2-3	3-4	4-5	5-6	6-7	7-8	8-9	9-10	10-11	11-12	12-13	13-14	14-15	15-16	16-17	17-18	18-19	Tühendamata <i>Non indiqués</i>		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	
Mittekodutarvitajad: — <i>N'exigeant pas l'hospitalisation:</i>																						
Ravitsemist tarvitajad — <i>Exigeant un traitement en dispensaires</i>	1	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
	2	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2	1	3	4	1	—	—	—	—	—	12
	3	—	1	1	—	—	—	—	—	1	—	2	1	3	4	1	—	—	—	—	—	14
Hoolekannet mittetarvitajad — <i>N'exigeant pas l'assistance publique</i>	1	—	—	—	1	—	4	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	
	2	—	—	—	—	—	—	—	1	2	4	3	3	4	1	3	—	—	—	—	—	24
	3	1	—	—	1	—	4	1	1	2	4	3	3	4	1	3	—	1	2	—	—	31
Kokku — <i>Total</i>	1	—	1	1	1	—	4	1	1	3	4	5	4	7	5	4	—	1	2	—	—	45
Kõik vigased kokku — <i>Totalité des infirmes</i>	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14
	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	80
	3	1	—	1	2	2	2	4	2	6	4	4	14	6	10	15	8	6	3	4	—	94
Narva																						
Kodutarvitajad: — <i>Exigeant l'hospitalisation:</i>																						
Ravitsemist tarvitajad — <i>Exigeant un traitement</i>	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	2	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3	2	3	5	3	3	1	1	—	—	—	24
	3	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3	2	3	5	3	3	1	1	—	—	—	24
Parandamata vigased — <i>Infirmités incurables</i>	1	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
	2	—	—	—	—	—	—	—	3	—	2	1	4	3	5	3	3	3	—	—	—	27
	3	—	—	—	1	—	1	—	3	—	2	1	4	3	5	3	3	3	—	—	—	29
Kokku — <i>Total</i>	—	—	—	—	1	—	1	—	3	3	5	3	7	8	8	6	4	4	—	—	—	53
Parandamata vigastest: — <i>Infirmités incurables:</i>																						
Käsitõõvõimulised — <i>Exigeant l'hospital. dans le but d'apprendre un métier</i>	—	—	—	—	1	—	1	—	3	—	2	—	4	3	5	3	3	3	—	—	—	28
Tõõvõimetud — <i>Exigeant l'hospitalisation comme inaptes au travail</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Mittekodutarvitajad: — <i>N'exigeant pas l'hospitalisation:</i>																						
Ravitsemist tarvitajad — <i>Exigeant un traitement en dispensaires</i>	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	4
	3	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	4
Hoolekannet mittetarvitajad — <i>N'exigeant pas l'assistance publique</i>	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	4
Kokku — <i>Total</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	2	1	—	3	—	—	—	—	—	—	8
Kõik vigased kokku — <i>Totalité des infirmes</i>	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	59
	3	—	—	—	1	—	1	—	5	3	5	5	8	8	11	6	4	4	—	—	—	61
Pärnu																						
Kodutarvitajad: — <i>Exigeant l'hospitalisation:</i>																						
Ravitsemist tarvitajad — <i>Exigeant un traitement</i>	1	1	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
	2	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	—	4	—	3	—	1	—	—	—	—	11
	3	1	—	—	2	—	—	—	—	1	2	—	4	—	3	—	1	—	—	—	—	14
Parandamata vigased — <i>Infirmités incurables</i>	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	2	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3	—	1	1	1	—	—	—	—	—	—	8
	3	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3	—	1	1	1	—	—	—	—	1	—	8
Kokku — <i>Total</i>	1	—	—	—	2	—	—	—	—	2	5	—	5	1	4	—	1	—	1	—	—	22

Vigaste arv Nombre des infirmes		Vigaste laste																Vigastest lastest saavad Enfants infirmes								Varandusline seis Conditions matérielles					
Poislast Carçons	Tütarlased Filles	Riikkondsus Sujets				Rahvus — Nationalité								Usk Confession				Ülespidamist Entretenus par				Abiraha Subsidiés par				Varanduseta Indigents	Kehv Dans la gêne	Keskmise Moyennes	Joukas Bien situés	Tähendamata Non indiqués	
		Esti Esthoniens	Vene Russes	Teised Autre	Tähendamata Non indiqués	Estlased Esthoniens	Venelased Russes	Saklased Allemande	Lätlased Lettone	Muud Autres	Tähendamata Non indiqués	Ev. Lutheruse Lutherienne	Ap. õig. usku Orthodoxe	Teised Autre	Tähendamata Non indiquée	Vanamatelt Les parents	Sugulaselt Les membr. de la par.	Teadmata Par d'inconnus	Tähendamata Non indiqués	Riigilt L'état	Kogukonnalt Les communes	Seltsidelt Les sociétés	Eraisikutelt Les person. privées	Tähendamata Non indiquée	Ei saa Non subsidiés						
23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	
2	—	2	—	—	—	2	—	—	—	—	—	2	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	2	—	—	—	
9	3	12	—	—	—	12	—	—	—	—	—	9	3	—	—	11	—	—	1	—	—	—	—	12	—	4	5	3	—	—	
11	3	14	—	—	—	14	—	—	—	—	—	11	3	—	—	13	—	—	1	—	—	—	—	14	—	4	7	3	—	—	
4	3	7	—	—	—	7	—	—	—	—	—	7	—	—	—	3	—	3	1	—	—	—	—	7	—	3	3	—	—	1	
14	10	24	—	—	—	24	—	—	—	—	—	24	—	—	—	24	—	—	—	—	—	—	—	24	—	3	6	10	1	4	
18	13	31	—	—	—	31	—	—	—	—	—	31	—	—	—	27	—	3	1	—	—	—	—	31	—	6	9	10	1	5	
29	16	45	—	—	—	45	—	—	—	—	—	42	3	—	—	40	—	3	2	—	—	—	—	45	—	10	16	13	1	5	
10	4	14	—	—	—	14	—	—	—	—	—	13	1	—	—	7	—	3	4	1	—	—	—	11	2	5	7	—	—	2	
44	36	79	—	1	—	79	—	—	1	—	—	74	6	—	—	71	2	3	4	3	2	—	—	72	3	34	18	15	2	11	
54	40	93	—	1	—	93	—	—	1	—	—	87	7	—	—	78	2	6	8	4	2	—	—	83	5	39	25	15	2	13	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
13	11	22	2	—	—	13	9	1	—	1	—	9	10	—	5	22	2	—	—	—	—	1	—	5	18	13	8	2	—	1	
13	11	22	2	—	—	13	9	1	—	1	—	9	10	—	5	22	2	—	—	—	—	1	—	5	18	13	8	2	—	1	
2	—	2	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	2	—	—	—	
13	14	25	—	—	2	15	11	—	—	1	—	1	1	—	25	24	—	2	1	1	—	—	—	24	2	1	18	6	—	2	
15	14	27	—	—	2	17	11	—	—	1	—	1	1	—	27	26	—	2	1	1	—	—	—	26	2	1	20	6	—	2	
28	25	49	2	—	2	30	20	1	—	2	—	10	11	—	32	48	2	2	1	1	—	1	—	31	20	14	28	8	—	3	
15	13	26	—	—	2	17	10	—	—	1	—	1	1	—	26	25	—	2	1	1	—	—	—	25	2	1	20	5	—	2	
—	1	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	1	3	1	—	—	2	1	—	—	1	—	2	1	—	1	4	—	—	—	—	—	—	—	—	4	1	1	1	—	1	
3	1	3	1	—	—	2	1	—	—	1	—	2	1	—	1	4	—	—	—	—	—	—	—	—	4	1	1	1	—	1	
4	—	2	2	—	—	2	2	—	—	—	—	—	3	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	1	3	—	3	1	—	—	
4	—	2	2	—	—	2	2	—	—	—	—	—	3	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	1	3	—	3	1	—	—	
7	1	5	3	—	—	4	3	—	—	1	—	2	4	—	2	8	—	—	—	—	—	—	—	1	7	1	4	2	—	1	
2	—	2	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	2	—	—	—	
33	26	52	5	—	2	32	23	1	—	3	—	12	15	—	32	54	2	2	1	1	—	1	—	30	29	15	30	10	—	4	
35	26	54	5	—	2	34	23	1	—	3	—	12	15	—	34	56	2	2	1	1	—	1	—	32	27	15	32	10	—	4	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	—	3	—	—	—	3	—	—	—	—	—	2	1	—	—	3	—	—	—	1	—	—	—	1	1	1	1	1	—	—	—
7	4	11	—	—	—	11	—	—	—	—	—	6	5	—	—	10	—	—	—	1	—	—	—	2	7	2	4	4	—	—	
10	4	14	—	—	—	14	—	—	—	—	—	8	6	—	—	13	—	—	—	2	—	—	—	3	8	3	5	5	1	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	4	8	—	—	—	8	—	—	—	—	—	5	3	—	—	8	—	—	—	—	—	—	—	2	6	2	4	2	—	—	
4	4	8	—	—	—	8	—	—	—	—	—	5	3	—	—	8	—	—	—	—	—	—	—	2	6	2	4	2	—	—	
14	8	22	—	—	—	22	—	—	—	—	—	13	9	—	—	21	1	—	—	2	1	—	—	5	14	5	9	7	1	—	

Vigaste arv Nombre des infir- mes		Vigaste laste												Vigastest lastest saavad Enfants infirmes												Varandusline seis Conditions matérielles					
Poislast Carçons		Tütarlast Filles		Riikkondsus Sujets				Rahvus — Nationalité				Usk Confession				Ülespidamist Entretenus par				Abiraha Subsidiés par				Varanduseta Indigents	Kehv Dans la gêne	Keskmise Moyennes	Jõukas Bien situés	Tühendamata Non indiqués			
23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	
4	4	8	—	—	—	8	—	—	—	—	—	5	3	—	—	8	—	—	—	—	—	—	—	—	2	6	2	4	2	—	—
1	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	
2	2	4	—	—	—	4	—	—	—	—	—	4	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	1	3	—	
3	2	5	—	—	—	5	—	—	—	—	—	5	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	1	4	—	
—	1	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	
2	4	6	—	—	—	6	—	—	—	—	—	4	2	—	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3	—	4	—	2	
2	5	7	—	—	—	7	—	—	—	—	—	5	2	—	—	7	—	—	—	—	—	—	—	3	4	1	4	—	2		
5	7	12	—	—	—	12	—	—	—	—	—	10	2	—	—	12	—	—	—	—	—	—	—	3	9	1	5	4	2	—	
4	1	5	—	—	—	5	—	—	—	—	—	4	1	—	—	5	—	—	—	1	—	—	—	1	3	2	1	2	—	—	
15	14	29	—	—	—	29	—	—	—	—	—	19	10	—	—	28	1	—	—	1	1	—	—	7	20	4	13	9	3	—	
19	15	34	—	—	—	34	—	—	—	—	—	23	11	—	—	33	1	—	—	2	1	—	—	8	23	6	14	11	3	—	
2	—	2	—	—	—	2	—	—	—	—	—	1	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—	—	—	—	
1	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	
3	—	3	—	—	—	3	—	—	—	—	—	1	—	—	2	3	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3	—	—	—	—	
—	1	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	
4	—	4	—	—	—	4	—	—	—	—	—	1	—	—	3	4	—	—	—	—	—	—	—	—	4	3	—	1	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
3	3	3	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	3	2	1	—	—	—	
3	3	3	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	3	2	1	—	—	—	
2	—	2	—	—	—	2	—	—	—	—	—	1	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—	—	—	—	
5	—	5	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	5	5	—	—	—	—	—	—	—	—	5	3	1	1	—	—	
7	—	7	—	—	—	7	—	—	—	—	—	1	—	—	6	7	—	—	—	—	—	—	—	—	7	5	1	1	—	—	

Vigaste arv Nombre des infirmes		Vigaste laste																Vigastest lastest saavad Enfants infirmes								Varandusline seis Conditions matérielles					
		Riikondsus Sujets				Rahvus — Nationalité						Usk Confession						Ülespidamist Entretenus par				Abiraha Subsidiés par									
Poisilast Garçons	Tütarlast Filles	Eesti Esthoniens	Vene Russes	Teised Autres	Tähendamata Non indiqués	Eestlased Esthoniens	Venelased Russes	Sakslased Allemands	Lätlased Lettons	Muud Autres	Tähendamata Non indiqués	Ey Lutheruse Luthérienne	Ap. õig. usku Orthodoxe	Teised Autres	Tähendamata Non indiqués	Vanematelt Les parents	Sugulastelt Les membr. de la par.	Teadmata Par d'inconnus	Tähendamata Non indiqués	Riigilt — L'Etat	Kogukonnalt Les communes	Seltsidelt Les sociétés	Eraiskutelt Les person. privées	Tähendamata Non indiqués	Ei saa Non subsidiés	Varanduseta Indigents	Kebv Dans la gêne	Keskmine Moyennes	Joukas Bien situés	Tähendamata Non indiqués	
23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
4	4	3	3	1	3	3	3	1	1	1	4	3	3	4	4	3	1	1	1	1	1	1	1	3	3	3	1	1	1	1	1
1	4	4	1	4	4	2	1	1	1	1	4	1	2	2	2	4	4	1	2	2	2	1	1	3	4	4	1	1	1	1	1
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
2	3	2	6	1	6	6	1	1	1	1	2	1	1	1	2	6	6	1	2	2	2	2	2	5	2	1	1	1	1	1	1
1	2	3	3	1	3	3	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
2	3	5	1	5	5	5	1	1	1	1	5	1	1	1	5	5	1	1	1	1	1	1	1	4	4	3	2	1	1	1	1

	Vigaste laste vanadus — Age des enfants infirmes																					Kokku Total
	0-1	1-2	2-3	3-4	4-5	5-6	6-7	7-8	8-9	9-10	10-11	11-12	12-13	13-14	14-15	15-16	16-17	17-18	18-19	Täendamata Non indiqués		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	
Mittekodutarvitajad: — <i>N'exigeant pas l'hospitalisation:</i>																						
Ravitsemist tarvitajad — <i>Exigeant un traitement en dispensaires</i>	1																					
Hoolekannet mittetarvitajad — <i>N'exigeant pas l'assistance publique</i>	2														1							
Kokku — <i>Total</i>	3														1						1	
Kõik vigased kokku — Totalité des infirmes	1			1			1		2						1	1					2	
	2																				4	
	3																				6	
Võru																						
Kodutarvitajad: — <i>Exigeant l'hospitalisation:</i>																						
Ravitsemist tarvitajad — <i>Exigeant un traitement</i>	1							1													1	
Parandamata vigased — <i>Infirmités incurables</i>	2							1	1			1		3		2					7	
	3							1	1			1		3		2					8	
Kokku — <i>Total</i>	1							1													1	
	2																				7	
	3																				8	
Parandamata vigastest: — <i>Infirmités incurables:</i>																						
Käsitõõvõimulised — <i>Exigeant l'hospital dans le but d'apprendre un métier</i>								1													1	
Tõõvõimetud — <i>Exigeant l'hospitalisation comme inaptes au travail</i>																						
Mittekodutarvitajad: — <i>N'exigeant pas l'hospitalisation:</i>																						
Ravitsemist tarvitajad — <i>Exigeant un traitement en dispensaires</i>	1																					
Hoolekannet mittetarvitajad — <i>N'exigeant pas l'assistance publique</i>	2																					
Kokku — <i>Total</i>	3																					
	1																					
	2																					
	3																					
Kõik vigased kokku — Totalité des infirmes	1							2	1			1		3		2	1				2	
	2																				8	
	3																				10	
Kuressaare																						
Kodutarvitajad: — <i>Exigeant l'hospitalisation:</i>																						
Ravitsemist tarvitajad — <i>Exigeant un traitement</i>	1					1	1														2	
Parandamata vigased — <i>Infirmités incurables</i>	2					1	1						1								1	
	3																				3	
Kokku — <i>Total</i>	1																					
	2																					
	3																					
	1											1		1							2	
	2											1		1							2	
	3																				2	
Kokku — <i>Total</i>	1					1	1					1	1	1							5	

Vigaste arv Nombre des infirmes		Vigaste laste												Vigastest lastest saavad Enfants infirmes								Varandusline seis Conditions matérielles								
		Riikkondsus Sujets				Rahvus — Nationalité								Usk Confession			Ülespidamist Entretenus par			Abiraha Subsidiés par										
Poisslast Garçons	Tütariast Filles	Eesti Esthoniens	Vene Russes	Teised Autres	Tähendamata Non indiqués	Eestlased Esthoniens	Venelased Russes	Sakslased Allemande	Lätlased Lettone	Muud Autres	Tähendamata Non indiqués	Ev. Lutheriuse Lutherienne	Ap. õig. usku Orthodoxe	Teised Autres	Tähendamata Non indiqués	Vanamatelt Les parents	Sugulaselt Les membr. de la par.	Teadmata Par d'inconnus	Tähendamata Non indiqués	Riigilt — L'État	Kogukonnalt Les communes	Seltsidelt Les sociétés	Eraisikutelt Les personn. privées	Tähendamata Non indiqués	Ei saa Non subsidiés	Varanduseta Indigents	Kehv Dans la gêne	Keskmine Moyennes	Joukas Bien situés	Tähendamata Non indiqués
23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53
—	2	2	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	2	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	1	3	—	—	—	2	—	1	—	—	—	—	—	—	3	3	—	—	—	—	—	—	3	—	1	—	2	—	—	
2	1	3	—	—	—	2	—	1	—	—	—	—	—	—	3	3	—	—	—	—	—	—	3	—	1	—	2	—	—	
2	1	3	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	3	3	—	—	—	—	—	—	3	—	—	1	2	—	—	
2	1	3	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	3	3	—	—	—	—	—	—	3	—	—	1	2	—	—	
4	2	6	—	—	—	4	1	1	—	—	—	—	—	—	6	6	—	—	—	—	—	—	6	—	1	1	4	—	—	
2	—	2	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	2	2	—	—	—	—	1	—	1	—	1	—	1	—	—	
5	4	9	—	—	—	7	1	1	—	—	—	—	—	—	9	9	—	—	—	—	—	—	9	—	2	3	3	4	—	
7	4	11	—	—	—	8	1	1	1	—	—	—	—	—	11	11	—	—	—	—	—	—	10	—	3	3	5	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	2	6	—	—	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	4	5	—	—	1	1	—	—	2	2	3	1	1	—	1	
4	2	6	—	—	—	6	—	—	—	—	—	2	—	—	4	5	—	—	1	1	—	—	2	2	3	1	1	—	1	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	1	4	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	4	3	1	—	—	—	—	—	3	1	1	1	1	2	—	—
3	1	4	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	4	3	1	—	—	—	—	—	3	1	1	1	1	2	—	—
7	3	10	—	—	—	10	—	—	—	—	—	2	—	—	8	8	1	—	1	1	—	—	5	3	4	2	3	—	1	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	—	2	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	1	—	—	—	—	—	—	2	—	1	1	—	—	—
1	1	2	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	2	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	1	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—
—	1	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—
—	1	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—
—	1	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—
—	2	2	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—	—	—	—	—
7	5	12	—	—	—	12	—	—	—	—	—	2	—	—	10	10	1	—	—	—	—	—	5	5	6	2	3	—	1	
7	5	12	—	—	—	12	—	—	—	—	—	2	—	—	10	10	1	—	—	—	—	—	5	5	6	2	3	—	1	

		Vigaste laste vanadus — Age des enfants infirmes																				Tähtendamata Non indiqués	Kokku Total																		
		0-1	1-2	2-3	3-4	4-5	5-6	6-7	7-8	8-9	9-10	10-11	11-12	12-13	13-14	14-15	15-16	16-17	17-18	18-19																					
1		2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22																			
Mittekodutarvitajad: — N'exigeant pas l'hospitalisation:																																									
Ravitsemist tarvitajad — Exigeant un traitement en dispensaires	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—																			
	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—																			
	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—																			
Hoolekannet mittetarvitajad — N'exigeant pas l'assistance publique	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1																			
	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	2																			
	3	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	3																			
Kokku — Total		—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	3																			
Kõik vigased kokku — Totalité des infirmes		1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2																			
	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4																			
	3	—	—	—	—	—	—	—	2	—	1	—	—	—	—	1	2	—	—	—	—	6																			
Kokku linnades																																									
Kodutarvitajad: — Exigeant l'hospitalisation:																																									
Ravitsemist tarvitajad — Exigeant un traitement	1	1	—	—	5	4	6	5	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	29																			
	2	—	—	—	—	—	—	—	—	11	14	11	8	15	12	16	10	5	9	1	—	112																			
	3	1	—	—	5	4	6	5	8	11	14	11	8	15	12	16	10	5	9	1	—	141																			
Parandamata vigased — Infirmités incurables	1	—	—	—	1	1	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5																			
	2	—	—	—	—	—	—	—	—	7	4	6	12	9	10	19	10	11	8	3	—	99																			
	3	—	—	—	1	1	1	1	1	7	4	6	12	9	10	19	10	11	8	3	—	104																			
Kokku — Total		1	—	—	6	5	7	6	9	18	18	17	20	24	22	35	20	16	17	4	—	245																			
Parandamata vigastest: — Infirmités incurables:																																									
Käsitõõvõimulised — Exigeant l'hospital. dans le but d'apprendre un métier																																									
Tõõvõimetud — Exigeant l'hospitalisation comme inaptes au travail																																									
		—	—	—	1	—	1	—	6	4	6	10	9	10	17	8	11	7	3	—	—	93																			
		—	—	—	1	—	1	—	1	1	—	—	2	—	—	2	2	—	1	—	—	11																			
Mittekodutarvitajad: — N'exigeant pas l'hospitalisation:																																									
Ravitsemist tarvitajad — Exigeant un traitement en dispensaires	1	—	1	1	2	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7																			
	2	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	1	6	2	7	6	2	3	3	—	—	33																			
	3	—	1	1	2	—	1	2	—	1	2	1	6	2	7	6	2	3	3	—	—	40																			
Hoolekannet mittetarvitajad — N'exigeant pas l'assistance publique	1	1	—	—	—	—	—	4	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9																			
	2	—	—	—	—	—	—	—	—	3	6	5	4	9	11	12	10	4	5	5	—	74																			
	3	1	—	—	—	1	—	4	3	3	6	5	4	9	11	12	10	4	5	5	—	83																			
Kokku — Total		1	1	1	2	1	1	6	3	4	8	6	10	11	18	18	12	7	8	5	—	123																			
Kõik vigased kokku — Totalité des infirmes		1	2	1	1	8	6	8	12	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	50																			
	2	—	—	—	—	—	—	—	—	22	26	23	30	35	40	53	32	23	25	9	—	318																			
	3	2	1	1	8	6	8	12	12	22	26	23	30	35	40	53	32	23	25	9	—	368																			
Harju maakond																																									
Kodutarvitajad: — Exigeant l'hospitalisation:																																									
Ravitsemist tarvitajad — Exigeant un traitement	1	—	—	1	—	2	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7																			
	2	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	5	5	1	5	3	1	1	2	—	—	26																			
	3	—	—	1	—	2	—	2	2	2	1	5	5	1	5	3	1	1	2	—	—	33																			
Parandamata vigased — Infirmités incurables	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1																			
	2	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	1	3	—	1	1	—	—	9																			
	3	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	1	1	—	1	3	—	1	1	—	—	10																			
Kokku — Total		—	—	1	—	2	—	2	3	2	2	6	6	1	6	6	1	2	3	—	—	43																			

Vigaste arv Nombre des infirmes		Vigaste laste												Vigastest lastest saavad Enfants infirmes												Varandusline seis Conditions matérielles				
Poisilast Garçons	Tütarilast Filles	Riikkondsus Sujets						Rahvus — Nationalité						Usk Confession				Ülespidamist Entretenus par				Abiraha Subsidiés par				Varanduseta Indigents	Kehv Dans la gêne	Keskmine Moyennes	Joukas Bien situés	Tähendamata Non indiqués
		Esti Estoniens	Vene Russes	Teised Autres	Tähendamata Non indiqués	Estlased Estonienne	Venelased Russes	Sakslased Allemande	Lätlased Lettone	Muud Autres	Tähendamata Non indiqués	Ev. Lutheriuse Luthérienne	Ap. õig. usku Orthodoxe	Teised Autres	Tähendamata Non indiqués	Vanamatelt Les parents	Sugulastelt Les membr. de la par.	Teadmata Par d'inconnus	Tähendamata Non indiqués	Riigilt — L'Etat	Kogukonnalt Les communes	Selsidelt Les sociétés	Eraisikutelt Les person. privées	Tähendamata Non indiqués	Ei saa Non subsidiés					
23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1	3	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	3	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
19	10	29	—	—	—	27	1	—	1	—	—	22	3	—	4	27	—	—	2	4	2	—	—	7	16	8	10	8	—	3
61	51	110	2	—	—	100	10	1	—	1	—	77	19	—	16	103	4	1	4	4	4	2	—	36	66	39	37	25	1	10
80	61	139	2	—	—	127	11	1	1	1	—	99	22	—	20	130	4	1	6	8	6	2	—	43	82	47	47	33	1	13
4	1	5	—	—	—	5	—	—	—	—	—	3	—	—	2	4	—	—	1	2	1	—	—	2	—	1	4	—	—	
49	92	141	1	4	2	81	13	—	2	3	—	43	6	—	50	88	4	5	2	3	6	—	50	40	28	40	23	1	7	
54	50	97	1	4	2	86	13	—	2	3	—	46	6	—	52	92	4	5	3	5	7	—	52	40	29	44	23	1	7	
134	111	236	3	4	2	213	24	1	3	4	—	145	28	—	72	222	8	6	9	13	13	2	—	95	122	76	91	56	2	20
49	44	87	1	3	2	77	12	—	1	3	—	41	6	—	46	82	4	5	2	3	6	—	49	35	25	40	20	1	7	
5	6	10	—	1	—	9	1	—	1	—	—	5	—	—	6	10	—	—	1	2	1	—	3	5	4	4	3	—	—	
5	2	7	—	—	—	7	—	—	—	—	—	7	—	—	—	7	—	—	—	1	—	—	—	2	4	—	2	4	—	1
21	12	32	1	—	—	30	1	1	—	1	—	21	4	—	8	32	—	—	1	—	—	—	15	18	11	9	12	—	1	
26	14	39	1	—	—	37	1	1	—	1	—	28	4	—	8	39	—	—	1	1	—	—	17	22	11	11	16	—	2	
5	4	9	—	—	—	8	1	—	—	—	—	8	1	—	5	—	3	1	—	—	—	—	8	1	4	4	—	—	1	
47	27	71	2	1	—	68	5	—	—	1	—	55	9	—	10	72	2	—	1	2	—	—	36	35	9	29	27	3	6	
52	31	80	2	1	—	76	6	—	—	1	—	63	10	—	10	77	2	3	1	1	2	—	44	36	13	33	27	3	7	
78	45	119	3	1	—	113	7	1	—	2	—	2	14	—	18	116	2	3	2	2	2	—	—	61	58	24	44	43	3	9
33	17	50	—	—	—	47	2	—	1	—	—	40	4	—	6	43	—	3	4	7	3	—	—	19	21	13	20	12	—	5
179	139	305	6	5	2	279	29	2	2	6	—	196	38	—	84	295	10	6	7	8	12	2	—	137	159	87	115	87	5	24
212	156	355	6	5	2	326	31	2	3	6	—	236	42	—	90	338	10	9	11	15	15	2	—	156	180	100	135	99	5	29
7	—	6	1	—	—	7	—	—	—	—	—	2	1	—	4	6	1	—	—	—	1	—	—	3	3	3	2	1	—	1
17	9	26	—	—	—	25	—	1	—	—	—	14	1	—	11	23	1	1	1	1	3	—	11	11	10	10	5	1	—	1
24	9	32	1	—	—	32	—	1	—	—	—	16	2	—	15	29	2	1	1	1	4	—	14	14	13	12	6	1	1	1
—	1	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
9	—	9	—	—	—	9	—	—	—	—	—	5	1	—	3	8	—	—	1	—	1	—	—	2	6	3	5	—	—	1
9	1	10	—	—	—	10	—	—	—	—	—	6	1	—	3	9	—	—	1	—	1	—	—	2	7	3	6	—	—	1
33	10	42	1	—	—	42	—	1	—	—	—	22	3	—	18	38	2	1	2	1	5	—	—	16	21	16	18	6	1	2

Vigaste laste vanadus — Age des enfants infirmes

1	2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21																				22	
	0-1	1-2	2-3	3-4	4-5	5-6	6-7	7-8	8-9	9-10	10-11	11-12	12-13	13-14	14-15	15-16	16-17	17-18	18-19	Tähendamata Non indiqués		Kokku Total
Parandamata vigastest: — <i>Infirmités incurables:</i>																						
Käsitöövõimulised — <i>Exigeant l'hospital. dans le but d'apprendre un métier</i>											1	1		1	3		1	1				8
Töövõimetud — <i>Exigeant l'hospitalisation comme inaptes au travail . . .</i>								1		1												2
Mittekodutarvitajad: — <i>N'exigeant pas l'hospitalisation:</i>																						
Ravitsemist tarvitajad — <i>Exigeant un traitement en dispensaires . . . . .</i>	1						3								1	1	3	1	1			3
	2								1						1	1	3	1	1			8
	3						3		3						1	1	3	1	1			11
Hoolekannet mittetarvitajad — <i>N'exigeant pas l'assistance publique . . . . .</i>	1					1						1	1	2	1	1	4	1	1	1		1
	2										1	1	2	1	1	4	1	1	1	1		13
	3					1					1	1	2	1	1	4	1	1	1	1		14
Kokku — Total						1	3		1		1	1	2	2	2	7	2	2	1			25
Kõik vigased kokku — Totalité des infirmes	1																					12
	2																					56
	3	1			2	1	5	3	3	2	7	7	3	8	8	8	4	5	1			68
Viru maakond																						
Kodutarvitajad — <i>Exigeant l'hospitalisation:</i>																						
Ravitsemist tarvitajad — <i>Exigeant un traitement . . . . .</i>	1				1																	1
	2								3	2	3	3	5	5	6	6	1	3	3			40
	3				1				3	2	3	3	5	5	6	6	1	3	3			41
Parandamata vigased — <i>Infirmités incurables . . . . .</i>	1					1	1															2
	2										1	1	3			1	2	2				10
	3					1	1				1	1	3			1	2	2				12
Kokku — Total					1	1	1		3	3	3	4	8	5	6	7	3	5	3			53
Parandamata vigastest: — <i>Infirmités incurables:</i>																						
Käsitöövõimulised — <i>Exigeant l'hospital. dans le but d'apprendre un métier</i>						1	1				1		1	3			1		2			10
Töövõimetud — <i>Exigeant l'hospitalisation comme inaptes au travail . . .</i>																		2				2
Mittekodutarvitajad: — <i>N'exigeant pas l'hospitalisation:</i>																						
Ravitsemist tarvitajad — <i>Exigeant un traitement en dispensaires . . . . .</i>	1						1															1
	2										1				2	1	1					5
	3						1				1				2	1	1					6
Hoolekannet mittetarvitajad — <i>N'exigeant pas l'assistance publique . . . . .</i>	1							2														2
	2									1	1	1	1		1		3	1	2			11
	3							2		1	1	1	1		1		3	1	2			13
Kokku — Total						1	2		1	2	1	1		3	1	4	1	2				19
Kõik vigased kokku — Totalité des infirmes	1																					6
	2																					66
	3					1	1	2	2	3	4	5	5	9	5	9	8	7	6	5		72

Vigaste arv Nombre des infirmes		Vigaste laste												Vigastest lastest saavad Enfants infirmes												Varandusline seis Conditions matérielles				
		Riik-kondsus Sujets				Rahvus — Nationalité								Usk Confession				Ülespidamist Entretien par				Abiraha Subsidies par								
Poislast Garçons	Tütarlast Filles	Eesti Esthoniens	Vene Russes	Teised Autres	Tähendamata Non indiqués	Eestlased Esthoniens	Venelased Russes	Sakslased Allemande	Lätlased Lettone	Muud Autres	Tähendamata Non indiqués	Ev. Lutheriuse Luthérienne	Ap. õig. usku Orthodoxe	Teised Autres	Tähendamata Non indiqués	Vanematelt Les parents	Sugulaselt Les membr. de la par.	Teadmata Par d'inconnus	Tähendamata Non indiqués	Riigilt — L'État	Kogukonnalt Les communes	Seltsidelt Les sociétés	Eraisikutelt Les person. privées	Tähendamata Non indiqués	Ei saa Not subsidies	Varanduseta Indigents	Kehv Dans la gêne	Keskmine Moyennes	Jõukas Bien situés	Tähendamata Non indiqués
23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53
8	—	8	—	—	—	8	—	—	—	—	—	5	—	—	3	7	—	—	1	—	1	—	—	2	5	3	4	—	—	1
1	1	2	—	—	—	2	—	—	—	—	—	1	1	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2	—	—	—	—
2	1	3	—	—	—	3	—	—	—	—	—	1	—	—	2	3	—	—	—	—	—	—	—	2	1	1	1	1	—	—
6	2	8	—	—	—	8	—	—	—	—	—	6	—	—	2	8	—	—	—	—	1	1	—	3	3	2	1	4	1	—
8	3	11	—	—	—	11	—	—	—	—	—	7	—	—	4	11	—	—	—	—	1	1	—	5	4	3	2	5	1	—
1	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—
10	3	13	—	—	—	13	—	—	—	—	—	11	—	—	2	12	1	—	—	—	1	—	—	1	11	2	5	6	—	—
11	3	14	—	—	—	14	—	—	—	—	—	12	—	—	2	13	1	—	—	—	1	—	—	2	11	2	5	7	—	—
19	6	25	—	—	—	25	—	—	—	—	—	19	—	—	6	24	1	—	—	—	2	1	—	7	15	5	7	12	1	—
10	2	11	1	—	—	12	—	—	—	—	—	5	1	—	6	11	1	—	—	—	1	—	—	6	5	4	4	3	—	1
42	14	56	—	—	—	55	—	1	—	—	—	36	2	—	18	51	2	1	2	1	6	1	—	17	31	17	21	15	2	1
52	16	67	1	—	—	67	—	1	—	—	—	41	3	—	24	62	3	1	2	1	7	1	—	23	36	21	25	18	2	2
—	1	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—
21	19	39	—	—	1	37	2	—	—	—	1	35	—	—	5	37	1	1	1	1	2	—	—	9	28	10	14	15	—	1
21	20	40	—	—	1	37	3	—	—	—	1	35	1	—	5	38	1	1	1	1	2	—	—	9	29	11	14	15	—	1
1	1	2	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	2	—	—	—
6	4	10	—	—	—	7	3	—	—	—	—	1	4	—	5	7	—	3	—	—	—	—	—	4	6	6	3	—	1	—
7	5	12	—	—	—	8	4	—	—	—	—	1	4	—	7	9	—	3	—	—	—	—	—	5	7	6	5	—	1	—
28	25	52	—	—	1	45	7	—	—	—	1	36	5	—	12	47	1	4	1	1	2	—	—	14	36	17	19	15	1	1
5	5	10	—	—	—	7	3	—	—	—	—	—	3	—	7	8	—	2	—	—	—	—	—	4	6	5	5	—	—	—
2	—	2	—	—	—	1	1	—	—	—	—	1	1	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	1	—
1	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—
3	2	5	—	—	—	5	—	—	—	—	—	2	—	—	3	5	—	—	—	—	—	—	—	3	2	1	2	2	—	—
4	2	6	—	—	—	6	—	—	—	—	—	3	—	—	3	6	—	—	—	—	—	—	—	3	3	2	2	2	—	—
2	—	2	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	1	1	—	—
9	2	11	—	—	—	11	—	—	—	—	—	7	—	—	4	10	1	—	—	—	—	—	—	2	8	2	6	3	—	—
11	2	13	—	—	—	13	—	—	—	—	—	7	—	—	6	12	1	—	—	—	1	—	—	3	9	2	7	4	—	—
15	4	19	—	—	—	19	—	—	—	—	—	10	—	—	9	18	1	—	—	—	1	—	—	6	12	4	9	6	—	—
4	2	6	—	—	—	4	2	—	—	—	—	1	1	—	4	6	—	—	—	—	—	—	—	2	4	2	3	1	—	—
39	27	65	—	—	1	60	5	—	—	—	1	45	4	—	17	59	2	4	1	2	2	—	—	18	44	19	25	20	1	1
43	29	71	—	—	1	64	7	—	—	—	1	46	5	—	21	65	2	4	1	2	2	—	—	20	48	21	28	21	1	1

Vigaste arv Nombre des infirmes		Vigaste laste																Vigastest lastest saavad Enfants infirmes										Varandusline seis Conditions matérielles				
Poislast Garçons	Tutlast Filles	Riikkondsus Sujets				Rahvus — Nationalité								Usk Confession				Ülespidamist Entretenus par				Abiraha Subsidiés par						Varanduseta Indigents	Kehv Dans la gêne	Keskmise Moyennes	Jõukas Bien situés	Täheadamata Non indiqués
		Eesti Esthoniens	Vene Russes	Teised Autres	Täheadamata Non indiqués	Eestlased Esthoniens	Venelased Russes	Sakslased Allemands	Lätlased Létones	Muud Autres	Täheadamata Non indiqués	Ev. Lutheriuse Luthérienne	Ap. õig. usku Orthodoxe	Teised Autres	Täheadamata Non indiqués	Vanematelt Les parents	Sugulastelt Les membr. de la par.	Teadmata Par d'inconnus	Täheadamata Non indiqués	Riigilt — L'État	Kogukonnalt Les communes	Seltsiltelt Les sociétés	Eraisikutelt Les person. privées	Täheadamata Non indiqués	Ei saa Non subsidiés							
23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53		
4	—	4	—	—	—	4	—	—	—	—	—	2	1	—	1	4	—	—	—	1	1	—	—	1	1	4	—	—	—	—		
14	10	24	—	—	—	23	—	—	1	—	—	16	1	—	7	24	—	—	—	1	—	—	—	11	12	9	5	10	—	—		
18	10	28	—	—	—	27	—	—	1	—	—	18	2	—	8	28	—	—	—	2	1	—	—	12	13	13	5	10	—	—		
3	1	4	—	—	—	4	—	—	—	—	—	4	—	—	—	4	—	—	—	—	1	—	—	—	3	3	1	—	—	—		
4	4	8	—	—	—	8	—	—	—	—	—	3	1	—	4	7	—	1	—	—	—	—	—	5	3	6	1	1	—	—		
7	5	12	—	—	—	12	—	—	—	—	—	7	1	—	4	11	—	1	—	—	1	—	—	5	6	9	2	1	—	—		
25	15	40	—	—	—	39	—	—	1	—	—	25	3	—	12	39	—	1	—	2	2	—	—	17	19	22	7	11	—	—		
7	4	11	—	—	—	11	—	—	—	—	—	6	1	—	4	10	—	1	—	—	1	—	—	5	5	9	1	1	—	—		
—	1	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—		
2	2	4	—	—	—	4	—	—	—	—	—	3	—	—	1	4	—	—	—	—	—	—	—	3	1	1	1	2	—	—		
2	2	4	—	—	—	4	—	—	—	—	—	3	—	—	1	4	—	—	—	—	—	—	—	3	1	1	1	2	—	—		
1	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—		
7	7	14	—	—	—	14	—	—	—	—	—	7	—	—	7	11	2	1	—	—	1	—	—	4	9	3	4	7	—	—		
8	7	15	—	—	—	15	—	—	—	—	—	7	—	—	8	12	2	1	—	—	1	—	—	5	9	3	5	7	—	—		
10	9	19	—	—	—	19	—	—	—	—	—	10	—	—	9	16	2	1	—	—	1	—	—	8	10	4	6	9	—	—		
8	1	9	—	—	—	9	—	—	—	—	—	6	1	—	2	9	—	—	—	—	2	—	—	2	4	7	2	—	—	—		
27	23	50	—	—	—	49	—	—	1	—	—	29	2	—	19	46	2	2	—	1	1	—	—	23	25	19	11	20	—	—		
35	24	59	—	—	—	58	—	—	1	—	—	35	3	—	21	55	2	2	—	2	3	—	—	25	29	26	13	20	—	—		
5	5	10	—	—	—	8	—	—	—	2	—	2	—	—	8	9	—	—	1	—	—	—	—	7	3	2	3	4	1	—		
21	5	26	—	—	—	24	—	1	—	1	—	5	1	—	20	25	1	—	—	1	—	—	—	1	11	13	7	9	10	—		
26	10	36	—	—	—	32	—	1	—	3	—	7	1	—	28	34	1	—	1	1	—	—	—	1	18	16	9	12	14	1		
—	1	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—		
10	8	18	—	—	—	17	—	—	—	—	1	7	1	1	9	17	1	—	—	1	—	—	—	6	11	1	11	6	—	—		
10	9	19	—	—	—	18	—	—	—	—	1	7	1	1	10	18	1	—	—	1	—	—	—	7	11	1	12	6	—	—		
36	19	55	—	—	—	50	—	1	—	3	1	14	2	1	38	52	2	—	1	2	—	—	1	25	27	10	24	20	1	—		
10	7	17	—	—	—	16	—	—	—	—	1	7	1	1	8	16	1	—	—	1	—	—	—	6	10	—	11	6	—	—		
—	2	2	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	1	—	—	—		

		Vigaste laste vanadus — Age des enfants infirmes																					
		0-1	1-2	2-3	3-4	4-5	5-6	6-7	7-8	8-9	9-10	10-11	11-12	12-13	13-14	14-15	15-16	16-17	17-18	18-19	Tähendamata Non indiqués	Kokku Total	
1		2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	
Mittetekodutarvitajad: — <i>N'exigeant pas l'hospitalisation:</i>																							
Ravitsemist tarvitajad — <i>Exigeant un traitement en dispensaires</i>	1					1																1	
	2									1		1	2	2	2	2	2		1	1		14	
	3						1			1		1	2	2	2	2	2		1	1		15	
Hoolekannet mittetarvitajad — <i>N'exigeant pas l'assistance publique</i>	1		1	1	1	1	2	1														7	
	2									4	1	2	4	2	5	6	4	5	3			36	
	3		1	1	1	1	2	1		4	1	2	4	2	5	6	4	5	3			43	
Kokku — Total			1	1	1	1	3	1		5	1	3	6	4	7	8	6	5	4	1		58	
Kõik vigased kokku — <i>Totalité des infirmes</i>	1																					19	
	2																					94	
	3		3	1	2	3	4	3	3	11	6	7	7	10	12	11	10	9	8	3		113	
Saare maakond																							
Kodutarvitajad: — <i>Exigeant l'hospitalisation:</i>																							
Ravitsemist tarvitajad — <i>Exigeant un traitement</i>	1		1	2	1	2	1	1	3													11	
	2									1	5	4	3	4	3	3	3	3	5	2		36	
	3		1	2	1	2	1	1	3	1	5	4	3	4	3	3	3	3	5	2		47	
Parandamata vigased — <i>Infirmités incurables</i>	1			1			1		2													4	
	2								1	5	2	3	4	4	2	4	2	4				31	
	3			1			1		2	1	5	2	3	4	4	2	4	2	4			35	
Kokku — Total			1	3	1	2	2	1	5	2	10	6	6	8	7	5	7	5	9	2		82	
Parandamata vigastest: — <i>Infirmités incurables:</i>																							
Käsitõõvõimulised — <i>Exigeant l'hospital. dans le but d'apprendre un métier</i>																							
Tõõvõimetud — <i>Exigeant l'hospitalisation comme incapables au travail</i>																							
				1			1		2	1	4	1	3	4	4	2	4	1	4			32	
Mittetekodutarvitajad: — <i>N'exigeant pas l'hospitalisation:</i>																							
Ravitsemist tarvitajad — <i>Exigeant un traitement en dispensaires</i>	1				1																	1	
	2																						
	3				1																	1	
Hoolekannet mittetarvitajad — <i>N'exigeant pas l'assistance publique</i>	1																						
	2									2		1		2	1	6	2	3	1	2		20	
	3									2		1		2	1	6	2	3	1	2		20	
Kokku — Total					1					2		1		2	1	6	2	3	1	2		21	
Kõik vigased kokku — <i>Totalité des infirmes</i>	1																					16	
	2																					87	
	3		1	3	2	2	2	1	5	4	10	7	6	10	8	11	9	8	10	4		103	
Pärnu maakond																							
Kodutarvitajad: — <i>Exigeant l'hospitalisation:</i>																							
Ravitsemist tarvitajad — <i>Exigeant un traitement</i>	1						1		2													3	
	2										3	5	2	6	2	1						22	
	3						1		2		3	5	2	6	2	1			3			25	
Parandamata vigased — <i>Infirmités incurables</i>	1							2	1													3	
	2									1		1		2	3		3		2			12	
	3							2	1	1		1		2	3		3		2			15	
Kokku — Total							1	2	3	1	3	6	2	8	5	1	3		5			40	

Vigaste laste vanadus — Age des enfants infirmes

1	2-21																				22	
	0-1	1-2	2-3	3-4	4-5	5-6	6-7	7-8	8-9	9-10	10-11	11-12	12-13	13-14	14-15	15-16	16-17	17-18	18-19	Tähendamata Non indiqués	Kokku Total	
Parandamata vigastest: — <i>Infirmités incurables:</i>																						
Käsitõõvimulised — <i>Exigeant l'hospital. dans le but d'apprendre un métier</i>								1		1			2	2		3		2				11
Tõõvõimetud — <i>Exigeant l'hospitalisation comme inaptes au travail . .</i>							1	1			1			1								4
Mittekodutarvitajad: — <i>N'exigeant pas l'hospitalisation:</i>																						
Ravitsemist tarvitajad — <i>Exigeant un traitement en dispensaires . . . . .</i>	1				1																	1
	2				1										1							1
	3				1										1							2
Hoolekannet mittetarvitajad — <i>N'exigeant pas l'assistance publique . . . . .</i>	1				1	2	2															5
	2				1	2	2				3	3	2		5	3	4	1	2			26
	3				1	2	2	3			3	3	2	5	3	4	1	2				31
Kokku — Total					1	1	2	2	3		3	3	2	6	3	4	1	2				33
Kõik vigased kokku — Totalité des infirmes	1																					12
	2																					61
	3				1	2	4	5	4	3	9	5	10	11	4	7	1	7				73
Viljandi maakond																						
Kodutarvitajad: — <i>Exigeant l'hospitalisation:</i>																						
Ravitsemist tarvitajad — <i>Exigeant un traitement . . . . .</i>	1										3	1	5	1		1	3					17
	2										3	1	5	1		1	3					17
	3										3	1	5	1		1	3					17
Parandamata vigased — <i>Infirmités incurables . . . . .</i>	1				1	1	1															3
	2				1	1	1				3	1	3		4		1	1				15
	3				1	1	1				3	1	3		4		1	1		2		18
Kokku — Total						1	1	1		6	2	8	1	4	1	4	1	3	2			35
Parandamata vigastest: — <i>Infirmités incurables:</i>																						
Käsitõõvimulised — <i>Exigeant l'hospital. dans le but d'apprendre un métier</i>											3	1	2		3		1	1		2		13
Tõõvõimetud — <i>Exigeant l'hospitalisation comme inaptes au travail . .</i>						1	1	1				1		1								5
Mittekodutarvitajad: — <i>N'exigeant pas l'hospitalisation:</i>																						
Ravitsemist tarvitajad — <i>Exigeant un traitement en dispensaires . . . . .</i>	1																					
	2																					1
	3																					1
Hoolekannet mittetarvitajad — <i>N'exigeant pas l'assistance publique . . . . .</i>	1				1																	1
	2								2		2	1	4	3	1	3	2	1	2			21
	3				1				2		2	1	4	3	1	3	2	1	2			22
Kokku — Total						1			2		2	1	4	3	1	3	2	2	2			23
Kõik vigased kokku — Totalité des infirmes	1																					4
	2																					54
	3					2	1	1	2	6	4	9	5	7	2	7	3	5	4			58

Vigaste arv Nombre des infirmes		Vigaste laste												Vigastest lastest saavad Enfants infirmes												Varandusline seis Conditions matérielles					
		Riikkondsus Sujets				Rahvus — Nationalité								Usk Confession				Ülespidamist Entretenus par				Abiraha Subsidiés par									
Poisilast Garçons	Tütarlasi Filles	Eesti Esthoniens	Vene Russes	Teised Autres	Tähendamata Non indiqués	Eestlased Esthoniens	Venelased Russes	Saklased Allemande	Lätlased Lettone	Muud Autres	Tähendamata Non indiqués	Ev. Lutheriuse Luthérienne	Ap. õig. usku Orthodoxe	Teised Autres	Tähendamata Non indiqués	Vanametelt Les parents	Sugulastelt Les membr. de la par.	Teadmata Par d'inconnus	Tähendamata Non indiqués	Riigilt — L'Etat	Kogukonnalt Les communes	Selsidelt Les sociétés	Eraisikutelt Les personn. privées	Tähendamata Non indiqués	Ei saa Non subsidiés	Varanduseta Indigents	Kehv Dans la gêne	Keskmine Moyennes	Jõukas Bien situés	Tähendamata Non indiqués	
23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	
8	3	11	—	—	—	11	—	—	—	—	—	—	—	—	11	11	—	—	—	—	—	—	—	4	7	3	5	3	—	—	
3	1	4	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	4	3	1	—	—	—	—	—	—	1	3	2	2	—	—	—	
1	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
—	1	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—	—	—
1	1	2	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	2	1	1	—	—	—	—	—
4	1	5	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	5	5	—	—	—	—	—	—	—	2	3	3	2	—	—	—	—
18	8	26	—	—	—	26	—	—	—	—	—	2	—	—	24	26	—	—	—	—	—	—	—	11	12	11	9	5	—	1	
22	9	31	—	—	—	31	—	—	—	—	—	2	—	—	29	31	—	—	—	—	—	—	—	13	15	14	11	5	—	1	
23	10	33	—	—	—	33	—	—	—	—	—	2	—	—	31	33	—	—	—	—	3	—	—	14	16	15	11	6	—	1	
10	2	12	—	—	—	12	—	—	—	—	—	—	—	—	12	11	1	—	—	—	—	—	—	5	7	6	4	2	—	—	
34	27	61	—	—	—	61	—	—	—	—	—	4	1	—	56	59	2	—	—	—	1	4	—	26	30	21	24	14	—	2	
44	29	73	—	—	—	73	—	—	—	—	—	4	1	—	68	70	3	—	—	—	1	4	—	31	37	27	28	16	—	2	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
13	4	17	—	—	—	17	—	—	—	—	—	5	2	—	10	17	—	—	—	—	1	—	—	3	13	5	9	—	2	1	
13	4	17	—	—	—	17	—	—	—	—	—	5	2	—	10	17	—	—	—	—	1	—	—	3	13	5	9	—	2	1	
1	2	3	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	3	2	1	—	—	—	—	—	—	1	2	1	2	—	—	—	—
9	6	15	—	—	—	15	—	—	—	—	—	2	—	—	13	14	1	—	—	—	1	1	—	4	9	9	4	—	—	2	
10	8	18	—	—	—	18	—	—	—	—	—	2	—	—	16	16	2	—	—	—	1	1	—	5	11	10	6	—	—	2	
23	12	35	—	—	—	35	—	—	—	—	—	7	2	—	26	33	2	—	—	—	2	1	—	8	24	15	15	—	2	3	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8	5	13	—	—	—	13	—	—	—	—	—	1	—	—	12	13	—	—	—	—	1	—	—	4	8	9	3	—	—	1	
2	3	5	—	—	—	5	—	—	—	—	—	1	—	—	4	3	2	—	—	—	1	—	—	1	3	1	3	—	—	1	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	1	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
—	1	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
—	1	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
15	6	21	—	—	—	21	—	—	—	—	—	4	1	—	16	14	4	1	2	—	2	—	—	7	12	10	6	1	2	2	
15	7	22	—	—	—	22	—	—	—	—	—	4	1	—	17	14	5	1	2	—	3	—	—	7	12	11	6	1	2	2	
15	8	23	—	—	—	23	—	—	—	—	—	4	1	—	18	15	5	1	2	—	3	—	—	7	13	11	6	2	2	2	
1	3	4	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	4	2	2	—	—	—	1	—	—	1	2	2	2	—	—	—	
37	17	54	—	—	—	54	—	—	—	—	—	11	3	—	40	46	5	1	2	—	2	—	—	14	35	24	19	2	4	5	
38	20	58	—	—	—	58	—	—	—	—	—	11	3	—	44	48	7	1	2	—	2	—	—	15	57	26	21	2	4	5	

Vigaste arv Nombre des infirmes		Vigaste laste												Vigastest lastest saavad Enfants infirmes												Varandusline seis Conditions matérielles				
		Riikkondsus Sujets				Rahvus — Nationalité								Usk Confession				Ülespidamist Entretenus par				Abiraha Subsidiés par								
Poislast Garçons	Tütarlast Filles	Esti Esthoniens	Vene Russes	Teised Autres	Tähendamata Non indiqués	Eestlased Esthoniens	Venelased Russes	Sakslased Allemands	Lätlased Lettone	Muud Autres	Tähendamata Non indiqués	Ev. Lutheruse Luthérienne	Ap. õig. usku Orthodoxe	Teised Autres	Tähendamata Non indiqués	Vanamatelt Les parents	Sugulastelt Les memb. de la par.	Teadmata Par d'inconnus	Tähendamata Non indiqués	Riigilt — L'Etat	Kogukonnalt Les communes	Seltsidelt Les sociétés	Eraikutelt Les person. privées	Tähendamata Non indiqués	Ei saa Non subsidiés	Varanduseta Indigents	Kehv Dans la gêne	Keskmine Moyennes	Jõukas Bien situés	Tähendamata Non indiqués
23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53
4	5	7	2	—	—	7	2	—	—	—	—	4	—	—	5	8	1	—	—	—	—	—	—	9	—	3	1	4	—	1
31	15	46	—	—	—	42	3	1	—	—	—	9	1	—	36	41	3	1	1	1	4	—	—	18	23	16	19	9	1	1
35	20	53	2	—	—	49	5	1	—	—	—	13	1	—	41	49	4	1	1	1	4	—	—	27	23	19	20	13	1	2
1	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
15	6	21	—	—	—	18	3	—	—	—	—	3	—	—	18	14	7	—	—	—	—	—	—	—	15	4	12	5	—	—
16	6	22	—	—	—	18	4	—	—	—	—	3	—	—	19	15	7	—	—	—	—	—	—	6	16	4	13	5	—	—
51	26	75	2	—	—	67	9	1	—	—	—	16	1	—	60	64	11	1	1	1	4	—	—	33	39	23	33	18	1	2
14	4	18	—	—	—	15	3	—	—	—	—	3	—	—	15	12	6	—	—	—	—	—	—	4	14	3	11	4	—	—
2	2	4	—	—	—	3	1	—	—	—	—	—	—	—	4	3	1	—	—	—	—	—	—	2	2	1	2	1	—	—
1	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—
11	3	14	—	—	—	14	—	—	—	—	—	3	—	—	11	11	3	—	—	—	1	—	—	5	8	4	4	4	—	2
12	3	15	—	—	—	15	—	—	—	—	—	4	—	—	11	12	3	—	—	—	—	—	—	6	8	5	4	4	—	2
2	2	4	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	4	4	—	—	—	—	—	—	—	2	2	1	1	2	—	—
12	5	15	1	1	—	14	2	1	—	—	—	2	—	—	15	16	1	—	—	—	—	—	—	6	11	3	13	—	—	1
14	7	19	1	1	—	18	2	1	—	—	—	2	—	—	19	20	1	—	—	—	—	—	—	8	13	4	14	2	—	1
26	10	34	1	1	—	33	2	1	—	—	—	6	—	—	30	32	4	—	—	—	1	—	—	14	21	9	18	6	—	3
8	7	13	2	—	—	12	3	—	—	—	—	5	—	—	10	14	1	—	—	—	—	—	—	12	3	5	3	6	—	1
69	29	96	1	1	—	88	8	2	—	—	—	17	1	—	80	82	14	1	1	1	5	—	—	35	57	27	48	18	1	4
77	36	109	3	1	—	100	11	2	—	—	—	22	1	—	90	96	15	1	1	1	5	—	—	47	60	32	51	24	1	5
2	—	2	—	—	—	2	—	—	—	—	—	1	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—	—	—	—
9	4	13	—	—	—	13	—	—	—	—	—	5	3	—	5	13	—	—	—	—	1	—	—	4	8	4	4	5	—	—
11	4	15	—	—	—	15	—	—	—	—	—	6	3	—	6	15	—	—	—	—	1	—	—	4	10	6	4	5	—	—
—	1	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—
2	5	7	—	—	—	7	—	—	—	—	—	—	1	—	6	5	2	—	—	—	1	—	—	3	3	4	2	1	—	—
2	6	7	—	1	—	7	—	—	1	—	—	—	1	—	7	6	2	—	—	—	1	—	—	3	4	5	2	1	—	—
13	10	22	—	1	—	22	—	—	1	—	—	6	4	—	13	21	2	—	—	—	2	—	—	7	14	11	6	6	—	—
2	6	7	—	1	—	7	—	—	1	—	—	—	1	—	7	6	2	—	—	—	—	—	—	3	4	5	2	1	—	—

		Vigaste laste vanadus — Age des enfants infirmes																					
		0-1	1-2	2-3	3-4	4-5	5-6	6-7	7-8	8-9	9-10	10-11	11-12	12-13	13-14	14-15	15-16	16-17	17-18	18-19	Tähenamata Non indiqués	Kokku Total	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22		
Mittekodutarvitajad: — <i>N'exigeant pas l'hospitalisation:</i>																							
Ravitsemist tarvitajad — <i>Exigeant un traitement en dispensaires</i>	{ 1 2 3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Hoolekannet mittetarvitajad — <i>N'exigeant pas l'assistance publique</i>	{ 1 2 3	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	1	1	3	—	2	1	2	—	—	1	
Kokku — Total		—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	1	1	3	—	2	1	2	—	—	12	
Kõik vigased kokku — <i>Totalité des infirmes</i>	{ 1 2 3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	
		—	—	—	—	—	1	1	2	1	1	5	2	3	4	3	2	3	6	—	1	31	
		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	35	
Võru maakond																							
Kodutarvitajad: — <i>Exigeant l'hospitalisation:</i>																							
Ravitsemist tarvitajad — <i>Exigeant un traitement</i>	{ 1 2 3	—	—	1	1	—	2	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	
Parandamata vigased — <i>Infirmités incurables</i>	{ 1 2 3	—	—	1	1	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	41	
		—	—	1	1	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	50	
		—	—	—	—	—	—	—	2	—	1	2	2	—	3	3	3	—	1	—	—	5	
		—	—	1	1	1	—	2	2	—	1	2	2	—	3	3	3	—	1	—	—	17	
Kokku — Total		—	—	1	2	1	3	—	7	5	4	9	6	5	5	9	5	4	4	2	—	72	
Parandamata vigastest: — <i>Infirmités incurables:</i>																							
Käsitõõvõimulised — <i>Exigeant l'hospital. dans le but d'apprendre un métier</i>																							
Tõõvõimetud — <i>Exigeant l'hospitalisation comme inaptes au travail</i>		—	—	—	1	1	—	1	2	—	1	2	2	—	3	3	3	—	1	—	—	20	
Mittekodutarvitajad: — <i>N'exigeant pas l'hospitalisation:</i>																							
Ravitsemist tarvitajad — <i>Exigeant un traitement en dispensaires</i>	{ 1 2 3	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	
		—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	
		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	
Hoolekannet mittetarvitajad — <i>N'exigeant pas l'assistance publique</i>	{ 1 2 3	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	
		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	
		—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	30	
		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	32	
Kokku — Total		—	—	—	1	2	—	—	1	—	—	1	7	5	5	2	4	3	5	3	—	39	
Kõik vigased kokku — <i>Totalité des infirmes</i>	{ 1 2 3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	18	
		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	93	
		—	—	1	3	3	3	—	8	5	4	10	13	10	10	11	9	7	9	5	—	111	
Petseri maakond																							
Kodutarvitajad: — <i>Exigeant l'hospitalisation:</i>																							
Ravitsemist tarvitajad — <i>Exigeant un traitement</i>	{ 1 2 3	—	—	—	1	1	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	
		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20	
		—	—	—	1	1	1	2	—	6	1	4	—	2	1	3	1	1	—	1	—	25	
Parandamata vigased — <i>Infirmités incurables</i>	{ 1 2 3	—	—	—	4	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	
		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	
		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14	
		—	—	—	4	2	1	—	—	3	1	—	1	—	2	3	1	2	1	—	—	14	
Kokku — Total		—	—	—	5	3	2	2	—	9	2	4	1	2	3	6	2	3	1	1	—	46	

Vigaste arv Nombre des infirmes		Vigaste laste												Vigastest lastest saavad Enfants infirmes												Varandusline seis Conditions matérielles				
		Riikmondsus Sujets				Rahvus — Nationalité				Usk Confession				Ülespidamist Entretenus par				Abiraha Subsidés par												
Poislast Garçons	Tütarlast Filles	Estli Esthoniens	Vene Russes	Teised Autres	Tähendamata Non indiqués	Eestlased Esthoniens	Venelased Russes	Sakslased Allemande	Lätlased Lettone	Muud Autres	Tähendamata Non indiqués	Ev. Lutheruse Luthérienne	Ap. õig. usku Orthodoxe	Teised Autres	Tähendamata Non indiqués	Vanamalt Les parents	Sugulastelt Les membr. de la par.	Teadmata Par d'inconnus	Tähendamata Non indiqués	Riigilt — L'État	Kogukonnalt Les communes	Seltsidelt Les sociétés	Eraisikutelt Les person. privées	Tähendamata Non indiqués	Ei saa Non subsidés	Varanduseta Indigents	Kehv Dans la gêne	Keskmine Moyennes	Jõukas Bien situés	Tähendamata Non indiqués
23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7	1	11	—	—	—	11	—	—	—	—	—	1	—	—	—	10	10	1	—	—	1	—	—	1	2	8	—	—	—	—
7	4	12	—	—	—	12	—	—	—	—	—	1	—	—	—	11	11	—	—	—	—	—	—	3	8	8	1	—	—	—
7	5	12	—	—	—	12	—	—	—	—	—	1	—	—	11	11	1	—	—	—	1	—	—	3	8	8	1	3	—	—
2	2	3	—	1	—	3	—	—	1	—	—	1	—	—	3	4	—	—	—	—	—	—	—	1	3	3	—	—	—	—
18	13	31	—	—	—	31	—	—	—	—	—	6	4	—	21	28	3	—	—	—	3	—	—	9	19	10	7	8	—	—
20	15	34	—	1	—	34	—	—	1	—	—	7	4	—	24	32	3	—	—	—	3	—	—	10	22	19	7	9	—	—
6	3	9	—	—	—	9	—	—	—	—	—	5	—	—	4	9	—	—	—	—	—	—	—	4	5	5	2	2	—	—
26	15	41	—	—	—	40	—	—	—	—	—	24	4	—	13	38	3	—	—	—	2	—	—	7	32	11	17	13	—	—
32	18	50	—	—	—	49	—	1	—	—	—	29	4	—	17	47	3	—	—	—	2	—	—	11	37	16	19	15	—	—
2	3	5	—	—	—	5	—	—	—	—	—	5	—	—	—	4	1	—	—	—	—	—	—	5	—	2	2	3	—	—
8	9	17	—	—	—	17	—	—	—	—	—	7	1	—	9	16	1	—	—	—	3	—	—	2	12	8	6	2	1	—
10	12	22	—	—	—	22	—	—	—	—	—	12	1	—	9	20	2	—	—	—	3	—	—	2	17	8	8	5	1	—
42	30	72	—	—	—	71	—	1	—	—	—	41	5	—	26	67	5	—	—	—	5	—	—	13	54	24	27	20	1	—
10	10	20	—	—	—	20	—	—	—	—	—	10	1	—	9	18	2	—	—	—	3	—	—	2	15	8	7	4	1	—
—	2	2	—	—	—	2	—	—	—	—	—	2	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	1	1	—	—
1	1	2	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	1	1	—	—
1	4	5	—	—	—	5	—	—	—	—	—	1	—	—	4	5	—	—	—	—	—	—	—	5	—	1	2	1	1	—
2	5	7	—	—	—	7	—	—	—	—	—	1	—	—	6	7	—	—	—	—	—	—	—	7	—	1	3	2	1	—
1	1	2	—	—	—	2	—	—	—	—	—	2	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	1	1	—	—
22	8	29	—	1	—	27	2	1	—	—	—	11	2	—	17	27	3	—	—	—	1	—	—	10	19	9	10	9	2	—
23	9	31	—	1	—	29	2	1	—	—	—	13	2	—	17	29	3	—	—	—	1	—	—	10	21	9	11	10	2	—
25	14	38	—	1	—	36	2	1	—	—	—	14	2	—	23	36	3	—	—	—	1	—	—	10	28	10	14	12	3	—
10	8	18	—	—	—	18	—	—	—	—	—	12	—	—	6	17	1	—	—	—	—	—	—	4	14	5	6	7	—	—
57	36	92	—	1	—	89	2	2	—	—	—	43	7	—	43	86	7	—	—	—	6	—	—	19	68	29	35	25	4	—
67	44	110	—	1	—	107	2	2	—	—	—	55	7	—	49	103	8	—	—	—	6	—	—	23	82	34	41	32	4	—
—	5	3	1	—	1	—	5	—	—	—	—	—	5	—	—	3	—	—	2	—	—	—	—	—	4	2	1	1	—	1
11	9	20	—	—	—	5	14	—	1	—	—	1	19	—	19	1	—	—	—	—	—	—	—	20	2	2	16	2	—	—
11	14	23	1	—	1	5	19	—	1	—	—	1	24	—	22	1	—	—	—	—	—	—	—	24	4	17	3	—	—	1
7	—	7	—	—	—	3	4	—	—	—	—	—	—	—	7	7	—	—	—	—	—	—	—	7	1	6	—	—	—	—
11	3	14	—	—	—	6	8	—	—	—	—	12	—	—	2	11	3	—	—	—	—	—	—	10	4	2	8	4	—	—
18	3	21	—	—	—	9	12	—	—	—	—	12	—	—	9	18	3	—	—	—	—	—	—	10	11	3	14	4	—	—
29	17	44	1	—	1	14	31	—	1	—	—	13	24	—	9	40	4	—	2	—	—	—	—	10	35	7	31	7	—	1

Vigaste laste vanadus — Age des enfants infirmes

1	2-21																				22		
	0-1	1-2	2-3	3-4	4-5	5-6	6-7	7-8	8-9	9-10	10-11	11-12	12-13	13-14	14-15	15-16	16-17	17-18	18-19	Tähendamata Non indiqués		Kokku Total	
Parandamata vigastest: — <i>Infirmités incurables:</i>																							
Käsitõõvõimulised — <i>Exigeant l'hospital. dans le but d'apprendre un métier</i>	—	—	—	4	1	1	—	—	2	1	—	1	—	2	3	1	2	1	—	—	—	19	
Tõõvõimetud — <i>Exigeant l'hospitalisation comme inaptes au travail . . .</i>	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	
Mittekodutarvitajad: — <i>N'exigeant pas l'hospitalisation:</i>																							
Ravitsemit tarvitajad — <i>Exigeant un traitement en dispensaires . . . . .</i>	1 2 3	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	
Hoolekannet mittetarvitajad — <i>N'exigeant pas l'assistance publique . . . . .</i>		2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
		3	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
Kokku — <i>Total</i>		—	—	1	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	
Kõik vigased kokku — <i>Totalité des infirmes . . . . .</i>	1 2 3	—	—	1	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20	
Kokku maakondades		2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16
		3	—	—	1	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20
Kodutarvitajad — <i>Exigeant l'hospitalisation:</i>																							
Ravitsemit tarvitajad — <i>Exigeant un traitement . . . . .</i>	1 2 3	—	3	4	6	10	7	11	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	61	
Parandamata vigased — <i>Infirmités incurables . . . . .</i>		2	—	3	4	6	10	7	11	20	30	29	40	29	37	28	33	23	17	32	12	1	311
		3	—	3	4	6	10	7	11	20	30	29	40	29	37	28	33	23	17	32	12	1	372
Kokku — <i>Total</i>		—	3	5	11	14	12	18	30	40	43	55	42	53	52	49	43	31	46	18	1	566	
Parandamata vigastest: — <i>Infirmités incurables:</i>																							
Käsitõõvõimulised — <i>Exigeant l'hospital. dans le but d'apprendre un métier</i>	—	—	1	4	2	4	4	5	9	12	11	12	15	21	16	20	11	14	6	—	—	167	
Tõõvõimetud — <i>Exigeant l'hospitalisation comme inaptes au travail . . .</i>	—	—	—	1	2	1	3	5	1	2	4	1	1	3	—	—	3	—	—	—	—	27	
Mittekodutarvitajad: — <i>N'exigeant pas l'hospitalisation:</i>																							
Ravitsemit tarvitajad — <i>Exigeant un traitement en dispensaires . . . . .</i>	1 2 3	—	—	1	1	2	2	4	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12	
Hoolekannet mittetarvitajad — <i>N'exigeant pas l'assistance publique . . . . .</i>		2	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	5	4	5	5	7	9	5	8	2	—	53
		3	—	—	1	1	2	2	4	2	2	1	5	4	5	5	7	9	5	8	2	—	65
Kokku — <i>Total</i>		—	—	1	1	2	2	4	2	2	1	5	4	5	5	7	9	5	8	2	—	28	
Kõik vigased kokku — <i>Totalité des infirmes . . . . .</i>	1 2 3	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	215	
Kokku maakondades		2	—	—	—	—	—	—	—	—	14	8	16	22	26	28	24	28	21	16	12	—	243
		3	—	—	—	—	—	—	—	—	14	8	16	22	26	28	24	28	21	16	12	—	243
Kokku — <i>Total</i>		—	—	—	—	—	—	—	—	14	8	16	22	26	28	24	28	21	16	12	—	308	
Kõik vigased kokku — <i>Totalité des infirmes . . . . .</i>	1 2 3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	133	
Kokku maakondades		2	—	—	—	—	—	—	—	—	56	52	76	68	84	85	80	80	57	70	32	1	741
		3	—	—	—	—	—	—	—	—	56	52	76	68	84	85	80	80	57	70	32	1	874

Vigaste arv Nombre des infirmes		Vigaste laste												Vigastest lastest saavad Enfants infirmes												Varandusline seis Conditions matérielles				
		Riikmondsus Sujets				Rahvus — Nationalité				Usk Confession				Ülespidamist Entretenus par				Abiraha Subsidiés par												
Poislast Garçons	Tütarlasi Filles	Eesti Esthoniens	Vene Russes	Teised Autres	Tähendamata Non indiqués	Eestlased Esthoniens	Venelased Russes	Sakslased Allemande	Lätlased Lettone	Muud Autres	Tähendamata Non indiqués	Ev. Lutheriuse Luthérienne	Ap. õig. usku Orthodoxe	Teised Autres	Tähendamata Non indiqués	Vanematelt Les parents	Sugulastelt Les membr. de la par.	Teadmata Par d'inconnus	Tähendamata Non indiqués	Rüigitl — L'État	Kogukonnalt Les communes	Seltsidelt Les sociétés	Eraisikutelt Les person. privées	Tähendamata Non indiqués	Ei saa Non subsidiés	Varanduseta Indigents	Kehv Dans la gêne	Keskmine Moyennes	Joukas Bien situés	Tähendamata Non indiqués
23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53
16	3	19	—	—	—	7	12	—	—	—	—	12	—	—	7	17	2	—	—	—	—	—	—	8	11	2	13	4	—	—
2	—	2	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	1	—	—	—	—	—	—	2	—	1	1	—	—	—
—	2	2	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	1	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	2	—	—
1	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—
1	2	3	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	2	—	1	3	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	3	—	—	—
4	—	4	—	—	—	2	2	—	—	—	—	—	4	—	3	1	—	—	—	—	—	—	—	1	3	—	4	—	—	—
7	9	16	—	—	—	5	10	—	—	1	—	—	6	—	10	15	1	—	—	—	—	—	12	4	2	10	4	—	—	—
11	9	20	—	—	—	7	12	—	—	—	—	10	—	10	18	2	—	—	—	—	—	—	13	7	2	14	4	—	—	—
12	11	23	—	—	—	7	15	—	1	—	—	—	12	—	11	21	2	—	—	—	—	—	16	7	2	14	7	—	—	—
11	7	16	1	—	1	5	13	—	—	—	—	—	10	—	8	15	1	—	2	—	1	—	3	14	3	11	3	—	—	1
30	21	51	—	—	—	16	33	—	2	—	—	13	26	—	12	46	5	—	—	—	—	—	23	28	6	34	11	—	—	1
41	28	67	1	—	1	21	46	—	2	—	—	13	36	—	20	61	6	—	2	—	1	—	26	42	9	45	14	—	—	1
36	25	56	4	—	1	51	8	—	—	2	—	21	14	—	26	55	3	—	3	2	3	—	29	27	24	15	17	2	3	
189	122	310	—	—	1	284	19	4	2	1	1	131	53	1	126	292	12	4	3	9	13	—	1	95	193	84	133	86	4	4
225	147	366	4	—	2	335	27	4	2	3	1	152	67	1	152	347	15	4	6	11	16	—	1	124	220	108	148	103	6	7
20	12	31	—	1	—	25	6	—	1	—	—	13	1	—	18	30	2	—	—	—	1	—	5	26	8	21	3	—	—	—
102	60	162	—	—	—	147	14	—	—	—	1	58	21	1	82	139	18	4	1	2	6	—	62	92	53	73	31	2	3	
122	72	193	—	1	—	172	20	—	1	—	1	71	22	1	100	169	20	4	1	2	7	—	67	118	61	94	34	2	3	
347	219	559	4	1	2	507	47	4	3	3	2	223	89	2	252	516	35	8	7	13	23	—	1	191	338	169	242	137	8	10
108	59	166	—	1	—	147	18	—	1	—	1	64	18	1	84	148	15	3	1	2	6	—	—	58	101	54	78	32	1	2
14	13	27	—	—	—	25	2	—	—	—	—	7	4	—	16	21	5	1	—	—	1	—	—	9	17	7	16	2	1	1
8	4	12	—	—	—	10	2	—	—	—	—	3	2	—	7	12	—	—	—	—	—	—	—	7	5	3	3	6	—	—
30	23	53	—	—	—	52	1	—	—	—	—	15	1	—	37	49	4	—	—	—	2	1	—	24	26	16	13	20	2	2
38	27	65	—	—	—	62	3	—	—	—	—	18	3	—	44	61	4	—	—	—	2	1	—	31	31	19	16	26	2	2
18	10	28	—	—	—	25	2	—	—	1	—	3	4	—	21	26	2	—	—	—	1	—	—	14	13	5	14	9	—	—
139	76	212	1	2	—	197	14	2	1	1	—	63	13	—	139	194	17	2	2	1	9	—	84	121	56	96	55	4	4	
157	86	240	1	2	—	222	16	2	1	2	—	66	17	—	160	220	19	2	2	1	10	—	98	134	61	110	64	4	4	
195	113	305	1	2	—	284	19	2	1	2	—	84	20	—	204	281	23	2	2	1	12	1	—	129	165	80	126	90	6	6
82	51	127	4	1	1	111	18	—	1	3	—	40	21	—	72	123	7	—	3	2	5	—	55	71	40	53	35	2	3	
460	281	737	1	2	1	680	48	6	3	2	2	267	88	2	384	674	51	10	6	12	30	1	1	265	432	209	315	192	12	13
542	332	864	5	3	2	791	66	6	4	5	2	307	109	2	456	797	58	10	9	14	35	1	1	320	503	249	368	227	14	16

		Vigaste laste vanadus — Age des enfants infirmes																				Tähendamata Non indiqués	Kokku Total
		0-1	1-2	2-3	3-4	4-5	5-6	6-7	7-8	8-9	9-10	10-11	11-12	12-13	13-14	14-15	15-16	16-17	17-18	18-19			
1		2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	
Kokku linnades ja maakondades																							
Kodutarvitajad: — <i>Exigeant l'hospitalisation:</i>																							
Ravitsemist tarvitajad — <i>Exigeant un traitement</i>	1	1	3	4	11	14	13	16	28	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
	2	—	—	—	—	—	—	—	—	41	43	51	37	52	40	49	33	22	41	13	—		
	3	1	3	4	11	14	13	16	28	41	43	51	37	52	40	49	33	22	41	13	1		
Parandamata vigased — <i>Infirmités incurables</i>	1	—	—	1	6	5	6	8	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
	2	—	—	—	—	—	—	—	—	17	18	21	25	25	34	35	30	25	22	9	—		
	3	—	—	1	6	5	6	8	11	17	18	21	25	25	34	35	30	25	22	9	—		
Kokku — Total		1	3	5	17	19	19	24	39	58	61	72	62	77	74	84	63	47	63	22	1		
Parandamata vigastest: — <i>Infirmités incurables:</i>																							
Käsitõõvimulised — <i>Exigeant l'hospital dans le but d'apprendre un métier</i>		—	—	1	4	3	4	5	5	15	16	17	22	24	31	33	28	22	21	9	—		
Tõõvõimetud — <i>Exigeant l'hospitalisation comme inaptes au travail</i> . . .		—	—	—	2	2	2	3	6	2	2	4	3	1	3	2	2	3	1	—	—		
Mittekodutarvitajad: — <i>N'exigeant pas l'hospitalisation:</i>																							
Ravitsemist tarvitajad — <i>Exigeant un traitement en dispensaires</i>	1	—	1	2	3	2	3	6	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
	2	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3	6	10	7	12	13	11	8	11	2	—		
	3	—	1	2	3	2	3	6	2	3	3	6	10	7	12	13	11	8	11	2	—		
Hoolekannet mittetarvitajad — <i>N'exigeant pas l'assistance publique</i> . . .	1	1	1	2	5	4	7	9	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
	2	—	—	—	—	—	—	—	—	17	14	21	26	35	39	36	38	25	21	17	—		
	3	1	1	2	5	4	7	9	8	17	14	21	26	35	39	36	38	25	21	17	—		
Kokku — Total		1	2	4	8	6	10	15	10	20	17	27	36	42	51	49	49	33	32	19	—		
Kõik vigased kokku — Totalité des infirmes		1	2	5	9	25	25	29	39	49	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
	2	—	—	—	—	—	—	—	—	78	78	99	98	119	125	133	112	80	95	41	1		
	3	2	5	9	25	25	29	39	49	78	78	99	98	119	125	133	112	80	95	41	1		

Vigaste arv Nombre des infirmes		Vigaste laste																Vigastest lastest saavad Enfants infirmes								Varandusline seis Conditions matérielles				
Poislast Gärjons	Tütarlast Filles	Riikkondsus Sujets				Rahvus — Nationalité								Usk Confession				Ülespidamist Entretenus par				Abiraha Subsidiés par				Varanduseta Indigents	Kehv Dans la gêne	Keskmise Moyennes	Joukas Bien situés	Tahendamata Non indiqués
		Eesti Esthoniens	Vene Russes	Teised Autres	Tahendamata Non indiqués	Eestlased Esthoniens	Venelased Russes	Sakslased Allemande	Lätlased Lettone	Muud Autres	Tahendamata Non indiqués	Ev. Lutheriuse Luthérienne	Ap. õig. usku Orthodoxe	Teised Autres	Tahendamata Non indiqués	Vanametelt Les parents	Sugulastelt Les membr. de la par.	Teadmata Par d'inconnus	Tahendamata Non indiqués	Riigilt — L'Etat	Kogukonnalt Les communes	Seltsidelt Les sociétés	Eraisikutelt Les personn. privées	Tahendamata Non indiqués	Ei saa Non subsidiés					
23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53
55	35	85	4	—	1	78	9	—	1	2	—	43	17	—	30	82	3	—	5	6	5	—	—	36	43	32	25	25	2	6
250	173	420	2	—	1	384	29	5	2	2	1	208	72	1	142	395	16	5	7	13	17	2	1	131	259	123	170	111	5	14
305	208	505	6	—	2	462	38	5	3	4	1	251	89	1	172	477	19	5	12	19	22	2	1	167	302	155	195	136	7	20
24	13	36	—	1	—	30	6	—	1	—	—	16	1	—	20	34	2	—	1	2	2	—	—	7	26	9	25	3	—	
152	109	254	1	4	2	228	27	—	2	3	1	101	27	1	132	227	22	9	3	5	12	—	—	112	132	81	113	54	3	10
176	122	290	1	5	2	258	33	—	3	3	1	117	28	1	152	261	24	9	4	7	14	—	—	119	158	90	138	57	3	10
481	330	795	7	5	4	720	71	5	6	7	2	368	117	2	324	738	43	14	16	26	36	2	1	286	460	245	333	193	10	30
157	103	253	1	4	2	224	30	—	2	3	1	105	24	1	130	230	19	8	3	5	12	—	—	107	136	79	118	52	2	9
19	19	37	—	1	—	34	3	—	1	—	—	12	4	—	22	31	5	1	1	2	2	—	—	12	22	11	20	5	1	1
13	6	19	—	—	—	17	2	—	—	—	—	10	2	—	7	19	—	—	—	1	—	—	—	9	9	3	5	10	—	1
51	35	85	1	—	—	82	2	1	—	1	—	36	5	—	45	81	4	—	1	—	2	1	—	39	44	27	22	32	2	3
64	41	104	1	—	—	99	4	1	—	1	—	46	7	—	52	100	4	—	1	1	2	1	—	48	53	30	27	42	2	4
23	14	37	—	—	—	33	3	—	—	—	—	11	5	—	21	31	2	3	1	—	1	—	—	22	14	9	18	9	—	1
186	103	283	3	3	—	265	19	2	1	2	—	118	22	—	149	266	19	2	2	2	11	—	—	120	156	65	125	82	7	10
209	117	320	3	3	—	298	22	2	1	3	—	129	27	—	170	297	21	5	3	—	3	11	—	142	170	74	143	91	7	11
273	158	424	4	3	—	397	26	3	1	9	—	175	34	—	222	397	25	5	4	1	5	12	—	190	223	104	170	133	9	15
115	68	177	4	1	1	158	20	—	2	3	—	80	25	—	78	166	7	3	7	9	8	—	—	74	92	53	73	47	2	8
639	420	1042	7	7	3	959	77	8	5	8	2	463	126	2	468	969	61	16	13	18	33	14	1	402	591	296	430	279	17	37
754	488	1219	11	8	4	1117	97	8	7	11	2	543	151	2	546	1135	68	19	20	27	41	14	1	476	683	349	503	326	19	45

TAB. 2. TAB. 1 SUHTARVUDES —

	Vigaste laste vanadus <i>Age des enfants infirmes</i>			Vigaste arv <i>Nombre des infirmes</i>		Vigaste laste									
	0—8 aastani	8—19 aastani	Kokku <i>Total</i>	Poisslast <i>Garçons</i>	Tütartlast <i>Filles</i>	Riikkondsus — <i>Sujets</i>				Rahvus — <i>Nationalité</i>					
						Eesti <i>Esthoniens</i>	Vene <i>Russes</i>	Teised <i>Autres</i>	Tähendamata <i>Non indiqués</i>	Eestlased <i>Esthoniens</i>	Venelased <i>Russes</i>	Sakslased <i>Allemande</i>	Lätlased <i>Lettones</i>	Muud <i>Autres</i>	Tähendamata <i>Non indiqués</i>
1-9	10-20	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	
Kokku linnades															
<i>K I</i> : kr.	85,29	53,08	57,55	59,70	54,95	58,90	66,67	—	—	59,62	45,83	100,00	33,33	25,00	—
kp.	14,71	46,92	42,45	40,30	45,05	41,10	33,33	100,00	100,00	40,38	54,17	—	66,67	75,00	—
Kokku	68,00	66,35	66,58	63,20	71,15	68,47	50,00	80,00	100,00	65,34	77,42	50,00	100,00	66,67	—
kp. rühmast: kk . . .	—	—	89,42	90,74	88,00	89,69	100,00	75,00	100,00	89,53	92,31	—	50,00	100,00	—
ki	—	—	10,58	9,26	12,00	10,31	—	25,00	—	10,47	7,69	—	50,00	—	—
<i>M II</i> : r	43,75	30,84	32,52	33,33	31,11	32,77	33,33	—	—	32,74	14,29	100,00	—	50,00	—
e	56,25	69,16	67,48	66,67	68,89	67,23	66,67	100,00	—	67,26	85,71	—	—	50,00	—
Kokku	32,00	33,65	33,42	36,80	28,85	33,53	50,00	20,00	—	34,66	22,58	50,00	—	33,33	—
K+M kokku	13,59	86,41	29,63	57,61	42,39	96,47	1,63	1,36	0,54	88,58	8,43	0,54	0,82	1,63	—
Kokku maakondades															
<i>K I</i> : kr.	65,59	65,75	65,72	64,84	67,12	65,47	100,00	—	100,00	66,07	57,45	100,00	66,67	100,00	50,00
kp.	34,41	34,25	34,28	35,16	32,88	34,53	—	100,00	—	33,93	42,55	—	33,33	—	50,00
Kokku	69,92	63,83	64,76	64,02	65,96	64,70	80,00	33,33	100,00	64,10	71,21	66,67	75,00	60,00	100,00
kp. rühmast: kk . . .	—	—	86,08	88,52	81,94	86,01	—	100,00	—	85,47	90,00	—	100,00	—	100,00
ki	—	—	13,92	11,48	18,06	13,99	—	—	—	14,53	10,00	—	—	—	—
<i>M II</i> : r	30,00	19,78	21,10	19,49	23,89	21,31	—	—	—	21,83	15,79	—	—	—	—
e	70,00	80,22	78,90	80,51	76,11	78,69	100,00	100,00	—	78,17	84,21	100,00	100,00	100,00	—
Kokku	30,08	36,17	35,24	35,98	34,04	35,30	20,00	66,67	—	35,90	28,79	33,33	25,00	40,00	—
K+M kokku	15,22	84,78	70,37	62,01	37,99	98,86	0,57	0,34	0,23	90,50	7,55	0,69	0,46	0,57	0,23
Kokku linnades ja maakondades															
<i>K I</i> : kr.	70,87	61,84	63,26	63,41	63,03	63,52	85,71	—	50,00	64,17	53,52	100,00	50,00	57,14	50,00
kp.	29,13	38,16	36,74	36,59	36,97	36,49	14,29	100,00	50,00	35,83	46,48	—	50,00	42,86	50,00
Kokku	69,40	64,59	65,30	63,79	67,62	65,22	63,64	62,50	100,00	64,46	73,20	62,50	85,71	63,64	100,00
kp. rühmast: kk . . .	—	—	87,25	89,20	84,43	87,24	100,00	80,00	100,00	86,82	90,91	—	66,67	100,00	100,00
ki	—	—	12,75	10,80	15,57	12,76	—	20,00	—	13,18	9,09	—	33,33	—	—
<i>M II</i> : r	33,93	22,93	24,36	23,44	25,95	24,53	25,00	—	—	24,94	15,38	33,33	—	25,00	—
e	66,07	77,07	75,64	76,56	74,05	75,47	75,00	100,00	—	75,06	84,62	66,67	100,00	75,00	—
Kokku	30,60	35,41	34,70	36,21	32,38	34,78	36,36	37,50	—	35,54	26,80	37,50	14,29	36,36	—
K+M kokku	14,73	85,27	100,00	60,71	39,29	98,15	0,89	0,64	0,32	89,94	7,81	0,64	0,56	0,89	0,16

TAB. 2. TAB. 1 EN 0/0 0/0.

Usk — Confession				Vigastest lastest saavad — Enfants infirmes										Varandusline seis Conditions matérielles				
				Ülespidamist Entretenus par				Abiraha — Subsidiés par										
Ev. Luthertine	Ap. õig. usku Orthodoxe	Teised Autres	Tähendamata Non indiqués	Vanematelt Les parents	Sugulaselt Les membr. de la par.	Teadmata Par d'inconnus	Tähendamata Non indiqués	Riigilt — L'État	Kogukonnalt Les communes	Seltsidelt Les sociétés	Eraisikutelt Les personn. privées	Tähendamata Non indiqués	Ei saa Non subsidiés	Varanduseta Indigents	Kelvi Dans la gêne	Keskmine Moyennes	Jõukas Bien situés	Tähendamata Non indiqués
35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53
68,28	78,57	—	27,78	58,56	50,00	16,67	66,67	61,54	46,15	100,00	—	45,26	67,21	61,84	51,65	58,93	50,00	65,00
31,72	21,43	—	72,22	41,44	50,00	83,33	33,33	38,46	53,85	—	—	54,74	32,79	38,16	48,35	41,07	50,00	35,00
61,44	66,67	—	80,00	65,68	80,00	66,67	81,82	86,67	86,67	100,00	—	60,90	67,78	76,00	67,41	56,57	40,00	68,97
89,13	100,00	—	88,46	89,13	100,00	100,00	66,67	60,00	85,71	—	—	94,23	87,50	86,21	90,91	86,96	100,00	100,00
10,87	—	—	11,54	10,87	—	—	33,33	40,00	14,29	—	—	5,77	12,50	13,79	9,09	13,04	—	—
30,77	28,57	—	44,44	33,62	—	—	50,00	50,00	—	—	—	27,87	37,93	45,83	25,00	37,21	—	22,22
69,23	71,43	—	55,56	66,38	100,00	100,00	50,00	50,00	100,00	—	—	72,13	62,07	54,17	75,00	62,79	100,00	77,78
38,56	33,33	—	20,00	34,32	20,00	33,33	18,18	13,33	13,33	—	—	39,10	32,22	24,00	32,59	43,43	60,00	31,03
64,13	11,41	—	24,46	91,85	52,72	2,45	2,98	4,08	4,08	0,54	—	42,39	48,91	27,17	36,69	26,90	1,36	7,88
68,16	75,28	50,00	60,32	67,25	42,86	50,00	85,71	84,62	69,57	—	100,00	64,92	65,09	63,91	61,16	75,18	75,00	70,00
31,84	24,72	50,00	39,68	32,75	57,14	50,00	14,29	15,38	30,43	—	—	35,08	34,91	36,09	38,84	24,82	25,00	30,00
72,64	81,65	100,00	55,26	64,74	60,34	80,00	77,78	92,86	65,71	—	100,00	59,69	67,20	67,87	65,76	60,35	57,14	62,50
90,14	81,82	100,00	84,00	87,57	75,00	75,00	100,00	100,00	85,71	—	—	86,57	85,59	88,52	82,98	94,12	50,00	66,67
9,86	18,18	—	16,00	12,43	25,00	25,00	—	—	14,29	—	—	13,43	14,41	11,48	17,02	5,88	50,00	33,33
21,43	15,00	—	21,57	21,71	17,39	—	—	—	16,67	100,00	—	24,03	18,79	23,75	12,70	28,89	33,33	33,33
78,57	85,00	—	78,43	78,29	82,61	100,00	100,00	100,00	83,33	—	—	75,97	81,21	76,25	87,30	71,11	66,67	66,67
27,36	18,35	—	44,74	35,26	39,66	20,00	22,22	7,14	34,29	100,00	—	40,31	32,80	32,13	34,24	39,65	42,86	37,50
35,13	12,17	0,23	52,17	91,19	6,64	1,14	1,03	1,60	4,00	0,12	0,12	36,61	57,55	28,49	42,11	25,97	1,60	1,83
68,21	76,07	50,00	53,09	64,63	44,19	35,71	75,00	73,08	61,11	100,00	100,00	58,39	65,65	63,27	58,56	70,47	70,00	66,67
31,79	23,93	50,00	46,91	35,37	55,81	64,29	25,00	26,92	38,89	—	—	41,61	34,35	36,73	41,44	29,53	30,00	33,33
67,77	77,48	100,00	59,34	65,02	63,24	73,68	80,00	96,30	87,80	14,29	100,00	60,08	67,35	70,20	66,20	59,20	52,63	66,67
89,74	85,71	100,00	85,53	88,12	79,17	88,89	75,00	71,43	85,71	—	—	89,92	86,08	87,78	85,51	91,23	66,67	90,00
10,26	14,29	—	14,47	11,88	20,83	11,11	25,00	28,57	14,29	—	—	10,08	13,92	12,22	14,49	8,77	33,33	10,00
26,29	20,59	—	23,42	25,19	16,00	—	25,00	100,00	40,00	8,33	—	25,26	23,77	28,85	15,88	31,58	22,22	26,67
73,71	79,41	—	76,58	74,81	84,00	100,00	75,00	—	60,00	91,67	—	74,74	76,23	71,15	84,12	68,42	77,78	73,33
32,23	29,14	—	40,66	34,98	36,76	26,32	20,00	3,70	12,20	85,71	—	39,92	32,65	29,80	33,80	40,80	47,37	33,33
43,72	12,16	0,16	43,96	91,38	5,48	1,53	1,61	2,17	3,30	1,13	0,08	33,83	54,99	28,10	40,50	26,25	1,53	3,62

TAB. 3. VIGASTE LASTE VIGASUSED —

	Vigastest lastest põevad —																	
	Luu- ja liigeteisikust <i>Tuberculose d. os et articulata.</i>					Ül. rahiit ja rahiit, väikekask <i>Rachitisme général et nanisme rachitique</i>	Üksikute liigete rahiit <i>Rachitisme d'un membre</i>	Kokku <i>Total</i>	O-jalad <i>O-jambes</i>	X-jalad <i>X-jambes</i>	Kokku <i>Total</i>	Üldse rahiit <i>Rachitisme général</i>	Laste loid <i>Sénilité infantile</i>				Halvatus <i>Paralyse</i>	
	Seigroog <i>Épine dorsale</i>	Ül. lõpund <i>Extrémité supér.</i>	Al. lõpund <i>Extrémité infér.</i>	Kombineets. <i>Combinée</i>	Kokku <i>Total</i>								Üks pool <i>Uni latérale</i>	Mõl. pooled <i>Générale</i>	Ül. lõpund <i>Extrémité supér.</i>	Al. lõpund <i>Extrémité infér.</i>	Kombineets. <i>Combinée</i>	Kokku <i>Total</i>
54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	
Tallinn																		
0—8 a.	3	—	4	—	7	6	—	6	—	—	—	6	—	—	—	2	1	3
8—19 „	16	2	31	—	49	5	—	5	—	—	—	5	—	—	2	2	3	7
0—19 „	19	2	35	—	56	11	—	11	—	—	—	11	—	—	4	4	4	10
Tartu																		
0—8 a.	1	—	2	—	3	3	—	3	1	—	1	4	—	—	—	1	—	1
8—19 „	14	—	17	2	33	—	—	1	—	—	1	1	—	—	5	—	—	5
0—19 „	15	—	19	2	36	3	—	2	—	—	2	5	—	—	6	—	—	6
Narva																		
0—8 a.	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
8—19 „	16	—	10	—	26	2	—	2	—	—	—	2	—	—	3	3	—	8
0—19 „	17	—	10	—	27	2	—	2	—	—	—	2	—	—	4	3	—	9
Pärnu																		
0—8 a.	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
8—19 „	10	—	6	—	16	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1	—	4
0—19 „	11	—	6	—	17	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	1	—	5
Viljandi																		
0—8 a.	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8—19 „	1	—	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
0—19 „	1	—	2	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
Valga																		
0—8 a.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8—19 „	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
0—19 „	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1
Rakvere																		
0—8 a.	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8—19 „	1	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
0—19 „	1	—	1	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Võru																		
0—8 a.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
8—19 „	1	—	—	1	2	1	—	1	—	—	—	1	—	—	1	1	1	2
0—19 „	1	—	—	1	2	1	—	1	—	—	—	1	—	—	1	2	2	3
Kuressaare																		
0—8 a.	2	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8—19 „	—	—	3	—	3	1	—	1	—	—	—	1	—	—	1	—	—	1
0—19 „	2	—	3	—	5	1	—	1	—	—	—	1	—	—	1	—	—	1

TAB. 3. VIGASTE LASTE VIGASUSED —

	Vigastest lastest põevad —																	
	Luu- ja liigetetiisikust <i>Tuberculose d. os. et articulata.</i>					Ül. rahiit ja rahiit, väikekasv <i>Rachitisme général et nanisme rachitique</i>	Üksikute liigete rahiit <i>Rachitisme d'un membre</i>	Kokku <i>Total</i>	O-jalad <i>O-jambes</i>	X-jalad <i>X-jambes</i>	Kokku <i>Total</i>	Üdise rahiit <i>Rachitisme général</i>	Laste loid <i>Sénilité infantile</i>				Halvatus <i>Paralyse</i>	
	Selgroog <i>Épine dorsale</i>	Ül. lõpund <i>Extrémité supér.</i>	Al. lõpund <i>Extrémité infér.</i>	Kombineeritud <i>Combinats.</i>	Kokku <i>Total</i>								Üks pool <i>Uni latérale</i>	Mõl. pool <i>Générale</i>	Ül. lõpund <i>Extrémité supér.</i>	Al. lõpund <i>Extrémité infér.</i>	Kombineeritud <i>Combinats.</i>	Kokku <i>Total</i>
54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	
Haapsalu																		
0-8 a.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
8-19 "	2	—	5	—	7	—	—	—	—	1	1	1	—	—	1	—	1	
0-19 "	2	—	5	—	7	—	—	—	—	1	1	1	—	—	1	—	1	
Paide																		
0-8 a.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
8-19 "	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	
0-19 "	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	
Petseri																		
0-8 a.	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
8-19 "	2	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
0-19 "	2	—	1	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Harju maakond																		
0-8 a.	3	—	1	—	4	1	—	1	—	—	—	1	—	—	1	—	2	
8-19 "	16	—	10	—	26	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—	6	
0-19 "	19	—	11	—	30	1	—	1	—	—	—	1	—	1	6	1	8	
Viru maakond																		
0-8 a.	3	—	1	—	4	1	—	1	—	1	2	—	—	—	—	—	—	
8-19 "	4	1	18	—	23	2	—	2	—	1	3	—	—	—	6	4	10	
0-19 "	7	1	19	—	27	3	—	3	—	2	5	—	—	—	6	4	10	
Järva maakond																		
0-8 a.	1	—	2	—	3	—	—	—	1	—	1	—	—	—	1	1	2	
8-19 "	9	—	18	—	27	—	—	—	—	—	—	—	—	1	5	2	8	
0-19 "	10	—	20	—	30	—	—	—	1	—	1	—	—	1	6	3	10	
Lääne maakond																		
0-8 a.	1	—	3	—	4	1	—	1	—	—	—	1	—	—	1	2	3	
8-19 "	6	—	16	—	22	2	—	2	—	—	2	—	—	—	6	6	12	
0-19 "	7	—	19	—	26	3	—	3	—	—	3	—	—	—	7	8	15	
Saare maakond																		
0-8 a.	1	—	3	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
8-19 "	7	1	24	—	32	9	1	10	1	—	11	—	—	—	1	4	5	
0-19 "	8	1	27	—	36	9	1	10	1	—	11	—	—	—	1	4	5	
Pärnu maakond																		
0-8 a.	3	—	—	—	3	—	1	1	—	1	2	—	—	—	1	1	2	
8-19 "	6	—	15	—	21	1	—	1	—	—	1	—	—	1	6	3	10	
0-19 "	9	—	15	—	24	1	1	2	—	1	3	—	—	1	7	4	12	

TAB. 3. VIGASTE LASTE VIGASUSED —

	Vigastest lastest põevad —																			
	Luu- ja liigetetiisikust <i>Tuberculose d. os et articulata.</i>					Ül. rahiit ja rahiit. väikekask <i>Rachitisme général et nanisme rachitique</i>	Üksikute liigete rahiit <i>Rachitisme d'un membre</i>	Kokku <i>Total</i>	O-jalad	X-jalad	X-jambes	Kokku <i>Total</i>	Üldse rahiit <i>Rachitisme général</i>	Laste loid <i>Sénilitéé infantile</i>					Halvatus <i>Paralytie</i>	
	Selgroog <i>Épine dorsale</i>	Ül. lõpund <i>Extrémité supér.</i>	Al. lõpund <i>Extrémité infér.</i>	Kombineeritud <i>Combinats.</i>	Kokku <i>Total</i>									Üks pool <i>Uni latérale</i>	Mõl. pool <i>Mél. poolée</i>	Ül. lõpund <i>Extrémité supér.</i>	Al. lõpund <i>Extrémité infér.</i>	Kombineeritud <i>Combinats.</i>	Kokku <i>Total</i>	Kokku <i>Total</i>
54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71			
Viljandi maakond																				
0—8 a.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1		
8—19 "	9	—	9	2	20	1	—	1	—	—	1	—	—	—	3	1	6			
0—19 "	9	—	9	2	20	1	—	1	—	—	1	—	—	2	4	1	7			
Tartu maakond																				
0—8 a.	2	—	3	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	3			
8—19 "	14	—	27	1	42	4	—	4	—	2	2	6	—	—	5	—	5			
0—19 "	16	—	30	1	47	4	—	4	—	2	2	6	—	—	8	—	8			
Valga maakond																				
0—8 a.	—	—	2	—	2	1	—	1	—	—	—	1	—	—	—	1	1			
8—19 "	2	1	8	—	11	1	—	1	—	—	—	1	—	—	2	3	5			
0—19 "	2	1	10	—	13	2	—	2	—	—	—	2	—	—	2	4	6			
Võru maakond																				
0—8 a.	—	—	3	1	4	1	—	1	—	—	—	1	—	—	2	4	4			
8—19 "	8	2	16	8	34	8	—	8	—	—	8	8	—	—	9	4	16			
0—19 "	8	2	19	9	38	9	—	9	—	—	9	9	—	1	11	8	20			
Petseri maakond																				
0—8 a.	2	—	2	—	4	4	—	4	—	—	—	4	—	—	2	1	2			
8—19 "	6	—	10	—	16	12	—	12	—	1	1	13	—	—	2	2	4			
0—19 "	8	—	12	—	20	16	—	16	—	1	1	17	—	2	3	4	9			
Kokku linnades																				
<i>K I.</i>																				
kr.	5	—	7	—	12	4	—	4	—	—	—	4	—	—	4	2	6			
{ 0—8 a.	22	—	38	2	62	4	—	4	1	—	1	5	—	—	2	6	10			
{ 8—19 "	27	—	45	2	74	8	—	8	1	—	1	9	—	—	2	10	16			
{ 0—19 "	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1			
kp.	23	1	17	1	42	3	—	3	—	—	—	3	—	—	3	4	5			
{ 0—8 a.	24	1	17	1	43	3	—	3	—	—	—	3	—	—	3	5	11			
{ 8—19 "	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
{ 0—19 "	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Kokku	51	1	62	3	117	11	—	11	1	—	1	12	—	—	5	15	9			
kp. rühmast: kk.	24	1	17	1	43	2	—	2	—	—	—	2	—	—	2	4	4			
ki.	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	1	—	—	1	1	1			
<i>M II.</i>																				
r.	1	—	1	—	2	3	—	3	—	—	—	3	—	—	—	—	—			
{ 0—8 a.	9	—	5	1	15	2	—	2	—	—	—	2	—	—	1	4	—			
{ 8—19 "	10	—	6	1	17	5	—	5	—	—	—	5	—	—	1	4	—			
{ 0—19 "	1	—	1	—	2	2	—	2	1	—	1	3	—	—	—	—	—			
e.	9	1	14	—	24	—	—	—	1	—	1	1	—	—	—	3	1			
{ 0—8 a.	10	1	15	—	26	2	—	2	1	1	2	4	—	—	3	1	—			
{ 8—19 "	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
{ 0—19 "	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Kokku	20	1	21	1	43	7	—	7	1	1	2	9	—	—	1	7	1			
K+M kokku	8	—	9	—	17	9	—	9	1	—	1	10	—	—	5	2	—			
{ 0—8 a.	63	2	74	4	143	9	—	9	1	1	2	11	—	—	6	17	8			
{ 8—19 "	71	2	85	4	160	18	—	18	2	1	3	21	—	—	6	22	10			

TAB. 3. VIGASTE LASTE VIGASUSED —

		Vigastest lastest põevad —																		
		Luu- ja liigeteisiikust <i>Tuberculose d. os et articulata.</i>					Ül. rahhit ja rahhit, väikeasv <i>Rachitisme général et nantisme rachitique</i>					Laste loid <i>Sénilitéé infantile</i>					Halvatus <i>Paralyse</i>			
		Selgroog <i>Épine dorsale</i>	Ül. lõpund <i>Extrémité supér.</i>	Al. lõpund <i>Extrémité infér.</i>	Kombineeritud <i>Combinée</i>	Kokku <i>Total</i>	Ül. rahhit ja rahhit, väikeasv <i>Rachitisme général et nantisme rachitique</i>	Üksikute liigete rahhit <i>Rachitisme d'un membre</i>	Kokku <i>Total</i>	O-jalad <i>O-jambes</i>	X-jalad <i>X-jambes</i>	X-jalad <i>X-jambes</i>	Kokku <i>Total</i>	Üldise rahhit <i>Rachitisme général</i>	Üks pool <i>Uni latérale</i>	Mõl. pool <i>Môl. poolée</i>	Générate	Ül. lõpund <i>Extrémité supér.</i>	Al. lõpund <i>Extrémité infér.</i>	Kombineeritud <i>Combinée</i>
54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71			
Kokku maakondades																				
<i>K I.</i>																				
kr.	0—8 a.	6	—	13	1	20	3	—	3	1	2	3	6	—	—	—	5	4	9	
	8—19 "	32	3	103	4	142	7	—	7	1	2	10	—	—	—	27	6	35		
	0—19 "	38	3	116	5	162	10	—	10	2	4	16	—	—	—	32	10	44		
kp.	0—8 a.	5	—	5	—	10	2	—	2	—	—	2	—	—	—	1	2	4	7	
	8—19 "	23	—	25	3	51	13	—	13	—	—	13	—	—	—	14	13	27		
	0—19 "	28	—	30	3	61	15	—	15	—	—	15	—	—	—	16	17	34		
Kokku		66	3	146	8	223	25	—	25	2	4	6	31	—	—	3	48	27	78	
kp. rühmast:																				
kk.		25	—	30	2	57	14	—	14	—	—	14	—	—	—	1	15	10	26	
ki.		3	—	—	1	4	1	—	1	—	—	1	—	—	—	1	7	8	8	
<i>M II.</i>																				
r.	0—8 a.	1	—	—	—	1	2	1	3	—	—	—	3	—	—	—	1	2	4	
	8—19 "	11	—	22	1	34	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	3		
	0—19 "	12	—	22	1	35	2	1	3	—	—	—	3	—	—	1	3	7		
e.	0—8 a.	4	—	2	—	6	2	—	2	—	—	2	—	—	—	1	2	2	5	
	8—19 "	21	2	21	3	47	20	1	21	—	2	2	23	—	—	3	8	9	20	
	0—19 "	25	2	23	3	53	22	1	23	—	2	2	25	—	—	4	10	11	25	
Kokku		37	2	45	4	88	24	2	26	—	2	2	28	—	—	5	13	14	32	
K+M kokku		16	—	20	1	37	9	1	10	1	2	3	13	—	—	3	10	12	25	
		87	5	171	11	274	40	1	41	1	4	5	46	—	—	5	51	29	85	
		103	5	191	12	311	49	2	51	2	6	8	59	—	—	8	61	41	110	
Kokku linnades ja maakondades																				
<i>K I.</i>																				
kr.	0—8 a.	11	—	20	1	32	7	—	7	1	2	3	10	—	—	—	9	6	15	
	8—19 "	54	3	141	6	204	11	—	11	2	2	4	15	—	—	4	33	8	45	
	0—19 "	65	3	161	7	236	18	—	18	3	4	7	25	—	—	4	42	14	60	
kp.	0—8 a.	6	—	5	—	11	2	—	2	—	—	2	—	—	—	1	3	4	8	
	8—19 "	46	1	42	4	93	16	—	16	—	—	16	—	—	—	3	18	18	39	
	0—19 "	52	1	47	4	104	18	—	18	—	—	18	—	—	—	4	21	22	47	
Kokku		117	4	208	11	340	36	—	36	3	4	7	43	—	—	8	63	36	107	
kp. rühmast:																				
kk.		49	1	47	3	100	16	—	16	—	—	16	—	—	—	3	19	14	36	
ki.		3	—	—	1	4	2	—	2	—	—	—	2	—	—	1	2	8	11	
<i>M II.</i>																				
r.	0—8 a.	2	—	1	—	3	5	1	6	—	—	—	6	—	—	—	1	1	2	4
	8—19 "	20	—	27	2	49	2	—	2	—	—	—	2	—	—	—	1	6	1	8
	0—19 "	22	—	28	2	52	7	1	8	—	—	—	8	—	—	—	2	7	3	12
e.	0—8 a.	5	—	3	—	8	4	—	4	1	—	1	5	—	—	—	1	2	2	5
	8—19 "	30	3	35	3	71	20	1	21	—	3	3	24	—	—	—	3	11	10	24
	0—19 "	35	3	38	3	79	24	1	25	1	3	4	29	—	—	—	4	13	12	29
Kokku		57	3	66	5	131	31	2	33	1	3	4	37	—	—	6	20	15	41	
K+M kokku		24	—	29	1	54	18	1	19	2	2	4	23	—	—	3	15	14	32	
		150	7	245	15	417	49	1	50	2	5	7	57	—	—	11	68	37	116	
		174	7	274	16	471	67	2	69	4	7	11	80	—	—	14	83	51	148	

TAB. 3. INFIRMITÉS DES ENFANTS INFIRMES.

Genre d'infirmités des enfants

Laste krambiline halvatus Paralyse spasmodique							Lõpundi puudumine Diffirmité des membres																				
Üks pool Partielle	Mõl. pooled Générale	Ül. lõpund Extrémité supér.	Al. lõpund Extrémité infér.	Kombineats. Combinée	Kokku Total	Üldse laste halvatused Paralyse générale	Halvatus muudel põhjustel Paralyse partielle	Üldse halvatused Paralyse générale	Lihaste liikumine Crampes des muscles	Progri. lihaste atroof. Atroph. progres. d. muscles	Vesipea Tête hydroptique	Ülearused sõrmed ja varbad Nombre superflu de doigts	Kokkukasvanud sõrm. ja varbad Symp. d. doigts			Sündinud — Congénit.						Saadud — Accidentelle					
													Sündinud Congénitale	Saadud Accidentelle	Kokku Total	Ül. lõpund Extrém. sup.	Al. lõpund Extrém. inf.	Kombineats. Combinée	Kokku Total	Ül. lõpund Extrém. sup.	Al. lõpund Extrém. inf.	Kombineats. Combinée	Kokku Total	Ül. lõpundi puudum. Total			
72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96			
—	—	—	—	1	1	10	—	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
—	—	3	2	9	14	49	12	61	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
—	—	3	2	10	15	59	12	71	1	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
—	—	1	1	4	6	13	—	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
—	—	1	5	7	13	40	5	45	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
—	—	2	6	11	19	53	5	58	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
—	—	5	8	21	34	112	17	129	4	1	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
—	—	1	5	4	10	36	4	40	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
—	—	1	1	7	9	17	1	18	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
—	—	—	—	—	—	4	1	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
—	—	—	—	—	—	3	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
—	—	—	—	—	—	7	1	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
—	—	—	—	1	1	6	1	7	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
—	—	3	9	12	12	32	3	35	4	1	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
—	—	3	10	13	13	38	4	42	4	2	3	—	1	—	—	—	—	—	—	1	1	—	2	2			
—	—	—	3	10	13	45	5	50	4	2	3	—	1	—	—	—	—	—	—	1	1	—	2	2			
—	—	1	1	6	8	33	2	35	—	1	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
—	—	4	10	25	39	124	20	144	8	2	2	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
—	—	5	11	31	47	157	22	179	8	3	3	—	6	—	—	—	—	—	—	1	1	—	2	2			
—	—	—	—	2	2	17	—	17	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
1	—	3	4	10	18	63	13	76	1	4	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
1	—	3	4	12	20	80	13	93	1	4	1	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
—	—	1	1	6	8	16	—	16	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
—	—	1	7	9	17	56	6	62	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
—	—	2	8	15	25	72	6	78	3	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
1	—	5	12	27	45	152	19	171	4	7	2	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
—	—	1	7	4	12	48	4	52	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
—	—	1	1	11	13	24	2	26	2	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
—	—	—	1	—	1	5	1	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
—	—	—	1	1	1	9	—	9	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
—	—	—	1	1	2	14	1	15	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
—	—	—	1	1	2	7	1	8	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
—	—	1	5	9	15	39	8	42	4	1	3	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
—	—	1	6	10	17	46	4	50	4	2	4	—	1	—	—	—	—	—	—	2	1	—	3	3			
—	—	1	7	11	19	60	5	65	5	4	4	—	1	—	—	—	—	—	—	2	1	—	3	3			
—	—	1	3	9	13	45	2	47	—	1	3	—	2	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—			
1	—	5	16	29	51	167	22	189	9	10	3	—	6	—	—	—	—	—	—	2	1	—	3	3			
1	—	6	19	38	64	212	24	236	9	11	6	—	8	—	—	—	—	—	—	2	—	—	3	3			

TAB. 4. INFIRMITÉS DES ENFANTS INFIRMES.

Genre d'infirmités des enfants																									
Laste krambiline halvatus Paralysie spasmodique							Üldise laste halvatused Paralysie générale											Kokkukasvanud sõrm. ja varbad Symph. d. doigts			Lõpundi puudumine Difformité des membres				
Üks pool Partielle	Mõl. pooled Générale	Al. lõpund Extrémité supér.	Ül. lõpund Extrémité infér.	Kombineats. Combinée	Kokku Total	Üldise laste halvatused Paralysie générale	Halvatus muudel põhjustel Paralysie partielle	Üldise halvatused Paralysie générale	Lihaste liikumine Crampes des muscles	Prog. lihaste atroof. Atroph. progres. d. muscles	Vesipea Tête hydroptique	Ülearsused sõrmed ja varbad Nombre supérieur de doigts	Sündinud Congénitale	Saadud Accidentelle	Kokku Total	Ül. lõpund Extrém. sup.	Al. lõpund Extrém. inf.	Kombineats. Combinée	Kokku Total	Ül. lõpund Extrém. sup.	Al. lõpund Extrém. inf.	Kombineats. Combinée	Kokku Total	Ül. lõpundi puudum. Total	
72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	
100,00	—	—	50,00	33,33	45,45	52,50	50,00	52,38	—	66,67	50,00	—	100,00	—	100,00	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	50,00	66,67	54,55	47,50	50,00	47,62	—	33,33	50,00	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
100,00	—	—	50,00	85,71	64,71	72,73	100,00	73,68	—	75,00	66,67	—	100,00	—	100,00	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	100,00	—	33,33	63,16	—	60,00	—	100,00	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	100,00	66,67	36,84	100,00	40,00	—	—	100,00	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	25,00	100,00	33,33	46,67	—	46,67	100,00	100,00	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	100,00	75,00	—	66,67	53,33	—	53,33	—	—	100,00	—	—	—	—	—	—	—	—	100,00	—	—	100,00	100,00	
—	—	100,00	50,00	14,29	35,29	27,27	—	26,32	100,00	25,00	33,33	—	—	—	—	—	—	—	—	100,00	—	—	100,00	100,00	
0,27	—	0,27	2,18	1,90	4,62	14,95	0,54	15,46	0,27	2,18	0,81	—	0,54	—	0,54	—	—	—	—	0,27	—	—	0,27	0,27	
—	—	60,00	25,00	47,62	44,12	52,68	70,59	55,04	25,00	—	—	—	100,00	—	100,00	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	40,00	75,00	52,38	55,88	47,32	29,41	44,96	75,00	100,00	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	100,00	72,73	67,74	72,34	71,35	77,27	72,07	50,00	33,33	—	—	83,33	—	83,33	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	50,00	83,33	36,36	52,63	67,92	80,00	68,97	33,33	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	50,00	16,67	63,64	47,37	32,08	20,00	31,03	66,67	100,00	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	15,56	20,00	16,00	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	100,00	100,00	100,00	84,44	80,00	84,00	100,00	100,00	100,00	—	100,00	—	100,00	—	—	—	—	100,00	100,00	—	100,00	100,00	
—	—	—	27,27	32,26	27,66	28,65	22,73	27,93	50,00	66,67	100,00	—	16,67	—	16,67	—	—	—	—	100,00	100,00	—	100,00	100,00	
—	—	0,57	1,28	3,55	5,38	17,96	2,52	20,48	0,91	0,34	0,35	—	0,69	—	0,69	—	—	—	—	0,12	0,11	—	0,23	0,23	
100,00	—	60,00	33,33	44,44	44,44	52,63	68,42	54,39	25,00	57,14	50,00	—	100,00	—	100,00	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	40,00	66,67	55,56	55,56	47,37	31,58	45,61	75,00	42,86	50,00	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
100,00	—	83,33	63,16	71,05	70,31	71,70	79,17	72,46	44,44	63,64	33,33	—	87,50	—	87,50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	50,00	87,50	26,67	48,00	66,67	66,67	66,67	33,33	66,67	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	50,00	12,50	73,33	52,00	33,33	33,33	33,33	66,67	33,33	100,00	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	14,29	9,09	10,53	23,33	20,00	23,08	20,00	50,00	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	100,00	85,71	90,91	89,47	76,67	80,00	76,92	80,00	50,00	100,00	—	100,00	—	100,00	—	—	—	—	100,00	100,00	—	100,00	100,00	
—	—	16,67	36,84	28,95	29,69	28,30	20,83	27,54	55,56	36,36	66,67	—	12,50	—	12,50	—	—	—	—	100,00	100,00	—	100,00	100,00	
0,08	—	0,48	1,53	3,06	5,15	17,07	1,93	19,00	0,72	0,89	0,48	—	0,64	—	0,64	—	—	—	—	0,16	0,08	—	0,24	0,24	

TAB. 5. VIGASTE LASTE VIGASUSED —

		Vigastest lastest põevad —																					
		Lõpundi osa puudumine Absence des extrémités										Nikastused — Luxations											
		Sündinud — Congénit.					Saadud — Accidentelle					Üldise lõpundi puud. Absence total. d. extr.	Sündinud — Congénit.				Saadud — Accidentelle			Üldise nikastused Luxation générale			
		Käsi Main	Sõrmed Doigts	Jalg Pied	Kombineeritud Combinées	Kokku Total	Käsi Main	Sõrmed Doigts	Jalg Pied	Kombineeritud Combinées	Kokku Total		Õig Épaule	Puus Cuisse	Põlv Genou	Kombineeritud Combinées	Kokku Total	Õig Épaule	Puus Cuisse		Põlv Genou	Kombineeritud Combinées	Kokku Total
97	98	99	100	101	102	103	104	105	106	107	108	109	110	111	112	113	114	115	116	117	118		
Tallinn . . .	{ 0—8 a.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	1
	{ 8—19 „	—	—	—	—	—	15	1	—	16	16	—	2	—	—	2	—	—	—	—	1	1	3
	{ 0—19 „	—	—	—	—	—	15	1	—	16	16	—	2	—	1	3	—	—	—	—	1	1	4
Tartu . . .	{ 0—8 a.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	
	{ 8—19 „	—	—	—	—	—	4	4	—	8	8	—	3	—	1	4	—	—	—	2	2	6	
	{ 0—19 „	—	—	—	—	—	4	4	—	8	8	—	3	—	1	4	—	—	—	3	3	7	
Narva . . .	{ 0—8 a.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
	{ 8—19 „	—	—	—	—	—	1	7	3	11	11	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	1	
	{ 0—19 „	—	—	—	—	—	1	7	3	11	11	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	1	
Pärnu . . .	{ 0—8 a.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
	{ 8—19 „	—	—	—	—	—	3	—	1	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
	{ 0—19 „	—	—	—	—	—	3	—	1	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Viljandi . . .	{ 0—8 a.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
	{ 8—19 „	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	1	
	{ 0—19 „	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	1	
Valga . . .	{ 0—8 a.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
	{ 8—19 „	—	—	—	—	—	—	2	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
	{ 0—19 „	—	—	—	—	—	—	2	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Rakvere . . .	{ 0—8 a.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
	{ 8—19 „	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	1	
	{ 0—19 „	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	1	
Võru . . .	{ 0—8 a.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
	{ 8—19 „	—	—	—	—	—	—	1	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
	{ 0—19 „	—	—	—	—	—	—	1	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Kuressaare	{ 0—8 a.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
	{ 8—19 „	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
	{ 0—19 „	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Haapsalu . . .	{ 0—8 a.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
	{ 8—19 „	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	
	{ 0—19 „	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	
Paide . . .	{ 0—8 a.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
	{ 8—19 „	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
	{ 0—19 „	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Petseri . . .	{ 0—8 a.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
	{ 8—19 „	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	1	
	{ 0—19 „	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	1	
Harju mkd.	{ 0—8 a.	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
	{ 8—19 „	—	2	—	—	2	2	5	—	7	9	—	—	—	—	—	1	1	1	—	3	3	
	{ 0—19 „	—	1	2	—	3	2	5	—	7	10	—	—	—	—	—	1	1	1	—	3	3	
Viru mkd.	{ 0—8 a.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
	{ 8—19 „	—	—	—	—	—	5	6	—	11	11	—	—	—	—	—	1	—	—	—	2	2	
	{ 0—19 „	—	—	—	—	—	5	6	—	11	11	—	—	—	—	—	1	—	—	—	2	2	

TAB. 5. VIGASTE LASTE VIGASUSED —

		Vigastest lastest põevad —																				
		Lõpundi osa puudumine Absence des extrémités										Nikastused — Luxations										
		Sündinud — Congénit.					Saadud — Accidentelle					Üldse lõpundi puud. Absence total, d. extr.	Sündinud — Congénit.				Saadud — Accidentelle			Üldse nikastused Luxation générale		
		Käsi Main	Sõrmed Doigts	Jalg Pied	Kombinats. Combinée	Kokku Total	Käsi Main	Sõrmed Doigts	Jalg Pied	Kombinats. Combinée	Kokku Total		Õlg Épauite	Puus Cuisse	Põlv Genou	Kombinats. Combinée	Kokku Total	Õlg Épauite	Puus Cuisse		Põlv Genou	Kombinats. Combinée
97	98	99	100	101	102	103	104	105	106	107	108	109	110	111	112	113	114	115	116	117	118	
Järva maakond	0—8 a.	—	1	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	8—19 "	—	1	—	1	—	2	—	—	2	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	0—19 "	—	2	—	2	—	2	—	—	2	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Lääne maakond	0—8 a.	—	1	—	1	—	1	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	8—19 "	—	2	—	3	1	9	—	—	10	13	—	—	1	1	—	—	—	2	2	2	3
	0—19 "	—	3	—	4	1	10	—	—	11	15	—	—	—	—	—	—	—	2	2	2	3
Saare maakond	0—8 a.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	8—19 "	—	2	—	2	2	5	1	—	8	10	—	—	—	—	—	1	1	1	3	3	3
	0—19 "	—	2	—	2	2	5	1	—	8	10	—	—	—	—	—	1	1	1	3	3	3
Pärnu maakond	0—8 a.	—	—	—	—	1	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	8—19 "	1	1	—	2	1	6	—	—	7	9	—	1	—	1	—	2	—	1	3	4	4
	0—19 "	1	1	—	2	2	6	—	—	8	10	—	1	—	1	—	2	—	1	3	4	4
Viljandi mkd.	0—8 a.	—	—	—	—	3	4	—	—	7	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2
	8—19 "	—	—	—	—	3	4	—	—	7	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2
	0—19 "	—	—	—	—	3	4	—	—	7	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2
Tartu maakond	0—8 a.	1	—	—	1	2	1	—	—	1	3	—	—	—	1	1	—	—	1	—	1	2
	8—19 "	1	4	—	1	6	4	—	—	4	10	—	—	—	—	—	1	1	1	3	3	3
	0—19 "	2	4	—	2	8	5	—	—	5	13	—	—	—	—	—	1	2	4	4	4	5
Valga maakond	0—8 a.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	8—19 "	—	—	—	—	1	1	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	1
	0—19 "	—	—	—	—	1	1	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	1
Võru maakond	0—8 a.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	8—19 "	2	2	—	4	8	4	5	—	2	11	19	—	—	—	1	—	1	—	2	2	2
	0—19 "	2	2	—	4	8	4	5	—	2	11	19	—	—	—	1	—	1	—	2	2	2
Petseri mkd.	0—8 a.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	8—19 "	—	—	—	—	1	2	—	—	1	4	4	—	—	—	—	—	—	1	1	1	1
	0—19 "	—	—	—	—	1	2	—	—	1	4	4	—	—	—	—	—	—	1	1	1	1
Kokku linnades																						
K I.	0—8 a.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	8—19 "	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	0—19 "	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
kp.	0—8 "	—	—	—	—	6	11	3	—	20	20	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	8—19 "	—	—	—	—	6	11	3	—	20	20	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	0—19 "	—	—	—	—	6	11	3	—	20	20	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kokku																						
kp. rühmast:	kk.	—	—	—	—	6	11	3	—	20	20	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	ki.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
M II.																						
r.	0—8 a.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	8—19 "	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	0—19 "	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
k.	0—8 "	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	8—19 "	—	—	1	—	1	2	18	2	—	22	23	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
	0—19 "	—	—	1	—	1	2	18	2	—	22	23	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Kokku																						
K+M kokku																						
		—	—	1	—	1	8	29	5	—	42	43	—	6	—	1	1	—	3	—	1	2
		—	—	1	—	1	8	29	5	—	42	43	—	6	—	1	7	—	3	—	4	7
		—	—	1	—	1	8	29	5	—	42	43	—	6	—	2	8	—	3	—	5	8

TAB. 5. INFIRMITÉS DES ENFANTS INFIRMES.

Genre d'infirmités des enfants															Peale lahtrites nimetatud vigastuste põevad lapsed veel En outre des infirmités nommées sont atteints de													
Arenemata, rikutud ja võõriti kasvanud liikmed Membres rudimentaires et difformes										Eelpool nimet. vead Infirmit. susmention.					Kõik vigastused kokku Total des infirmités													
Sündin. — Congénit.				Saadud — Accidentelles						Üldse saadud vigast. Total des infirm. accidentelles	Sündinud Congénitales	Saadud Accidentelles	Tähendamata Non indiquées	Kokku Total	Kõik vigastused kokku Total des infirmités	Siseelund, tiisikust Tuberculose de la moelle												
Vigastuse pärast A la suite de l'infirm.				Põletiku pärast (peale tiisikuse) A la suite d'une infl.												Siseelund, tiisikust Tuberculose de la moelle	Verevaesust Anémie	Teisi pikald. haigusi Autres malad. prol.	Pime Cécité	Kurtum Surdité	Krambid Crampes	Puudul. mõist. Développement mental insuffis. (défect.)	Tõltar Idiotie	Kokku Total				
Ül. lõpud Extrem. sup.	Al. lõpud Extrem. inf.	Kombinats. Combinée	Kokku Total	Ül. lõp. Ext. sup.	Al. lõp. Ext. inf.	Komb. Combin.	Kokku Total	Ül. lõp. Ext. sup.	Al. lõp. Ext. inf.																Komb. Combin.	Kokku Total	137	138
—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	9	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	3	
—	—	—	—	1	4	—	5	—	1	—	1	6	—	1	1	50	—	2	—	—	—	—	—	—	—	3	5	
—	—	—	—	1	5	—	6	—	1	—	1	7	—	1	1	59	—	3	2	—	—	—	—	—	—	3	8	
—	5	—	5	1	—	1	2	—	—	—	—	2	—	—	—	19	—	1	—	—	—	—	—	—	—	2	4	
—	7	—	7	1	5	—	6	1	8	—	4	13	19	2	4	6	94	2	13	—	1	—	—	—	1	8	25	
—	12	—	12	2	5	1	8	1	8	4	4	13	21	2	4	6	113	2	14	—	1	—	—	—	1	10	29	
1	7	1	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	16	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	
—	6	—	6	—	6	—	6	1	3	—	—	4	10	—	1	1	87	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
1	13	1	15	—	6	—	6	1	3	—	—	4	10	—	2	—	103	1	—	—	—	—	—	—	—	2	5	
—	2	—	2	—	—	—	—	—	1	—	—	1	1	—	—	—	12	—	2	—	—	—	—	—	—	1	4	
—	3	—	3	—	1	—	1	—	5	1	6	7	7	—	1	1	61	—	16	—	—	—	—	—	—	1	20	
—	5	—	5	—	1	—	1	—	6	1	7	8	8	—	1	—	73	—	18	—	—	—	—	—	3	2	24	
—	2	2	4	—	3	—	3	1	1	1	3	6	6	—	1	1	54	2	2	—	—	—	—	—	1	1	4	
2	2	—	4	—	3	—	3	1	1	2	4	7	7	—	1	1	58	2	7	—	—	—	—	—	1	7	15	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	—	1	—	—	—	—	—	—	1	2	
—	2	—	2	—	2	2	4	—	4	—	4	8	8	1	6	7	98	4	7	—	—	—	—	—	—	7	18	
—	2	—	2	—	2	2	4	—	4	—	4	8	8	1	6	7	113	4	8	—	—	—	—	—	—	8	20	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1	—	—	1	—	—	—	—	—	3	—	3	3	3	1	—	1	31	—	3	1	—	—	—	—	—	3	7	
1	—	—	1	—	—	—	—	—	3	—	3	3	3	1	—	1	35	—	3	1	—	—	—	—	—	3	7	
—	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	18	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	
—	1	1	2	—	2	—	2	—	—	—	—	2	2	2	3	7	93	2	5	—	—	—	—	—	—	—	11	
—	3	1	4	—	2	—	2	—	—	—	—	2	2	2	8	10	111	2	5	—	—	—	—	—	—	2	13	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	3	3	3	—	—	—	18	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	
—	1	—	1	—	—	—	—	—	5	—	5	5	5	—	2	—	51	—	2	—	—	—	—	—	—	2	6	
—	1	—	1	—	—	—	—	—	8	—	8	8	8	—	2	—	69	—	2	—	—	—	—	—	—	3	7	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	1	—	1	—	—	—	—	—	1	—	1	1	1	—	—	1	29	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	
—	3	—	3	—	2	2	4	—	5	—	5	9	9	2	4	7	112	1	10	2	—	—	—	—	—	1	17	
—	4	—	4	—	2	2	4	—	6	—	6	10	10	3	4	8	141	1	10	2	—	—	—	—	—	4	19	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	2	1	3	—	2	4	6	—	1	—	1	7	7	—	2	—	99	4	3	—	—	—	—	—	—	—	3	
—	2	1	3	—	2	4	6	—	1	—	1	7	7	—	2	—	104	4	3	—	—	—	—	—	—	3	15	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	18	
—	6	1	7	—	4	6	10	—	1	6	—	7	17	3	6	1	245	5	13	2	—	—	—	—	—	7	9	
—	1	1	2	—	2	4	6	—	1	—	—	1	7	—	2	—	93	4	3	—	—	—	—	—	—	1	1	
—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11	—	—	—	—	—	—	—	—	2	7	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	
—	—	—	—	—	3	—	3	—	—	—	—	1	4	—	1	—	33	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	
—	—	—	—	—	3	—	3	—	—	—	—	1	4	—	1	—	40	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	1	2	5	—	4	—	4	—	1	—	1	5	5	1	3	4	74	—	2	—	—	—	—	—	—	1	1	
2	2	2	6	—	4	—	4	—	1	—	1	5	5	2	4	6	83	—	2	—	—	—	—	—	—	1	1	
2	2	2	6	—	7	—	7	—	1	1	2	9	9	2	5	7	123	—	2	—	—	—	—	—	—	2	2	
—	2	—	2	—	11	—	17	—	1	—	1	1	1	2	2	4	50	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3	
2	6	3	11	—	6	—	17	—	1	6	1	8	25	3	9	13	318	5	15	2	—	—	—	—	—	6	8	
2	8	3	13	—	6	—	17	—	1	7	1	9	26	5	11	17	368	5	15	2	—	—	—	—	—	9	12	

TAB. 5. VIGASTE LASTE VIGASUSED —

		Vigastest lastest põevad —																				
		Lõpundi osa puudumine Absence des extrémités										Nikastused — Luxations										
		Sündinud — Congénit.					Saadud — Accidentelle					Üldise lõpundi puud. Absence total. d. extr.	Sündinud — Congénit.				Saadud — Accidentelle				Üldise nikastused Luxation générale	
		Käsi Main	Sõrmed Doigts	Jalg Pied	Kombineats. Combinée	Kokku Total	Käsi Main	Sõrmed Doigts	Jalg Pied	Kombineats. Combinée	Kokku Total		Õlg Épaule	Puus Cuisse	Pölv Genou	Kombineats. Combinée	Kokku Total	Õlg Épaule	Puus Cuisse	Pölv Genou		Kombineats. Combinée
97	98	99	100	101	102	103	104	105	106	107	108	109	110	111	112	113	114	115	116	117	118	
Kokku maakondades																						
<i>K I.</i>																						
kr.	0-8 a.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	1
	8-19 "	—	2	—	—	2	2	2	—	—	4	6	—	—	1	1	1	4	1	6	12	13
	0-19 "	—	2	—	—	2	2	2	—	—	4	6	—	—	2	2	1	4	1	6	12	14
kp.	0-8 a.	—	—	—	1	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	8-19 "	2	3	—	—	5	6	11	1	1	19	24	—	1	2	—	1	—	—	—	1	3
	0-19 "	2	3	—	1	6	6	11	1	1	19	25	—	1	2	—	1	—	—	—	1	3
Kokku		2	5	—	1	8	8	13	1	1	23	31	—	1	3	4	1	5	1	6	13	17
kp. rühmast: kk.		2	3	—	—	5	6	11	1	1	19	24	—	1	—	1	2	—	—	—	1	3
ki.		—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>M II.</i>																						
r.	0-8 a.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	8-19 "	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	3	3
	0-19 "	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	3	3
e.	0-8 a.	2	2	—	—	4	1	2	—	—	3	7	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
	8-19 "	2	9	—	6	17	12	36	—	2	50	67	—	—	—	—	2	2	1	5	5	5
	0-19 "	4	11	—	6	21	13	38	—	2	53	74	—	—	—	—	2	3	1	6	6	6
Kokku		4	11	—	6	21	13	38	—	2	53	74	—	—	—	—	2	4	3	9	9	9
K+M kokku		2	2	—	1	5	1	2	—	—	3	8	—	—	1	1	—	—	1	—	1	2
		4	14	—	6	24	20	49	1	3	73	97	—	1	—	2	3	1	7	4	9	21
		6	16	—	7	29	21	51	1	3	76	105	—	1	—	3	4	1	7	5	9	22
Kokku linnades ja maakondades																						
<i>K I.</i>																						
kr.	0-8 a.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—	—	—	1	1	3
	8-19 "	—	2	—	—	2	2	2	—	—	4	6	—	3	—	1	4	1	4	1	8	18
	0-19 "	—	2	—	—	2	2	2	—	—	4	6	—	3	—	3	6	1	4	1	9	21
kp.	0-8 a.	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	8-19 "	2	3	—	—	5	12	22	4	1	39	44	—	3	—	1	4	—	—	—	2	6
	0-19 "	2	3	—	1	6	12	22	4	1	39	45	—	3	—	1	4	—	—	—	2	6
Kokku		2	5	—	1	8	14	24	4	1	43	51	—	6	—	4	10	1	6	1	9	17
kp. rühmast: kk.		2	3	—	—	5	12	22	4	1	39	44	—	3	—	1	4	—	—	—	2	6
ki.		—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>M II.</i>																						
r.	0-8 a.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	8-19 "	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	1	4	5	6
	0-19 "	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	1	4	5	6
e.	0-8 a.	2	2	—	—	4	1	2	—	—	3	7	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
	8-19 "	2	9	1	6	18	14	54	2	2	72	90	—	1	—	1	—	4	2	1	7	8
	0-19 "	4	11	1	6	22	15	56	2	2	75	97	—	1	—	1	—	4	3	1	8	9
Kokku		—	11	1	6	22	15	56	2	2	75	97	—	1	—	1	2	—	4	4	5	13
K+M kokku		2	2	—	1	5	1	2	—	—	3	8	—	—	2	2	—	—	1	1	2	4
		4	14	1	6	25	28	78	6	3	115	140	—	7	—	3	10	1	10	4	13	28
		6	16	1	7	30	29	80	6	3	118	148	—	7	—	5	12	1	10	5	14	30

TAB. 5. INFIRMITÉS DES ENFANTS INFIRMES.

Genre d'infirmités des enfants													Peale lahtrites nimetatud vigastuste põevad lapsed veel														
Arenemata, rikutud ja võõrilt kasvanud liikmed											Eelpool nimet. vead		En outre des infirmités nommées sont atteints de														
Sündin. — Congénit.				Saadud — Accidentelles									Üldse saadud vigast. Total des infirm. accidentelles		Kõik vigastused kokku Total des infirmités		Siseelund. tiisikust Tuberculose de la moelle										
				Vigastuse pärast A la suite de l'infirm.					Põletiku pärast (peale tiisikuse) A la suite d'une infl.						Verevaest Anémie												
															Teisi pikald. haigusi Autres malad. prol.												
															Pime Cécité												
															Kurttumm Surdité												
															Krambid Crampes												
															Puudul. mõist. Développement mental insuffis. (defect.)												
															Tottiar Idiotie												
															Kokku Total												
Ül. lõpund Extrém. sup.	Al. lõpund Extrém. inf.	Kombineer. Combinée	Kokku Total	Ül. lõp. Ext. sup.	Al. lõp. Ext. inf.	Komb. Combin.	Kokku Total	Ül. lõp. Ext. sup.	Al. lõp. Ext. inf.	Komb. Combin.	Kokku Total	Üldse saadud vigast. Total des infirm. accidentelles	Sündinud Congénitales	Saadud Accidentelles	Tõendamata Non indiquées	Kokku Total	Kõik vigastused kokku Total des infirmités	Siseelund. tiisikust Tuberculose de la moelle	Verevaest Anémie	Teisi pikald. haigusi Autres malad. prol.	Pime Cécité	Kurttumm Surdité	Krambid Crampes	Puudul. mõist. Développement mental insuffis. (defect.)	Tottiar Idiotie	Kokku Total	
119	120	121	122	123	124	125	126	127	128	129	130	131	132	133	134	135	136	137	138	139	140	141	142	143	144	145	
1	16	—	17	1	—	—	1	—	1	—	1	2	—	3	—	3	61	—	5	—	—	—	—	—	2	7	
—	14	1	15	1	16	1	18	2	19	2	23	41	6	13	—	19	311	5	37	—	—	1	—	1	2	46	
—	30	1	32	2	16	1	19	2	20	2	24	43	6	16	—	22	372	5	42	—	—	1	—	1	4	53	
—	1	1	2	—	1	—	1	—	2	—	2	3	—	1	—	1	32	—	3	1	—	1	—	1	4	10	
2	2	—	4	—	5	1	6	1	5	2	8	14	—	4	—	4	162	1	17	—	—	1	—	—	8	27	
2	3	1	6	—	6	1	7	1	7	2	10	17	—	5	—	5	194	1	20	1	—	2	—	1	12	37	
3	33	2	38	2	22	2	26	3	27	4	34	60	6	21	—	27	566	6	62	1	—	3	—	2	16	90	
2	3	1	6	—	6	1	7	1	7	2	10	17	—	5	—	5	167	1	17	1	—	1	—	—	5	25	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	27	—	3	—	—	1	—	1	7	12	
—	1	—	1	—	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	1	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	3	—	3	—	2	—	2	—	5	1	6	8	—	2	—	2	53	3	5	—	—	—	—	—	1	9	
—	4	—	4	—	3	—	3	—	5	1	6	9	—	3	—	3	65	3	5	—	—	—	—	—	1	9	
—	—	—	—	—	—	1	1	—	1	1	2	3	—	—	—	—	28	—	1	1	—	1	—	—	5	8	
1	6	—	7	1	4	—	5	—	8	1	9	14	—	7	—	7	215	5	6	1	1	2	1	7	24	47	
1	6	—	7	1	4	1	6	—	9	2	11	17	—	7	—	7	243	5	7	2	1	3	1	7	29	55	
1	10	—	11	1	7	1	9	—	14	3	17	26	—	10	—	10	308	8	12	2	1	3	1	8	29	64	
1	18	1	20	1	2	1	4	—	4	1	5	9	—	5	—	5	133	—	9	2	—	2	—	1	11	25	
3	25	1	29	2	27	2	31	3	37	6	46	77	6	26	—	32	741	14	65	1	1	4	1	9	34	129	
4	43	2	49	3	29	3	35	3	41	7	51	86	6	31	—	37	874	14	74	3	1	6	1	10	45	154	
1	17	—	18	1	—	—	1	—	2	—	2	3	1	3	—	4	90	—	5	—	—	—	—	—	2	2	9
—	17	1	18	3	18	1	22	2	24	2	28	50	8	17	1	26	423	6	47	2	—	2	—	3	3	63	
1	34	1	36	4	18	1	23	2	26	2	30	53	9	20	1	30	513	6	52	2	—	2	—	5	5	72	
—	1	1	2	—	1	—	1	—	2	—	2	3	—	1	—	1	37	—	3	1	—	1	—	1	7	13	
2	4	1	7	2	9	1	12	2	5	2	9	21	—	6	—	6	261	5	20	—	—	1	—	3	13	42	
2	5	2	9	2	10	1	13	2	7	2	11	24	—	7	—	7	298	5	23	1	—	2	—	4	20	55	
3	39	3	45	6	28	2	36	4	33	4	41	77	9	27	1	37	811	11	75	3	—	4	—	9	25	127	
2	4	2	8	2	10	1	13	2	7	2	11	24	—	7	—	7	260	5	20	1	—	1	—	1	6	34	
—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	38	—	3	—	—	1	—	3	14	21	
—	1	—	1	—	1	—	1	—	—	—	—	1	—	2	—	2	19	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
—	3	—	3	3	2	—	5	—	5	2	7	12	—	2	—	2	86	3	5	—	—	—	—	—	1	1	10
—	4	—	4	3	3	—	6	—	5	2	7	13	—	4	—	4	105	3	5	—	—	—	—	2	1	11	
—	1	—	1	—	—	1	1	—	1	1	2	3	1	1	—	2	37	—	1	1	—	1	—	—	—	5	8
3	7	2	12	5	4	—	9	—	9	1	10	19	1	10	—	11	289	5	8	1	1	2	1	8	25	51	
3	8	2	13	5	4	1	10	—	10	2	12	22	2	11	—	13	326	5	9	2	1	3	1	8	30	59	
3	12	2	17	8	7	1	16	—	15	4	19	35	2	15	—	17	431	8	14	2	1	3	1	10	31	70	
1	20	1	22	1	2	1	4	—	5	1	6	10	2	7	—	9	183	—	9	2	—	2	—	4	14	31	
5	31	4	40	13	33	2	48	4	43	7	54	102	9	35	1	45	1059	19	80	3	1	5	1	15	42	166	
6	51	5	62	14	35	3	52	4	48	8	60	112	11	42	1	54	1242	19	89	5	1	7	1	19	56	197	

TAB. 6. VIGASTE LASTE VIGASUSED (TAB. 5. SUHTARVUD) —

		Vigastest lastest põevad —																					
		Lõpundi osa puudumine Absence des extrémités										Nikastused — Luxations											
		Sündinud — Congénit.					Saadud — Accidentelle					Üldise lõpundi puud. Absence total. d. extr.	Sünd. — Cong.				Saadud — Accidentelle				Üldise nikastused Luxation générale	Sündin. —	
Käsi Main	Sõrmed Doigts	Jalg Pied	Kombinats. Combinée	Kokku Total	Käsi Main	Sõrmed Doigts	Jalg Pied	Kombinats. Combinée	Kokku Total	Puus Cuisse	Kombinats. Combinée		Kokku Total	Õlg Épaule	Puus Cuisse	Põlv Genou	Kombinats. Combinée	Kokku Total	Üldise nikastused Luxation générale	Ül. lõpund Extrém. supér.		Al. lõpund Extrém. inf.	
97	98	99	100	101	102	103	104	105	106	107	109	110	112	113	114	115	116	117	118	119	120		
Kokku linnad																							
<i>K I.</i>	kr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	60,00	100,00	66,67	—	—	—	100,00	75,00	70,00	—	66,67		
	kp.	—	—	—	—	100,00	100,00	100,00	—	100,00	100,00	40,00	—	33,33	—	100,00	—	25,00	30,00	—	33,33		
	Kokku	—	—	—	—	75,00	37,93	60,00	—	47,62	46,51	83,33	50,00	75,00	—	33,33	—	60,00	50,00	62,50	—	75,00	
	kp. rühm.: kk.	—	—	—	—	100,00	100,00	100,00	—	100,00	100,00	100,00	—	100,00	—	100,00	—	100,00	100,00	—	50,00		
	ki.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	50,00	
<i>M II.</i>	r.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100,00	50,00	—	—	—	100,00	50,00	50,00	—	—		
	e.	—	—	100,00	—	100,00	100,00	100,00	—	100,00	100,00	100,00	—	50,00	—	100,00	—	50,00	50,00	100,00	100,00		
	Kokku	—	—	100,00	—	100,00	25,00	62,07	40,00	—	52,38	53,49	16,67	50,00	25,00	—	66,67	—	40,00	50,00	37,50	100,00	25,00
	K+M kokku	—	—	0,27	—	0,27	2,17	7,88	1,37	—	11,42	11,69	1,63	0,54	2,17	—	0,82	—	1,36	2,18	4,35	0,54	2,17
Kokku maakonnad																							
<i>K I.</i>	kr.	—	40,00	—	—	25,00	25,00	15,38	—	—	17,39	19,35	—	66,67	50,00	100,00	80,00	100,00	100,00	92,31	82,35	33,33	90,91
	kp.	100,00	60,00	—	100,00	75,00	75,00	84,62	100,00	100,00	82,61	80,65	100,00	33,33	50,00	—	20,00	—	—	7,69	17,65	66,67	9,09
	Kokku	33,33	31,25	—	14,29	27,59	38,10	25,49	100,00	33,33	30,26	29,52	100,00	100,00	100,00	100,00	71,43	20,00	66,67	59,09	65,38	75,00	76,74
	kp. rühm.: kk.	100,00	100,00	—	—	83,33	100,00	100,00	100,00	100,00	96,00	100,00	100,00	100,00	—	100,00	—	—	100,00	100,00	100,00	100,00	
	ki.	—	—	—	100,00	16,67	—	—	—	—	—	4,00	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
<i>M II.</i>	r.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	25,00	66,67	33,33	33,33	—	40,00		
	e.	100,00	100,00	—	100,00	100,00	100,00	—	100,00	100,00	100,00	—	—	—	—	100,00	75,00	33,33	66,67	66,67	100,00	60,00	
	Kokku	66,67	68,75	—	85,71	72,41	61,90	74,51	—	66,67	69,74	70,48	—	—	—	—	28,57	80,00	33,33	40,91	34,62	25,00	23,26
	K+M kokku	0,69	1,33	—	0,80	3,32	2,40	5,84	0,11	0,34	8,69	12,01	0,11	0,34	0,45	0,11	0,81	0,57	1,03	2,52	2,97	0,45	4,92
Kokku linnad ja maakonnad																							
<i>K I.</i>	kr.	—	40,00	—	—	25,00	14,29	8,33	—	—	9,30	11,76	50,00	75,00	60,00	100,00	66,67	100,00	100,00	88,24	77,78	33,33	87,18
	kp.	100,00	60,00	—	100,00	75,00	85,71	91,67	100,00	100,00	90,70	88,24	50,00	25,00	40,00	—	33,33	—	—	11,76	22,22	66,67	12,82
	Kokku	33,33	31,25	—	14,29	26,67	48,28	30,00	66,67	33,33	36,44	34,46	85,71	80,00	83,33	100,00	60,00	20,00	64,29	56,67	64,29	50,00	76,47
	kp. rühm.: kk.	100,00	100,00	—	—	83,33	100,00	100,00	100,00	100,00	97,78	100,00	100,00	100,00	—	100,00	—	—	100,00	100,00	100,00	80,00	
	ki.	—	—	—	100,00	16,67	—	—	—	—	—	2,22	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20,00	
<i>M II.</i>	r.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	25,00	80,00	38,46	40,00	—	33,33		
	e.	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	—	50,00	—	100,00	75,00	20,00	61,54	60,00	100,00	66,67
	Kokku	66,67	68,75	100,00	85,71	73,33	51,72	70,00	33,33	66,67	63,56	65,54	14,29	20,00	16,67	—	40,00	80,00	35,71	43,33	35,71	50,00	23,53
	K+M kokku	0,48	1,29	0,08	0,56	2,41	2,34	6,45	0,48	0,24	9,51	11,92	0,56	0,40	0,97	0,08	0,80	0,40	1,13	2,41	3,38	0,48	4,11

TAB. 6. INFIRMITÉS DES ENFANTS INFIRMES (en %).

Genre d'infirmités des enfants													Kõik vigastused kokku Total des infirmités	Peale lahtrites nimetatud vigastuste põevad lapsed veel En outre des infirmités nommées sont atteints de										
Arenemata, rikutud ja võõriti kasvanud liikmed Membres rudimentaires et difformes										Eelpool nimet. vead Infirmit. susmention.				Siseelund. tiisikust Tuberculose de la moelle	Verevaesust Anémie	Teisi pikald. haigusi Autres malad. prol.	Pime Cécité	Kurtumum Surdité	Krambid Crampes	Puudul. mõist. Développement men- tal insuffis. (défect.)	Tottar Idiotie	Kokku Total		
Congénit.		Saadud — Accidentelles								Üldise saadud vigast. Total des infirm. accidentelles	Sündinud Congénitales	Saadud Accidentelles											Tähendamata Non indiquées	Kokku Total
Kombinee. Combinée	Kokku Total	Vigastuse pärast A la suite de l'infirm.				Põletiku pärast (peale tiisikuse) A la suite d'une infl.																		
		Ül. lõp. Ext. sup.	Al. lõp. Ext. inf.	Komb. Combin.	Kokku Total	Ül. lõp. Ext. sup.	Al. lõp. Ext. inf.	Komb. Combin.	Kokku Total															
121	122	123	124	125	126	127	128	129	130	131	132	133	134	135	136	137	138	139	140	141	142	143	144	145
—	57,14	50,00	33,33	—	40,00	—	100,00	—	85,71	58,82	100,00	66,67	100,00	80,00	57,55	20,00	76,92	100,00	—	100,00	—	57,14	11,11	51,35
100,00	42,86	50,00	66,67	—	60,00	100,00	—	—	14,29	41,18	—	33,33	—	20,00	42,45	80,00	23,08	—	—	—	—	42,86	88,89	48,65
33,33	53,85	36,36	100,00	—	58,82	100,00	85,71	—	77,78	65,38	60,00	54,55	100,00	58,82	66,58	100,00	86,67	100,00	—	100,00	—	77,78	81,82	86,05
100,00	66,67	100,00	100,00	—	100,00	100,00	—	—	100,00	100,00	—	100,00	—	100,00	89,42	100,00	100,00	—	—	—	—	33,33	12,50	50,00
—	33,33	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10,58	—	—	—	—	—	—	66,67	87,50	50,00
—	—	42,86	—	—	42,86	—	—	100,00	50,00	44,44	—	20,00	—	14,29	32,52	—	—	—	—	—	—	50,00	50,00	33,33
100,00	100,00	57,14	—	—	57,14	—	100,00	—	50,00	55,56	100,00	80,00	—	85,71	67,48	—	100,00	—	—	—	—	50,00	50,00	66,67
66,67	46,15	63,64	—	—	41,18	—	14,29	100,00	22,22	34,62	40,00	45,45	—	41,18	33,42	—	13,33	—	—	—	—	22,22	18,18	13,95
0,82	3,53	2,99	1,63	—	4,62	0,28	1,90	0,27	2,45	7,07	1,36	2,99	0,27	4,62	29,63	1,36	4,08	0,54	—	0,27	—	2,45	2,98	11,68
50,00	84,21	100,00	72,73	50,00	73,08	66,67	74,07	50,00	70,59	71,67	100,00	76,19	—	81,48	65,72	83,33	67,74	—	—	33,33	—	50,00	25,00	58,89
50,00	15,79	—	27,27	50,00	26,92	33,33	25,93	50,00	29,41	28,33	—	23,81	—	18,52	34,28	16,67	32,26	100,00	—	66,67	—	50,00	75,00	41,11
100,00	77,55	66,67	75,86	66,67	74,29	100,00	65,85	57,14	66,67	69,77	100,00	67,74	—	72,97	64,76	42,86	83,78	33,33	—	50,00	—	20,00	35,56	58,44
100,00	100,00	—	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	—	100,00	—	100,00	86,08	100,00	85,00	100,00	—	50,00	—	—	41,67	67,57
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13,92	—	15,00	—	—	50,00	—	100,00	58,33	32,43
—	36,36	—	42,86	—	33,33	—	35,71	33,33	35,29	34,62	—	30,00	—	30,00	21,10	37,50	41,67	—	—	—	—	12,50	—	14,06
—	63,64	100,00	57,14	100,00	66,67	—	64,29	66,67	64,71	65,38	—	70,00	—	70,00	78,90	62,50	58,33	100,00	100,00	100,00	100,00	87,50	100,00	85,94
—	22,45	33,33	24,14	33,33	25,71	—	34,15	42,86	33,33	30,23	—	32,26	—	27,03	35,24	57,14	16,22	66,67	100,00	50,00	100,00	80,00	64,44	41,56
0,24	5,61	0,34	3,32	0,34	4,00	0,34	4,69	0,81	5,84	9,84	0,69	3,54	—	4,23	70,37	1,60	8,47	0,34	0,11	0,69	0,11	1,15	5,15	17,62
33,33	80,00	66,67	64,29	50,00	63,89	50,00	78,79	50,00	73,17	68,83	100,00	74,08	100,00	81,08	63,26	54,55	69,33	66,67	—	50,00	—	55,56	20,00	56,69
66,67	20,00	33,33	35,71	50,00	36,11	50,00	21,21	50,00	26,83	31,17	—	25,92	—	18,92	36,74	45,45	30,67	33,33	—	50,00	—	44,44	80,00	43,31
60,00	72,58	42,86	80,00	66,67	69,23	100,00	68,75	50,00	68,33	68,75	81,82	64,29	100,00	68,52	65,30	57,89	84,27	60,00	—	57,14	—	47,37	44,64	64,47
100,00	88,89	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	—	100,00	—	100,00	87,25	100,00	86,96	100,00	—	50,00	—	25,00	30,00	61,82
—	11,11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12,75	—	13,04	—	—	50,00	—	75,00	70,00	38,18
—	23,53	37,50	42,86	—	37,50	—	33,33	50,00	36,84	37,14	—	26,67	—	23,53	24,36	37,50	35,71	—	—	—	—	20,00	3,23	15,71
100,00	76,47	62,50	57,14	100,00	62,50	—	66,67	50,00	63,16	62,86	100,00	73,33	—	76,47	75,64	62,50	64,29	100,00	100,00	100,00	100,00	80,00	96,77	84,29
40,00	27,42	57,14	20,00	33,33	30,77	—	31,25	50,00	31,67	31,25	18,18	35,71	—	31,48	34,70	42,11	15,73	40,00	100,00	42,86	100,00	52,63	55,36	35,53
0,40	4,99	1,13	2,82	0,24	4,19	0,32	3,86	0,64	4,83	9,02	0,88	3,39	0,08	4,35	100,00	1,53	7,17	0,40	0,08	0,56	0,08	1,53	4,51	15,36

TAB. 7. VIGASTE LASTE VANEMAD, VIGASUSE PÄRIVUS, RA-
 TAB. 7. PROFESSION DES PARENTS, HÉRÉDITÉ,

		Lapse vanemate ehk kasvatajate amet Profession des parents ou précept. de l'enfant.										Lapsed, kelle suguk. vigas. on ol- nud—Enfants appart. à des fam. à tares hérédit. et sans tares héréd.					Vigasus —	
		Mitmesugused töölised Ouvriers	Põllupidajad ja põllut. Cultivateurs	Käsitöölised — Artisans	Riigiteenijad ja ameh. Employés de l'Etat	Kaupmehed ja majajoom. Commerçants et pro- priétaires	Kooliõp., arstid, advok. jne.—Professeurs, doc- teurs, avocats etc.	Mitmesug. ametite pi- dajad — Différents em- ployés	Tööta töölised Sans travail	Täheandamata Non indiquées	Lapsed, kes võraste kukul elavad — Enfants soutenus par des étrangers.	Sarnane Tares héréditaires	Teistsugune Sans tares héréd.	Kokku Total	Ei ole ohud Non constatées	Täheandamata Enfants à tares non indiquées	Raske Graves	Keskmine Moyennes
		146	147	148	149	150	151	152	153	154	155	156	157	158	159	160	161	162
Tallinn . . .	{ 0—8 a.	7	—	3	4	—	—	3	1	1	—	1	—	1	6	12	8	10
	{ 8—19 "	42	1	29	4	3	—	20	1	—	—	4	1	5	19	76	29	57
	{ 0—19 "	49	1	32	8	3	—	23	2	1	—	5	1	6	25	88	37	67
Tartu . . .	{ 0—8 a.	7	1	2	—	—	—	2	—	—	2	—	—	—	2	12	3	6
	{ 8—19 "	25	4	22	5	5	1	5	4	4	5	2	5	7	7	66	29	27
	{ 0—19 "	32	5	24	5	5	1	7	4	4	7	2	5	7	9	78	32	33
Narva . . .	{ 0—8 a.	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—
	{ 8—19 "	37	1	5	1	4	1	2	5	1	2	1	2	3	19	37	27	20
	{ 0—19 "	38	1	6	1	4	1	2	5	1	2	1	2	3	19	39	29	20
Pärnu . . .	{ 0—8 a.	1	—	—	—	—	1	1	—	2	—	—	—	—	—	5	1	1
	{ 8—19 "	13	3	2	2	6	2	1	—	—	—	1	—	1	1	27	9	11
	{ 0—19 "	14	3	2	2	6	3	2	—	2	—	1	—	1	1	32	10	12
Viljandi . . .	{ 0—8 a.	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—
	{ 8—19 "	2	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	4	1
	{ 0—19 "	2	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	5	1
Valga . . .	{ 0—8 a.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	{ 8—19 "	4	—	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	4	3	3	4
	{ 0—19 "	4	—	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	4	3	3	4
Rakvere . . .	{ 0—8 a.	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	1
	{ 8—19 "	—	—	1	1	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	4	2	2
	{ 0—19 "	1	—	1	2	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	6	3	3
Võru . . .	{ 0—8 a.	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	1
	{ 8—19 "	5	—	—	2	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	7	3	3
	{ 0—19 "	7	—	—	2	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	9	4	4
Kuressaare	{ 0—8 a.	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	2	—	—	—	—	1	—
	{ 8—19 "	1	—	—	—	2	—	3	2	1	—	1	—	1	7	7	6	—
	{ 0—19 "	1	—	1	—	2	—	3	2	1	1	3	—	3	1	7	7	—
Haapsalu . . .	{ 0—8 a.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	{ 8—19 "	7	—	1	2	—	—	1	1	—	—	—	—	—	2	10	6	—
	{ 0—19 "	7	—	1	2	—	—	1	1	—	—	—	—	—	2	10	6	—
Paide . . .	{ 0—8 a.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	{ 8—19 "	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—
	{ 0—19 "	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—
Petersi . . .	{ 0—8 a.	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2
	{ 8—19 "	—	—	—	—	2	1	1	—	—	—	—	—	—	—	4	—	3
	{ 0—19 "	—	—	—	—	4	1	1	—	—	—	—	—	—	6	—	5	
Harju mkd.	{ 0—8 a.	3	6	2	—	—	—	1	—	—	—	—	—	5	7	6	4	
	{ 8—19 "	7	34	6	1	1	—	2	—	3	2	3	2	17	34	21	25	
	{ 0—19 "	10	40	8	1	1	—	3	—	3	2	3	2	22	41	27	29	
Viru mkd.	{ 0—8 a.	1	4	—	—	—	—	1	—	—	—	1	1	2	3	1	5	—
	{ 8—19 "	7	38	9	1	2	—	4	—	3	2	6	5	11	39	16	27	30
	{ 0—19 "	8	42	9	1	2	—	5	—	3	2	7	6	13	42	17	32	30

VITSEMINE, NENDE VAIMLINE SEISUKORD JA KOOLIÕPETUS.
TRAITEMENT, ASSISTANCE ET INSTRUCTION.

Infirmités		Arstlisel ravitsusel olnud Traitéés par un médecin					Missugune ravits. tarvilik — Sujet à traitement			Kõrvalist abi Exigeant assistance			Soov. arsti arvamise järele kodusse asetada — Exigeant l'hospitalisation selon l'avis du docteur		Soovib ise kodusse Adressant demande l'hospita- lisation		Ei ole tarvilik N'exigeant pas l'hospitalisation		Vaimliselt on lapsed Facultéés mentales			Kooliõpetust saavad Recevant l'instruction			
Kerge Légers	Tähendamata Non indiquées	Haigemajas A l'hôpital	Arsti juures Par un médecin	Kokku Total	Ei kuskil Restés sans traitement	Tähendamata Non indiqués	Kirurgia-ortopeedia Chirurgie-orthopédique	Loodusjõud Naturel	Parandamata ja tähend. Incurables	Tarvilab Exigeant	Ei tarvilia N'exigeant pas	Tähendamata Sans indication	Soov. arsti arvamise järele kodusse asetada — Exigeant l'hospitalisation selon l'avis du docteur	Soovib ise kodusse Adressant demande l'hospita- lisation	Ei ole tarvilik N'exigeant pas l'hospitalisation	Terved Normales	Puudulikud Défectueuses	Tähendamata Non indiquées	Koolis A l'école	Kodus A domicile	Ei saa Ne recevant aucune instruction	Tähendamata Non indiqués			
163	164	165	166	167	168	169	170	171	172	173	174	175	176	177	178	179	180	181	182	183	184	185			
1	—	4	15	19	—	—	10	9	—	7	12	—	15	—	4	9	2	8	3	—	16	—			
9	5	33	62	95	2	3	30	14	56	10	90	—	65	—	35	94	4	2	83	—	16	1			
10	5	37	77	114	2	3	40	23	56	17	102	—	80	—	39	103	6	10	86	—	32	1			
3	2	3	2	5	8	1	5	1	8	3	11	—	5	—	9	4	1	9	1	—	13	—			
20	4	38	21	59	21	—	16	18	46	9	70	1	34	10	36	73	7	—	72	—	8	—			
23	6	41	23	64	29	1	21	19	54	12	81	1	39	10	45	77	8	9	73	—	21	—			
—	—	—	—	—	2	—	—	—	2	—	2	—	2	—	—	2	—	—	—	—	2	—			
9	3	40	12	52	6	1	11	16	32	2	57	—	34	17	8	59	—	—	58	—	1	—			
9	3	40	12	52	8	1	11	16	34	2	59	—	36	17	8	61	—	—	58	—	3	—			
3	—	2	2	4	1	—	3	1	1	1	3	1	2	1	2	3	1	1	—	—	5	—			
4	5	14	11	25	2	2	7	10	12	2	27	—	16	8	5	28	1	—	27	—	2	—			
7	5	16	13	29	3	2	10	11	13	3	30	1	18	9	7	31	2	1	27	—	7	—			
1	—	—	2	2	—	—	1	—	1	—	2	—	2	—	—	2	—	—	—	—	2	—			
1	—	—	5	5	—	—	—	1	4	1	4	—	2	—	3	5	—	—	3	—	2	—			
1	—	—	7	7	—	—	1	1	5	1	6	—	4	—	3	7	—	—	3	—	4	—			
—	—	—	5	5	2	—	1	1	5	3	4	—	1	4	2	6	1	—	4	—	3	—			
—	—	—	5	5	2	—	1	1	5	3	4	—	1	4	2	6	1	—	4	—	3	—			
—	—	—	2	2	—	—	1	—	1	1	1	—	2	—	—	1	1	—	1	—	1	—			
—	—	1	3	4	—	—	2	1	1	—	4	—	3	—	1	4	—	—	4	—	—	—			
—	—	1	5	6	—	—	3	1	2	1	5	—	5	—	1	5	1	—	5	—	1	—			
—	—	—	2	2	—	—	—	1	1	—	2	—	2	—	—	1	1	—	—	—	2	—			
—	2	3	1	4	3	1	2	5	1	—	8	—	6	1	1	8	—	—	7	—	1	—			
—	2	3	3	6	3	1	2	6	2	—	10	—	8	1	1	9	1	—	7	—	3	—			
1	—	1	—	1	—	1	2	—	—	1	1	—	2	—	—	2	—	—	—	—	2	—			
1	3	3	2	5	—	4	3	2	4	1	8	—	3	—	6	9	—	—	8	—	1	—			
1	3	4	2	6	—	5	5	2	4	2	9	—	5	—	6	11	—	—	8	—	3	—			
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
1	5	3	5	8	1	3	—	7	5	5	7	—	10	—	2	10	2	—	8	—	4	—			
1	5	3	5	8	1	3	—	7	5	5	7	—	10	—	2	10	2	—	8	—	4	—			
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	1	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	1	—			
—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	1	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	1	—			
—	—	1	1	2	—	—	1	—	1	—	2	—	1	—	1	2	—	—	1	—	1	—			
—	1	—	1	1	1	2	1	—	3	—	4	—	1	1	2	4	—	—	4	—	—	—			
—	1	1	2	3	1	2	2	—	4	—	6	—	2	1	3	6	—	—	5	—	1	—			
2	—	4	4	8	7	1	7	3	2	5	6	1	9	—	3	9	2	1	—	—	12	—			
10	—	19	22	41	11	—	28	8	20	6	48	2	36	1	19	56	—	—	41	1	14	—			
12	—	23	26	49	18	1	35	11	22	11	54	3	45	1	22	65	2	1	41	1	26	—			
1	—	1	3	4	2	—	—	2	4	4	2	—	3	—	3	3	1	2	—	—	6	—			
3	6	28	29	57	9	—	31	13	22	16	50	—	44	7	15	62	2	2	56	—	10	—			
4	6	29	32	61	11	—	31	15	26	20	52	—	47	7	18	65	3	4	56	—	16	—			

		Lapse vanemate ehk kasvatajate amet Profession des parents ou précept. de l'enfant.										Lapsed, kelle suguk. vigas. on ol- nud—Enfants appart. à des fam. à tares hérédit. et sans tares héré				Vigasus—		
		Mitmesugused töölised Ouvriers	Pollupidajad ja pollut. Cultivateurs	Käsitöölised— Artisans	Riigiteenijad ja amehn. Employés de l'Etat	Kaupmehed ja majaan. Commerçants et pro- priétaires	Kooliõp., arstid, advok. ine.—Professeurs, doc- teurs, avocats etc.	Mitmesug. ametite pi- dajad — Diverses em- ploies	Töötä töölised Sans travail	Tähenamata Non indiquées	Lapsed, kes võõraste kuul elavad — Enfants soutenus par des étrang.	Sarnane Tares héréditaires	Teistsugune Sans tares héréd.	Kokku Total	Ei ole olnud Non constatées	Tähenamata Enfants à tares non indiquées	Raske Graves	Keskmine Moyennes
		146	147	148	149	150	151	152	153	154	155	156	157	158	159	160	161	162
Järva mkd.	0—8 a.	—	4	4	1	—	—	1	—	—	—	2	—	2	2	5	3	6
	8—19 "	2	30	11	1	—	—	2	—	3	—	4	1	19	26	26	20	26
	0—19 "	2	34	15	2	—	—	3	—	3	—	6	1	5	21	31	29	20
Lääne mkd.	0—8 a.	—	6	—	—	—	—	—	2	11	—	—	—	6	13	7	8	
	8—19 "	5	47	6	—	—	—	2	5	29	—	7	2	39	46	31	42	
	0—19 "	5	53	6	—	—	—	2	7	40	—	7	2	45	59	38	50	
Saare mkd.	0—8 a.	—	12	3	—	—	—	—	—	1	—	—	—	10	6	7	6	
	8—19 "	—	73	10	—	—	1	—	—	3	—	3	3	30	51	38	32	
	0—19 "	—	85	13	—	—	1	—	—	4	—	3	3	6	57	45	38	
Pärnu mkd.	0—8 a.	4	5	1	—	—	—	1	—	1	—	2	—	2	7	3	3	
	8—19 "	15	29	9	—	1	—	5	—	2	—	3	—	3	42	16	24	
	0—19 "	19	34	10	—	1	—	6	—	3	—	5	—	5	49	19	27	
Viljandi mkd.	0—8 a.	—	2	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	3	1	3	—	
	8—19 "	7	36	8	1	—	—	1	—	1	—	1	—	1	29	24	26	
	0—19 "	7	38	9	1	—	—	1	—	2	—	1	—	1	32	25	29	
Tartu mkd.	0—8 a.	4	4	1	—	—	2	—	—	4	—	2	—	2	7	6	9	
	8—19 "	30	32	12	—	1	—	4	1	17	1	10	—	10	17	71	39	
	0—19 "	34	36	13	—	1	2	4	1	21	1	12	—	12	24	77	48	
Valga mkd.	0—8 a.	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3	2	1	
	8—19 "	12	11	3	—	—	—	5	—	1	—	4	—	4	6	21	11	
	0—19 "	14	12	3	—	—	—	5	—	1	—	4	—	4	7	24	13	
Võru mkd.	0—8 a.	2	13	2	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	2	16	6	
	8—19 "	17	56	9	1	2	—	2	1	4	1	2	—	2	29	62	30	
	0—19 "	19	69	11	1	2	—	2	1	5	1	2	—	2	31	78	36	
Petseri mkd.	0—8 a.	1	8	—	—	—	—	3	1	5	—	1	—	1	2	15	6	
	8—19 "	1	40	—	—	—	—	8	—	2	—	1	1	2	11	38	14	
	0—19 "	2	48	—	—	—	—	11	1	7	—	2	1	3	13	53	20	
Kokku linnades																		
K I.	0—8 a.	10	1	6	3	1	—	2	1	3	2	3	—	3	6	20	11	
	8—19 "	57	3	19	7	5	1	11	5	2	2	6	2	8	29	75	38	
	0—19 "	67	4	25	10	6	1	13	6	5	4	9	2	11	35	95	49	
kp.	0—8 "	2	—	1	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	5	4	1	
	8—19 "	44	2	20	2	3	1	13	7	2	5	1	2	3	14	82	58	
	0—19 "	46	2	21	3	3	1	14	7	2	5	1	2	3	14	87	62	
Kokku		113	6	46	13	9	2	27	13	7	9	10	4	14	49	182	111	
kp. rühmast:	kk.	40	2	19	2	3	1	12	7	2	5	1	2	3	11	79	52	
	ki.	6	—	2	1	—	—	2	—	—	—	—	—	—	3	8	10	
M II.	0—8 a.	1	—	2	1	—	1	2	—	—	—	—	—	2	5	1	5	
	8—19 "	15	1	4	2	5	2	2	1	1	—	1	1	2	3	28	8	
	0—19 "	16	1	6	3	5	3	4	1	1	—	1	1	2	5	33	9	
k.	0—8 "	6	—	—	1	—	—	1	—	—	1	—	—	—	9	2	2	
	8—19 "	21	3	21	6	9	1	12	—	1	—	1	3	4	8	62	15	
	0—19 "	27	3	21	6	10	1	13	—	1	1	1	3	4	8	71	17	
Kokku		43	4	27	9	15	4	17	1	2	1	2	4	6	13	104	26	
K+M kokku																		
0—8 a.		19	1	9	5	2	1	6	1	3	2	3	—	3	8	39	18	
8—19 "		137	9	64	17	22	5	38	13	6	7	9	8	17	54	247	119	
0—19 "		156	10	73	22	24	6	44	14	9	9	12	8	20	62	286	137	

RAVITSEMINE, NENDE VAIMLINE SEISUKORD JA KOOLIÕPETUS.

DITRAITEMENT, ASSISTANCE ET INSTRUCTION.

Keskmine Moyennes	Arstlisel ravitsusel olnud Traitéés par un médecin							Missugune ravits. tarvilkil — Sujet à traitement				Kõrvalist abi Exigeant assistance				Vaimliselt on lapsed Facultéés mentales				Kooliõpetust saavad Recevant l'instruction			
	Kerge Légères	Tähtdamata Non indiquées	Haigemajas A l'hôpital	Arsti juures Par un médecin	Kokku Total	Ei kuskil Restés sans traitement	Tähtdamata Non indiqués	Kirurgia-ortopeedia Chirurgie-orthopédique	Loodusfõund Naturel	Parandamata ja tähtdam. Incurables	Tarvitab Exigeant	Ei tarvita N'exigeant pas	Tähtdamata Sans indication	Soov. arsti arvamise järele kodusse asetada — Exigeant l'hospitalisation selon l'avis du docteur	Soovib ise kodusse adressant demande l'hospita- lisation	Ei ole tarvilkil N'exigeant pas l'hospitalisation	Terved Normales	Puudulikud Défectueuses	Tähtdamata Non indiquées	Koolis A l'école	Kodus A domicile	Ei saa Ne recevant aucune instruction	Tähtdamata Non indiqués
162	163	164	165	166	167	168	169	170	171	172	173	174	175	176	177	178	179	180	181	182	183	184	185
6	—	—	2	6	8	1	—	2	3	4	4	5	—	8	—	1	6	—	3	—	1	8	—
20	2	2	9	25	34	15	1	13	15	22	6	43	1	33	1	16	45	3	2	32	4	13	1
26	2	2	11	31	42	16	1	15	18	26	10	48	1	41	1	17	51	3	5	32	5	21	1
8	1	3	5	6	11	8	—	7	4	8	7	11	1	11	—	8	11	3	5	1	—	18	—
42	11	10	24	35	59	35	—	22	18	54	20	74	—	45	—	49	72	9	13	56	—	38	—
50	12	13	29	41	70	43	—	29	22	62	27	85	1	56	—	57	83	12	18	57	—	56	—
6	3	—	1	2	3	12	1	12	—	4	7	9	—	14	2	—	7	—	9	—	—	15	1
32	12	5	17	17	34	50	3	31	5	51	20	67	—	51	16	20	66	4	17	63	—	23	1
38	15	5	18	19	37	62	4	43	5	55	27	76	—	65	18	20	73	4	26	63	—	38	2
7	2	—	1	7	8	3	1	1	3	8	7	5	—	—	3	9	10	2	—	—	—	12	—
28	6	3	16	33	49	12	—	15	8	38	17	42	2	—	34	27	57	4	—	45	1	15	—
35	8	3	17	40	57	15	1	16	11	46	24	47	2	—	37	36	67	6	—	45	1	27	—
—	1	—	—	2	2	2	—	—	—	4	4	—	—	3	—	1	2	2	—	—	—	4	—
18	4	6	16	25	41	12	1	13	5	36	16	36	2	19	13	22	46	8	—	32	4	18	—
18	5	6	16	27	43	14	1	13	5	40	20	36	2	22	13	23	48	10	—	32	4	22	—
5	1	—	3	7	10	4	1	5	9	1	7	6	2	11	—	4	11	1	3	—	—	15	—
43	5	11	35	27	62	33	3	28	32	38	27	67	4	67	2	29	82	7	9	55	—	42	1
48	6	11	38	34	72	37	4	33	41	39	34	73	6	78	2	33	93	8	12	55	—	57	1
1	—	1	2	1	3	1	—	2	1	1	3	1	—	2	1	1	4	—	—	—	—	4	—
11	7	2	12	11	23	8	—	8	5	18	14	17	—	13	7	11	21	3	7	21	1	9	—
12	7	3	14	12	26	9	—	10	6	19	17	18	—	15	8	12	25	3	7	21	1	13	—
5	3	4	2	8	10	8	—	9	2	7	12	6	—	9	5	4	16	2	—	—	—	12	6
41	8	14	23	31	54	36	3	32	13	48	17	75	1	45	13	35	89	4	—	68	6	18	1
46	11	18	25	39	64	44	3	41	15	55	29	81	1	54	18	39	105	6	—	68	6	30	7
4	3	5	4	6	10	6	2	6	1	11	12	5	1	10	2	6	5	1	12	—	—	18	—
9	4	24	5	23	28	19	4	17	2	32	17	34	—	32	2	17	38	4	9	21	2	28	—
13	7	29	9	29	38	25	6	23	3	43	29	39	1	42	4	23	43	5	21	21	2	46	—
13	5	—	6	18	24	3	2	18	10	1	7	21	1	28	1	—	20	2	7	6	—	23	—
48	16	10	45	48	93	14	5	57	52	3	9	102	1	85	27	—	107	4	1	92	—	20	—
61	21	10	51	66	117	17	7	75	62	4	16	123	2	113	28	—	127	6	8	98	—	43	—
1	—	—	—	2	2	3	—	—	—	5	2	3	—	5	—	—	2	3	—	—	—	5	—
34	2	5	43	36	79	14	6	3	1	95	17	82	—	89	10	—	90	8	1	85	—	14	—
35	2	5	43	38	81	17	6	3	1	100	19	85	—	94	10	—	92	11	1	85	—	19	—
96	23	15	94	104	198	34	13	78	63	104	35	208	2	207	38	—	219	17	9	183	—	62	—
34	2	5	43	33	76	13	4	3	1	89	10	83	—	86	7	—	90	2	1	84	—	9	—
1	—	—	—	5	5	4	2	—	—	11	9	2	—	8	3	—	2	9	—	1	—	10	—
5	1	—	1	5	6	1	—	5	2	—	4	3	—	—	—	—	7	2	1	4	—	7	—
15	9	1	11	15	26	4	3	11	22	—	1	32	—	2	—	31	32	1	—	32	—	1	—
20	10	1	12	20	32	5	3	16	24	—	5	35	—	2	—	38	34	2	4	32	—	8	—
2	3	2	4	1	5	4	—	—	—	9	—	9	—	—	—	9	2	—	7	—	—	9	—
31	16	12	36	29	65	7	2	2	1	71	7	67	—	—	4	70	72	2	—	69	—	4	1
33	19	14	40	30	70	11	2	2	1	80	7	76	—	—	4	79	74	2	7	69	—	13	1
53	29	15	52	50	102	16	5	18	25	80	12	111	—	2	4	117	108	4	11	101	—	21	1
21	9	2	11	26	37	11	2	23	12	15	13	36	1	33	1	16	26	6	18	6	—	44	—
28	43	28	135	128	263	39	16	73	76	169	34	283	1	176	41	101	301	15	2	278	—	39	1
49	52	30	146	154	300	50	18	96	88	184	47	319	2	209	42	117	327	21	20	284	—	83	1

TAB. 7. VIGASTE LASTE VANEMAD, VIGASUSE PÄRIVUS,

TAB. 7. PROFESSION DES PARENTS, HÉRÉDITÉ.

		Lapse vanemate ehk kasvatajate amet <i>Profession des parents ou précept. de l'enfant.</i>										Lapsed, kelle suguk. vigas. on ol- nud— <i>Enfants appart. à des fam.</i> à tares hérédit. et sans tares héréd.					Vigasus —	
		Mitmesugused töölised <i>Ouvriers</i>	Põllupidajad ja põllut. <i>Cultivateurs</i>	Käsitöölised — <i>Artisans</i>	Riigiteenijad ja ametn. <i>Employés de l'Etat</i>	Kaupmehed ja majaoom. <i>Commerçants et pro- priétaires</i>	Koolitõp., arstid, advok. ine.— <i>Professeurs, doc- teurs, avocats etc.</i>	Mitmesug. ametite pi- dajad — <i>Différents em- ploies</i>	Töökä töölised <i>Sans travail</i>	Tühendamata <i>Non indiquée</i>	Lapsed, kes võõraste kult. elavad — <i>Enfants soutenus par des étran- gers.</i>	Sarrane <i>Tares héréditaires</i>	Teistisugune <i>Sans tares héréd.</i>	Kokku <i>Total</i>	Ei ole olnud <i>Non constatées</i>	Tühendamata <i>Enfants à tares non indiquées</i>	Raske <i>Graves</i>	Keskmine <i>Moyennes</i>
		146	147	148	149	150	151	152	153	154	155	156	157	158	159	160	161	162
Kokku maakondades																		
<i>K I.</i>																		
kr.	0—8 a.	6	34	7	1	—	1	3	—	9	—	3	—	3	27	31	26	22
	8—19 „	31	193	35	2	—	1	19	—	28	2	22	5	27	133	151	115	137
	0—19 „	37	227	42	3	—	2	22	—	37	2	25	5	30	160	182	141	159
kp.	0—8 a.	5	12	4	—	—	1	2	2	6	—	2	—	2	10	20	19	11
	8—19 „	23	84	20	1	2	—	11	6	11	4	7	6	13	53	96	77	56
	0—19 „	28	96	24	1	2	1	13	8	17	4	9	6	15	63	116	96	67
Kokku		65	323	66	4	2	3	35	8	54	6	34	11	45	223	298	237	226
kp. rühmast: kk.		23	85	23	—	2	1	9	6	14	4	8	6	14	51	102	74	63
ki.		5	11	1	1	—	—	4	2	3	—	1	—	1	12	14	22	4
<i>M II.</i>																		
r.	0—8 a.	3	6	2	—	—	—	1	—	—	—	1	1	2	2	8	1	5
	8—19 „	10	30	5	1	2	—	2	—	3	—	2	1	3	17	33	16	29
	0—19 „	13	36	7	1	2	—	2	1	3	—	3	2	5	19	41	17	34
e.	0—8 a.	3	13	1	—	—	—	1	—	10	—	2	—	2	9	17	11	8
	8—19 „	39	119	23	1	3	—	4	1	25	—	13	2	15	75	125	79	77
	0—19 „	42	132	24	1	3	—	5	1	35	—	15	2	17	84	142	90	85
Kokku		55	168	31	2	5	—	7	2	38	—	18	4	22	103	183	107	119
K+M kokku {		17	65	14	1	—	2	6	3	25	—	8	1	9	48	76	57	46
		103	426	83	5	7	1	36	7	67	6	44	14	58	278	405	287	299
		120	491	97	6	7	3	42	10	92	6	52	15	67	326	481	344	345
Kokku linnades ja maakondades																		
<i>K I.</i>																		
kr.	0—8 a.	16	35	13	4	1	1	5	1	12	2	6	—	6	33	51	37	35
	8—19 „	88	196	54	9	5	2	30	5	30	4	28	7	35	162	226	153	185
	0—19 „	104	231	67	13	6	3	35	6	42	6	34	7	41	195	277	190	220
kp.	0—8 a.	7	12	5	1	—	1	3	2	6	—	2	—	2	10	25	23	12
	8—19 „	67	86	40	3	5	1	24	13	13	9	8	8	16	67	178	135	90
	0—19 „	74	98	45	4	5	2	27	15	19	9	10	8	18	77	203	158	102
Kokku		178	329	112	17	11	5	62	21	61	15	44	15	59	272	480	348	322
kp. rühmast: kk.		63	87	42	2	5	2	21	13	16	9	9	8	17	62	181	126	97
ki.		11	11	3	2	—	—	6	2	3	—	1	—	1	15	22	32	5
<i>M II.</i>																		
r.	0—8 a.	4	6	4	1	—	1	2	1	—	—	1	1	2	4	13	2	10
	8—19 „	25	31	9	3	7	2	4	1	4	—	3	2	5	20	61	24	44
	0—19 „	29	37	13	4	7	3	6	2	4	—	4	3	7	24	74	26	54
e.	0—8 a.	9	13	1	—	1	—	2	—	10	1	2	—	2	9	26	13	10
	8—19 „	60	122	44	7	12	1	16	1	26	—	14	5	19	83	187	94	108
	0—19 „	69	135	45	7	13	1	18	1	36	1	16	5	21	92	213	107	118
Kokku		98	172	58	11	20	4	24	3	40	1	20	8	28	116	287	133	172
K+M kokku {		36	66	23	6	2	3	12	4	28	3	11	1	12	56	115	75	67
		240	435	147	22	29	6	74	20	73	13	53	22	75	332	652	406	427
		276	501	170	28	31	9	86	24	101	16	64	23	87	388	767	481	494

RAVITSEMINE, NENDE VAIMLINE SEISUKORD JA KOOLIÕPETUS.
TRAITEMENT, ASSISTANCE ET INSTRUCTION.

Infirmetés		Arstlisel ravitsusel olnud Traitéés par un médecin						Missugune ravits. tarviliik — Sujet à traitement			Kõrvalist abi Exigeant assistance				Kõrvalist abi Exigeant assistance	Kõrvalist abi Exigeant assistance	Kõrvalist abi Exigeant assistance	Vaimliselt on lapsed Facultés mentales			Kooliõpetust saavad Recevant l'instruction			
Kerge Légères	Tähtsamata Non indiquées	Häigemajas A l'hôpital	Arsti juures Par un médecin	Kokku Total	Ei kuskil Restés sans traitement	Tähtsamata Non indiquées	Kirurgia-ortopeedia Chirurgie-orthopédique	Loodusjõud Naturel	Parandamata ja tähend. Incurables	Tarvitab Exigeant	Ei tarvita N'exigeant pas	Tähtsamata Sans indication	Soov. arsti arvamise järele kodusse asetada — Exigeant l'hospitalisation selon l'avis du docteur	Soovib ise kodusse adressant demande l'hospita- lisation	Ei ole tarviliik N'exigeant pas l'hospitalisation	Terved Normales	Puudulikulid Défectueuses	Tähtsamata Non indiquées	Koolis A l'école	Kodus A domicile	Ei saa Ne recevant aucune instruction	Tähtsamata Non indiquées		
163	164	165	166	167	168	169	170	171	172	173	174	175	176	177	178	179	180	181	182	183	184	185		
8	5	14	18	32	27	2	43	18	—	29	28	4	51	7	3	40	2	19	—	—	58	3		
26	33	82	126	208	98	5	211	96	4	67	237	7	253	58	—	283	4	24	215	10	86	—		
34	38	96	144	240	125	7	254	114	4	96	265	11	304	65	3	323	6	43	215	10	144	3		
—	2	3	18	21	9	2	2	—	30	26	6	—	26	6	—	16	6	10	—	—	29	3		
10	19	36	70	106	51	5	1	—	161	55	107	—	124	38	—	140	9	13	97	5	59	1		
10	21	39	88	127	60	7	3	—	191	81	113	—	150	44	—	156	15	23	97	5	88	4		
44	59	135	232	367	185	14	257	114	195	177	378	11	454	109	3	479	21	66	312	15	232	7		
10	20	36	75	111	50	6	2	—	165	57	110	—	130	37	—	140	6	21	95	4	65	3		
—	1	3	13	16	10	1	1	—	26	24	3	—	20	7	—	16	9	2	2	1	23	1		
4	2	2	7	9	2	1	6	6	—	6	6	—	2	—	10	8	—	4	—	—	11	1		
5	3	27	14	41	11	1	25	28	—	10	42	1	2	—	51	46	1	6	38	—	15	—		
9	5	29	21	50	13	2	31	34	—	16	48	1	4	—	61	54	1	10	38	—	26	1		
5	4	6	9	15	12	1	—	4	24	11	16	1	1	—	27	20	6	2	1	1	26	—		
31	28	59	68	127	84	4	1	—	214	44	167	4	6	—	209	165	34	16	140	4	68	3		
36	32	65	77	142	96	5	1	4	238	55	183	5	7	—	236	185	40	18	141	5	94	3		
45	37	94	98	192	109	7	32	38	238	71	231	6	11	—	297	239	41	28	179	5	120	4		
17	13	25	52	77	50	6	51	28	54	72	56	5	80	13	40	84	14	35	1	1	124	7		
72	83	204	278	482	244	15	238	124	379	176	553	12	385	96	260	634	48	59	490	19	228	4		
89	96	229	330	559	294	21	289	152	433	248	609	17	465	109	300	718	62	94	491	20	352	11		
13	5	20	36	56	30	4	61	28	1	36	49	5	79	8	3	60	4	26	6	—	81	3		
42	43	127	174	301	112	10	268	148	7	76	339	8	338	85	—	390	8	25	307	10	106	—		
55	48	147	210	357	142	14	329	176	8	112	388	13	417	93	3	450	12	51	313	10	187	3		
—	2	3	20	23	12	2	2	—	35	28	9	—	31	6	—	18	9	10	—	—	34	3		
12	24	79	106	185	65	11	4	1	256	72	189	—	213	48	—	230	17	14	182	5	73	1		
12	26	82	126	208	77	13	6	1	291	100	198	—	244	54	—	248	26	24	182	5	107	4		
67	74	229	336	565	219	27	335	177	299	212	586	13	661	147	3	698	38	75	495	15	294	7		
12	25	79	108	187	63	10	5	1	254	67	193	—	216	44	—	230	8	22	179	4	74	3		
—	1	3	18	21	14	3	1	—	37	33	5	—	28	10	—	18	18	2	3	1	33	1		
5	2	3	12	15	3	1	11	8	—	10	9	—	2	—	17	10	1	8	—	—	18	1		
14	4	38	29	67	15	4	36	50	—	11	74	1	4	—	82	78	2	6	70	—	16	—		
19	6	41	41	82	18	5	47	58	—	21	83	1	6	—	99	88	3	14	70	—	34	1		
8	6	10	10	20	16	1	—	4	33	11	25	1	1	—	36	22	6	9	1	1	35	—		
47	40	95	97	192	91	6	3	1	285	51	234	4	6	4	279	237	36	16	209	4	72	4		
55	46	105	107	212	107	7	3	5	318	62	259	5	7	4	315	259	42	25	210	5	107	4		
74	52	146	148	294	125	12	50	63	318	83	342	6	13	4	414	347	45	39	280	5	141	5		
26	15	36	78	114	61	8	74	40	69	85	92	6	113	14	56	110	20	53	7	1	168	7		
115	111	339	406	745	283	31	311	200	548	210	836	13	561	137	361	935	63	61	768	19	267	5		
141	126	375	484	859	344	39	385	240	617	295	928	19	674	151	417	1045	83	114	775	20	435	12		

TAB. 8. VIGASTE LASTE VANEMAD, VIGASUSE PÄRIVUS,
TAB. 8. PROFESSION DES PARENTS, HÉRÉDITÉ,

	Lapse vanemate ehk kasvatajate amet <i>Profession des parents ou précepteurs de l'enfant</i>										Lapsed, kellel suguk. vigas. on olnud <i>Enfants appart. à des familles à tares héréditaires et sans tares héréd.</i>					Raske <i>Graves</i>
	Mitmesugused töölised <i>Ouvriers</i>	Põllupidajad ja põllut. <i>Cultivateurs</i>	Käsitöölised — <i>Artisans</i>	Riigiteenijad ja ametn. <i>Employés de l'État</i>	Kaupmehed ja majaoom. <i>Commerçants et propriétaires</i>	Kooliõp. arstid, advok. jne.— <i>Professeurs, docteurs, avocats etc.</i>	Mitmesug. ametlike pi- dajad — <i>Différents emp- loyés</i>	Töötä töölised <i>Sans travail</i>	Täendamata <i>Non indiquée</i>	Lapsed, kes võraste kulul elavad — <i>Enfants soutenus par des étran- gers</i>	Sarnane <i>Tares héréditaires</i>	Teistsugune <i>Sans tares héréd.</i>	Kokku <i>Total</i>	Ei ole olnud <i>Non constatées</i>	Täendamata <i>Enfants à tares non indiquées</i>	
	146	147	148	149	150	151	152	153	154	155	156	157	158	159	160	161
Kokku linnades																
<i>K I</i> : kr.	59,29	66,67	54,35	76,92	66,67	50,00	48,15	46,15	71,43	44,44	90,00	50,00	78,57	71,43	52,20	44,14
kp.	40,71	33,33	45,65	23,08	33,33	50,00	51,85	53,85	28,57	55,56	10,00	50,00	21,43	28,57	47,80	55,86
Kokku	72,44	60,00	63,01	59,09	37,50	33,33	61,36	92,86	77,78	90,00	83,33	80,00	70,00	79,03	63,64	81,02
kp. rühmast: kk	86,96	100,00	90,48	66,67	100,00	100,00	85,71	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	78,57	90,80	83,87
ki	13,04	—	9,52	33,33	—	—	14,29	—	—	—	—	—	—	21,43	9,20	16,13
<i>M II</i> : r	37,21	25,00	22,22	33,33	33,33	75,00	23,53	100,00	50,00	—	50,00	25,00	33,33	38,46	31,73	34,62
e	62,79	75,00	77,78	66,67	66,67	25,00	76,47	—	50,00	100,00	50,00	75,00	66,67	61,54	68,27	65,38
Kokku	27,56	40,00	36,99	40,91	62,50	66,67	38,64	7,14	22,22	10,00	16,67	20,00	30,00	20,97	36,36	18,98
K+M kokku	42,39	2,72	19,84	5,98	6,52	1,63	11,96	3,80	2,44	2,72	3,26	2,17	5,43	16,85	77,72	37,23
Kokku maakon- dades																
<i>K I</i> : kr.	56,92	70,28	63,64	75,00	—	66,67	62,86	—	68,52	33,33	73,53	45,45	66,67	71,75	61,07	59,49
kp.	43,08	29,72	36,36	25,00	100,00	33,33	37,14	100,00	31,48	66,67	26,47	54,55	33,33	28,25	38,93	40,51
Kokku	54,17	65,78	68,04	66,67	28,57	100,00	83,33	80,00	58,70	100,00	65,38	73,33	67,16	68,40	61,95	68,90
kp. rühmast: kk	82,14	88,54	95,83	—	100,00	100,00	69,23	75,00	82,35	100,00	88,89	100,00	93,33	80,95	87,93	77,08
ki	17,86	11,46	4,17	100,00	—	—	30,77	25,00	17,65	—	11,11	—	6,67	19,05	12,07	22,92
<i>M II</i> : r	23,64	21,43	22,58	50,00	40,00	—	28,57	50,00	7,89	—	16,67	50,00	22,73	18,45	22,40	15,89
e	76,36	78,57	77,42	50,00	60,00	—	71,43	50,00	92,11	—	83,33	50,00	77,27	81,55	77,60	84,11
Kokku	45,83	34,22	31,96	33,33	71,43	—	16,67	20,00	41,30	—	34,62	26,67	32,84	31,60	38,05	31,10
K+M kokku	13,73	56,18	11,10	0,69	0,80	0,34	4,80	1,14	10,53	0,69	5,95	1,72	7,67	37,30	55,03	39,36
Kokku linnades ja maakondades																
<i>K I</i> : kr.	58,43	70,21	59,82	76,47	54,55	60,00	56,45	28,57	68,85	40,00	77,27	46,67	69,49	71,69	57,71	54,60
kp.	41,57	29,79	40,18	23,53	45,45	40,00	43,55	71,43	31,15	60,00	22,73	53,33	30,51	28,31	42,29	45,40
Kokku	64,49	65,67	65,88	60,71	35,48	55,56	72,09	87,50	60,40	93,75	68,75	65,22	67,82	70,10	62,58	72,35
kp. rühmast: kk	85,14	88,78	93,33	50,00	100,00	100,00	77,78	86,67	84,21	100,00	90,00	100,00	94,44	80,52	89,16	79,75
ki	14,86	11,22	6,67	50,00	—	—	22,22	13,33	15,79	—	10,00	—	5,56	19,48	10,84	20,25
<i>M II</i> : r	29,59	21,51	22,41	36,36	35,00	75,00	25,00	66,67	10,00	—	20,00	37,50	25,00	20,69	25,78	19,55
e	70,41	78,49	77,59	63,64	65,00	25,00	75,00	33,33	90,00	100,00	80,00	62,50	75,00	79,31	74,22	80,45
Kokku	35,51	34,33	34,12	39,29	64,52	44,44	27,91	12,50	39,60	6,25	31,25	34,78	32,18	29,90	37,42	27,65
K+M kokku	22,23	40,34	13,69	2,25	2,50	0,72	6,92	1,93	8,13	1,29	5,15	1,85	7,00	31,24	61,76	38,73

RAVITSEMINE, NENDE VAIMLINE SEISUKORD JA KOOLIÕPETUS.
TRAITEMENT, ASSISTANCE ET INSTRUCTION.

Vigasus on Infirmes			Arstisel ravitsusel olnud Traites par un medecin					Missug. ravits. tarvilik - Sujet à traitement			Kõrvalist abi Exigent assistance			Soovitav arsti arvamine järele kodusse asetada - Exigent l'hospital, selon l'avis d. docteur	Soovib ise kodusse Adressant demande l'hospitalisation	Ei ole tarvilik N'exigent pas l'hospitalisation	Vaimliselt on lapsed - Facultés mentales			Kooliõpetust saavad Recevant l'instruction			
Keskmine Moyennes	Kerge Légers	Tähtsamata Non indiquées	Halgemajas A l'hôpital	Arsti juures Par un medecin	Kokku Total	Ei kuskil Restés sans traitement	Tähtsamata Non indiquées	Kirurgia-ortopeedia Chirurgie-orthopédique	Loodusjõud Naturel	Parandamata ja tähend. Incapables	Tarvilik Exigent	Ei tarvilik N'exigent pas	Tähtsamata Sans indication				Terved Normales	Puudulikud Defectueuses	Tähtsamata Non indiquées	Koolis A l'école	Kodus A domicile	Ei saa - Ne recevant aucune instruction	Tähtsamata Non indiquées
162	163	164	165	166	167	168	169	170	171	172	173	174	175	176	177	178	179	180	181	182	183	184	185
63,54	91,30	66,67	54,26	63,46	59,09	50,00	53,85	96,15	98,41	3,85	45,71	59,13	100,00	54,59	73,68	—	57,99	35,29	88,89	53,55	—	69,35	—
36,46	8,70	33,33	45,74	36,54	40,91	50,00	46,15	3,85	1,59	96,15	54,29	40,87	—	45,41	26,32	—	42,01	64,71	11,11	46,45	—	30,65	—
64,43	44,23	50,00	64,38	67,53	66,00	68,00	72,22	81,25	71,59	56,52	74,47	65,20	100,00	99,04	90,48	—	66,97	80,95	45,00	64,44	—	74,70	—
97,14	100,00	100,00	100,00	86,84	93,89	76,47	66,67	100,00	100,00	89,00	52,63	97,65	—	91,49	70,00	—	97,83	18,18	100,00	98,82	—	47,37	—
2,86	—	—	—	13,16	6,17	23,53	33,33	—	—	11,00	47,37	2,35	—	8,51	30,00	—	2,17	81,82	—	1,18	—	52,63	—
37,74	34,48	6,67	23,08	40,00	31,37	31,25	60,00	88,89	96,00	—	41,67	31,53	—	100,00	—	32,48	31,48	50,00	36,36	31,68	—	38,10	—
62,26	65,52	93,33	76,92	60,00	68,63	68,75	40,00	11,11	4,00	100,00	58,33	68,47	—	—	100,00	67,52	68,52	50,00	63,64	68,32	—	61,90	100,00
35,57	55,77	50,00	35,62	32,47	34,00	32,00	27,78	18,75	28,41	43,48	25,53	34,80	—	0,96	9,52	100,00	33,03	19,05	55,00	35,56	—	25,30	100,00
40,49	14,13	8,15	39,67	41,85	81,52	13,59	4,89	26,09	23,91	50,00	12,77	86,69	0,54	56,80	11,41	31,79	88,86	5,71	5,43	77,18	—	22,55	0,27
70,35	77,27	64,41	71,11	62,07	65,40	67,57	50,00	98,83	100,00	2,05	54,24	70,11	100,00	66,96	59,63	100,00	67,43	28,57	65,15	68,91	66,67	62,07	42,86
29,65	22,73	35,59	28,89	37,93	34,60	32,43	50,00	1,17	—	97,95	45,76	29,89	—	33,04	40,37	—	32,57	71,43	34,85	31,09	33,33	37,93	57,14
65,51	49,44	61,46	58,95	70,30	65,65	62,93	66,67	88,93	75,00	45,03	71,37	62,07	64,71	97,63	100,00	1,00	66,71	33,87	70,21	63,54	75,00	65,91	63,64
94,03	100,00	95,24	92,31	85,23	87,40	83,33	80,00	66,67	—	86,39	70,37	97,35	—	86,67	84,09	—	89,74	40,00	91,30	97,94	80,00	73,86	75,00
5,97	—	4,76	7,69	14,77	12,60	16,67	20,00	33,33	—	13,61	29,63	2,65	—	13,33	15,91	—	10,26	60,00	8,70	2,06	20,00	26,14	25,00
28,57	20,00	13,51	30,85	21,43	26,04	11,93	28,57	96,88	89,47	—	22,54	20,78	16,67	36,36	—	20,54	22,59	2,44	35,71	21,23	—	21,67	25,00
71,43	80,00	86,49	69,15	78,57	73,96	88,07	71,43	3,12	10,53	100,00	77,46	79,22	83,33	63,64	—	79,46	77,41	97,56	64,29	78,77	100,00	78,33	75,00
34,49	50,56	38,54	41,05	29,70	34,35	37,07	33,33	11,07	25,00	54,97	28,63	37,93	35,29	2,37	—	99,00	33,29	66,13	29,79	36,46	25,00	34,09	36,36
39,48	10,18	10,98	26,20	37,76	63,96	33,64	2,40	33,07	17,39	49,54	28,37	69,68	1,95	53,21	12,47	34,32	82,15	7,09	10,76	56,18	2,29	40,27	1,26
68,32	82,09	64,86	64,19	62,50	63,19	64,84	51,85	98,21	99,44	2,68	52,83	66,21	100,00	63,09	63,27	100,00	64,67	31,58	68,00	63,23	66,67	63,61	42,86
31,68	17,91	35,14	35,81	37,50	36,81	35,16	48,15	1,79	0,56	97,32	47,17	33,79	—	36,91	36,73	—	35,33	68,42	32,00	36,77	33,33	36,39	57,14
65,18	47,52	58,73	61,07	69,42	65,77	63,66	69,23	87,01	73,75	48,46	71,86	63,15	68,42	98,07	97,35	0,72	66,79	45,78	65,79	63,87	75,00	67,59	58,33
95,10	100,00	96,15	96,34	85,71	89,90	81,82	76,92	83,33	100,00	87,29	67,00	97,47	—	88,52	81,48	—	92,74	30,77	91,67	98,35	80,00	69,16	75,00
4,90	—	3,85	3,66	14,29	10,10	18,18	23,08	16,67	—	12,71	33,00	2,53	—	11,48	18,52	—	7,26	69,23	8,33	1,65	20,00	30,84	25,00
31,40	25,68	11,54	28,08	27,70	27,89	14,40	41,67	94,00	92,06	—	25,30	24,27	16,67	46,15	—	23,91	25,36	6,67	35,90	25,00	—	24,11	20,00
68,60	74,32	88,46	71,92	72,30	72,11	85,60	58,33	6,00	7,94	100,00	74,70	75,73	83,33	53,85	100,00	76,09	74,64	93,33	64,10	75,00	100,00	75,89	80,00
34,82	52,48	41,27	38,93	30,58	34,23	33,34	30,77	12,99	26,25	51,54	28,14	36,85	31,58	1,93	2,65	99,28	33,21	54,22	34,21	36,13	25,00	32,41	41,67
39,78	11,35	10,14	30,19	38,97	69,16	27,70	3,14	31,00	19,32	49,68	23,75	74,72	1,53	54,27	12,16	33,57	84,14	6,68	9,18	62,40	1,61	35,02	0,97

TAB. 9. VIGASTE LASTE VIGASUSED —

1	2	3	Iga 1000 vigase lapse kohta tuleb Par 1000 infirmes			Iga 1000 vigasest lapsest põevad — Par 1000 infirmes											
			4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
			0—19 a. 0—19 ans	0—8 a. 0—8 ans	8—19 a. 8—19 ans.	Luu- ja liigeteislikus Tuberculose des os et articulations	Rahit Rachitisme	Halvatused Paralysie	Lihaste liikumine Crampes	Lihaste progr. atroofia Atroph. progres. des muscles	Vesipea Tête hydroptique	Ülearused sõrm. ja varbad Nombre superflu de doigts	Kokkukasvanud sõrmed ja varbad Symphyse des doigts	Lõpundi puudumine Absence d'extrémité	Lõpundi osa puudumine Absence d'une partie de l'extrémité	Nikasused Luxations	
Kokku linnades		284.665	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>K I.</i>																	
kr.	{	—	—	23,35	23,35	—	9,66	3,22	5,64	—	—	0,805	—	—	—	—	1,61
	{	—	—	90,18	—	90,18	49,92	4,025	12,08	—	3,22	—	—	—	—	—	4,025
	{	—	0,49	113,53	23,35	90,18	59,58	7,25	17,71	—	3,22	—	—	—	—	—	5,64
kp.	{	—	—	4,025	4,025	—	0,805	—	2,415	—	—	0,805	—	—	—	—	—
	{	—	—	79,71	—	79,71	33,82	2,415	13,69	—	1,61	—	—	—	—	—	16,10
	{	—	0,37	83,735	4,025	79,71	34,62	2,415	16,10	—	1,61	0,805	—	—	—	—	2,415
	Kokku	—	0,86	197,26	27,37	169,89	94,20	9,66	33,81	—	4,83	1,61	—	—	—	—	8,05
kp. rühmast:	kk.	—	0,33	74,88	1,61	73,27	34,62	1,61	9,66	—	1,61	—	—	—	—	—	16,10
	ki.	—	0,04	8,86	2,42	6,44	—	0,805	6,44	—	—	0,805	—	—	—	—	—
<i>M II.</i>																	
r.	{	—	—	5,64	5,64	—	1,61	2,415	0,805	—	—	—	—	—	—	—	—
	{	—	—	26,57	—	26,57	12,08	1,61	4,83	0,805	1,61	—	—	—	—	—	2,415
	{	—	0,14	32,21	5,64	26,57	13,69	4,025	5,64	0,805	1,61	—	—	—	—	—	2,415
k.	{	—	—	7,25	7,25	—	1,61	2,415	0,805	—	—	—	—	—	—	—	—
	{	—	—	59,58	—	59,58	19,32	0,805	5,64	—	—	0,805	—	—	—	0,805	18,52
	{	—	0,29	66,83	7,25	59,58	20,93	3,22	6,44	—	—	0,805	—	—	—	0,805	2,415
	Kokku	—	0,43	99,04	12,89	86,15	34,62	7,25	12,08	0,805	1,61	0,805	—	—	—	0,805	18,52
	K+M kokku	—	1,29	296,30	40,26	256,04	128,82	16,91	45,89	0,805	6,44	2,415	—	—	—	1,61	0,805
	Kokku maakondades	842.659	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>K I.</i>																	
kr.	{	—	—	49,11	49,11	—	16,10	4,83	8,05	—	—	—	—	—	—	—	0,805
	{	—	—	250,40	—	250,40	114,33	8,05	49,11	0,805	—	—	—	—	—	—	4,83
	{	—	0,44	299,52	49,11	250,40	130,43	12,88	57,16	0,805	—	—	—	—	—	—	11,27
kp.	{	—	—	25,76	25,76	—	8,05	1,61	10,47	—	—	—	—	—	—	—	0,805
	{	—	—	130,43	—	130,43	41,06	10,47	36,23	2,415	0,805	—	—	—	—	—	2,415
	{	—	0,23	156,20	25,76	130,43	49,11	12,08	46,70	2,415	0,805	—	—	—	—	—	2,415
	Kokku	—	0,67	455,72	74,88	380,84	179,55	24,96	103,86	3,22	0,805	—	—	—	—	—	13,69
kp. rühmast:	kk.	—	0,20	134,46	16,10	118,36	45,89	11,27	32,21	0,805	—	—	—	—	—	—	19,32
	ki.	—	0,03	21,74	9,66	12,08	3,22	0,805	14,49	1,61	0,805	—	—	—	—	—	0,805
<i>M II.</i>																	
r.	{	—	—	9,66	9,66	—	0,805	2,415	4,025	—	—	—	—	—	—	—	—
	{	—	—	42,67	—	42,67	27,38	—	2,415	—	—	—	—	—	—	—	2,415
	{	—	0,08	52,33	9,66	42,67	28,18	2,415	6,44	—	—	—	—	—	—	—	2,415
e.	{	—	—	22,54	22,54	—	4,83	1,61	5,63	—	0,805	0,805	—	—	—	—	0,805
	{	—	—	173,11	—	173,11	37,84	18,52	28,18	3,22	0,805	1,61	—	—	—	—	4,025
	{	—	0,29	195,65	22,54	173,11	42,67	20,13	33,82	3,22	1,61	2,415	—	—	—	—	4,83
	Kokku	—	0,37	247,98	32,20	215,78	70,85	22,54	40,26	3,22	1,61	2,415	—	—	—	—	7,25
	K+M kokku	—	1,04	703,70	107,08	596,62	250,40	47,50	144,12	6,44	2,415	2,415	—	—	—	—	20,93

TAB. 9. INFIRMITÉS DES ENFANTS INFIRMES.

		Iga 1000 lapse kohta tuleb neid, kes — Par 1000 infirmes																			
Arenemata jne. liikmed Membres rudimentaires, etc.	Eelpool nimetatamata veaad Infirmes susmentionnées	Kelle sugukon. on ette tulnud Enfants appartenant à des familles à tares héréditaires					Arstlisel ravitsemisel on olnud Subissant un traitement médical					Vaimiselt on Facultés mentales			Kooliõpetust saavad Recevant l'instruction					Ei ole tarvilik N'ayant pas besoin d'être	
		Sarnane Tares héréditaires	Teisisugune Sans tares hérédit.	Kokku Total	Ei ole olnud Non constatées	Haigemajas A l'hôpital	Arsti juures Traitées p. un médecin	Kokku Total	Ei kuskil Ne subissant aucun traitement	Täbendamata Non indiqués	Terved Normales	Puudulikud Défectueuses	Täbendamata Non indiqués	Koolis A l'école	Kodus A domicile	Ei saa Ne recevant aucune instruction	Täbendamata Non indiqués	Soovivat arsti arvamise järelle kodusse asetada Exigeant l'hospital. selon l'avis du médecin	Soovib ise kodusse Adressant demande l'hos-pitalisation		
18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
1,61	0,805	2,415	—	2,415	20,93	4,83	14,49	19,32	2,415	1,61	16,10	1,61	5,64	4,83	—	18,52	—	22,54	0,805	—	
9,66	5,64	4,83	1,61	6,44	83,725	36,23	38,65	74,88	11,27	4,025	86,15	3,22	0,805	74,07	—	16,10	—	68,44	21,74	—	
11,27	6,44	7,25	1,61	8,86	104,67	41,06	53,14	94,20	13,69	5,64	102,25	4,83	6,44	78,90	—	34,62	—	90,98	22,54	—	
—	—	—	—	—	4,025	—	1,61	1,61	2,415	—	1,61	2,415	—	—	—	4,025	—	4,025	—	—	
8,05	1,61	0,805	1,61	2,415	77,29	34,62	28,985	63,61	11,27	4,83	72,46	6,44	0,805	68,44	—	11,27	—	71,66	8,05	—	
8,05	1,61	0,805	1,61	2,415	81,32	34,62	30,595	65,22	13,69	4,83	74,07	8,86	0,805	68,44	—	15,30	—	75,68	8,05	—	
19,32	8,05	8,05	3,22	11,27	185,99	75,68	83,735	159,42	27,375	10,47	176,33	13,69	7,25	147,34	—	49,92	—	166,67	30,595	—	
7,25	1,61	0,805	1,61	2,415	72,46	34,62	26,57	61,19	10,47	3,22	72,46	1,61	0,805	67,63	—	7,25	—	69,24	5,64	—	
0,805	—	—	—	—	8,86	—	4,025	4,025	3,22	1,61	1,61	7,25	—	0,805	—	8,05	—	6,44	2,415	—	
—	0,805	—	—	—	5,64	0,805	4,025	4,83	0,805	—	1,61	0,805	3,22	—	—	5,64	—	—	—	5,64	
3,22	—	0,805	0,805	1,61	24,96	8,86	12,08	20,93	3,22	2,415	25,76	0,805	—	25,76	—	0,805	—	1,61	—	24,96	
3,22	0,805	0,805	0,805	1,61	30,595	9,66	16,10	25,76	4,025	2,415	27,375	1,61	3,22	25,76	—	6,44	—	1,61	—	30,595	
0,805	1,61	—	—	—	7,25	3,22	0,805	4,025	3,22	—	1,61	—	5,64	—	—	7,25	—	—	—	7,25	
8,05	3,22	0,805	2,415	3,22	56,36	28,985	23,35	52,33	5,64	1,61	57,97	1,61	—	55,55	—	3,22	0,805	—	3,22	56,36	
8,86	4,83	0,805	2,415	3,22	63,61	32,21	24,15	56,36	8,86	1,61	59,58	1,61	5,64	55,55	—	10,47	0,805	—	3,22	63,61	
12,08	5,64	1,61	3,22	4,83	94,20	41,87	40,26	82,125	12,88	4,025	86,96	3,22	8,86	81,32	—	16,91	0,805	1,61	3,22	94,20	
31,40	13,69	9,66	6,44	16,10	280,19	117,55	123,99	241,545	40,26	14,49	263,285	16,91	16,10	228,66	—	66,83	0,805	168,28	33,82	94,20	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
15,30	2,415	2,415	—	2,415	46,70	11,27	14,49	25,76	21,74	1,61	32,21	1,61	15,30	—	—	46,70	2,415	41,06	5,64	2,415	
45,09	15,30	17,71	4,025	21,74	228,66	66,02	101,45	167,47	78,90	4,025	227,86	3,22	19,32	173,11	8,05	69,24	—	203,70	46,70	45,09	
60,39	17,71	20,13	4,025	24,15	275,36	77,29	115,94	193,24	100,64	5,64	260,06	4,83	34,62	173,11	8,05	115,94	2,415	244,77	52,33	60,39	
4,025	0,805	1,61	—	1,61	24,15	2,415	14,49	16,91	7,25	1,61	12,88	4,83	8,05	—	—	23,35	2,415	20,93	4,83	4,025	
14,49	3,22	5,64	4,83	10,47	119,97	28,985	56,36	85,35	41,06	4,025	112,72	7,25	10,47	78,10	4,025	47,50	0,805	99,84	30,595	14,49	
18,52	4,025	7,25	4,83	12,08	144,12	31,40	70,85	102,25	48,31	5,64	125,60	12,08	18,52	78,10	4,025	70,85	3,22	120,77	35,43	18,52	
78,90	21,74	27,375	8,86	36,23	419,48	108,695	186,795	295,49	148,95	11,27	385,67	16,91	53,14	251,21	12,08	186,795	5,64	365,51	87,76	78,90	
18,52	4,025	6,44	4,83	11,27	123,19	28,985	60,39	89,37	40,26	4,83	112,72	4,83	16,91	76,49	3,22	52,33	2,415	104,67	29,79	18,52	
—	—	0,805	—	0,805	20,93	2,415	10,47	12,88	8,05	0,805	12,88	7,25	1,61	1,61	0,805	18,52	0,805	16,10	5,64	—	
1,61	0,805	0,805	0,805	1,61	8,05	1,61	5,64	7,25	1,61	0,805	6,44	—	3,22	—	—	8,86	0,805	1,61	—	8,05	
8,86	1,61	1,61	0,805	2,415	40,26	21,74	11,27	33,01	8,86	0,805	37,04	0,805	4,83	30,595	—	12,08	—	1,61	—	41,06	
10,47	2,415	2,415	1,61	4,025	48,31	23,35	16,91	40,26	10,47	1,61	43,48	0,805	8,05	30,595	—	20,93	0,805	3,22	—	49,11	
2,415	—	1,61	—	1,61	20,93	4,83	7,25	12,08	9,66	0,805	16,10	4,83	1,61	0,805	0,805	20,93	—	0,805	—	21,74	
16,91	5,64	10,47	1,61	12,08	161,03	47,50	54,75	102,25	67,63	3,22	132,85	27,375	12,88	112,72	3,22	54,75	2,415	4,83	—	168,28	
19,32	5,64	12,08	1,61	13,69	181,96	52,33	62,00	114,33	77,29	4,025	148,95	32,21	14,49	113,53	4,025	75,68	2,415	5,64	—	190,0	
29,79	8,05	14,49	3,22	17,71	230,27	75,68	78,90	154,59	87,76	5,64	192,43	33,01	22,54	144,12	4,025	96,62	3,22	8,86	—	239,1	
108,695	29,79	41,87	12,08	53,945	649,76	184,38	265,70	450,08	236,71	16,91	578,10	49,92	75,68	395,33	16,10	283,415	8,86	374,40	87,76	241,5	

TAB. 9. VIGASTE LASTE VIGASUSED —

1	2	3	Iga 1000 vigase lapse kohta tuleb Par 1000 infirmes						Igast 1000 vigasest lapsest põevad — Par 1000 infirmes										
			0—19 a.			8—19 a.			Luu- ja liigeteetislikus Tuberculose des os et articulations	Rahhit Rachitisme	Halvatused Paralytie	Lihaste liikumine Crampes	Lihaste progr. atroofia Atroph. progr. des muscles	Vesipea Tête hydroïpique	Ülearused sõrm. ja varbad Nombre superflu de doigts	Kokkukasvanud sõrmed ja varbad Symphyse des doigts	Lõpundi puudumine Absence d'extrémité	Lõpundi osa puudumine Absence d'une partie de l'extrémité	Nikastused Luxations
			0—19 a.	0—19 ans	0—8 a.	0—8 ans	8—19 a.	8—19 ans.											
Kokku linnades ja maakondades		1.127.324	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
K I.																			
kr.	{	—	—	72,46	72,46	—	25,76	8,05	13,69	—	—	0,805	—	1,61	—	—	—	2,415	
	{	—	—	340,58	—	340,58	164,25	12,08	61,19	0,805	3,22	—	—	4,025	—	—	—	4,83	
	{	—	0,46	413,04	72,46	340,58	190,01	20,13	74,88	0,805	3,22	0,805	—	5,64	—	—	—	4,83	
kp.	{	—	—	29,79	29,79	—	8,86	1,61	12,88	—	—	0,805	—	—	—	—	—	0,805	
	{	—	—	210,14	—	210,14	74,88	12,88	49,92	2,415	2,415	—	—	—	—	—	—	35,43	
	{	—	0,26	239,93	29,79	210,14	83,74	14,49	62,80	2,415	2,415	0,805	—	—	—	—	—	36,23	
	Kokku	—	0,72	652,98	102,25	550,73	273,75	34,62	137,68	3,22	5,63	1,61	—	5,64	—	—	—	41,06	
kp. rühmast:	kk.	—	0,23	209,34	17,71	191,63	80,515	12,88	41,87	0,805	1,61	—	—	—	—	—	—	35,43	
	ki.	—	0,03	30,59	12,08	18,51	3,22	1,61	20,93	1,61	0,805	0,805	—	—	—	—	—	0,805	
M II.																			
r.	{	—	—	15,30	15,30	—	2,415	4,83	4,83	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
	{	—	—	69,24	—	69,24	39,45	1,61	7,25	0,805	1,61	—	—	—	—	—	—	4,83	
	{	—	0,09	84,54	15,30	69,24	41,87	6,44	12,08	0,805	1,61	—	—	—	—	—	—	4,83	
e.	{	—	—	29,79	29,79	—	6,44	4,025	6,44	—	0,805	0,805	—	—	—	—	—	5,63	
	{	—	—	232,69	—	232,69	57,165	19,32	33,82	3,22	0,805	2,415	—	0,805	2,415	—	—	72,46	
	{	—	0,29	262,48	29,79	232,69	63,61	23,35	40,26	3,22	1,61	3,22	—	0,805	2,415	—	—	78,10	
	Kokku	—	0,38	347,02	45,09	301,93	105,48	29,79	52,33	4,025	3,22	3,22	—	0,805	2,415	—	—	78,10	
	K+M kokku	—	1,10	1000,00	147,34	852,66	379,23	64,41	190,02	7,25	8,86	4,83	—	6,44	2,415	—	—	119,16	

TAB. 9. INFIRMITÉS DES ENFANTS INFIRMES.

		Iga 1000 lapse kohta tuleb neid, kes — Par 1000 infirmes																			
Arenemata jne. liikmed Membres rudimentaires, etc.	Eelpool nimetatamata vead Infirmités susmentionnées	Kelle sugukon. on ette tulnud Enfants appartenant à des familles à tares héréditaires					Arstlisel ravitsemisel on olnud Subissant un traitement médical					Vaimlisel on Facultés mentales			Kooliõpetust saavad Recevant l'instruction				Soovitat arsti arvamise järelle kodusse asetada Exigeant l'hospital. selon l'avis du médecin	Soovib ise kodusse Addressant demande l'hospitalisation	Ei ole tarvilik N'ayant pas besoin d'être hospitalisé
		Sarnane Tares héréditaires	Teistsugune Sans tares hérédit.	Kokku Total	Ei ole olnud Non constatées	Haigemajas A l'hôpital	Arsti juures Traitées p. un médecin	Kokku Total	Ei kuskil Ne subissant aucun traitement	Tähendamata Non indiqués	Terved Normales	Puudulikud Défectueuses	Tähendamata Non indiqués	Koolis A l'école	Kodus A domicile	Ei saa Ne recevant aucune instruction	Tähendamata Non indiqués				
18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
16,91	3,22	4,83	—	4,83	67,63	16,10	28,985	45,09	24,15	3,22	48,31	3,22	20,93	4,83	—	65,22	2,415	63,61	6,44	2,415	
54,75	20,93	22,54	5,64	28,18	312,40	102,25	140,10	242,35	90,18	8,05	314,01	6,44	20,13	247,18	8,05	85,35	—	272,14	68,44	—	
71,66	24,15	27,375	5,64	33,01	380,08	118,36	169,08	287,44	114,33	11,27	362,32	9,66	41,06	252,01	8,05	150,56	2,415	335,75	74,88	2,415	
4,025	0,805	1,61	—	1,61	28,18	2,415	16,10	18,52	9,66	1,61	14,49	7,25	8,05	—	—	27,375	2,415	24,96	4,83	—	
22,54	4,83	6,44	6,44	12,88	197,26	63,61	85,35	148,95	52,33	8,86	185,185	13,69	11,27	146,54	4,025	58,78	0,805	171,50	38,65	—	
26,57	5,64	8,05	6,44	14,49	225,44	66,02	101,45	167,47	62,00	10,47	199,68	20,93	19,32	146,54	4,025	86,15	3,22	196,46	43,48	—	
98,23	29,79	35,43	12,08	47,50	605,475	184,38	270,53	454,91	176,33	21,74	562,00	30,595	60,39	398,55	12,08	236,71	5,64	532,21	118,36	2,415	
25,76	5,64	7,25	6,44	13,69	195,65	63,61	86,96	150,56	50,72	8,05	185,185	6,44	17,71	144,12	3,22	59,58	2,415	173,91	35,43	—	
0,805	—	0,805	—	0,805	29,79	2,415	14,49	16,91	11,27	2,415	14,49	14,49	1,61	2,415	0,805	26,57	0,805	22,54	8,05	—	
1,61	1,61	0,805	0,805	1,61	13,69	2,415	9,66	12,08	2,415	0,805	8,05	0,805	6,44	—	—	14,49	0,805	1,61	—	13,69	
12,08	1,61	2,415	1,61	4,025	65,22	30,595	23,35	53,945	12,08	3,22	62,80	1,61	4,83	56,36	—	12,88	—	3,22	—	66,02	
13,69	3,22	3,22	2,415	5,64	78,90	33,01	33,01	66,02	14,49	4,025	70,85	2,415	11,27	56,36	—	27,375	0,805	4,83	—	79,71	
3,22	1,61	1,61	—	1,61	28,18	8,05	8,05	16,10	12,88	0,805	17,71	4,83	7,25	0,805	0,805	28,18	—	0,805	—	28,98	
24,96	8,86	11,27	4,025	15,30	217,39	76,49	78,10	154,58	73,27	4,83	190,82	28,985	12,88	168,28	3,22	57,97	3,22	4,83	3,22	224,64	
28,18	10,47	12,88	4,025	16,91	245,57	84,54	86,15	170,69	86,15	5,64	208,53	33,82	20,13	169,08	4,025	86,15	3,22	5,64	3,22	253,62	
41,87	13,69	16,10	6,44	22,54	324,48	117,55	119,16	236,71	100,64	9,66	279,38	36,23	31,40	225,44	4,025	113,53	4,025	10,47	3,22	333,33	
140,10	43,48	51,53	18,52	70,05	929,95	301,93	389,69	691,63	276,97	31,40	841,38	66,83	91,79	623,99	16,10	350,24	9,66	542,68	121,57	335,75	

TAB. 10. VIGASTE LASTE VIGASUSED.

1	Elanikkude arv Nombre des habitants	Iga 1000 elaniku kohta tuleb vig. lapsi, kes põevad — <i>Nombre (sur 1000 habit.) des enf.inf. souffr. de</i>			Üldine vigaste laste arv <i>Totalité des enfants infirmes</i>	Iga 1000 vigase lapse kohta tuleb <i>Par 1000 enfants infirmes</i>		
		Luu- ja liigete- tiisikust — <i>Tu- berculose des os et articulations</i>	Halvatusi <i>Paralysie</i>	Rahiiti <i>Rachitisme</i>		Luu- ja liigete- tiisikust — <i>Tu- berculose des os et articulations</i>	Halvatusi <i>Paralysie</i>	Rahiiti <i>Rachitisme</i>
2	3	4	5	6	7	8	9	
Kokku linnades	284.665	—	—	—	—	—	—	—
<i>K I.</i>								
kr. { 0-8 a.	—	0,04	0,02	0,01	29	413,8	241,4	137,9
{ 8-19 „	—	0,22	0,05	0,02	112	553,6	133,9	44,6
{ 0-19 „	—	0,26	0,08	0,03	141	524,8	156,0	63,8
kp. { 0-8 a.	—	0,003	0,01	—	5	200,0	600,0	—
{ 8-19 „	—	0,15	0,06	0,01	99	424,2	171,7	30,3
{ 0-19 „	—	0,15	0,07	0,01	104	413,5	192,3	28,8
Kokku { 0-8 a.	—	0,04	0,03	0,01	34	382,3	194,1	117,6
{ 8-19 „	—	0,36	0,11	0,03	211	492,9	151,6	37,9
{ 0-19 „	—	0,41	0,15	0,04	245	477,5	171,4	49,0
kp. rühmast: kk.	—	0,15	0,04	0,007	93	462,4	129,0	21,5
ki.	—	—	0,03	0,003	11	—	727,3	90,9
<i>M II.</i>								
r. { 0-8 a.	—	0,007	0,003	0,01	7	285,7	142,8	428,6
{ 8-19 „	—	0,05	0,02	0,007	33	454,5	181,8	60,6
{ 0-19 „	—	0,06	0,02	0,02	40	425,0	175,0	125,0
k. { 0-8 a.	—	0,007	0,003	0,01	9	222,2	111,1	333,3
{ 8-19 „	—	0,08	0,02	0,003	74	324,3	94,6	13,5
{ 0-19 „	—	0,09	0,03	0,01	83	313,2	96,4	48,2
Kokku { 0-8 a.	—	0,01	0,01	0,02	16	250,0	125,0	375,0
{ 8-19 „	—	0,14	0,04	0,01	107	364,5	121,5	28,0
{ 0-19 „	—	0,15	0,05	0,03	123	349,6	121,9	73,2
K+M kokku { 0-8 a.	—	0,06	0,04	0,03	50	340,0	240,0	200,0
{ 8-19 „	—	0,50	0,16	0,04	318	449,7	141,5	34,6
{ 0-19 „	—	0,56	0,20	0,07	368	434,9	154,9	57,1
Kokku maakondades	842.659	—	—	—	—	—	—	—
<i>K I.</i>								
kr. { 0-8 a.	—	0,02	0,01	0,007	61	327,9	163,9	98,4
{ 8-19 „	—	0,17	0,07	0,01	311	456,6	196,1	32,1
{ 0-19 „	—	0,19	0,08	0,02	372	435,5	190,9	43,0
kp. { 0-8 a.	—	0,01	0,01	0,002	32	312,5	406,2	62,5
{ 8-19 „	—	0,06	0,05	0,01	162	314,8	277,8	80,2
{ 0-19 „	—	0,07	0,07	0,02	194	314,4	299,0	77,3
Kokku { 0-8 a.	—	0,03	0,03	0,009	93	322,6	247,3	86,0
{ 8-19 „	—	0,23	0,12	0,03	473	400,0	224,1	48,6
{ 0-19 „	—	0,26	0,15	0,04	566	394,0	227,9	54,8
kp. rühmast: kk.	—	0,07	0,05	0,02	167	341,3	239,5	83,8
ki.	—	0,004	0,02	0,001	27	148,1	666,7	37,0
<i>M. II.</i>								
r. { 0-8 a.	—	0,001	0,005	0,003	12	83,3	416,7	250,0
{ 8-19 „	—	0,04	0,003	—	53	641,5	56,6	—
{ 0-19 „	—	0,04	0,009	0,003	65	538,5	123,1	46,1

TAB. 10. INFIRMITÉS DES ENFANTS INFIRMES.

1	Elanikkude arv Nombre des habitants	Iga 1000 elaniku kohta tuleb vig. lapsi, kes põevad — Nombre (sur 1000 habit.) des enf.inf.souffr. de			Üldine vigaste laste arv Totalité des enfants infirmes	Iga 1000 vigase lapse kohta tuleb Par 1000 enfants infirmes		
		Luu- ja liigete- tiisikust — Tu- berculose des os et articulations	Halvatusi Paralyisie	Rahiiti Rachitisme		Luu- ja liigete- tiisikust — Tu- berculose des os et articulations	Halvatusi Paralyisie	Rahiiti Rachitisme
2	3	4	5	6	7	8	9	
e.	—	0,007	0,008	0,002	28	214,3	250,0	71,4
{ 0—8 a.	—	0,05	0,04	0,03	215	218,6	162,8	107,0
{ 8—19 „	—	0,06	0,05	0,03	243	218,1	172,8	102,9
{ 0—19 „	—	0,06	0,05	0,03	243	218,1	172,8	102,9
Kokku { 0—8 a.	—	0,008	0,01	0,005	40	175,0	300,0	125,0
{ 8—19 „	—	0,10	0,04	0,03	268	302,2	141,8	85,8
{ 0—19 „	—	0,10	0,06	0,03	308	231,6	162,3	90,9
K+M kokku { 0—8 a.	—	0,04	0,04	0,01	133	278,2	263,1	97,7
{ 8—19 „	—	0,33	0,17	0,05	741	369,8	194,3	62,1
{ 0—19 „	—	0,37	0,21	0,07	874	355,8	204,8	67,5
Kokku linnades ja maakondades	1.127.324	—	—	—	—	—	—	—
K I.								
kr.	—	0,03	0,01	0,008	90	355,6	188,9	111,1
{ 0—8 a.	—	0,18	0,07	0,01	423	482,3	179,7	35,5
{ 8—19 „	—	0,21	0,08	0,02	513	460,0	181,3	48,7
{ 0—19 „	—	0,21	0,08	0,02	513	460,0	181,3	48,7
kp.	—	0,009	0,01	0,001	37	297,3	432,4	54,0
{ 0—8 a.	—	0,08	0,05	0,01	261	356,3	237,5	61,3
{ 8—19 „	—	0,09	0,07	0,01	298	349,0	261,7	60,4
{ 0—19 „	—	0,09	0,07	0,01	298	349,0	261,7	60,4
Kokku { 0—8 a.	—	0,04	0,03	0,01	127	338,6	259,8	94,5
{ 8—19 „	—	0,26	0,12	0,03	684	434,2	201,7	45,3
{ 0—19 „	—	0,30	0,15	0,04	811	419,2	210,8	53,0
kp. rühmast: kk.	—	0,09	0,05	0,01	260	384,6	200,0	61,5
ki.	—	0,003	0,02	0,001	38	105,3	684,2	52,6
M II.								
r.	—	0,02	0,005	0,005	19	157,9	315,8	315,8
{ 0—8 a.	—	0,04	0,007	0,001	86	569,8	104,6	23,2
{ 8—19 „	—	0,05	0,01	0,007	105	495,2	142,8	76,2
{ 0—19 „	—	0,05	0,01	0,007	105	495,2	142,8	76,2
e.	—	0,007	0,007	0,004	37	216,2	216,2	135,1
{ 0—8 a.	—	0,06	0,04	0,02	289	245,7	145,3	83,0
{ 8—19 „	—	0,07	0,04	0,02	326	242,3	153,4	88,9
{ 0—19 „	—	0,07	0,04	0,02	326	242,3	153,4	88,9
Kokku { 0—8 a.	—	0,009	0,01	0,009	56	196,4	250,0	196,4
{ 8—19 „	—	0,1	0,05	0,02	375	320,0	136,0	69,3
{ 0—19 „	—	0,12	0,06	0,03	431	303,9	150,8	85,8
K+M kokku { 0—8 a.	—	0,05	0,04	0,02	183	295,1	256,8	125,7
{ 8—19 „	—	0,37	0,17	0,05	1059	398,8	178,5	53,8
{ 0—19 „	—	0,42	0,21	0,07	1242	379,2	190,1	64,4

TAB. 11. JÄRJEKORRA ARVUD.

TAB. 11. ENFANTS INFIRMES PAR L'ORDRE DES INFIRMITÉS.

VIGASUS	Vig. arv (absoluut) — Nombre des infirmes			Igast 1000 vigas. kannat. lahter 1. nim. vig. all Par 1000 infirmes			VIGASUS	Vig. arv (absoluut) — Nombre des infirmes			Igast 1000 vigas. kannat. lahter 1. nim. vig. all Par 1000 infirmes			
	Nendest Dont			Nendest Dont				Nendest Dont			Nendest Dont			
	0—19 a.	0—8 a.	8—19 a.	0—19 a.	0—8 a.	8—19 a.		0—19 a.	0—8 a.	8—19 a.	0—19 a.	0—8 a.	8—19 a.	0—19 a.
1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5	6	7	
Kokku linnad <i>VILLES</i>							Eelpool nimetam. vead — <i>Infirmités submentionnées</i>	37	5	32	29,79	4,025	25,76	
Lihaste liikumine — <i>Mouvement d. muscles</i>	1	—	1	0,805	—	0,805	Rahiit — <i>Rachitisme</i>	59	13	46	47,50	10,47	37,04	
Lõpundi puudumine — <i>Absence d'un membre</i>	1	—	1	0,805	—	0,805	Lõpundi osa puudum.— <i>Absence d'un part du membre</i>	105	8	97	84,54	6,44	78,10	
Kokkukasvanud sõrmed ja varbad — <i>Symphyse des doigts</i>	2	—	2	1,61	—	1,61	Arenemata liikmed — <i>Membres rudimentair.</i>	135	29	106	108,69	23,35	85,35	
Vesipea — <i>Tête hydro- pique</i>	3	2	1	2,415	1,61	0,805	Halvatused — <i>Paralyisie</i>	179	35	144	144,12	28,18	115,94	
Lihaste progr. atroofia— <i>Atrophie progressive d. muscles</i>	8	—	8	6,44	—	6,44	Luu- ja liigetetiisikus — <i>Tuberculose des os et membres</i>	311	37	274	250,40	29,79	220,61	
Nikastused — <i>Luxa- tions</i>	16	2	14	12,88	1,61	11,27	Kokku — Total	874	133	741	703,70	107,08	596,62	
Eelpool nimetam.vead— <i>Infirmités submention.</i>	17	4	13	13,69	3,22	10,47	Kokku linnad ja maakonnad TOTAL							
Rahiit — <i>Rachitisme</i>	21	10	11	16,91	8,05	8,86	Lõpundi puudumine — <i>Absence d'un membre</i>	3	—	3	2,415	—	2,415	
Arenemata liikmed — <i>Membres rudimentair.</i>	39	3	36	31,40	2,415	28,98	Vesipea — <i>Tête hydro- pique</i>	6	3	3	4,83	2,415	2,415	
Lõpundi osa puudum.— <i>Absence d'un part du membre</i>	43	—	43	34,62	—	34,62	Kokkukasvanud sõrm. ja varbad — <i>Symphyse des doigts</i>	8	2	6	6,44	1,61	4,83	
Halvatused — <i>Paralyisie</i>	57	12	45	45,89	9,66	36,23	Lihaste liikumine — <i>Mouvement d. muscles</i>	9	—	9	7,25	—	7,25	
Luu- ja liigetetiisikus — <i>Tuberculose des os et membres</i>	160	17	143	128,82	13,69	115,14	Lihaste progr. atroofia— <i>Atrophie progressive des muscles</i>	11	1	10	8,86	0,805	8,05	
Kokku — Total	368	50	318	296,30	40,26	256,04	Nikastused — <i>Luxa- tions</i>	42	4	38	33,82	3,22	30,59	
Kokku maakonnad <i>ARRONDISSEMENTS</i>							Eelpool nimetam. vead — <i>Infirmités submen- tionnées</i>	54	9	45	43,48	7,25	36,23	
Lõpundi puudumine — <i>Absence d'un membre</i>	2	—	2	1,61	—	1,61	Rahiit — <i>Rachitisme</i>	80	23	57	64,41	18,52	45,89	
Lihaste progr. atroofia — <i>Atrophie progressive des muscles</i>	3	1	2	2,415	0,805	1,61	Lõpundi osa puudum.— <i>Absence d'un part du membre</i>	148	8	140	119,16	6,44	112,72	
Vesipea — <i>Tête hydro- pique</i>	3	1	2	2,415	0,805	1,61	Arenemata liikmed — <i>Membres rudimentair.</i>	174	32	142	140,10	25,76	114,33	
Kokkukasvanud sõrm. ja varbad — <i>Symphyse des doigts</i>	6	2	4	4,83	1,61	3,22	Halvatused — <i>Paralyisie</i>	236	47	189	190,02	37,84	152,17	
Lihaste liikumine — <i>Mouvement d. muscles</i>	8	—	8	6,44	—	6,44	Luu- ja liigetetiisikus — <i>Tuberculose des os et membres</i>	471	54	417	379,23	43,48	335,75	
Nikastused — <i>Luxa- tions</i>	26	2	24	20,93	1,61	19,32	Kokku — Total	1242	183	1059	1000,00	147,34	852,66	

TAB. 12. HILJEM TULNUD TEATED VIGASTE LASTE KOHTA —

	Vig. laste sugu <i>Sexe des enf. inf.</i>			Vigaste laste vanadus — <i>Age des enfants infirmes</i>										Luu- ja liigetisi- kust — <i>Tuberculose des os et articula- tions</i>	
	Poisslapsi — <i>Garçons</i>	Tütarlapsi — <i>Filles</i>	Kokku — <i>Total</i>	0—1 a. <i>de 0—1 ans</i>	4—5 a. <i>de 4—5 ans</i>	9—10 a. <i>de 9—10 ans</i>	10—11 a. <i>de 10—11 ans</i>	12—13 a. <i>de 12—13 ans</i>	13—14 a. <i>de 13—14 ans</i>	15—16 a. <i>de 15—16 ans</i>	16—17 a. <i>de 16—17 ans</i>	17—18 a. <i>de 17—18 ans</i>	18—19 a. <i>de 18—19 ans</i>	Selgroog <i>Épine dors.</i>	Al. lõpund <i>Extrém. inf.</i>
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Viru maakond															
0—8 a.	1	1	2	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8—19 „	6	3	9	—	—	2	2	—	1	1	—	2	1	3	1
0—19 „	7	4	11	1	1	2	2	—	1	1	—	2	1	3	1
Saare maakond															
0—8 a.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8—19 „	1	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1
0—19 „	1	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1
Viljandi maakond															
0—8 a.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8—19 „	1	2	3	—	—	—	—	—	1	2	—	—	—	—	—
0—19 „	1	2	3	—	—	—	—	—	1	2	—	—	—	—	—
Valga maakond															
0—8 a.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8—19 „	1	1	2	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—
0—19 „	1	1	2	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—
Võru maakond															
0—8 a.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8—19 „	—	1	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
0—19 „	—	1	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
Kokku lisateated															
<i>K I.</i>															
kr. { 0—8 a.	1	1	2	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8—19 „	—	3	3	—	—	—	—	1	—	—	1	1	—	1	—
0—19 „	1	4	5	1	1	—	—	1	—	—	1	1	—	1	—
kp. { 0—8 a.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8—19 „	5	3	8	—	—	1	2	—	—	3	1	—	1	1	2
0—19 „	5	3	8	—	—	1	2	—	—	3	1	—	1	1	2
Kokku { 0—8 a.	1	1	2	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8—19 „	5	6	11	—	—	1	2	1	—	3	2	1	1	2	2
0—19 „	6	7	13	1	1	1	2	1	—	3	2	1	1	2	2
kp. rühmast: ki.	5	3	8	—	—	1	2	1	—	3	1	—	1	1	2
M II.															
r. { 0—8 a.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8—19 „	1	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
0—19 „	1	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
e. { 0—8 a.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8—19 „	3	1	4	—	—	1	—	—	1	1	—	1	—	2	—
0—19 „	3	1	4	—	—	1	—	—	1	1	—	1	—	2	—
Kokku { 0—8 a.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8—19 „	4	1	5	—	—	1	—	—	2	1	—	1	—	2	—
0—19 „	4	1	5	—	—	1	—	—	2	1	—	1	—	2	—
K+M kokku { 0—8 a.	1	1	2	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8—19 „	9	7	16	—	—	2	2	1	2	4	2	2	1	4	2
0—19 „	10	8	18	1	1	2	2	1	2	4	2	2	1	4	2

LES ENFANTS INFIRMES EN ESTHONIE.

I. RASSEMBLEMENT DES MATÉRIAUX.

Parallèlement aux différentes questions de l'assistance publique surgit aussi celle de l'assistance aux enfants infirmes, question qui jusqu'ici n'a pas encore été traitée en notre pays.

Avant de mettre en pratique l'assistance des enfants infirmes, il faut nécessairement établir le nombre des malades.

L'initiative approuvée par le Bureau Central de Statistique de procéder à un recensement des enfants infirmes. Le Bureau Central acquiesça à cette proposition et fit élaborer un questionnaire par les institutions d'assistance municipales et communales. Les feuilles, après avoir été remplies, furent renvoyées au Bureau Central au nombre de 1465.

Le Bureau Central ne fit la proposition d'élaborer ces questionnaires.

Un examen détaillé des questionnaires démontre que les feuilles d'enquête ne contenaient pas suffisamment de détails concernant les infirmités.

C'est pourquoi fut fait au Bureau Central la proposition d'entreprendre une nouvelle enquête en collaboration avec les médecins. Le Bureau ayant donné son consentement, fut élaboré un autre questionnaire portant sur les causes premières des infirmités, sans presque rien modifier aux questions ayant trait aux conditions matérielles et familiales.

Voici ce questionnaire.

Le questionnaire, après avoir été rempli, à être renvoyé au Bureau Central de Statistique, et au médecin municipal.

QUESTIONNAIRE CONCERNANT LES ENFANTS INFIRMES.

1. Le questionnaire doit être rempli pour chaque enfant atteint d'un âge de 15 ans.
2. Le questionnaire ne se rapporte pas aux enfants morts, même atteints de la même maladie que d'autres enfants.
3. Le médecin doit être soigneux en remplissant les données demandées par le questionnaire.

1. Nom et le prénom de l'enfant
2. Domicile
Ville
Quartier ou district
Rue
Numéro
Commune
Pays
3. Age (date de naissance ou nombre des années)
4. Sexe
5. Pays d'origine
6. Nationalité
7. Confession

LES ENFANTS INFIRMES EN ESTHONIE.

I. RASSEMBLEMENT DES MATÉRIAUX.

Parallèlement aux différentes questions de l'assistance publique surgit aussi celle de l'assistance aux enfants infirmes, question qui jusqu'ici n'a pas encore été traitée en notre pays.

Avant de mettre en pratique l'assistance des enfants infirmes, il était nécessaire d'établir le nombre des malades ainsi que le genre de leur infirmité.

L'initiative appartient au ministère de l'assistance publique, qui demanda au Bureau Central de Statistique de procéder à un enregistrement des enfants infirmes. Le Bureau Central acquiesça à cette proposition et élabora un questionnaire, qui fut adressé aux institutions d'assistance municipales et communales. Les feuilles, après avoir été remplies, furent renvoyées au Bureau Central au nombre de 1465.

Le Bureau Central me fit la proposition d'élaborer ces questionnaires.

Un examen détaillé des questionnaires démontra que les feuilles d'enquête ne contenaient pas suffisamment de détails concernant les infirmités.

C'est pourquoi j'ai fait au Bureau Central la proposition d'entreprendre une nouvelle enquête en collaboration avec des médecins. Le Bureau ayant donné son consentement, j'élaborai un autre questionnaire portant sur les causes premières des infirmités, sans presque rien modifier aux questions ayant trait aux conditions matérielles et familiales.

Voilà ce questionnaire.

Ce questionnaire, après avoir été rempli à la date du 20 mars, doit être expédié au médecin de l'arrondissement, et au médecin municipal.

QUESTIONNAIRE

CONCERNANT LES ENFANTS INFIRMES.

1. Ce questionnaire doit être individuel pour chaque infirme jusqu'à l'âge de 18 ans.
2. La régistration ne se rapporte pas aux enfants sourds, muets, aveugles ou idiots, non affectés d'autres infirmités.
3. La réponse doit être soulignée en comblant les lacunes laissées par le questionnaire.

1. Nom et le prénom de l'infirmes .....
2. Domicile ..... Ville ..... Rue ..... Numéro .....
..... Arrondissement (district) ..... Commune .....
..... Bourg ..... Ferme .....
3. Age (date de naissance ou nombre des années) .....
4. Sexe .....
5. Pays d'origine .....
6. Nationalité .....
7. Confession .....

8. Infirmité de l'enfant:.....
- I. Tuberculose: Épine dorsale ..... os ..... Articulations
Partie du corps affectée .....
- II. Rachitisme: Cage thoracique, épine dorsale, bras, jambes, O-jambes, X-jambes, rachitisme général, nanisme rachitique.
- III. Paralyse: a) Polymyélie: bras, jambe, les deux bras, les deux jambes; b) cérébrale: ..... bras, ... jambe, les deux bras, les deux jambes.
Autres causes .....
- Crampes permanentes des muscles ou des membres (Tic. Chorea).
Atrophie progressive des muscles. Tête hydropique.
- IV. Membres superflus: Doigts des mains ..... des pieds ..... Symphyse des doigts .....
- V. Membres manquants: Main ..... pied ..... doigt ..... doigt du pied .....
- Une partie du membre manquant: laquelle .....
- VI. Luxation .....
- Quelle articulation .....
- VII. Membres rudimentaires, estropiés ou contrefaits: pes varus, valgus, genu recurvatum, hernia cerebri, labium, leporinum, palatum, fissum, spinabifida, struma, acromegalia, micromelia, glandes rudimentaires ou manquants .....
- VIII. Infirmités non indiquées: leur caractère et partie du corps affectée .....
- IX. Autres infirmités constatées: cécité, mutisme, surdité, idiotie, épilepsie, anémie, tuberculose des organes intérieurs. ....
- X. Ces infirmités se retrouvent-elles chez d'autres membres de la famille .....
9. L'infirmité est-elle grave, insignifiante ou légère? .....
10. Est-ce une infirmité congénitale, ou due à un accident, à quel âge .....
11. Opinion des parents sur la cause de l'infirmité: congénitale, accident, guerre, violence, tuberculose, paralyse, refroidissement, pyémie, rhumatisme, ostéomyélite, brûlures, gelés, alcool, inconnue .....
12. Le malade a-t-il suivi un traitement de médecin. Durée et endroit du traitement .....
13. Probabilité de guérison, et par quel moyen: intervention chirurgicale; traitement orthopédique, heliohydro-, électro-, méchanothérapie .....
14. L'hospitalisation est-elle désirable ou désirée par l'infirme même .....
15. L'infirme peut-il pourvoir à ses besoins ou exige-t-il des soins .....
16. Degré d'instruction. Durée .....
17. Aptitudes .....
18. Occupation actuelle .....
19. Entretenu par qui: a) pourvoit à son entretien; entretenu par les parents ou autres membres de la parenté? .....
- b) Reçoit des secours mensuels ou annuels: de l'état, des communes, des sociétés de bienfaisance, de particuliers .....
20. Conditions matérielles de l'enfant, de ses parents ou de ses éducateurs: indigence, conditions étroites, moyennes, riches .....
21. Les parents ont ils d'autres enfants. Nombre, âge de chacun .....
22. Profession ou genre d'occupation des parents ou des éducateurs .....
- Date .....
- Signature des parents ou d'un membre de la parenté** .....
- Signature du médecin** .....

L'enquête devant être confiée à des médecins on s'adressa au service de la santé publique qui eut l'amabilité d'acquiescer à cette demande.

L'enregistrement fut accompli partout dans le courant de mars 1922 et bientôt après furent reçus les questionnaires remplis. L'enquête faite dans les villes par les médecins municipaux, les médecins des pauvres et le service de santé, a donné des résultats très satisfaisants. Partout le plus vif intérêt fut témoigné à cette entreprise.

Dans les districts l'opération ne réussit pas aussi bien. A la suite de l'insuffisance des voies de communication, et d'autres causes, il fut impossible en plusieurs localités d'amener les enfants chez le médecin d'arrondissement chargé de l'enquête.

Le nombre des enfants enregistrés se chiffre par 368 dans les villes et 874 dans les districts, total 1242 cas, auxquels viennent s'ajouter encore 18 cas notés par des questionnaires en retard.

II. UTILISATION DES MATÉRIAUX.

Ces questionnaires furent compulsés et élaborés par le Bureau Central de Statistique. Pour la répartition des questions par groupes et rubriques je me suis servi en grande partie de la méthode appliquée par le docteur Konrad Biesalsky (*Umfang und Art des jugendlichen Krüppeltums und der Krüppelfürsorge in Deutschland. Hamburg u. Leipzig 1909*) d'autant plus que les deux travaux poursuivent le même but: la définition des différentes formes d'infirmités chez les enfants.

Ce travail devrait donc, outre son côté scientifique, satisfaire encore aux exigences pratiques de la vie sociale.

Il ne suffit pas de définir le caractère et la gravité du mal; d'autres éléments, tels que les différentes complications de la maladie, les conditions matérielles et les circonstances familiales doivent aussi être prises en considération.

On a divisé les enfants infirmes en quatre groupes.

I. Les infirmes, dont le traitement exige l'hospitalisation. Les infirmes sont le mieux traités dans un hôpital muni d'outillage chirurgical et où sont appliquées les nouvelles méthodes de la thérapeutique naturelle ainsi que d'autres méthodes modernes.

Cette rubrique comprend le plus grand nombre des infirmes enregistrés. L'hospitalisation leur prouve en même temps les moyens d'apprendre un métier.

II. Les infirmes incurables, dont le traitement exige l'hospitalisation. Ce groupe est divisé en deux sections. La première comprend les infirmes, dont l'état n'offre aucun espoir de guérison ou même d'amélioration, mais qui cependant sont capables d'exercer un métier, ce qui leur aurait été impossible, s'ils étaient restés dans leur famille. L'hospitalisation leur en offre le moyen.

La seconde section comprend les infirmes incurables et inaptes à tout travail, mais qui pour des raisons d'ordre matériel ne peuvent pas être traités dans la famille.

III. Les infirmes, pour qui l'hospitalisation n'est pas urgente et qui peuvent être traités dans les dispensaires.

IV. Les infirmes n'exigeant ni traitement, ni occupation, soit à cause de la situation matérielle satisfaisante de leurs parents, soit par incapacité de travailler à cause du genre de leur infirmité.

Les infirmes ont été ensuite divisés en deux grands groupes.

Le premier comprend les enfants âgés de 0 à 8 ans, le second les enfants de 8 à 19 ans. Il est vrai, que l'enfant ne fréquente l'école que jusqu'à la seizième année, mais on n'a pas jugé possible d'établir encore un groupe spécial pour les enfants âgés de 16 à 19 ans.

Les infirmes ayant atteint l'âge de 19 ans au 1 juillet 1922 ne sont pas enregistrés.

Le schéma suivant offre les rubriques des différents genres d'infirmités.

1. TUBERCULOSE DES OS ET DES ARTICULATIONS.

Épine dorsale.
 Extrémités supérieures.
 Combinées.
 Total.

2. RACHITISME.

Rachitisme général.	O-jambes.
Nanisme rachitique.	X-jambes.
Rachitisme local des membres.	Total.
Total.	

3. PARALYSIE.

A. Polymyélite.	B. Paralyse spasmodique.
Unilatérale	Unilatérale.
Complète.	Complète.
Des extrémités supérieures.	Des extrémités supérieures.
Des extrémités inférieures.	Des extrémités inférieures.
Combinées.	Combinées.
Total.	Total.

Total A + B.

C. Paralyse attribuable à d'autres causes.

Total A + B + C.

4. TIC. CHOREA.

5. ATROPHIE PROGRESSIVE DES MUSCLES.

6. TÊTE HYDROPIQUE.

7. NOMBRE ANORMAL DES DOIGTS DE LA MAIN ET DU PIED.

8. SYMPHYSE DES DOIGTS DE LA MAIN ET DU PIED.

Congénitale.

Accidentelle.

Total.

9. MEMBRES MANQUANTS.

A. Congénitaux.	B. Accidentels.
Extrémités supérieures.	Extrémités supérieures.
Extrémités inférieures.	Extrémités inférieures.
Combinées.	Combinées.
Total.	Total.

Total A + B.

10. INSUFFISANCE DES ARTICULATIONS.

A. Congénitale.	B. Accidentelle.
Main.	Main.
Doigt.	Doigt.
Pied.	Pied.
Combinée.	Combinée.
Total.	Total.

Total A + B.

11. MEMBRES CONTREFAITS.

A. A la naissance.	B. Accidentellement.
Épaule.	Épaule.
Hanche.	Hanche.
Genou.	Genou.
Combinés.	Combinés.
Total.	Total.

Total A + B.

12. MEMBRES RUDIMENTAIRES, CONTREFAITS ET ESTROPIÉS.

A. Rudimentaires (congénitaux).	B. Estropiés ou contrefaits (à la suite d'inflammations).
Extrémités supérieures.	Extrémités supérieures.
Extrémités inférieures.	Extrémités inférieures.
Combinées.	Combinées.
Total.	Total.
C. Estropiés ou contrefaits par accident.	
Extrémités supérieures.	
Extrémités inférieures.	
Combinées.	
Total.	

13. INFIRMITÉS NON ENREGISTRÉES.

Congénitales.

Accidentelles.

Ce schéma a été adopté pour les en-tête des différentes rubriques, où sont incluses les données concernant la situation matérielle et sociale.

Il est très difficile, sinon impossible, de grouper les infirmités d'après leurs différentes formes. D'ailleurs un pareil groupement n'était pas indispensable du point de vue pratique, puisque le but essentiel que poursuit ce travail consiste dans la solution de la question de l'assistance aux enfants infirmes.

Les détails offriraient un grand intérêt scientifique, n'étaient les opinions contradictoires émises par de différents médecins dans leurs réponses.

Pour obtenir plus de clarté il a fallu renoncer à mentionner toutes les formes d'infirmité, au détriment de l'exactitude du tableau.

III. LES OBSERVATIONS GÉNÉRALES.

En premier lieu c'est la tuberculose des os et articulations qui doit être regardée comme cause des infirmités dont souffrent 471 enfants sur 1242 enfants infirmes enregistrés, ce qui fait 38 %. La ville de Hapsal offre le plus grand nombre d'enfants atteints de tuberculose des os et articulations, savoir — 1,5 sur 1000 habitants, tandis que la moyenne dans les villes n'est que de 0,56 sur 1000 h.

De tous les arrondissements c'est celui de Saaremaa (Oesel) qui occupe la première place avec ses 0,74 %. La moyenne des arrondissements est de 37 %.

Sur 1000 habitants on compte en Esthonie 0,42 enfants malades de la tuberculose des os et articulations, ce qui donne le chiffre de 379 sur 1000 enfants infirmes.

Les cas de tuberculose des extrémités inférieures sont les plus fréquents, savoir 22 %; vient

ensuite la tuberculose de l'épine dorsale 14 ‰, la tuberculose des extrémités supérieures — 1/2 ‰, et celle offrant une affection simultanée de plusieurs membres — 1 ‰.

Les infirmités attribuables à la paralysie occupent la seconde place pour la fréquence.

La totalité de paralysie est de 236 ou 19 ‰, dont 143 cas ou 12 ‰ de polymyélie, 64 ou 5 ‰ de paralysie spasmodique et 24 ou 2 ‰ de paralysie périphérique.

Il en résulte que le nombre des cas de polymyélie est deux fois supérieur à celui des deux derniers cas, ce qui doit plus ou moins correspondre à la réalité, puisque tous les autres cas de paralysie sont assez rares.

La moyenne des cas de paralysie dans les villes est de 0,2 sur 1000 habitants, dans les arrondissements de 0,21 et pour l'Esthonie entière 0,21. Sur 1000 enfants infirmes on compte en Esthonie 190 cas de paralysie.

Quoique répandue par tout le pays, cette forme d'infirmité ne peut être considérée nulle part comme endémique.

Les cas de polymyélie des extrémités inférieures sont de 6 fois plus fréquents que ceux de la polymyélie des extrémités supérieures.

Les cas d'infirmités attribuables à la tuberculose sont deux fois plus fréquents que ceux de paralysie (38 ‰ et 19 ‰).

Le rachitisme dont sont atteints, selon les données de la clinique pour enfants de l'université de Tartu (Dorpat) environ 30—50 ‰ de tous les enfants au courant de leur première année, occupe la troisième place. Le chiffre des enfants varie selon la saison où il a été fourni.

Le progrès du rachitisme s'arrête généralement au premier degré. Les formes graves qui pourraient influencer sur le développement physique et moral de l'enfant, sont, par conséquent, assez rares, ce qui doit être attribué en grande partie aux soins des mères, qui pour la plupart allaitent elles-mêmes leurs enfants.

On a enregistré 6 ‰ ou 80 cas graves du rachitisme. Le rachitisme général et le nanisme rachitique sont en proportion de 5 ‰ ou 67 cas. Les autres formes du rachitisme ne donnent que 1 ‰.

La totalité de cas du rachitisme enregistrés dans les villes représente le chiffre 21 ce qui donne une moyenne de 0,07 par 1000 habitants.

La moyenne des enfants rachitiques sur 1000 infirmes est de 57.

Dans les arrondissements les cas de la rachitisme sont relativement plus rares. L'expansion de la maladie est plus ou moins égale. L'arrondissement de Petseri figurant dans le tableau pour 17 cas ou 0,27 ‰ et celui de Saaremaa pour 11 cas ou 0,22 ‰, constituent une exception.

Dans les arrondissements la totalité des cas de rachitisme représente le chiffre de 59 cas ce qui donne une moyenne de 0,07 par 1000. La moyenne pour tout le pays est de 0,07 ‰.

Pour résumer nous donnons le petit tableau suivant:

	Totalité des infirmes	Par 1000 habitants	‰ ‰
Tuberculose des os et articulations	471	0,42	37,92
Paralysie	236	0,21	19,01
Rachitisme	80	0,07	6,44
Total	787	0,70	63,37

En grande partie les infirmités ont pour cause toute sorte d'inflammations, tels que l'ostéomyélite, différents genres d'arthrite etc. Elles sont enregistrés au nombre de 60 ou 5 ‰.

Dans la vie courante les trois affections suivantes qui peuvent provoquer les infirmités sont d'une importance moindre: Chorea, athropie progressive des muscles et tête hydropique.

Elles figurent pour le chiffre de 26 ou 20 ‰ de tous les enfants infirmes enregistrés.

2.

Le second groupe d'infirmes, moins nombreux, est constitué par les infirmités congénitales et accidentelles et donne le chiffre de 369 ou 30 %.

Cette subdivision n'est cependant pas toujours exacte. Il n'est pas toujours possible de constater la cause d'une infirmité (accident ou inflammation) surtout s'il s'agit d'un membre affecté.

Les cas de ce genre doivent constituer un groupe distinct. Les infirmités congénitales y figurent pour 123 ou 10 %, les infirmités accidentelles pour 246 ou 20 %. Les infirmités accidentelles sont, par conséquent, deux fois plus nombreuses.

L'infirmité congénitale entraîne la plupart du temps un développement rudimentaire des membres. De pareilles infirmités ont été enregistrées au nombre de 62.

Ensuite viennent les cas d'insuffisance des articulations au nombre de 30. La totalité de ces deux rubriques constitue les $\frac{2}{3}$ de toutes les infirmités congénitales enregistrées.

La plupart des infirmités accidentelles se produit à un âge plus avancé de l'enfant.

Le nombre considérable d'insuffisance des articulations (118) ayant pour cause des accidents doit surtout attirer l'attention dans le but de prévision.

Les infirmités des extrémités représentent le chiffre de 307 ou 25 %; congénitales 104 ou 8 % et accidentelles 203 ou 15 %. Le nombre des infirmités accidentelles est donc deux fois supérieur à celui des infirmités congénitales des extrémités.

Pour résumer nous donnons les chiffres suivants:

369 cas ou 30 % d'infirmités enregistrées congénitales et accidentelles. 873 ou 70 % causées par des maladies; congénitales 123 ou 10 %, accidentelles 246 ou 20 %; affections des extrémités supérieures. 10 % — des extrémités inférieures, 3 % — combinées et 5 % d'infirmités non notées jusqu'alors.

En enregistrant les enfants infirmes à Tartu (Dorpat) on a fait l'observation d'un assez grand nombre de garçons, n'ayant qu'une main gauche ou n'ayant que quelques doigts de la dite main. Il se trouve qu'ils ont été blessés à la suite d'explosions d'obus ou de cartouche, qui donna lieu à un examen des données recueillies dans le but d'établir le nombre des cas d'infirmités dûs à de pareils accidents.

On a enregistré 28 cas d'infirmités causées par des explosions d'obus ou de cartouche dans les villes, et 41 cas dans les arrondissements, ce qui donne 69 cas, ou 5,5 % de tous les enfants infirmes enregistrés en Esthonie.

De pareilles infirmités, ont pour cause des accidents, arrivés le plus souvent à l'âge de 10, 11 et 12 ans.

En général l'âge de pareils infirmes se rapporte à l'époque de 7—14 ans. La plus grande partie des accidents causés par des explosions ont eu lieu dans les années 1918, 1919 et dans l'année 1917.

Pour passer des rubriques aux groupes, nous noterons que ces derniers sont au nombre de 4.

Le premier et le plus nombreux de ces groupes (513 ou 41 %) comprend tous les enfants infirmes, dont l'état réclame l'hospitalisation ou le traitement.

Le second groupe compte 248 ou 24 % d'infirmes incurables, dont 260 ou 21 % désirent être admis dans des institutions hospitalières, ce qui leur permet d'apprendre un métier, tandis que le reste est jugé incapable d'aucun travail.

L'ensemble de ces deux groupes constitue la plus grande partie des enfants infirmes enregistrés 431 infirmes, ou 35 % ne réclamant pas l'hospitalisation.

De ce nombre 105 ou 5 % ont besoin d'être traités dans les dispensaires, tandis que 326 ou 26 %, pour différentes causes, ne sont pas obligés de recourir à l'assistance publique.

En ajoutant au nombre des infirmes, réclamant le traitement ou l'hospitalisation, celui des infirmes traités dans les dispensaires, on obtient le chiffre des enfants dont les infirmités peuvent être soulagées au moyen d'un traitement spécial. Ils sont au nombre de 618 ou 50 %, constituant

ainsi la moitié de tous les enfants infirmes enregistrés. L'autre moitié ne peut être secourue qu'occasionnellement.

C'est pourquoi la plus importante tâche incombant à l'assistance aux enfants infirmes consiste dans le traitement des enfants qui réclament l'hospitalisation.

Il en existe en Esthonie 811 ou 65⁰/₀ : 245 ou 31⁰/₀ dans les villes et 566 ou 69⁰/₀ dans les arrondissements.

La moyenne des infirmes réclamant l'hospitalisation est de 0,72 par 1000 habitants.

Sur le nombre total des infirmes pour qui l'hospitalisation est d'urgence, 151 enfants ont eux-mêmes exprimé le désir d'être admis dans les institutions hospitalières.

Le nombre des enfants infirmes n'est pas réparti d'une façon égale dans tout le pays, quoique les conditions d'existence dans les villes ne diffèrent pas trop de celles offertes par la campagne, nos villes n'offrent pas encore le caractère de grands centres industriels.

On a même constaté que dans les petites villes le nombre des enfants infirmes est plus considérable que dans les grands centres, où leur nombre approche de celui constaté dans les arrondissements.

Parmi les villes c'est Haapsalu, qui par le nombre des enfants infirmes occupe la première place, offrant le chiffre de 2,64⁰/₀ ; la ville de Petseri la seconde — 2,52⁰/₀, Kuressaare la troisième — 2,38⁰/₀, Narva la quatrième — 2,33⁰/₀, Tartu et Pärnu la cinquième — 1,75⁰/₀ et Võru la dernière — 1,63⁰/₀.

La moyenne dans les villes est de 1,29 par 1000 habitants. Dans 7 villes le nombre des infirmes dépasse cette moyenne, tandis que dans les 5 autres villes il est inférieur à la moyenne.

La moyenne dans les arrondissements est de 1,04⁰/₀. Dans six arrondissements le nombre des infirmes dépasse cette moyenne, tandis que dans cinq arrondissements il est au dessous de la moyenne.

La première place parmi les arrondissements est occupée par Saaremaa (Oesel) avec 2,12⁰/₀, la seconde par Läänemaa avec 1,53⁰/₀ et la troisième par Võrumaa avec 1,42⁰/₀.

La moyenne du chiffre total est de 1,10⁰/₀.

3.

En outre de l'infirmité cardinale 197 ou 16⁰/₀ de tous les enfants infirmes enregistrés sont atteints d'autres maladies ou infirmités que nous avons résumées sous le nom de complications.

En réalité le nombre de ces infirmes devrait être plus considérable, surtout celui des malades de la tuberculose des organes intérieurs, à juger d'après les cas nombreux de tuberculose des os et articulations, qui offrent 38⁰/₀ de toutes les infirmités enregistrées.

Les cas d'idiotie donnent le chiffre de 56 ou 5⁰/₀, du développement mental tardif 19 ou 2⁰/₀, ce qui ne donne qu'un total de 7⁰/₀ d'enfants infirmes anormaux.

Dans 64 cas ou 5⁰/₀ les mêmes genres d'infirmités ont déjà été constatés dans la famille, tandis que les autres infirmités donnent le chiffre de 23 ou 2⁰/₀.

Ainsi dans 87 cas ou 7⁰/₀ des infirmités ont été constatées dans la famille plusieurs fois.

On a enregistré 37 cas, où des membres de la famille de l'infirmes (père, mère, frère ou soeur) sont atteints de tuberculose, principalement de phtisie.

La polymyéélite fut dans 3 cas constatée chez plusieurs membres de la famille.

Des infirmités graves, mais supportables, ont été enregistrées à peu près à nombre égal. Les cas graves forment 39⁰/₀, les cas supportables 40⁰/₀ et les cas légers seulement 11⁰/₀ de tous les cas enregistrés.

859 ou 69⁰/₀ de tous les enfants enregistrés ont été traités par des médecins, 344 ou 28⁰/₀ n'ont subi aucun traitement.

De ces premiers 30⁰/₀ ont été placés dans les hôpitaux et 39⁰/₀ sont traités dans les dispensaires. Par conséquent $\frac{2}{3}$ de tous les enfants infirmes ont été soumis à l'examen médical, tandis qu'un tiers ($\frac{1}{3}$) est resté sans traitement.

76 % des enfants infirmes enregistrés ont besoin de traitement; chez 24 % l'infirmité a été déclarée incurable.

Dans 660 cas ou 53 % l'hospitalisation a été jugée nécessaire par les médecins; 151 ou 12 % du nombre des infirmes ayant exprimé eux-mêmes le désir d'être reçus dans un hôpital, ce qui donne un total de 811 cas ou 65 %.

Dans 431 cas ou 35 % l'hospitalisation est désirable sans être urgente. De ce nombre 105 ou 9 % d'enfants doivent être traités dans des dispensaires.

295 ou 24 % des infirmes sont hors d'état de pourvoir eux-mêmes à leurs besoins.

4.

De 1059 ou 85 % d'enfants à l'âge de 8 à 19 ans, 252 ou 20 % n'ont reçu aucune instruction. Les facultés mentales sont normales chez 92 % d'enfants et anormales chez 8 %.

5.

Les cas d'infirmités vont en augmentant jusqu'à l'âge de 14 à 15 ans, où ils atteignent le maximum de 133. La progression du mouvement ascensionnel est régulière à partir de la troisième année; la baisse jusqu'à l'âge de 18 ans est un peu plus rapide pour s'accélérer encore après l'âge de 18 ans.

Dans les villes le maximum est aussi constaté entre 14 et 15 ans.

La plupart des enfants dont l'état exige l'hospitalisation sont âgés de 14 à 15 ans, tandis que le maximum de ceux qui n'ont pas besoin d'être hospitalisés se borne à l'âge entre 13 et 14 ans.

De tous les enfants infirmes il n'y a que deux qui n'ont pas encore atteint l'âge d'un an; 95 ou 8 % sont âgés de 1 à 6 ans; 818 ou 66 % de 6 à 15 ans, 329 ou 26 % de 15 à 19 ans et 913 ou 74 % de 0 à 15 ans. 185 ou 15 % de la totalité sont âgés de 1 à 7 ans, et 1059 ou 85 % ont dépassé l'âge de 7 ans.

Le nombre des enfants formant ce premier groupe est de 136 sur 1000 enfants infirmes dans les villes, 152 dans les arrondissements et la moyenne est de 147.

Au premier janvier 1922 la totalité des enfants dans les 13 villes d'Esthonie s'élevait au chiffre de 55.660 enfants d'un âge inférieur à 14 ans. Sur ce chiffre on a enregistré 226 enfants infirmes. Sur 1000 enfants âgés de 0—14 ans le nombre des infirmes dans les villes est de 4.

L'assistance publique devrait en première ligne prendre soin de ce premier groupe d'infirmités (à l'âge de 0—7 ans) en fournissant le plus tôt possible les moyens de subir un traitement suivi, toujours plus efficace à cet âge que plus tard; 754 ou 61 % de tous les enfants infirmes enregistrés sont du sexe masculin et 488 ou 39 % du sexe féminin. Le nombre de garçons infirmes est tant dans les villes que dans les arrondissements supérieur au nombre des filles.

Dans les villes la différence est moins considérable (16 %), tandis que dans les arrondissements elle atteint le chiffre de 24 %, au total 22 %, ce qui peut s'expliquer par l'esprit plus entreprenant des garçons, ainsi que par leur supériorité numérique par rapport aux filles.

1219 ou 98 % infirmes enregistrés sont citoyens de la République, les Russes et divers autres ne forment que 2 %.

Sont de nationalité: esthonienne 1117 ou 90 %; russe — 97 ou 8 %; allemande — 8, lette — 7 et diverses — 13. Total des autres nationalités — 10 %.

6.

1135 ou 91 % des enfants infirmes vivent au frais de leurs parents, 68 ou 6 % sont entretenus par des membres de la parenté. Assistés par l'État: 27 enfants ou 2 %; par des organisations communales 41 ou 3 %; par des organisations de bienfaisance 14 ou 1 %; 1 enfant est aux soins des particuliers.

Il n'y a ainsi que 6 % d'enfants assistés par de diverses organisations, tandis que 55 % ne bénéficient d'aucun secours, et le reste n'a pas donné de réponse à cette question.

Les moyens d'existence des infirmes sont pour la plupart insuffisants. 852 ou 69 % vivent dans l'indigence, 326 ou 26 % sont dans des conditions un peu meilleures, et 19 seulement appartiennent à des familles aisées. Donc plus de $\frac{2}{3}$ de tous les enfants infirmes sont pauvres. 45 % des parents appartiennent à la classe ouvrière, 40 % à la population agricole et 6 % à la bourgeoisie.

Il est intéressant d'établir aussi le nombre d'enfants dans les familles de différentes classes de la population. Ces données n'ont été recueillies que dans 6 villes et se rapportent à 157 familles avec 451 enfants.

La plupart de ces familles ne comptent que 1, 2 ou 3 enfants. De pareilles familles furent enregistrées au nombre de 103 ou 65 %, donc presque $\frac{2}{3}$.

19 familles comptent 4 enfants, 14 familles — 5 enfants, 11 familles — 6 enfants, 4 familles — 7 enfants, et il n'y a qu'une famille qui en compte davantage.

De 157 familles 105 sont des familles d'ouvriers, ce qui fait plus que le double du chiffre total des autres familles. Ces 157 familles comptent 298 enfants, ce qui donne une moyenne de 2,8 d'enfants pour chaque famille.

A la classe moyenne urbaine appartiennent 31 familles avec 96 enfants ou une moyenne de 3,1; 8 familles avec 28 enfants ou une moyenne de 3,5 s'occupe d'agriculture, mais leur nombre dans les villes est très insignifiant.

Ces chiffres peu nombreux permettent de conclure que pour le nombre d'enfants les familles d'agriculture occupent la première place; la seconde appartient à la classe moyenne et la dernière à la classe ouvrière.

Malheureusement les données nous manquent sur les familles de cultivateurs vivant à la campagne, qui, à juger d'après les données sur les 8 familles d'agriculteurs enregistrées dans les villes, nous offriraient des chiffres plus rassurants.

Aussi pourrait on admettre que la réduction du nombre d'enfants est souvent une suite de l'infirmité de l'un d'eux.

La régistration des enfants et l'élaboration du questionnaire m'ont donné l'impression, que lorsque le premier ou le second enfant dans la famille est infirme, les naissances n'ont plus lieu. Il faut dire cependant que le petit nombre des faits ne permet à tirer des conclusions absolues, vue l'influence possible d'autres facteurs.

7.

Le résultat le plus important de cette statistique consiste dans les différentes données sur les enfants infirmes, qui peuvent former une base pour l'activité ultérieure de l'assistance.

Nous donnons ci-dessous un résumé de ces données:

1) Nombre d'infirmes en Esthonie 1242.

A l'âge de 0 à 8 ans	183 ou 15 %
„ „ „ 8 à 19 „	1059 „ 85 %
<hr/>	
A l'âge de 0 à 6 ans	95 ou 8 %
„ „ „ 6 à 15 „	818 „ 66 %
„ „ „ 0 à 15 „	913 „ 74 %
„ „ „ 15 à 19 „	329 „ 26 %

2) Totalité dans les arrondissements	874 ou 70 %
Agés de 0— 8 ans	133 ou 10 %
" " 8—19 "	714 " 60 %
3) Totalité dans les villes	368 " 30 %
Agés de 0— 8 ans	50 ou 4 %
" " 8—19 "	318 " 26 %
4) Le nombre des enfants infirmes augmente en proportion de leur âge et atteint son maximum entre la 14-ième et la 15-ième années dans les villes et la 13-ième et 14-ième année dans les arrondissements.	
5) Dans les arrondissements le chiffre est de 1,04 infirmes par 1000 habitants.	
Dans les villes 1,29 infirmes par 1000 habitants.	
Moyenne 1,10 infirmes par 1000 hab.	

*

Infirmes exigeant l'hospitalisation.

1) Exigeant un traitement orthopédique	513 ou 41 %
2) Exigeant l'apprentissage d'un métier pratiqué à domicile puisqu'ils sont incurables	260 " 21 %
3) Exigeant un traitement à domicile et incapables de travail	38 " 3 %
Totalité des infirmes exigeant l'hospitalisation	811 ou 65 %
Dont:	
Agés de 0 à 8 ans	127 ou 10 %
" " 8 à 19 "	684 " 55 %
4) Exprimant le désir d'être hospitalisés	151 ou 12 %
Agés jusqu'à 8 ans	14 ou 1 %
" de 8 à 19 "	137 " 11 %

*

Infirmes n'exigeant pas d'hospitalisation.

1) Traités dans les dispensaires	105 ou 9 %
2) Ne réclamant pas d'assistance	326 " 26 %
Total	431 ou 35 %
Dont:	
Agés jusqu'à 8 ans	56 ou 5 %
" de 8 à 19 "	375 " 30 %

*

Infirmes à la suite des maladies.

1) Tuberculose des os et articulations	471 ou 38 %
2) Paralysie	236 " 19 %
3) Rachitisme	80 " 6 %
4) Inflammations	60 " 5 %
5) Tic, Chorea	9
6) Atrophie des muscles	11
7) Tête hydropique	6
Total	873 ou 70 %

Infirmités congénitales et accidentelles.

1) Nombre anormal des doigts de la main et du pied	0 ou 0 %
2) Symphyse des doigts de la main et du pied	8 „ 0,64 %
3) Extrémités manquantes	3 „ 0,24 %
4) Articulations manquantes	148 „ 12 %
5) Membres contrefaits	42 „ 3 %
6) Membres rudimentaires etc.	114 „ 9 %
7) Non indiquées plus haut	54 „ 5 %
Total	369 ou 30 %

Dont :

Congénitales	123 ou 10 %
Accidentelles	246 „ 20 %
Extrémités supérieures estropiées	153 „ 12 %
„ inférieures „	117 „ 10 %
Combinées	37 „ 3 %
Infirmités non indiquées	54 „ 5 %
Estropiées à la suite d'explosions d'obus ou de cartouches	69 „ 5,5 %

*

Complication de l'infirmité	197 ou 16 %
---------------------------------------	-------------

*

Infirmités constatées chez d'autres membres de la famille	87 ou 7 %
---	-----------

*

Traités	859 ou 69 %
-------------------	-------------

Dont :

Dans les hôpitaux	375 ou 30 %
Dans les dispensaires	484 „ 39 %
Restés sans traitement	344 „ 28 %

*

Ayant fréquenté une école	795 ou 64 %
-------------------------------------	-------------

Restés sans instruction	435 „ 35 %
-----------------------------------	------------

Dont âgés de 1 à 8 ans	183 „ 15 %
----------------------------------	------------

Total des enfants infirmes de 8 à 19 ans restés sans instruction	252 „ 20 %
--	------------

*

Capacités normales	1045 ou 84 %
------------------------------	--------------

„ anormales	83 „ 7 %
-----------------------	----------

*

Entretenus par les parents	1135 ou 91 %
--------------------------------------	--------------

„ „ un membre de la parenté	68 „ 5 %
---------------------------------------	----------

Assistés par l'État	27 „ 2 %
-------------------------------	----------

„ „ les organisations communales	41 „ 3 %
--	----------

„ „ „ sociétés de bienfaisance	14 „ 1 %
--	----------

Pauvres	852 ou 69 %
De condition moyenne	326 „ 26 %
Des familles aisées	19 „ 1,5 %

*

Enfants d'ouvriers	556 ou 45 %
Enfants de cultivateurs ou d'ouvriers agricoles	501 „ 40 %
Des classes moyennes	68 „ 6 %

*

Garçons	754 ou 61 %
Filles	488 „ 39 %

Dans les arrondissements:

Garçons	542 ou 62 %
Filles	332 „ 38 %

Dans les villes:

Garçons	212 ou 58 %
Filles	156 „ 42 %

*

Citoyens du pays	1219 ou 98 %
Étrangers	23 „ 2 %
Esthoniens	1117 „ 90 %
Russes	97 „ 8 %
Allemands	8
Lettons	7
Autres nationalités	28 „ 2 %

1. ARVUDE VEAD — *Errata numériques.*

Lhk. Page.	Lahter Rubr.	Rida — Ligne.	Lugeda à corrig.
69	48	9 alt, <i>d'en bas</i>	29 27
70	22	16 ülevalt, <i>d'en haut</i>	1 —
70	22	18 " " "	— 1
77	29	15 " " "	— 6
77	29	16 " " "	6 —
81	35	11 " " "	2 91
89	48	alumine, <i>dernière</i>	57 37
91	47	5 ülevalt, <i>d'en haut</i>	— 6
97	33	4 alt, <i>d'en bas</i>	9 4
98	25	3 ülevalt, <i>d'en haut</i>	68,47 66,47
98	25	8 " " "	36,49 36,48
99	36	2 alt, <i>d'en bas</i>	29,14 22,52
99	40	9 ülevalt, <i>d'en haut</i>	52,72 2,72
99	47	alumine, <i>dernière</i>	33,83 38,33
104	56	" " "	85 83
108	59	9 ülevalt, <i>d'en haut</i>	4,39 4,89
108	70	3 " " "	0,90 90,00
108	70	8 " " "	0,10 10,00
109	75	10 alt, <i>d'en bas</i>	1,28 1,26
109	80	9 ülevalt, <i>d'en haut</i>	15,46 15,49
112	116	18 " " "	4 1
114	97	4 alt, <i>d'en bas</i>	— 4
116	98	10 " " "	1,33 1,83
117	145	alumine, <i>dernière</i>	15,36 15,86
112—113, 99, 101—104, 106, 107, 109, 114, 123, 124, 126	lahtrite arvud üle kanda kolmandalt alumiselt realt teisele alumisele reale. — <i>Chiffres des rubriques 99, 101—104, 106, 107, 109, 114, 123, 124, 126 à faire passer de la troisième ligne d'en bas à la seconde ligne d'en bas.</i>		

2. VEAD EESTIKEELSE TEKSTIS.

Lhk.	Rida.		
2	6	ülevalt, 1823 a. Pravaz	lugeda: 1832 a., Pravaz.
4	15	" Mantreuil'is	" Montreuil'is.
7	2	alt, hoolekannel asus	" hoolekanne lasus.
10	23	" valitseb	" varitseb.
13	28	" (v. lhk. 13)	" (v. lhk. 14).
13	20	" (v. lhk. 14)	" (v. lhk. 15).
13	20	" oli pandud	" on pandud
13	15	" adressidega	" aadressidega.
15	4, 5	" liigend	" liiges.
16	4	ülevalt, imbecill	" imbetsiil.
19		grupeerimine	" grupeerimine.
20	8	ülevalt, grupid	" grupid.
20	2	" ktsimuslehtes	" ktsimuslehes.
20	6	" mõttes sihiga	" mõttes sihiga.
		tarvikud	" mõttes tarvikud.
25		kõik suhtarvud lugeda % asemel ‰ (pro mille) (tuhande elaniku kohta käivateks).	
33		ülemine rida, 123 ekk 10% lugeda:	123 ehk 10%.
33		diagrammis, nimestused	" nikastused.
36		rida 7 ülevalt, Viljanmaalt	" Viljandimaalt.
46		Vigasus lähemas sugukonnas,	
		2 rida, vigasi	" vigasusi.
62		Kirjandus, 11. Umfang und Art...	Umfang und Art...
100—109,		lahter 66—71, pealkiri lugeda: „Laste loid halvatus“	
		lahutavat joont tähele panemata.	
101		lahter 74, pealkiri „Al. lõpund“	lugeda: „Ül. lõpund“.
101		" 75, " „Ül. lõpund“	" „Al. lõpund“.
112—116,		" 107, " „Üldse lõpundi puudumine“	lugeda „Üldse lõpundi osa puudumine“.

TABELITES TARVITUSELE VÕETUD LÜHENDUSED (tab. 2 alates):

Abréviations dans les tableaux.

K I. — Kodutarvitajad	— <i>Exigeant l'hospitalisation.</i>
kr. — " ravitsemist tarvitajad	— <i>Exigeant un traitement.</i>
kp. — " parandamata vigased	— <i>Infirmities incurables.</i>
kp. rühmast — Parandamata vigastest	— " "
kk. — Kodutarvitajad, käsitõõvõimulised	— <i>Exigeant l'hospitalisation dans le but d'apprendre un métier.</i>
ki. — " tõõvõimetud	— <i>Exigeant l'hospitalisation comme inaptes au travail.</i>
M II. — Mittekodutarvitajad	— <i>N'exigeant pas l'hospitalisation.</i>
r. — Ravitsemist tarvitajad	— <i>Exigeant un traitement en dispensaires.</i>
e. — Hoolekannet mittetarvitajad	— <i>N'exigeant pas l'assistance publique.</i>
K+M — Kõik vigased	— <i>Totalité des infirmes.</i>

3. ERRATA (texte français).

Pages	100-109	rubr.	65	au lieu de	Rachitisme général	à lire	Total de rachitisme.
"	100-109	"	66-71	"	"	"	"Senilité infantile et Paralyse" ensemble. Total se réfère aux rubr. 66-71.
"	100-109	"	72-77	"	Paralysie spasmodique	"	Paralysie cérébrale.
"	100-105	"	78	"	Paral. générale	"	Total de paralysie infantile.
"	100-105	"	79	"	" partielle	"	Paralysie périphérique.
"	100-105	"	80	"	" générale	"	Total de paralysie.
"	100-105	"	88-96	"	Difform. des membres	"	Absence des membres
"	100-105	"	83	"	Tête hydropique	"	Hydrocéphalie.
"	110	"	109 et 114	"	Cuisse	"	Hanche.
"	110	"	107	"	Absence total d'extr.	"	Absence total de la pa d'extr.
"	110	"	118	"	Luxation générale	"	Total de luxation.
"	117	"	123-126	"	A la suite de l'infirmité	"	A la suite de l'accident.
"	117	"	137	"	Tuberculose de la moelle	"	Tuberculose des org. intern.
"	117	"	132-135	"	Infirm. susment.	"	Infirm. non susment.
"	126-128	"	10	"	Crampes	"	Crampes des muscles.
"	126-128	"	12	"	Tête hydropique	"	Hydrocéphalie.
"	126-128	"	19	"	Infirm. susment.	"	Infirm. non subment.
"	132	"	10	"	Tête hydropique	"	Hydrocephalie.
"	132	"	19	"	Infirm. subment.	"	Infirmité non susment.
"	135	"	17-19	"	Senilité infant.	"	Paralysie inf. spin.
"	135	"	20	"	Spasmodique	"	Paralysie cérébrale.
"	140, 142	"	"	"	Tête hydropique	"	Hydrocéphalie.
"	142	"	"	"	Paralysie spasmodique	"	Paralysie cérébrale
"	142, 145, 150	"	"	"	Insuffisance des artic.	à comprendre	Absence de la partie d'une extrémité.
"	143 (4 ligne d'en bas)	"	"	"	0,74 ⁰ / ₁₀₀ et 37 ⁰ / ₁₀₀	à lire	0,74 ⁰ / ₁₀₀ et 0,37 ⁰ / ₁₀₀ .
"	144 (6 div. d'en bas)	"	"	"	0 ⁰ / ₁₀₀	à comprendre	0 ⁰ / ₁₀₀ .
"	144 (dern. ligne)	"	"	"	20 ⁰ / ₁₀₀	à lire	2 ⁰ / ₁₀₀ .
"	144 (19 ligne d'en haut)	"	"	"	30-50 ⁰ / ₁₀₀	"	30-75 ⁰ / ₁₀₀ .
"	145 (2 div. d'en bas)	"	"	"	5 ⁰ / ₁₀₀	"	9 ⁰ / ₁₀₀ .
"	146 (fin de la 2 chap.), com. les mots „Parmi les villes“	"	"	"	... 0 ⁰ / ₁₀₀	"	0 ⁰ / ₁₀₀ .

